

การศึกษาคความปลอดภัยของการใช้พื้นที่สาธารณะใต้ทางยกระดับ บริเวณชุมชนแออัด ในเขต
กรุงเทพมหานคร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรภูมิสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาหลักสูตรภูมิสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต แผน ก แบบ ก 2

ภาควิชาสาขาวิชาภูมิสถาปัตยกรรม

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2562

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

การศึกษาความปลอดภัยของการใช้พื้นที่สาธารณะใต้ทางยกระดับ บริเวณชุมชนแออัด ใน
เขตกรุงเทพมหานคร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรภูมิสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาหลักสูตรภูมิสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต แผน ก แบบ ก 2

ภาควิชาสาขาวิชาภูมิสถาปัตยกรรม

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2562

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

A STUDY OF SAFETY IN PUBLIC OPEN SPACE UNDER EXPRESSWAY IN SLUM
AREA IN BANGKOK

By
MR. Pakpoom PANCHAROEN

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Master of Landscape Architecture (Master of Landscape Architecture Program)

Department of Division of Landscape Architecture

Graduate School, Silpakorn University

Academic Year 2019

Copyright of Graduate School, Silpakorn University

หัวข้อ การศึกษาความปลอดภัยของการใช้พื้นที่สาธารณะใต้ทางยกระดับ
บริเวณชุมชนแออัด ในเขตกรุงเทพมหานคร
โดย ภาควิชา ปานเจริญ
สาขาวิชา หลักสูตรภูมิสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต แผน ก แบบ ก 2
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก อาจารย์ ดร. สีนินาถ ศุกลรัตน์เมธี

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรภูมิสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

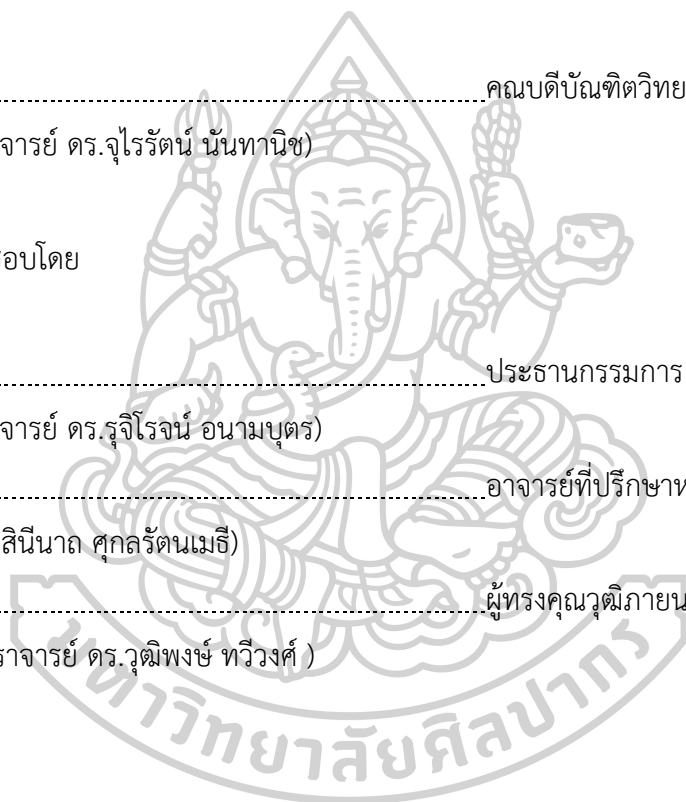
.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.จุไรรัตน์ นันทานิช)

พิจารณาเห็นชอบโดย

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.รุจิโรจน์ อนุกรมบุตร)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(อาจารย์ ดร.สินินาถ ศุกลรัตน์เมธี)

.....ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วุฒิพงษ์ ทวีวงศ์)

58060212 : หลักสูตรภูมิสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต แผน ก แบบ ก 2

คำสำคัญ : พื้นที่ทิ้งร้างภายในเมือง, พื้นที่สาธารณะใต้ทางด่วนยกระดับ, ความปลอดภัยของพื้นที่สาธารณะ

นาย ภาคภูมิ ปานเจริญ: การศึกษาความปลอดภัยของการใช้พื้นที่สาธารณะใต้ทางยกระดับบริเวณชุมชนแออัด ในเขตกรุงเทพมหานคร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : อาจารย์ ดร. สินีนาถ ศุกลรัตน์เมธี

ในสภาพปัจจุบันของกรุงเทพมหานคร มีลักษณะพื้นที่รกร้างเกิดขึ้นมากมาย หนึ่งในพื้นที่รกร้างคือพื้นที่ใต้ทางยกระดับ ซึ่งพื้นที่เหล่านี้จึงกลายเป็นพื้นที่เศษเหลือที่เสื่อมโทรมหรือรกร้างเป็นจุดอับของเมืองซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาทั้งทางด้านกายภาพและสังคม การพัฒนาและฟื้นฟูพื้นที่เหล่านี้เพื่อให้สามารถใช้ประกอบกิจกรรมต่างๆ จึงมีส่วนช่วยในการลดปัญหาดังกล่าวได้

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาและฟื้นฟูพื้นที่สาธารณะใต้ทางยกระดับให้เหมาะสมกับพฤติกรรมของผู้ใช้ จึงคัดเลือกพื้นที่ศึกษาที่อยู่ในเขตเมืองซึ่งเป็นพื้นที่สาธารณะใต้ทางยกระดับที่มีการใช้งานของชุมชน โดยทำการศึกษาสภาพทางกายภาพ กิจกรรมพฤติกรรมการใช้งานและปัญหาที่เกิดจากการใช้งานบริเวณพื้นที่สาธารณะใต้ทางยกระดับบริเวณที่พาดผ่านชุมชน รวมทั้งศึกษาองค์ประกอบและปัจจัยที่ทำให้พื้นที่สาธารณะใต้ทางยกระดับส่งผลต่อพฤติกรรมของผู้ใช้งานพื้นที่สาธารณะใต้ทางยกระดับ

จากผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับความคิดเห็นของผู้ใช้งานในด้านความปลอดภัย ได้แก่สภาพทางกายภาพที่ทำให้รู้สึกปลอดภัย การเฝ้าระวังตามธรรมชาติจากบริเวณรอบพื้นที่และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลรักษาพื้นที่ ในขณะที่ตำแหน่งของพื้นที่ศึกษาที่ติดกับถนนสายหลักและการเข้าถึงพื้นที่ได้ง่ายส่งผลให้มีผู้คนที่หลากหลายเข้ามาใช้งานซึ่งอาจรวมไปถึงการใช้งานแบบไม่พึงประสงค์ นอกจากนี้กิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ช่วยสร้างความน่าสนใจให้กับพื้นที่และผู้คนภายนอกชุมชน ซึ่งปัจจัยที่กล่าวมาทั้งหมดช่วยส่งเสริมให้เกิดการใช้งานและสามารถนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาและฟื้นฟูพื้นที่สาธารณะใต้ทางยกระดับของชุมชนได้

58060212 : Major (Master of Landscape Architecture Program)

Keyword : abandoned urban space, public space under expressway overpass, safety of public space

MR. PAKPOOM PANCHAROEN : A STUDY OF SAFETY IN PUBLIC OPEN SPACE UNDER EXPRESSWAY IN SLUM AREA IN BANGKOK THESIS ADVISOR : ASSOCIATE PROFESSOR SINEENART SUKOLRATANAMETEE

Like many modern cities around the world, Bangkok has seen an increasing of abandoned urban space resulting from decades of modern development. Wasteland under city expressway overpass is an example of abandoned urban space that causes physical and social problems to the city. Revitalising wasteland for urban activities is, therefore, a way to help decreasing the problems.

The purpose of this research is to study suitable approach for development and revitalisation of community public space under expressway overpass for proper use. The research includes survey for physical environment conditions, users' activities and behaviours, and current problems. As a result, factors influencing activity and behaviour of public space users are identified.

The results indicate that influential factors on users' feeling of safety include safety physical environment, natural surveillance of the area, and public participation on public space maintenance. While location and accessibility of public space lead to variety of public space users, they could possibly cause negative usage as well. Subsequently, suitable approach for development and revitalisation of community public space under expressway overpass is conducted for future use.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยความช่วยเหลือของ อาจารย์ ดร.สินีนาถ ศุภรัตน์ เมธี อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ในการทำวิจัย อีกทั้งยังช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงานอีกด้วย ขอขอบคุณ คณาจารย์สาขาวิชาภูมิสถาปัตยกรรมศาสตร์ทุกท่าน สำหรับข้อแนะนำรวมทั้งความช่วยเหลือในทุกๆ ด้าน ทั้งความรู้และกระบวนการในการทำวิจัย รวมทั้งรองศาสตราจารย์ ดร. รุจิโรจน์ อนามัยบุตร ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ม.ล.วุฒิพงษ์ ทวีวงศ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่กรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำที่เป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัยซึ่งส่งผลให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณเพื่อนๆในหลักสูตรที่คอยให้คำปรึกษาและกำลังใจตลอดมา ขอขอบคุณการทำวิจัย ในครั้งนี้ที่สร้างประสบการณ์ที่ดี ช่วยเพิ่มเติมองค์ความรู้ ทัศนคติต่างๆให้เปิดกว้างมากยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้ ขอขอบพระคุณบิดามารดา และครอบครัว ซึ่งเปิดโอกาสให้ได้รับการศึกษาเล่าเรียน ตลอดจนคอยช่วยเหลือและให้กำลังใจผู้วิจัยเสมอมาจนสำเร็จการศึกษา

ภาคภูมิ ปานเจริญ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	1
สารบัญภาพ.....	1
บทที่ 1.....	1
บทนำ.....	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	2
3. คำถามของการวิจัย.....	2
4. ขอบเขตการศึกษา.....	2
5. ขั้นตอนการศึกษา.....	4
6. วิธีการศึกษา.....	6
7. อุปกรณ์ที่ใช้ในการค้นคว้า.....	6
8. แหล่งข้อมูล.....	6
9. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
บทที่ 2.....	8
การศึกษาทบทวนองค์ความรู้ แนวความคิด และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	8
1. ผลกระทบของทางยกระดับต่อชุมชนในพื้นที่กรุงเทพมหานคร.....	8
1.1 ผลกระทบของทางยกระดับด้านสิ่งแวดล้อม.....	10

1.2 ผลกระทบจากการกีดขวางเส้นทางคมนาคม.....	10
1.3 ผลกระทบจากความสั่นสะเทือน	11
1.4 ผลกระทบต่อการใช้ที่ดิน	11
1.5 ผลกระทบกับแหล่งน้ำ	11
2. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	11
2.1 ทฤษฎีชีวิตสังคมเมือง เจน เจคอบส์.....	12
2.2 ทฤษฎีพื้นที่ป้องกันตนเอง ออสการ์ นิวแมน	13
2.3 ทฤษฎีพื้นที่สูญเปล่า โรเจอร์ ทรานซิก.....	16
3. พื้นที่ว่างสาธารณะขนาดเล็ก – พื้นที่ทางสังคมของชุมชนชาวไทย.....	21
4. การใช้งานพื้นที่ได้ทางยกระดับในกรุงเทพมหานคร.....	22
สรุปแนวผลทฤษฎีกับพื้นที่ศึกษา.....	26
บทที่ 3	29
ระเบียบวิธีวิจัย	29
1 คำถามของการศึกษา.....	29
2. วิธีที่ใช้ในการศึกษา.....	29
3. การกำหนดประชากรกลุ่มตัวอย่าง	32
4. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	34
5. สรุปผลการศึกษา	34
บทที่ 4.....	35
ข้อมูลพื้นที่ศึกษา.....	35
1. ที่ตั้ง และเขตการปกครองชุมชนบ้านแบบ	36
1.2 ลักษณะทางกายภาพ	38
1.3 การใช้ประโยชน์ที่ดิน	38
1.4 ระบบเศรษฐกิจ.....	45

1.5 สภาพทางสังคมและวัฒนธรรม	45
2. ที่ตั้ง และเขตการปกครองชุมชนตรอกสลักหิน	54
2.1 การเข้าถึง	54
2.2 ลักษณะทางกายภาพ	56
2.3 การใช้ประโยชน์ที่ดิน	62
2.4 ระบบเศรษฐกิจ.....	63
2.5 สภาพทางสังคมและวัฒนธรรม	63
บทที่ 5	72
ผลการวิจัย	72
ข้อมูลจากการสังเกตสภาพทางกายภาพของพื้นที่ศึกษา.....	72
พื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ).....	72
1. ความปลอดภัย	72
1.1 พื้นที่ได้รับการดูแลรักษา.....	72
1.2 มีการบ่งบอกอาณาเขตที่ชัดเจน	73
1.3 มีการควบคุมทางเข้า – ออก.....	73
1.4 ไม่มีจุดอับทางสายตา สามารถมองเห็นได้ชัดเจน	73
1.5 แสงสว่างภายในพื้นที่.....	75
2. ความหลากหลายของกิจกรรม.....	85
2.1 ความหลากหลายของการใช้ประโยชน์ที่ดิน.....	85
2.2 ความหลากหลายของกิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่	86
3. ความสัมพันธ์กับพื้นที่รอบข้าง	87
4. ความเป็นถิ่นที่ (Sens of Place).....	87
พื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน)	87
1. ความปลอดภัย	87

1.1	พื้นที่ได้รับการดูแลรักษา.....	87
1.2	มีการบ่งบอกอาณาเขตที่ชัดเจน	88
1.3	มีการควบคุมทางเข้า - ออก.....	88
1.4	ไม่มีจุดอับทางสายตา สามารถมองเห็นได้ชัดเจน	89
1.5	แสงสว่างภายในพื้นที่	89
2.	ความหลากหลายของกิจกรรม.....	98
2.1	ความหลากหลายของการใช้ประโยชน์ที่ดิน	98
2.2	ความหลากหลายของกิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่	99
3.	ความสัมพันธ์กับพื้นที่รอบข้าง	102
4.	ความเป็นถิ่นที่ (Sense of Place).....	103
	ข้อมูลปริมาณความหนาแน่นของการใช้งานพื้นที่ศึกษา	103
	การสัมภาษณ์พฤติกรรมการใช้งานและความคิดเห็นที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพของพื้นที่ ..	114
1.	การดูแลรักษาพื้นที่ศึกษา	116
2.	ความคิดเห็นการใช้งานพื้นที่	116
3.	ข้อมูลความคิดเห็นที่มีต่อสภาพทางกายภาพ	117
	ข้อมูลจากการแจกแบบสอบถาม	118
	ข้อมูลการใช้งานพื้นที่	123
	ข้อมูลแสดงระดับความคิดเห็นของพื้นที่ศึกษา	123
	ความเหมาะสมทางกายภาพและการดูแลรักษา	127
	การเปรียบเทียบตัวแปรที่มีค่าความแตกต่างทางสถิติ	132
	จุดเด่นและข้อด้อยของพื้นที่	135
	บทที่ 6	138
	สรุปผลและข้อเสนอแนะ	138
1	ความปลอดภัย	138

2. ความหลากหลายของกิจกรรม.....	143
3. ความสัมพันธ์กับพื้นที่รอบข้าง.....	146
4. ความเป็นถิ่นที่ (Sense of Place).....	146
ผลการวิเคราะห์จากตัวแปรจากการเก็บข้อมูลของพื้นที่ศึกษา	146
พื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ).....	146
พื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน).....	147
ข้อเสนอแนะจากการสรุปและวิเคราะห์ผลการศึกษา	149
ข้อเสนอแนะทางด้านกายภาพ.....	149
ข้อเสนอแนะด้านกิจกรรม.....	151
ภาคผนวก.....	152
รายการอ้างอิง	156
ประวัติผู้เขียน.....	159

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 สรุปแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ศึกษา.....	27
ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรและการเก็บข้อมูล	31
ตารางที่ 3 มุมมองบริเวณพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ).....	41
ตารางที่ 4 มุมมองบริเวณพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน)	58
ตารางที่ 5 สรุปข้อมูลพื้นที่ศึกษา.....	71
ตารางที่ 6 ร้อยละการใช้ประโยชน์ที่ดินพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ) ในระยะ 100 เมตร	85
ตารางที่ 7 ร้อยละการใช้ประโยชน์ที่ดินพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน) ในระยะ 100 เมตร..	99
ตารางที่ 8 องค์ประกอบทางกายภาพในการสัมภาษณ์	114
ตารางที่ 9 ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 พื้นที่ศึกษา	119
ตารางที่ 10 ข้อมูลเกี่ยวกับเวลาในการใช้งานพื้นที่	120
ตารางที่ 11 ข้อมูลความคิดเห็นของตัวชี้วัดพื้นที่ศึกษา	124
ตารางที่ 12 เปรียบเทียบตัวแปรจำแนกตามตัวชี้วัดด้านสภาพทางกายภาพ ความเป็นถิ่นที่ และความปลอดภัย.....	132
ตารางที่ 13 การเปรียบเทียบตัวแปรจำแนกตามชุมชนพื้นที่ศึกษา.....	133
ตารางที่ 14 จุดเด่นของพื้นที่ศึกษา.....	136

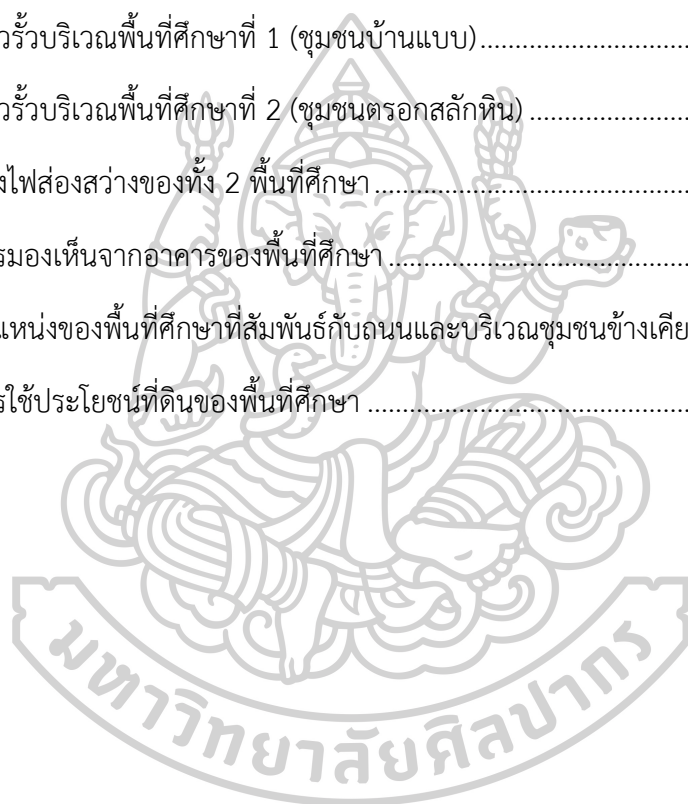
สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 พื้นที่ใต้ทางยกระดับ ทางพิเศษศรีรัช ชุมชนบ้านแบบ (สาทร)	3
ภาพที่ 2 พื้นที่ใต้ทางยกระดับ ทางพิเศษศรีรัช ชุมชนตรอกสลักหิน (หัวลำโพง).....	3
ภาพที่ 3 มุมมองและการบังคับทัศนียภาพของทางยกระดับ	8
ภาพที่ 4 แสดงความสูงของทางยกระดับที่สัมพันธ์กับบริเวณที่ได้รับผลกระทบ	9
ภาพที่ 5 แสดงสภาพทางกายภาพของอาคารที่รู้สึกถึงความไม่ปลอดภัย	14
ภาพที่ 6 แสดงพื้นที่สวนสาธารณะด้านในจะรู้สึกถึงความไม่ปลอดภัยเนื่องจากบริเวณถนนและอาคารด้านข้าง	15
ภาพที่ 7 ลักษณะอาคารสูงที่มีโถงทางเดินตรงกลาง ยิ่งมีขนาดสูงมาก ความไม่ปลอดภัยมากขึ้นตามไปด้วย.....	15
ภาพที่ 8 แสดงพื้นที่เปิดโล่งขนาดใหญ่มีความอันตรายมากกว่าพื้นที่เปิดโล่งที่มีขนาดแคบ	16
ภาพที่ 9 แสดงการวิเคราะห์ Figure and Ground ของกรุงโรม	17
ภาพที่ 10 แสดงลักษณะรูปแบบของเมือง	18
ภาพที่ 11 แสดงความสัมพันธ์การเกิดโครงสร้างของเมืองและที่ว่างของเมือง	18
ภาพที่ 12 แสดงแนวคิดทั้ง 3 ทฤษฎีของโรเจอร์ ทรานจิก.....	19
ภาพที่ 13 แสดงรูปแบบที่ว่างกับอาคาร	20
ภาพที่ 14 แสดงการใช้ประโยชน์พื้นที่ใต้ทางยกระดับในเขตเมือง	23
ภาพที่ 15 แสดงการใช้ประโยชน์พื้นที่ใต้ทางยกระดับนอกเขตเมือง	24
ภาพที่ 16 แสดงการใช้ประโยชน์พื้นที่ใต้ทางยกระดับรวมทั้งนอกและในเขตเมือง.....	25
ภาพที่ 17 ตำแหน่งพื้นที่ศึกษา	35
ภาพที่ 18 การเข้าถึงพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ)	37
ภาพที่ 19 มุมมองบริเวณพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ)	40
ภาพที่ 20 สภาพทางกายภาพชุมชนบ้านแบบ 1.....	46

ภาพที่ 21 สภาพทางกายภาพชุมชนบ้านแบบ 2.....	47
ภาพที่ 22 สนามเด็กเล่นพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ).....	48
ภาพที่ 23 สนามกีฬาพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ).....	49
ภาพที่ 24 แผนที่พื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ).....	50
ภาพที่ 25 รูปตัดพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ).....	51
ภาพที่ 26 การใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ).....	52
ภาพที่ 27 ระดับความสูงอาคารบริเวณพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ).....	53
ภาพที่ 28 การเข้าถึงพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน).....	55
ภาพที่ 29 มุมมองบริเวณพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน).....	57
ภาพที่ 30 สภาพทางกายภาพภายในชุมชนตรอกสลักหิน 1.....	64
ภาพที่ 31 สภาพทางกายภาพภายในชุมชนตรอกสลักหิน 2.....	65
ภาพที่ 32 บริเวณพื้นที่สนามเด็กเล่นและสนามกีฬาพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน).....	66
ภาพที่ 33 บริเวณพื้นที่ปฏิสัมพันธ์ของชุมชนพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน).....	66
ภาพที่ 34 แผนที่พื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน).....	67
ภาพที่ 35 รูปตัดพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน).....	68
ภาพที่ 36 การใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน).....	69
ภาพที่ 37 ระดับความสูงอาคารบริเวณพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน).....	70
ภาพที่ 38 ความหนาแน่นอาคารบริเวณพื้นที่ศึกษา.....	71
ภาพที่ 39 บริเวณสนามเด็กเล่นและออกกำลังกายพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ).....	74
ภาพที่ 40 จุดเข้าออกบริเวณสนามกีฬา พื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ).....	75
ภาพที่ 41 แสดงแสงไฟส่องสว่างภายในพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ).....	76
ภาพที่ 42 ไฟแสงสว่างบริเวณพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ).....	77
ภาพที่ 43 ความหนาแน่นของการจราจรพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ).....	79
ภาพที่ 44 มุมมองจากการเข้าถึงพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ).....	80

ภาพที่ 45 ลำดับการมองเห็นพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ).....	81
ภาพที่ 46 เส้นทางยานพาหนะในพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ).....	82
ภาพที่ 47 การมองเห็นจากอาคารบริเวณพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ).....	83
ภาพที่ 48 รูปตัดจุดที่มองเห็นจากอาคารบริเวณพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ)	84
ภาพที่ 49 การใช้ประโยชน์ที่ดินรอบพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ)	85
ภาพที่ 50 แสดงกิจกรรมวันเด็ก พื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ).....	86
ภาพที่ 51 ประตูเข้า – ออกของพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน)	88
ภาพที่ 52 แสงไฟส่องสว่างบริเวณพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน)	89
ภาพที่ 53 ไฟแสงสว่างบริเวณพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน).....	90
ภาพที่ 54 ความหนาแน่นของการจราจรบริเวณพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน).....	92
ภาพที่ 55 การมองเห็นจากอาคารในบริเวณพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน).....	93
ภาพที่ 56 รูปตัดจุดที่มองเห็นจากอาคารบริเวณพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน).....	94
ภาพที่ 57 มุมมองจากการเข้าถึงพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน).....	95
ภาพที่ 58 ลำดับการมองเห็นพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน).....	96
ภาพที่ 59 เส้นทางยานพาหนะในพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน)	97
ภาพที่ 60 การใช้ประโยชน์ที่ดินในระยะ 100 เมตร พื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน)	98
ภาพที่ 61 กิจกรรมทาสีกำแพงที่จัดขึ้นโดยกลุ่มนักศึกษา	100
ภาพที่ 62 กิจกรรมที่เชิญชวนผู้คนเข้าทำกิจกรรมในชุมชนโดยใช้พื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน)	101
ภาพที่ 63 กิจกรรมวันเด็ก พื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน)	102
ภาพที่ 64 ความหนาแน่นของการใช้งานบริเวณพื้นที่ (พื้นที่ศึกษาที่ 1)	105
ภาพที่ 65 อายุของผู้ใช้งานบริเวณพื้นที่ (พื้นที่ศึกษาที่ 1).....	106
ภาพที่ 66 ปริมาณผู้ใช้งานกิจกรรมแต่ละประเภท (พื้นที่ศึกษาที่ 1)	107
ภาพที่ 67 ระยะเวลาในการใช้งานในพื้นที่ (พื้นที่ศึกษาที่ 1).....	108

ภาพที่ 68 ความหนาแน่นของการใช้งานบริเวณพื้นที่ (พื้นที่ศึกษาที่ 2)	110
ภาพที่ 69 อายุของผู้ใช้งานบริเวณพื้นที่ (พื้นที่ศึกษาที่ 2)	111
ภาพที่ 70 ปริมาณผู้ใช้งานกิจกรรมแต่ละประเภท (พื้นที่ศึกษาที่ 2)	112
ภาพที่ 71 ระยะเวลาในการใช้งานในพื้นที่ (พื้นที่ศึกษาที่ 2)	113
ภาพที่ 72 ร่มเงา ตำแหน่งที่จัดงาน และวัสดุพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ).....	115
ภาพที่ 73 ร่มเงา ตำแหน่งที่จัดงาน และวัสดุพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน).....	115
ภาพที่ 74 แนวรั้วบริเวณพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ).....	140
ภาพที่ 75 แนวรั้วบริเวณพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน)	141
ภาพที่ 76 แสงไฟส่องสว่างของทั้ง 2 พื้นที่ศึกษา	142
ภาพที่ 77 การมองเห็นจากอาคารของพื้นที่ศึกษา	143
ภาพที่ 78 ตำแหน่งของพื้นที่ศึกษาที่สัมพันธ์กับถนนและบริเวณชุมชนข้างเคียง.....	144
ภาพที่ 79 การใช้ประโยชน์ที่ดินของพื้นที่ศึกษา	145

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสภาพปัจจุบันของกรุงเทพมหานคร มีลักษณะพื้นที่ที่รกร้างเกิดขึ้น ซึ่งพื้นที่ที่รกร้างนั้นมีการศึกษาจำนวนมากที่พูดถึงพื้นที่ที่ถูกทิ้งร้างในเมืองสมัยใหม่ รวมทั้งบัญญัติคำศัพท์ไว้หลากหลายตั้งแต่ ค.ศ. 1960 โดยพื้นที่ที่ทิ้งร้างเหล่านี้มีลักษณะที่คล้ายกัน คือ เป็นพื้นที่ของเมืองที่เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาที่ไม่มีประโยชน์ใช้สอยหรือการใช้งาน มีลักษณะทางกายภาพที่แปลกแยกจากสภาพแวดล้อมโดยรอบ ที่มีอยู่เป็นจำนวนมากในเมือง และสุ่มเสี่ยงจะเกิดเป็นพื้นที่อันตราย อีกทั้งยังเป็นช่องว่างของการพัฒนาเมือง เมื่อเมืองมีการพัฒนามากขึ้น การพัฒนาทางด้านวิศวกรรมโครงสร้างต่างๆจึงเข้ามาพร้อมกับการคมนาคมที่เพิ่มตามมา จึงเกิดโครงข่ายการคมนาคมของเมืองต่างๆ ที่เข้ามาแต่ไม่ได้นึกถึงสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนหรือเนื้อเมืองเดิม หรือพาดผ่านชุมชนเดิม จึงเกิดพื้นที่ที่เป็นเศษเหลือ พื้นที่เหล่านี้จึงกลายเป็นพื้นที่เศษเหลือที่เสื่อมโทรมหรือรกร้าง เป็นจุดอับของเมืองซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาทั้งทางด้านกายภาพและสังคม หนึ่งในพื้นที่ที่รกร้างที่มีจำนวนมากในกรุงเทพมหานคร คือ พื้นที่ใต้ทางยกระดับ ซึ่งบางส่วนถูกใช้งานเป็นพื้นที่สาธารณะหรือพื้นที่นันทนาการ ในขณะที่บางพื้นที่ถูกปล่อยทิ้งกลายเป็นพื้นที่รกร้าง แต่พบว่าในบางชุมชนสามารถใช้งานพื้นที่สาธารณะที่เป็นพื้นที่รกร้างใต้ทางยกระดับให้เป็นพื้นที่ทำกิจกรรมของเมือง ไม่ว่าจะเป็นทางด้านนันทนาการ เชิงพาณิชย์ หรือพื้นที่สำหรับทำกิจกรรมทางวัฒนธรรมของชุมชน ซึ่งพื้นที่ด้านล่างใต้ทางยกระดับ ไม่ได้ถูกออกแบบไว้เพื่อรองรับการทำกิจกรรมต่างๆที่เหมาะสมกับพฤติกรรมการใช้งาน ในขณะเดียวกันพื้นที่ใต้ทางยกระดับบางแห่งมีการพัฒนาเป็นลานกิจกรรม หรือลานกีฬาต่างๆ แต่กลับพบว่าปราศจากการใช้งาน ทำให้เกิดเป็นพื้นที่เสื่อมโทรมหรือพื้นที่รกร้าง ในขณะเดียวกันพื้นที่ใต้ทางยกระดับดังกล่าวสามารถพัฒนาเพื่อให้สามารถประกอบกิจกรรมต่างๆ และสามารถลดปัญหาดังกล่าวได้

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาและฟื้นฟูพื้นที่สาธารณะใต้ทางยกระดับให้เหมาะสมกับพฤติกรรมของผู้ใช้ จึงคัดเลือกพื้นที่ศึกษาที่อยู่ในเขตเมืองซึ่งเป็นพื้นที่สาธารณะใต้ทางยกระดับที่มีการใช้งานของชุมชน โดยทำการศึกษาสภาพทางกายภาพ กิจกรรม พฤติกรรมการใช้งาน และปัญหาที่เกิดจากการใช้งานบริเวณพื้นที่สาธารณะใต้ทางยกระดับบริเวณที่พาดผ่านชุมชน รวมทั้งศึกษาองค์ประกอบและปัจจัยที่ทำให้พื้นที่สาธารณะใต้ทางยกระดับส่งผลต่อพฤติกรรมของผู้ใช้งานพื้นที่สาธารณะใต้ทางยกระดับ

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 2.1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน พฤติกรรมการใช้พื้นที่ของผู้ใช้พื้นที่สาธารณะใต้ทางยกระดับ
- 2.2 ศึกษาทัศนคติและความพึงพอใจที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพ
- 2.3 ศึกษาองค์ประกอบและปัจจัยที่มีผลต่อการใช้งานพื้นที่สาธารณะใต้ทางยกระดับ

3. คำถามของการวิจัย

- 3.1 ปัจจัยที่จะทำให้พื้นที่ใต้ทางยกระดับเกิดการใช้งานได้
- 3.2 ข้อจำกัดและปัญหาในการพัฒนาพื้นที่ใต้ทางยกระดับในบริบทไทย

4. ขอบเขตการศึกษา

4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาแนวคิดและทฤษฎี

- พฤติกรรมและกิจกรรมของผู้ใช้ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ใต้ทางยกระดับ
- ทฤษฎีพื้นที่สาธารณะประเภทต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพการใช้งานของมนุษย์
- ทัศนคติและความคิดเห็นของผู้ใช้งานในการใช้งานพื้นที่ใต้ทางยกระดับ

ศึกษาสภาพแวดล้อมทางที่ส่งผลกระทบต่อการใช้งานรูปแบบต่างๆ ที่เกิดขึ้น

- สภาพแวดล้อมรอบพื้นที่
- องค์ประกอบของพื้นที่
- ลักษณะการใช้งานของรอบพื้นที่ที่ส่งผลกระทบต่อกิจกรรมในพื้นที่

4.2 เกณฑ์ในการเลือกพื้นที่ศึกษา

การคัดเลือกพื้นที่ศึกษา 2 พื้นที่ในงานวิจัยนี้ ได้เลือกพื้นที่ใต้ทางยกระดับที่ได้รับการฟื้นฟูให้เป็นพื้นที่สาธารณะเพื่อประกอบกิจกรรมของชุมชนในเขตเมืองที่มีสภาพทางกายภาพ เศรษฐกิจ และการใช้งานที่ใกล้เคียงกัน โดยเลือกพื้นที่ศึกษาที่เป็นชุมชนก่อนมีการเวนคืนเพื่อพัฒนาเป็นพื้นที่ว่างใต้ทางยกระดับสำหรับประกอบกิจกรรมนันทนาการต่างๆ ได้แก่ พื้นที่ใต้ทางยกระดับชุมชนตรอกสลักหิน(หัวลำโพง) และพื้นที่ใต้ทางยกระดับชุมชนบ้านแบบ(สาทร) ซึ่งทั้ง 2 ชุมชนเป็นลักษณะชุมชนแออัด โดยพื้นที่ศึกษาชุมชนบ้านแบบมีจำนวนครัวเรือน 690 ครัวเรือน จำนวนประชากร 1,380 คน และมีความหนาแน่นของอาคารในชุมชน 1 หลังต่อพื้นที่ 188 ตารางเมตร ส่วนพื้นที่ศึกษาชุมชนตรอกสลักหินมีจำนวนครัวเรือน 115 ครัวเรือน จำนวนประชากร 875 คนและมีความหนาแน่นของอาคาร 1 หลังต่อพื้นที่ 93 ตารางเมตร

4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

ภาพที่ 1 พื้นที่ใต้ทางยกระดับ ทางพิเศษศรีรัช ชุมชนบ้านแบบ (สาทร)

ภาพที่ 2 พื้นที่ใต้ทางยกระดับ ทางพิเศษศรีรัช ชุมชนตรอกสลักหิน (หัวลำโพง)

5. ขั้นตอนการศึกษา

5.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

- ศึกษาประวัติความเป็นมา รวมทั้งข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่ศึกษา
- ศึกษาทฤษฎี หรือจุดมุ่งหมายหลักของการออกแบบพื้นที่ศึกษา
- เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- การตั้งข้อสังเกต หาตัวแปรที่เกี่ยวข้อง

5.2 การสำรวจภาคสนาม

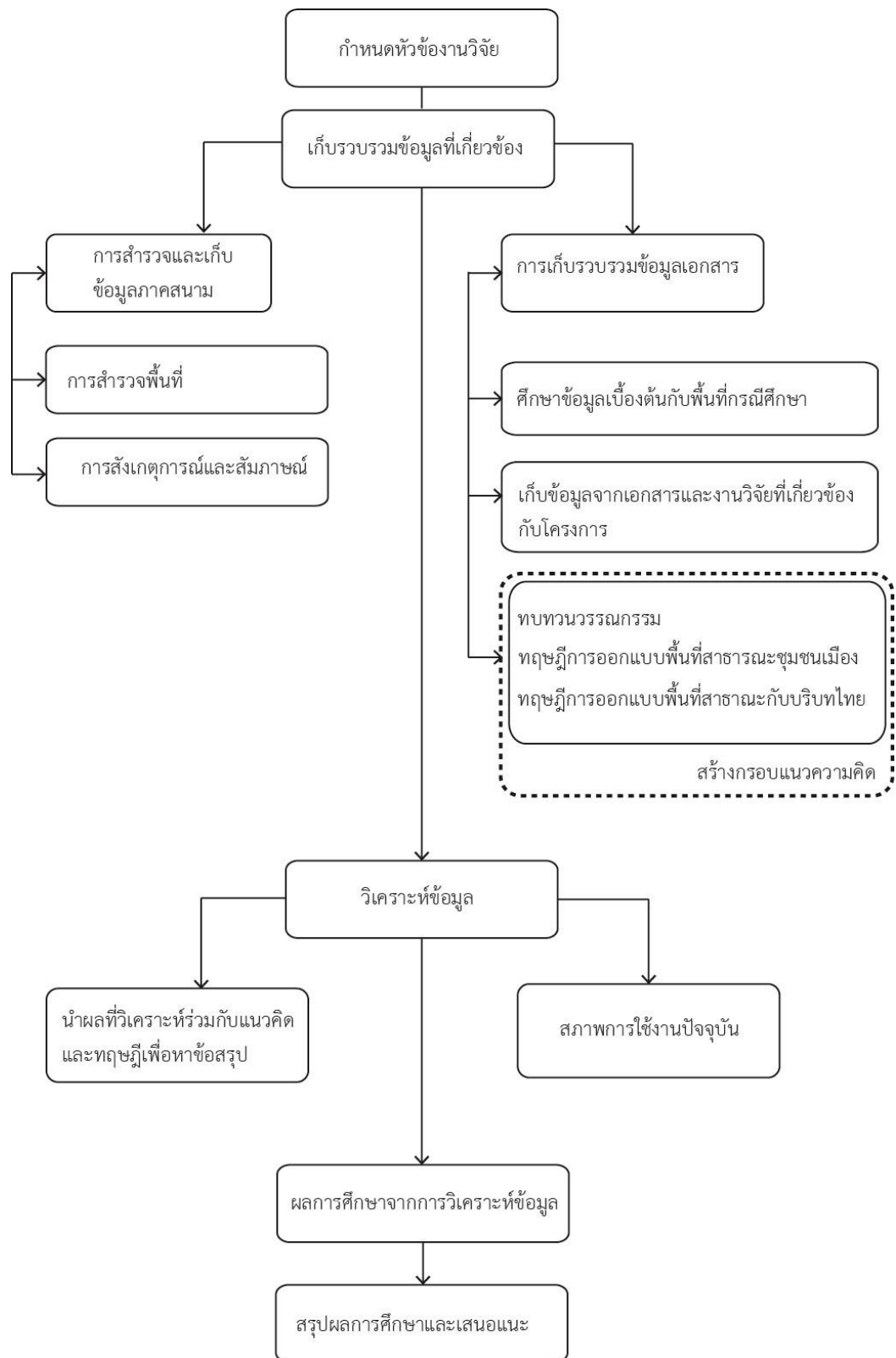
- การสังเกตลักษณะทางกายภาพ
- การสัมภาษณ์และแจกแบบสอบถามกลุ่มประชากรตัวอย่างในพื้นที่ศึกษา
- เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสังเกต

5.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

- นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์เพื่อหาตัวชี้วัดหรือตัวแปรที่ใช้ในงานวิจัย
- นำข้อมูลที่ได้จากเก็บภาคสนามรวมทั้งแบบสอบถามและสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลทางด้านทฤษฎี เพื่อมาวิเคราะห์หาข้อสรุป

5.4 สรุปผลการศึกษา

สรุปผลการศึกษา นำผลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปให้เห็นสิ่งที่ได้พบจากงานวิจัย สรุปประเด็นต่างๆ เพื่อมาตอบคำถามในงานวิจัย และทำการเสนอแนะการพัฒนาและฟื้นฟูพื้นที่ได้ทางยกระดับเป็นพื้นที่สาธารณะที่อยู่ในบริบทของชุมชนเมือง เพื่อให้ไม่ให้เป็นพื้นที่รกร้างและเสื่อมโทรมต่อไป

6. วิธีการศึกษา

6.1 ตั้งคำถามงานวิจัย

6.2 ทบทวนแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

6.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

- ข้อมูลขั้นปฐมภูมิ ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจภาคสนาม การสังเกต การบันทึกและการสัมภาษณ์ เป็นต้น

- ข้อมูลขั้นทุติยภูมิข้อมูลที่ได้จากเอกสารหรือผลงานวิจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมทั้งการค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ศึกษาที่เกี่ยวข้องกับตัวชี้วัด โดยประกอบด้วยข้อมูลทั่วไปของชุมชนทางด้านวัฒนธรรม ประชากรและเศรษฐกิจ

6.4 วิเคราะห์ข้อมูล จากข้อมูลที่ได้จากสำรวจภาคสนาม แบบสอบถามและการสัมภาษณ์

6.5 สรุปผลการศึกษา

7. อุปกรณ์ที่ใช้ในการค้นคว้า

7.1 กล้องถ่ายรูปและคอมพิวเตอร์

7.2 แบบสอบถาม

7.3 แบบสัมภาษณ์

7.4 แผนผังสำหรับทำการสำรวจข้อมูลตัวชี้วัด

7.5 อุปกรณ์สำหรับอัดเสียง

8. แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ ที่เกี่ยวข้องกับการงานวิจัยหรือพื้นที่ที่ศึกษา ได้แก่

8.1 วิทยานิพนธ์ ที่เกี่ยวข้อง

8.2 หนังสือ เอกสารและบทความทางวิชาการ

8.3 แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ พุดคุย จากผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้ใช้งาน

8.4 ห้องสมุดภายในมหาวิทยาลัยและสถานที่ราชการ

9. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

9.1 ทราบถึงสภาพการใช้งานจริง ลักษณะทางสภาพกายภาพของพื้นที่ที่เหมาะสมกับการใช้งานบริเวณใต้ทางยกระดับ

9.2 การใช้งานพื้นที่ใต้ทางยกระดับที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตและเหมาะสมต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชนที่อยู่อาศัยบริเวณพื้นที่ใต้ทางยกระดับ

9.3 เข้าใจศักยภาพและข้อจำกัดของพื้นที่ใต้ทางยกระดับ เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาต่อไป

9.4 ผลของการศึกษาอาจเป็นในแนวทางในการออกแบบพื้นที่สาธารณะของชุมชนได้ทาง
ยกระดับหรือปรับปรุงพื้นที่เดิมให้มีความเหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด

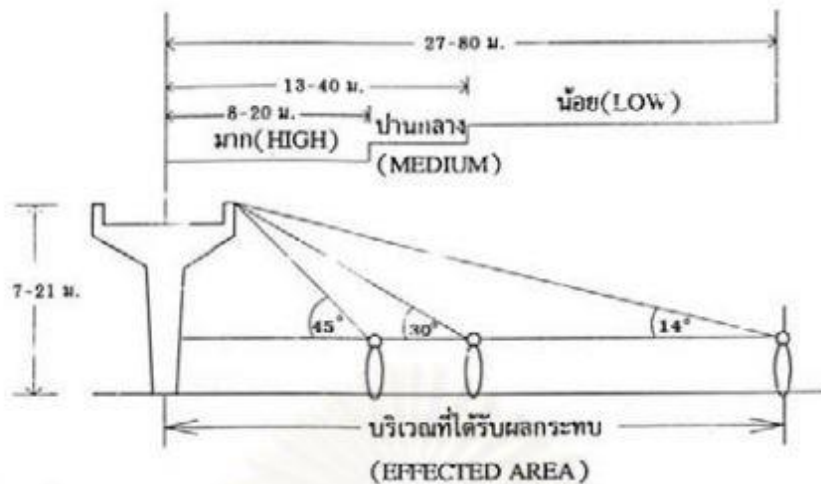
บทที่ 2

การศึกษาทบทวนองค์ความรู้ แนวความคิด และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. ผลกระทบของทางยกระดับต่อชุมชนในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2532) ได้สรุปว่าผลกระทบต่อชุมชนในด้านสภาพภูมิทัศน์ของชุมชนนั้น เป็นผลมาจากความสัมพันธ์ระหว่างทางยกระดับกับการใช้ประโยชน์ที่ดิน โดยใช้ทฤษฎีทางด้านการรับรู้และการมองเห็น ซึ่งส่งผลกระทบแตกต่างกันไป สามารถแบ่งระดับพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบบนทางยกระดับและสองข้างทางได้ดังนี้

- พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบนั้นจะสัมพันธ์กับระยะห่างของพื้นที่ทางยกระดับได้ระนาบแนวตั้ง โดยในบริเวณทางยกระดับสูงมาก จะมีขอบเขตของพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบขยายห่างจากตัวทางยกระดับออกไปมาก ในขณะที่บริเวณที่ทางยกระดับนั้นมีการลดหลั่นระดับลงมา จะมีขอบเขตของพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบแคบลงเช่นกัน โดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

ภาพที่ 3 มุมมองและการบดบังทัศนียภาพของทางยกระดับ

ที่มา: ปาจริย์ ประเสริฐ, “แนวทางการพัฒนาพื้นที่ใต้ทางด่วนในเขตกรุงเทพมหานคร สาขาวิชาการวางผังเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศิลป์ สาขาวิชาการวางผังเมือง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546), 26.

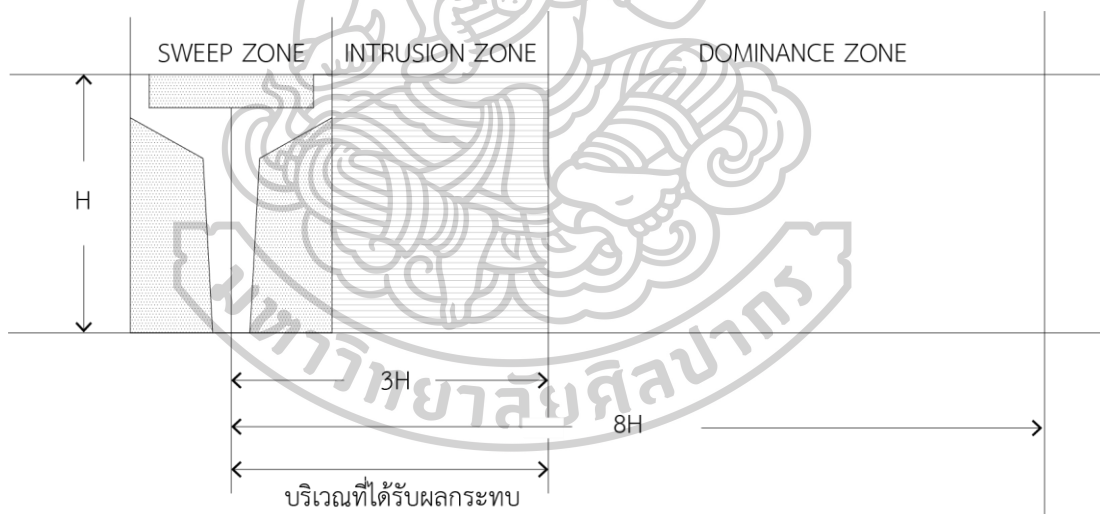
ระดับที่ 1 บริเวณที่ได้รับผลกระทบในระดับสูงที่สุด คือ บริเวณที่มีขนาดมุมมองที่เกิดจากถนนยกระดับทำมุมกับสายตาของผู้มองตั้งแต่ 45 องศา ขึ้นไป และเมื่อความสูงของทางยกระดับนั้นอยู่ที่ความสูงประมาณ 7-21 เมตรจะเกิดผลกระทบมากที่สุดเมื่อผู้มองอยู่ห่างจากทางยกระดับในแนวราบ 8-20 เมตร ซึ่งในระดับนี้ผู้มองจะรู้สึกบดบังโดยสิ้นเชิง

ระดับที่ 2 บริเวณที่ได้รับผลกระทบในระดับปานกลาง คือ บริเวณจุดมุมมองที่ทำมุมตั้งแต่ 30 องศาถึง 45 องศา และเมื่อระดับความสูงของทางยกระดับประมาณ 7-21 เมตร จะเกิดผลกระทบระดับปานกลางเมื่อผู้มองอยู่ห่างจากทางยกระดับในแนวราบ 13-40 เมตร ซึ่งผู้มองจะรู้สึกปิดบังกึ่งหนึ่งของมุมมอง

ระดับที่ 3 บริเวณที่ได้รับผลกระทบในระดับต่ำ คือ บริเวณจุดมุมมองที่ทำมุมตั้งแต่ 14 องศาถึง 30 องศา และเมื่อระดับความสูงของทางยกระดับอยู่ที่ประมาณ 7-21 เมตร จะเกิดผลกระทบในระดับต่ำเมื่อผู้มองอยู่ห่างจากทางยกระดับในแนวราบ 27-80 เมตร ซึ่งระดับนี้ผู้มองจะรู้สึกถูกปิดบังเพียงบางส่วน

ระดับที่ระยะห่างจากถนนเกิน 80 เมตร ผู้มองอาจมีความรู้สึกปิดบังอยู่บ้างเล็กน้อย ซึ่งจะแปรไปตามกว้างของถนน

พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบโดยสัมพันธ์กับความสูงของถนนยกระดับ การที่ถนนทางยกระดับพาดผ่านพื้นที่นั้นๆ บริเวณที่จะได้รับผลกระทบมากที่สุด คือ บริเวณใกล้สองแนวทางยกระดับมุมมองของผู้อยู่ในบริเวณนี้จะถูกบดบังด้วยถนนยกระดับ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ภาพที่ 4 แสดงความสูงของทางยกระดับที่สัมพันธ์กับบริเวณที่ได้รับผลกระทบ
ที่มา: ปาจริย์ ประเสริฐ, แนวทางการพัฒนาพื้นที่ใต้ทางด่วนในเขตกรุงเทพมหานคร, เข้าถึงเมื่อ 3 สิงหาคม 2560, เข้าถึงได้จาก <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/2333>

- Sweep Zone คือ บริเวณที่ใกล้ชิดกับถนนทางยกระดับ ทำให้มุมมองของผู้ที่อยู่ในจุดนี้ถูกบดบังจนเกือบทั้งหมด

- Intrusion Zone คือ บริเวณภายในระยะทางไม่เกิน 3 เท่า ของความสูงถนนทางยกระดับ ทำให้มุมมองของผู้ที่อยู่ในจุดนี้ถูกบดบังแค่เป็นบางส่วนเท่านั้น

- Dominance Zone คือ บริเวณภายในระยะทางตั้งแต่ 3-8 เท่า ของความสูงถนนยกระดับ ทำให้มุมมองของผู้ที่อยู่ในจุดนี้ถูกบดบังน้อย หรือไม่ได้รับผลกระทบเลย (อ้างถึงใน ปาจริย์ ประเสริฐ, 2546: 25)

1.1 ผลกระทบของทางยกระดับด้านสิ่งแวดล้อม

จุฑามาศ รักขนาม ได้กล่าวถึงปัญหาและผลกระทบจากทางยกระดับ ดังนี้ (อ้างถึงใน ปาจริย์ ประเสริฐ, 2546: 23)

- ประชาชนในเขตทางยกระดับ หรือพื้นที่ที่ถูกเวนคืนต้องหาแหล่งที่อยู่ใหม่
- เกิดเสียงรบกวนจากรถยนต์ที่มาจากทางยกระดับ ซึ่งส่งผลกระทบต่อชุมชนและอาคารที่อยู่ข้างเคียง แม้จะมีการแก้ปัญหาด้วยผนังกันเสียง แต่ยังคงเกิดเสียงรบกวนอยู่พอสมควร
- ทักษะสภาพโดยรอบเปลี่ยนแปลงไปจากการสร้างทางยกระดับ
- บริเวณที่ทางยกระดับตัดผ่าน ซึ่งเกิดมูมอับมากขึ้นเป็นเหตุให้เกิดอุบัติเหตุและวินาศกรรมได้ จึงต้องการการรักษาความปลอดภัยเพิ่มมากขึ้น

- ปัญหาจากฝุ่นละอองและก๊าซจากท่อไอเสียของรถยนต์ที่ปะปนอยู่ในอากาศ ส่งผลกระทบต่อผู้คนที่อยู่ในชุมชนใกล้เคียงและบุคคลที่อยู่ในอาคาร

การสัมผัสกับมลพิษการจราจรส่วนใหญ่เป็นผลจากการที่คนอาศัยอยู่ที่บ้านหรือที่ทำงานหรือไปโรงเรียน โดยทั่วไปความเข้มข้นของสารมลพิษในอากาศได้รับการยกระดับภายใน 500 ฟุตจากถนนที่มีการจราจรที่ติดขัดและวุ่นวาย ลมพัดและปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลให้เกิดระดับมลพิษสูงสุด คณะกรรมการทรัพยากรอากาศ (แคลิฟอร์เนีย) แนะนำว่าที่อยู่อาศัยใหม่ควรตั้งบ้านเรือนห่างอย่างน้อย 500 ฟุตจากถนนสายหลัก บรรดาผู้ที่อาศัยอยู่ใกล้ถนนที่วุ่นวายควรปิดหน้าต่างและประตูในช่วงเวลาที่มีการจราจรที่หนาแน่น นอกจากนี้การพิจารณากระบวนการกรองอากาศประสิทธิภาพสูงเพื่อเอาฝุ่นละอองและมลพิษจากอากาศภายในอาคาร ก็เป็นสิ่งที่จำเป็นเช่นกัน

1.2 ผลกระทบจากการกีดขวางเส้นทางคมนาคม

ผลกระทบที่สำคัญของโครงการ ได้แก่ การตัดขวางเส้นทางคมนาคมเดิม เช่น ถนน ซอย ทางเดิน จึงจำเป็นจะต้องมีข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนรถยนต์พาหนะหรือจำนวนคนที่มีส่วนได้รับผลกระทบกระเทือนเรื่องนี้ จุดมุ่งหมายของการเดินทาง เช่น ไปทำงาน ไปโรงเรียน การจับจ่ายซื้อของประชากรที่มีรายได้ทุกระดับ เพื่อประเมินผลกระทบที่มาจากการสร้างทางยกระดับ

1.3 ผลกระทบจากความสั่นสะเทือน

ระดับความสั่นสะเทือนที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนที่อาศัยและสถาปัตยกรรมที่สำคัญโดยรอบนั้นอาจแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. ทำลายโครงสร้างของสถาปัตยกรรมสถาน
2. รบกวนต่อประชาชนที่อาศัยโดยรอบทางยกระดับ

1.4 ผลกระทบต่อการใช้ที่ดิน

การคมนาคมที่เป็นตัวเชื่อมกิจกรรมการใช้ที่ดินต่างๆ โดยบริเวณที่เป็นจุดเปลี่ยนถ่ายของทางยกระดับ จุดขึ้นหรือลง ซึ่งทำให้ที่ดินในเมืองบริเวณนั้นเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์จากเดิมที่เป็นที่อยู่อาศัยจะเปลี่ยนไปเป็นสำนักงาน หรือร้านค้า หรือพื้นที่ใดที่เป็นพื้นที่เกษตรกรรมเก่าก็เปลี่ยนแปลงไปเป็นโรงงานอุตสาหกรรมส่วนพื้นที่อยู่อาศัยก็จะย้ายไปอยู่แถบชานเมือง หรือเขตที่ดินที่มีราคาต่ำกว่าใจกลางเมือง แต่ในกรณีที่ระบบการคมนาคม ถนน ระบบขนส่งต่างๆ ไม่ดีพอ จะทำให้ประชากรนั้นต้องมาแออัดอยู่บริเวณแหล่งที่ทำงาน ซึ่งทำให้เกิดปัญหาต่างๆ เช่น อาชญากรรม การจราจรหนาแน่น ราคาที่ดินเพิ่มสูงขึ้น รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงรูปแบบที่พักในเมือง (ขวัญชัย กลั่นประยูร, 2535)

1.5 ผลกระทบกับแหล่งน้ำ

แหล่งน้ำที่อาจได้รับผลกระทบจากทางยกระดับ คือ แหล่งน้ำที่อยู่บริเวณริมทางยกระดับ และแหล่งน้ำที่รองรับการระบายน้ำจากทางยกระดับ น้ำที่จากผิวถนนบนทางยกระดับอาจมีสารพิษเจือปนอยู่ ถ้าหากไม่มีการควบคุมดูแลให้ดี ก็จะส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศและสิ่งมีชีวิตในแหล่งน้ำนั้น ในกรณีที่ทางยกระดับตัดผ่านแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค ก็จะส่งผลกระทบต่อประชากรที่ใช้แหล่งน้ำนั้นๆ เช่นกัน

2. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

จากทฤษฎีการออกแบบชุมชนเมืองในยุคโมเดิร์น (Modern) ในศตวรรษที่ 20 ที่อยู่ในช่วงยุคระบบการผลิตแบบอุตสาหกรรม เช่น การใช้รูปแบบของถนนที่ตัดกันเป็นมุมฉากเพื่อสนองการใช้รถยนต์ มีทางต่างระดับหลายชั้น ซับซ้อนกันทั้งบนดินและใต้ดิน อาคารสูง มีการจัดลักษณะทางกายภาพพื้นที่ทางกิจกรรมของเมืองออกเป็นส่วนๆ การแบ่งแยกประเภทของการใช้ที่ดินอย่างเด็ดขาดออกจากกัน เพื่อเน้นให้เป็นไปตามกลไกของระบบเศรษฐกิจที่มุ่งเน้นในเรื่องของการสร้างผลกำไร และการลดต้นทุนการลงทุน กำหนดแนวทางการดำรงชีวิตของมนุษย์ให้ไปในรูปแบบของอนาคต ให้สังคมปรับตัวตาม อย่างไรก็ตามแนวคิดในยุคโมเดิร์นนั้นก่อปัญหามากมาย ทั้งทางด้านอาชญากรรม และก่อให้เกิดพื้นที่ที่เป็นจุดอับทางสายตา เนื่องจากการแบ่งแยกพื้นที่กิจกรรมออกกันอย่างชัดเจน ต่อมาในช่วงทศวรรษที่ 1970 ได้มีการเกิดแนวความคิดใหม่ ที่เรียกว่ายุคหลังสมัยใหม่ (Post

Modern) ที่ให้ความสำคัญกับวิถีชีวิตของผู้คนเพิ่มมากขึ้น โดยเน้นให้สภาพทางกายภาพของเมืองมีความหลากหลายของกิจกรรม สร้างประสบการณ์ที่ดีให้กับผู้ที่อยู่อาศัย ซึ่งทฤษฎีที่ได้นำมาศึกษา มีดังนี้

2.1 ทฤษฎีชีวิตสังคมเมือง เจน เจคอบส์

เจน เจคอบส์ได้สร้างทฤษฎีเกี่ยวกับความหลากหลายและถนนทางเท้า ซึ่งเป็นทฤษฎีเกี่ยวกับชีวิตสังคมเมือง โดยสามารถแบ่งออกได้ ดังนี้

ถนน

- ถนนและทางเท้าที่เป็นส่วนประกอบสำคัญของเมือง ซึ่ง เจน เจคอบส์บอกว่า สภาพถนนและทางเท้าที่มีการใช้งานก็จะทำให้เมืองมีความมีชีวิตชีวา ซึ่งหากถนนและทางเท้าปราศจากการใช้งาน หรือ ไม่มีกิจกรรมเกิดขึ้น จะทำให้เมืองเงียบเหงา และเป็นเกิดความรู้สึกไม่ปลอดภัยและอันตรายได้

- การออกแบบถนนให้มีชีวิตชีวาการเพิ่มกิจกรรมที่หลากหลายบนทางเท้าเพื่อดึงดูดการใช้งานของผู้คน เมื่อมีผู้คนเข้ามาใช้งานแล้ว ย่อมดึงดูดผู้คนมาใช้ด้วยกัน ดังนั้น จึงควรออกแบบถนนให้มีความหลากหลายไม่จำเจ

- ความปลอดภัยบนท้องถนน จะต้องสร้างความชัดเจนของอาณาเขตส่วนบุคคลและสาธารณะให้ชัดเจน หรืออาคารที่อยู่ริมทางเท้า อาจจะมีส่วนยื่นออกไปแล้วมีช่องแสงเพื่อให้ผู้ที่อาศัยในอาคารได้สังเกตเห็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นบนท้องถนนได้

ความหลากหลาย

- การเพิ่มความหลากหลายในพื้นที่ย่านเมืองต่างๆ โดยเน้นในเรื่องของการใช้ประโยชน์ของที่ดิน ไม่ว่าจะเป็นที่อยู่อาศัย ร้านค้า ร้านอาหาร หรือแม้แต่การใช้ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมด้วยโดยให้เหตุผลว่า สามารถควบคุมอุตสาหกรรมไม่ให้เกิดผลกระทบในด้านลบต่อผู้คนได้ เมื่อมีความหลากหลายของกิจกรรม ก็จะดึงดูดผู้คนที่มีความมุ่งหมายต่างกันเข้ามาใช้งานพื้นที่ได้

- การรักษาอาคารแบบสมัยเดิมไว้ เพื่อรักษาระบบเศรษฐกิจของท้องถิ่น เนื่องจากธุรกิจสมัยใหม่ที่มาในรูปแบบของห้างสรรพสินค้านั้นจะตัดขาดความสัมพันธ์ของผู้คน ทำให้ไม่มีความผูกพันระหว่างร้านค้ากับชุมชนเดิม

- การสร้างความหนาแน่นและหลากหลายของกิจกรรมและผู้คน แต่ไม่ใช่ความแออัดจึงเป็นการเพิ่มเติมความมีชีวิตชีวาในเมือง ทำให้เกิดความรู้สึกปลอดภัยเนื่องจากการพบปะ พูดคุย ทำให้ความรู้จักและสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ซึ่งจะช่วยสอดส่องดูแลความปลอดภัยของกันและกัน และรู้สึกถึงความมีชีวิตชีวาในเขตเมือง

ทฤษฎีชีวิตสังคมเมือง เจน เจคอบส์ ชี้ให้เห็นถึงองค์ประกอบที่สำคัญที่ส่งเสริมให้ชุมชนมีชีวิตชีวา ได้แก่ ความหลากหลายทั้งทางด้านกายภาพและสังคมของชุมชน การใช้พื้นที่แบบผสมผสาน และการมีขอบเขตที่ชัดเจนของชุมชน โดยองค์ประกอบเหล่านี้จะช่วยสร้างโอกาสและทางเลือกในการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งนำไปสู่ความปลอดภัยตามธรรมชาติของชุมชน สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยจะช่วยส่งเสริมให้ผู้คนออกมาใช้พื้นที่สาธารณะมากขึ้น (ลินินาถ สุภรัตน์เมธี, 2558)

จากการศึกษาทฤษฎีของเจน เจคอบส์ จึงสรุปได้ว่า พื้นที่ในย่านเขตเมืองต้องมีลักษณะทางเท้าที่มีชีวิตชีวา และมีกิจกรรมที่หลากหลาย ดังนั้น เมื่อมาเปรียบเทียบกับสภาพบริบทของพื้นที่ใต้ทางยกระดับในไทยนั้น เป็นพื้นที่ที่ไม่ใช่พื้นที่เปิดโล่ง มีลักษณะโครงสร้างคอนกรีตขนาดใหญ่คับคั่ง หากจะทำให้พื้นที่นั้นๆ มีชีวิตชีวา จะต้องคำนึงถึงกิจกรรมบางอย่างที่เกิดขึ้นบริเวณรอบข้างของพื้นที่ใต้ทางยกระดับ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการใช้ประโยชน์ที่ดินในรูปแบบต่างๆ ที่เกิดขึ้นถาวร หรือกิจกรรมที่เกิดขึ้นชั่วคราว ที่จะเป็นส่วนช่วยในการดึงดูดผู้คนมาใช้งานพื้นที่ใต้ทางยกระดับเพิ่มมากขึ้น (Jacobs, 1994)

2.2 ทฤษฎีพื้นที่ป้องกันตนเอง ออสการ์ นิวแมน

ออสการ์ นิวแมนได้พูดถึง พื้นที่ที่ก่อให้เกิดอาชญากรรม รวมทั้งการทำลายสิ่งของสาธารณะ ซึ่งได้พบว่าจุดที่เกิดการก่ออาชญากรรมสูงสุด คือ โถงทางเดินที่อยู่ตรงกลางในอาคารสูงหรือพื้นที่สาธารณะเปิดโล่งขนาดใหญ่ที่ห่างไกลจากอาคาร หรือจุดกึ่งกลางของพื้นที่ อยู่ห่างจากขอบของพื้นที่สาธารณะเปิดโล่งและพื้นที่ด้านหลังอาคาร ไม่ว่าจะเป็น ตรอก ซอยหรือถนนเล็กๆ ที่ไม่มีผู้คนผ่านไปมา และ ค้นพบจากการศึกษาวิจัยได้ทำให้คำว่า พื้นที่ป้องกันตนเอง (Defensible Space)

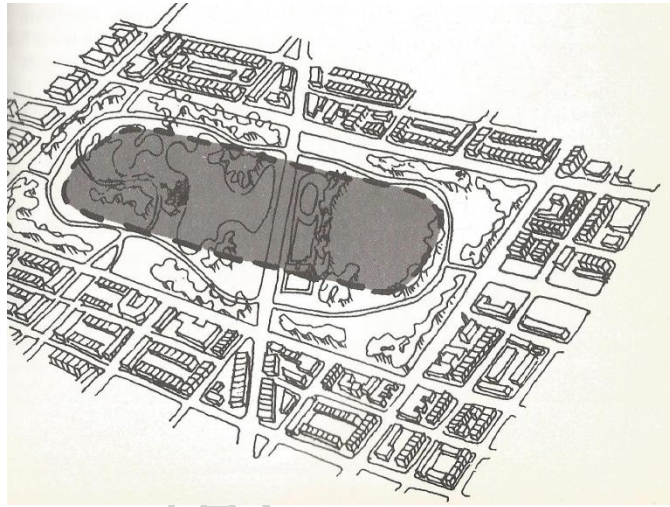
พื้นที่ป้องกันตนเอง คือ การใช้สภาพแวดล้อมย่านพักอาศัย โครงสร้างทางสังคมต่างๆ ซึ่งสามารถยับยั้งการเกิดอาชญากรรมด้วยตัวของมันเอง ความแตกต่างขององค์ประกอบด้านต่างๆ ที่รวมกันจะมีส่วนร่วมในการสร้างพื้นที่ป้องกันตนเอง การสร้างอาณาเขตจะสร้างความรู้สึกปลอดภัย และสามารถสอดส่องดูแลได้ดีในพื้นที่พักอาศัย พื้นที่ป้องกันตนเอง เป็นตัวแทนอาณาเขตของพื้นที่ที่มีการควบคุมและการจัดการที่ดีขึ้น โดยสภาพแวดล้อมของผู้ที่พักอาศัยในชุมชนนั้น ซึ่งนอกจากจะทำให้อาศัยการอยู่อาศัยในชุมชนดีขึ้นแล้ว ยังทำให้ เพื่อนบ้าน ครอบครัว มีความปลอดภัยเพิ่มมากขึ้น การจัดวางผังที่เป็นกลุ่มอาคารหนาแน่นเป็นเหตุก่อให้เกิดจุดอับทางสายตา ทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยกับพื้นที่จุดอับนั้นๆ ดังนั้น การสร้างพื้นที่ที่หลีกเลี่ยงการเกิดอาชญากรรม คือ การสร้างอาณาเขตที่ชัดเจน การแบ่งแยกส่วนบุคคล และส่วนสาธารณะออกจากกัน การสร้างสภาพแวดล้อมของชุมชนโดยให้ผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนสามารถสอดส่องดูแลกันและกัน (Newman, 1972)

ออสการ์ นิวแมน ได้บอกถึงปัจจัยเกี่ยวกับ พื้นที่ป้องกันตนเอง คือ

1. การสร้างอาณาเขต ออสการ์ นิวแมน ได้เสนอว่าควรแบ่งอาณาเขตที่แยกกิจกรรมให้ชัดเจน เช่น พื้นที่ส่วนบุคคลกับพื้นที่สาธารณะควรแยกออกจากกัน
2. การสอดส่องดูแลกัน การที่มีความสัมพันธ์กันระหว่างกันระหว่างผู้ที่พักอาศัยซึ่งสามารถสอดส่องดูแลความปลอดภัยซึ่งกันและกันได้ สามารถมองเห็นจุดต่างๆได้อย่างทั่วถึง
3. การออกแบบด้านกายภาพให้มีความรู้สึกปลอดภัย อาคารที่ออกแบบเน้นการเป็นกลุ่มก้อน หรืออาคารที่มีลักษณะโดดเด่นเดี่ยว อีกทั้งองค์ประกอบต่างๆ ของอาคารที่ทำให้รู้สึกถึงความไม่ปลอดภัย เช่น ผนังอาคารที่ทรุดโทรม
4. การวางผังอาคารสูง หรือกลุ่มอาคาร ไม่ควรวางให้เกิดพื้นที่ที่เป็นจุดอับทางสายตา

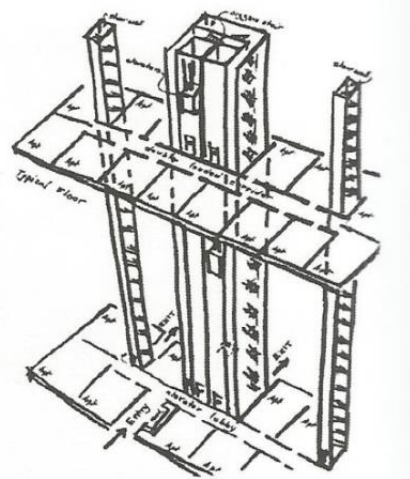

ภาพที่ 5 แสดงสภาพทางกายภาพของอาคารที่รู้สึกถึงความไม่ปลอดภัย
ที่มา : Oscar Newman, Defensible Space, (London: The Macmillan Company, 1972),
107.

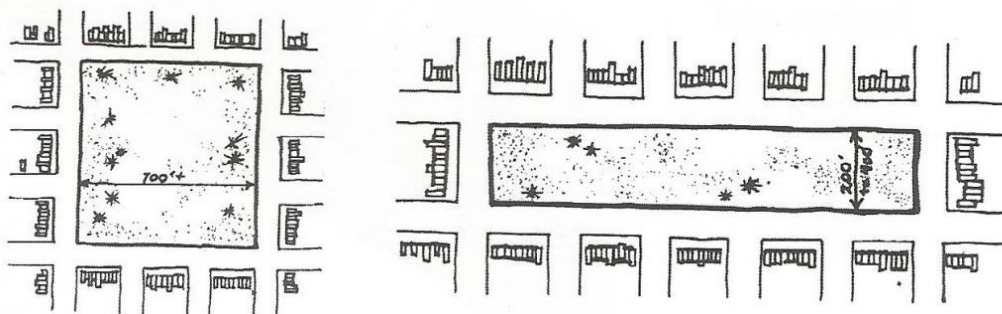
ภาพที่ 6 แสดงพื้นที่สวนสาธารณะด้านในจะรู้สึกถึงความไม่ปลอดภัยเนื่องจากอยู่ห่างจากบริเวณถนนและอาคารด้านข้าง

ที่มา : Oscar Newman, Defensible Space (London: The Macmillan Company, 1972), 115.

ภาพที่ 7 ลักษณะอาคารสูงที่มีโถงทางเดินตรงกลาง ยังมีขนาดสูงมาก ความไม่ปลอดภัยมากขึ้นตามไปด้วย

ที่มา : กำธร กุลชล, การออกแบบชุมชนเมืองคืออะไร (โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม, 2545), 236.

ภาพที่ 8 แสดงพื้นที่เปิดโล่งขนาดใหญ่มีความอันตรายมากกว่าพื้นที่เปิดโล่งที่มีขนาดแคบ
ที่มา : กำธร กุลชล, การออกแบบชุมชนเมืองคืออะไร (โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขต
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม, 2545), 236.

2.3 ทฤษฎีพื้นที่สูญเสียเปล่า โรเจอร์ ทรานซิก

ทรานซิก ให้คำนิยามสำหรับ พื้นที่สูญเสียเปล่า (lost space) ว่า หมายถึง พื้นที่ที่เหลือจากการก่อสร้าง โครงสร้าง พลาซ่าที่เป็น sunken plaza ที่ไม่มีการใช้งาน หรืออยู่ห่างจากผู้ที่เดินไปมา ลานจอดรถที่ห่างจากย่านเชิงพาณิชย์หรือพักอาศัย รวมทั้งพื้นที่สาธารณะต่างๆ ที่ถูกทิ้งร้างจึงกล่าวได้ว่า พื้นที่สูญเสียเปล่าคือ พื้นที่ที่ถูกปล่อยให้ทรุดโทรม พื้นที่ที่เป็นที่ไม่ต้องการของเมือง พื้นที่ที่มีขอบเขตไม่แน่ชัด และไม่มีส่วนเชื่อมต่อกับพื้นที่อื่นๆ แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นโอกาสที่จะออกแบบปรับปรุงพื้นที่เหล่านี้ให้เต็มเต็มพื้นที่ของเมือง สาเหตุที่ทำให้พื้นที่สูญเสียเปล่ามีอยู่ 5 สาเหตุคือ (Trancik, 1986)

1. การเพิ่มขึ้นของการใช้รถยนต์ ซึ่งผลของการพัฒนาเมืองที่มีการสร้างถนน พื้นที่จอดรถเพื่อรองรับการคมนาคมต่างๆ การก่อสร้างถนนต่างๆ เพียงเพื่อเชื่อมต่อกับพื้นที่ต่างๆของเมือง ทำให้พื้นที่ว่างกลายเป็น ถนน ทางยกระดับ หรือพื้นที่จอดรถเท่านั้น ซึ่งพื้นที่เหล่านี้ทำให้ขาดการมีปฏิสัมพันธ์กันของสังคมวัฒนธรรมและไม่มีที่ว่างสำหรับทำกิจกรรม

2. ลักษณะการออกแบบการออกแบบสถาปัตยกรรมก็มีส่วนทำให้เกิดพื้นที่สูญเสียเปล่าเช่นกัน การมุ่งเน้นออกแบบตัวสถาปัตยกรรม โดยไม่สนใจพื้นที่โดยรอบ ตัวอาคารขาดการเชื่อมต่อกับถนน พื้นที่สาธารณะ มุ่งเน้นประโยชน์สูงสุดกับตัวอาคารเท่านั้น

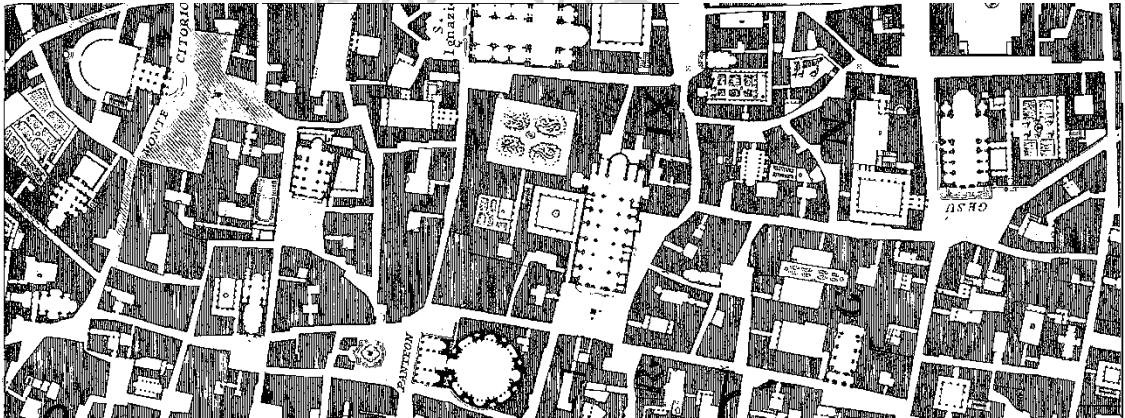
3. การปรับปรุงใช้ประโยชน์ที่ดินของเมือง ในการพัฒนาของเมืองที่เน้นรูปแบบอาคารสูงและมีพื้นที่ว่างล้อมรอบไว้ สนใจแต่รูปแบบของเมือง โดยไม่คำนึงถึงความสัมพันธ์ของสังคมเดิมการออกแบบเมืองที่แบ่งแยกออกเป็นสวนพักอาศัย โซนทำงาน ทำให้ขาดความหลากหลายของกิจกรรม

4. การเปลี่ยนแปลงรูปแบบของพื้นที่สาธารณะไปในเชิงเอกชน การเปลี่ยนแปลงพื้นที่สาธารณะเป็นรูปแบบของธุรกิจเพื่อผลประโยชน์เฉพาะตัวบุคคล ไม่ได้เพื่อสาธารณะประโยชน์ ซึ่งเป็นที่มาของการก่อสร้างตึกสูง และเป็นเหตุทำให้เกิดพื้นที่สูญเสียเปล่า

5. การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินการเปลี่ยนแปลงของที่ดิน เช่น อุตสาหกรรม หมู่บ้าน พื้นที่ทางทหาร เป็นในเชิงธุรกิจเพิ่มมากขึ้นเพื่อผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจ ทำให้พื้นที่ดังกล่าวกลายเป็นพื้นที่ทิ้งร้าง เขาจึงเสนอทฤษฎีสำหรับการฟื้นฟูพื้นที่สูญเปล่าประกอบด้วย 3 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีภาพกับพื้น (figure-ground theory) ทฤษฎีความเชื่อมโยง (linkage theory) และ ทฤษฎีการสร้างสถานที่ (place theory)

2.3.1 ทฤษฎีภาพกับพื้น

ทฤษฎีภาพกับพื้น ที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างที่ว่าง กับ ส่วนทึบ ก็คือตัวอาคารและสิ่งก่อสร้างโดยจะแสดงให้เห็นส่วนของโครงสร้างของเมือง ซึ่งจะต้องสัมพันธ์กันระหว่างที่ว่างที่เป็นส่วนโปร่ง กับ ส่วนทึบ ทฤษฎีจะชี้ให้เห็นว่า การออกแบบอาคารนั้นส่งผลกระทบต่อพื้นที่ว่างและโครงสร้างของเมือง ดังนั้นการออกแบบอาคารควรคำนึงถึงการใช้งานพื้นที่รอบข้างของอาคารไปด้วย

ภาพที่ 9 แสดงการวิเคราะห์ Figure and Ground ของกรุงโรม

ที่มา : Roger Trancik, FINDING LOST SPACE, (New York: Van Nostrand Reinhold Company, 1986), 99.

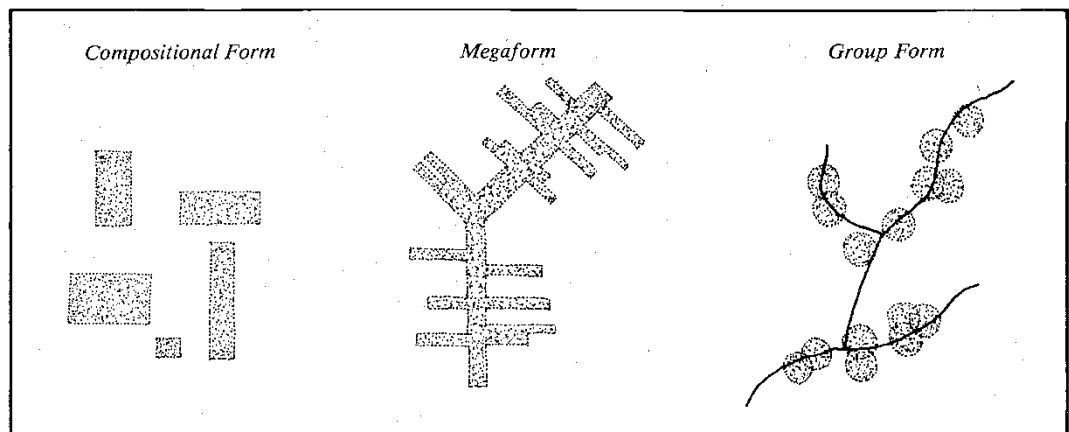
2.3.2 ทฤษฎีความเชื่อมโยง

เป็นทฤษฎีที่รับรู้รูปแบบของเมืองโดยวิเคราะห์จากโครงสร้างต่างๆ ของเมือง เช่น เส้นทาง การสัญจร การกระจายตัวของกลุ่มอาคาร เป็นต้น ทรานซิก ได้บอกถึงลักษณะของรูปแบบเมืองที่มีความเชื่อมโยง 3 แบบ ที่ ฟุมิฮิโกะ มากิ (Fumihiko Maki) คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยวอชิงตัน ได้ศึกษาไว้ โดยสรุปไว้ดังนี้

แบบที่ 1 เมืองที่มีรูปทรงแบบองค์ประกอบ (Compositional Form) เป็นรูปแบบแบ่งแยกเป็นกลุ่มก้อน แยกพื้นที่ออกจากกัน โดยไม่เชื่อมโยงกับสภาพพื้นที่ภายนอก เช่น เมืองบราซิเลีย และ เมืองจันดีการ์

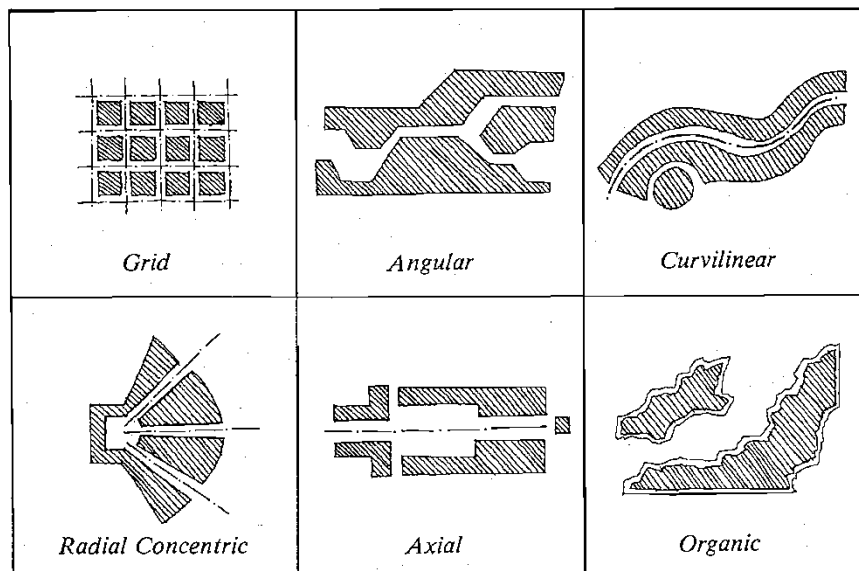
แบบที่ 2 เมืองที่มีรูปทรงแบบมหากษัตริย์ (Megaform) ได้แก่เมืองใน
นวนิยายวิทยาศาสตร์ ซึ่งขาดความเชื่อมโยงกับโลกภายนอก

แบบที่ 3 เมืองที่มีรูปทรงแบบเกาะกลุ่ม (GroupForm) ลักษณะเมืองที่ขยายตัวแบบ
เกาะกลุ่มตามพื้นที่ว่างตามธรรมชาติ มีลำดับการเชื่อมที่สัมพันธ์กันกับโครงสร้างของเมือง สามารถ
เห็นได้ชัดเจนในเมืองในสมัยก่อน (กัธร กุลชล, 2545: 303)

ภาพที่ 10 แสดงลักษณะรูปแบบของเมือง

ที่มา : Roger Trancik, FINDING LOST SPACE, (United States of America, Van Nostrand
Reinhold, 1986), 107.

ภาพที่ 11 แสดงความสัมพันธ์การเกิดโครงสร้างของเมืองและที่ว่างของเมือง

ที่มา : ที่มา : Roger Trancik, FINDING LOST SPACE, (New York: Van Nostrand Reinhold,
1986), 101.

2.3.3 ทฤษฎีการสร้างสถานที่

ทฤษฎีการสร้างสถานที่ คือ สถานที่นั้นจะต้องสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของผู้คนในพื้นที่ ควรรักษาภาพเดิมไว้เพื่อรักษาวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนที่อยู่อาศัยมาก่อน ซึ่งสถานที่นั้นจะเป็นตัวบอกถึงเรื่องราวทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ลำดับความสำคัญ หรือ เหตุการณ์ต่างๆ ได้ดังนั้นเขาจึงสรุปว่าการออกแบบชุมชนเมืองนั้นควรตอบสนองความต้องการของมนุษย์ และดำรงบริบททางประวัติศาสตร์ไว้

ทฤษฎีการสร้างสถานที่ ค่อนข้างโน้มเอียงไปในแนวพวกประจักษ์นิยมซึ่งให้ความสำคัญต่อวิถีของมนุษย์ ได้แก่ผลงาน ของเควิน ลินซ์ กอร์ดอน คัลเลน โดนัลด์ แอปเปิ้ลยาร์ด เลอง ครีร์ และ ออสการ์ นิวแมน บุคคลกลุ่มนี้เป็นผู้ที่เข้าใจในเรื่องความรู้สึกถึงความเป็นสถานที่พิเศษ และเป็นผู้ที่มีสำนึกในบริบทของการออกแบบ

ภาพที่ 12 แสดงแนวคิดทั้ง 3 ทฤษฎีของโรเจอร์ ทรานซิก

ที่มา : Roger Trancik, FINDING LOST SPACE, (New York: Van Nostrand Reinhold, 1986), 98.

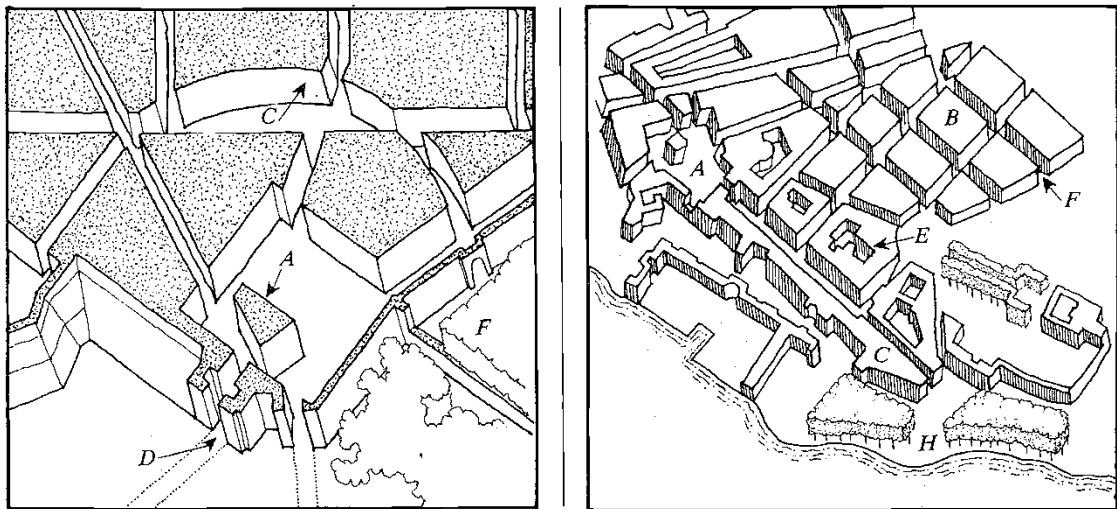
โรเจอร์ ทรานซิก สรุปว่า ในการพัฒนาเมือง ควรพัฒนาเป็นไปทีละขั้นตอน และเป็นแบบค่อยเป็นค่อยไป เพื่อที่จะสร้างความคุ้นเคย ซึ่งเขาได้สรุปและแนะนำ 5 ประการสำหรับ 3 ทฤษฎีดังนี้

1. นำทฤษฎีข้างต้นมาใช้พร้อมๆ กันทั้ง 3 ทฤษฎี
2. ค่อยๆ แทรกเสริมสิ่งใหม่ลงไปในพื้นที่เดิมอย่างระมัดระวัง เพื่อสร้างความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมโดยรอบ

3. รวมพื้นที่พักอาศัยเข้ากับพื้นที่ทำงานเพื่อลดการเกิดพื้นที่สูญเปล่าซึ่งเกิดจากการใช้งานเฉพาะช่วงกลางวันหรือกลางคืนเท่านั้น และเพื่อสร้างบรรยากาศที่มีชีวิตชีวาขึ้นในพื้นที่เหล่านั้น

4. นำสภาพธรรมชาติเข้าไปช่วยลดความแข็งกระด้าง ทั้งการจัดองค์ประกอบของภูมิทัศน์และการปลูกพืชพันธุ์ไม้ต่างๆ

5. พยายามใช้กระบวนการทางการเมืองการปกครอง เพื่อโน้มน้าวให้ผู้ที่มีอำนาจตัดสินใจเห็นว่า การสร้างสรรค์ด้านสุนทรียภาพให้กับชุมชนเมืองนั้น มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าด้านประโยชน์ใช้สอยหรือด้านเศรษฐกิจ

ภาพที่ 13 แสดงรูปแบบที่ว่างกับอาคาร

ที่มา : Roger Trancik, FINDING LOST SPACE, (New York: Van Nostrand Reinhold, 1986), 102.

รูปแบบของที่ว่างและส่วนที่บิที่มีผลจากการพัฒนาเมือง โรเจอร์ ทรานซิก ได้กล่าวถึง ไว้ มีดังนี้

A : อาคารที่มีลักษณะเด่นหรือสถานที่สำคัญ เช่น อนุสาวรีย์ อาคารที่เป็นสัญลักษณ์ของพื้นที่นั้นๆ โดยจะอยู่ท่ามกลางพื้นที่ว่างของเมือง

B : ขอบเขตของพื้นที่ซึ่งจะเป็นตัวกำหนดรูปแบบของอาคาร

C : รูปแบบของอาคารที่มีผลจากการใช้งานพื้นที่ภายนอกที่แตกต่างกันซึ่งส่งผลต่อรูปร่างอาคารนั้นๆ

D : ทางเข้าของพื้นที่ว่างระหว่างพื้นที่สวนตัวและพื้นที่สาธารณะที่แตกต่างกัน

E : พื้นที่ว่างภายในที่อาคารที่ถูกปิดล้อม ซึ่งเชื่อมต่อระหว่างพื้นที่ภายนอกที่เป็นพื้นที่สาธารณะ ทำให้พื้นที่ภายในอาคารที่ถูกปิดล้อมนั้นกลายเป็นพื้นที่กึ่งสาธารณะ

F : พื้นที่โครงข่ายของถนน และแยกต่างๆที่เชื่อมต่อกันจนเกิดเป็นพื้นที่เชื่อมต่อของเมือง เกิดวิถีชีวิตความเป็นเมืองบริเวณพื้นที่นั้นๆ

G : พื้นที่สาธารณะและสวนสาธารณะที่เป็นจุดเชื่อมโยงซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจนกับส่วนที่บในรูปแบบของความเป็นเมือง

H : พื้นที่เชื่อมต่อระหว่างองค์ประกอบของธรรมชาติ เช่น พื้นที่ริมน้ำกับริมแม่น้ำ พื้นที่ชุ่มน้ำ ซึ่งเป็นพื้นที่ขนาดใหญ่

3. พื้นที่ว่างสาธารณะขนาดเล็ก - พื้นที่ทางสังคมของชุมชนชาวไทย

การศึกษาเปรียบเทียบการใช้งานพื้นที่ว่างสาธารณะในไทยเพื่อค้นหามาตรฐานรูปแบบเชิงสัญลักษณ์ที่เอื้อต่อการใช้งานอย่างอนกประสงค์ โดยอ้างอิงทฤษฎี สนามัทศน์ พบว่า พื้นที่ทางสังคมของไทยนั้นแตกต่างจากประเทศตะวันตก ซึ่งเมืองในแถบตะวันตกนั้น นิยมการใช้พื้นที่เปิดโล่ง เนื่องจากเป็นเมืองที่อากาศหนาว จึงต้องการแสงแดดเพื่อสร้างความอบอุ่น คนเดินเท้าต้องพึ่งพาสนามัทศน์ในการกำหนดพฤติกรรมการสัญจรเพื่อเข้าถึงและเพื่อผ่านพื้นที่ ซึ่งทั้งคนในและนอกพื้นที่ที่มีความคุ้นเคยกับพื้นที่ในระดับที่แตกต่างกันนั้น ล้วนเลือกเส้นทางหรือพื้นที่ในลักษณะเดียวกัน อย่างไรก็ตาม เมืองไทยเป็นเมืองร้อน ชุมชนเมืองมักมีปัญหาในด้านความแออัดทั้งในด้านการจราจร ที่อยู่อาศัย และเน้นการใช้ยานพาหนะเป็นหลัก ไม่นิยมการใช้พื้นที่โล่ง ซึ่งพื้นที่เหล่านี้เป็นพื้นที่ที่สามารถมองเห็นได้ชัดเจนหรือกล่าวได้ว่าเป็นพื้นที่ที่มีสนามัทศน์ที่ดี แต่ในขณะเดียวกันพื้นที่ในชุมชนซึ่งผู้คนในชุมชนมีความคุ้นเคยชินอยู่แล้ว มีแนวโน้มที่จะใช้ ถนน ซอยที่เป็นตรอกหรือทางเดินเล็กๆ ในชุมชน เพื่อเชื่อมต่อกัน ในการทำกิจกรรมทั้งการสัญจรและพื้นที่ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ลักษณะพื้นที่เหล่านี้มีลักษณะที่แคบ การเดินทางหรือการสัญจรด้วยยานพาหนะอาจไม่สะดวกมากนัก แต่อาศัยความที่ริ่รุ่มเงาต่อเนื่องกัน ทำให้เกิดพื้นที่พบปะ สังสรรค์ของชุมชน โดยส่วนใหญ่พื้นที่เหล่านี้ไม่ได้เป็นพื้นที่ที่ออกแบบเพื่อเป็นพื้นที่ว่างทางสาธารณะ หรือเพื่อเฉพาะกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นพื้นที่ทางสังคมขนาดเล็กๆ ที่มีชั้นเชิงในการเชื่อมต่อของมุมมองจากพื้นที่สู่พื้นที่ที่กล่าวได้ว่า (ไชศรี ภัคดีสุขเจริญ, 2551)

1. พื้นที่ทางสังคมที่ดีสำหรับคนไทย มักนิยมพื้นที่ขนาดเล็กที่เชื่อมต่อกันไปตามแนวทางการสัญจร และปัจจัยที่มีส่วนร่วมด้วย คือ การมีร่มเงาที่ดีจากมวลอาคารที่โอบล้อมหรือ

2. พื้นที่ว่างสาธารณะนั้นๆ เป็นส่วนหนึ่งของโครงข่ายทางสังคมที่สามารถเชื่อมต่อไปยังพื้นที่อื่นๆได้ โดยไม่ต้องผ่านพื้นที่โล่งแจ้ง

3. การมีกิจกรรมการค้าพาณิชย์ ไม่ว่าจะป็นรูปแบบของตลาดนัด หรือประเภทอาคารขายของถาวร ในบริเวณที่ผ่าน ส่วนศักยภาพในการมองเห็นที่ดีนั้น เป็นเพียงปัจจัยเสริมของการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะอย่างอเนกประโยชน์ของชุมชนไทย

4. การใช้งานพื้นที่ใต้ทางยกระดับในกรุงเทพมหานคร

การทางพิเศษแบ่งพื้นที่การใช้งานออกเป็น 2 ส่วน คือ ให้ใช้พื้นที่ และให้เข้าพื้นที่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1 การให้ใช้พื้นที่ โดยอนุญาตให้หน่วยงานราชการ เช่น กทม. และหน่วยราชการอื่นๆ ใช้ประโยชน์เพื่อสังคมและสาธารณะ เช่น

1.1 จัดทำเป็นสวนสาธารณะ สวนหย่อม

1.2 จัดทำลานกีฬา

1.3 จัดทำถนนเส้นทางลัด และทางจักรยาน

1.4 สาธารณประโยชน์อื่น ๆ เช่น สร้างสะพานลอยคนข้าม บ่อสูบน้ำ ก่อสร้างท่อรวบรวมน้ำเสียและบ่อพัก ปรับปรุงขยายผิวจราจร จัดทำทางเดินเท้า ติดตั้งไฟส่องสว่าง เป็นต้น

4.2 การให้เข้าพื้นที่ พื้นที่ใต้ทางยกระดับอยู่ในความรับผิดชอบของการทางพิเศษ กรุงเทพมหานคร ซึ่งโดยทั่วไปไม่อนุญาตให้เข้าไปใช้งาน แต่การทางพิเศษจะเปิดให้เข้าพื้นที่นั้นๆ เพื่อการใช้งานต่างๆ โดยมีหลักเกณฑ์ที่การทางพิเศษกำหนดเป็น 2 กรณี ดังนี้

4.2.1 วัตถุประสงค์การเข้าที่จะพิจารณาอนุญาตให้เข้าได้

1. การเข้าเพื่อกิจการสาธารณูปโภค หรือประโยชน์ของประชาชน เช่น ประปา ไฟฟ้า โทรศัพท์พื้นฐาน โทรศัพท์เคลื่อนที่ เป็นต้น

2. การเข้าเพื่อติดตั้งป้ายโฆษณา เฉพาะบริเวณหน้าหรือหลังด่านเก็บค่าผ่านทางพิเศษ

3. การเข้าเพื่อเปิดทางเข้า-ออก สำหรับที่อยู่อาศัยหรือเพื่อประกอบธุรกิจ

4. การเข้าเพื่อจอดรถยนต์ส่วนบุคคล รถยนต์เพื่อรับส่งผู้โดยสาร

5. การเข้าเพื่อวางวัสดุก่อสร้างหรือทำเป็นสำนักงานสนามตามสัญญาจ้างที่ทำได้กับการทางพิเศษ หรือ หน่วยงานอื่นของรัฐ

6. การเข้าเพื่อดูแลรักษา จัดทำเป็นสวนหย่อม และลานกีฬา

7. การเข้าพื้นที่เพื่อติดตั้งป้ายแนะนำทาง

8. การให้เข้าพื้นที่ชั่วคราว เพื่อการถ่ายทำภาพยนตร์โฆษณามีกำหนดระยะเวลาสั้นๆ

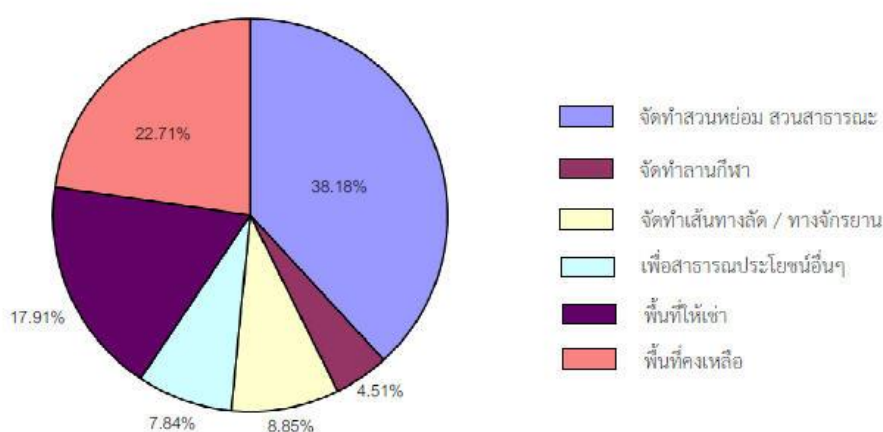
9. การให้เข้าหรือพัฒนาพื้นที่ในเขตทางพิเศษในเชิงพาณิชย์ ตามความจำเป็น เพื่อประโยชน์แก่ การทางพิเศษโดยคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะควบคู่ไปด้วย

4.2.2 วัตถุประสงค์การเข้าที่ไม่อนุญาตให้เข้า คือ การให้เข้าเพื่อประกอบการในทางที่ผิดกฎหมายหรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

การใช้ประโยชน์พื้นที่ในเขตทางพิเศษ(ในเขตเมือง)
พื้นที่ที่ใช้ประโยชน์ได้ ๖๓๑,๐๙๘ ตารางวา (๑,๕๗๗ ไร่ ๒ งาน ๙๘ ตารางวา)

วัตถุประสงค์การใช้พื้นที่	จำนวน (แห่ง)	เนื้อที่รวม (ตารางวา)	คิดเป็นสัดส่วน (%)
๑. จัดทำสวนหย่อม สวนสาธารณะ	๑๒๕	๒๔๐,๙๖๔.๓๕	๓๘.๑๘
๒. จัดทำลานกีฬา	๓๐	๒๘,๕๖๔.๙๓	๔.๕๑
๓. จัดทำเส้นทางลัด / ทางจักรยาน	๒๒	๕๕,๘๒๙.๐๑	๘.๘๕
๔. เพื่อสาธารณประโยชน์อื่นๆ	๑๕๕	๔๙,๔๙๐.๘๔	๗.๘๔
๕. พื้นที่ให้เช่า	๖๑๔	๑๑๓,๐๕๒.๖๓	๑๗.๙๑
รวม	๙๔๖	๔๘๗,๘๐๑.๗๖	๗๗.๒๙
คงเหลือพื้นที่		๑๔๓,๒๙๖.๒๔	๒๒.๗๑

ข้อมูล ณ วันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๙

หมายเหตุ พื้นที่ในเขตเมืองได้แก่ พื้นที่ในเขตทางพิเศษเฉลิมมหานคร ทางพิเศษศรีรัช ทางพิเศษฉลองรัช (รวมส่วนต่อขยายรามอินทรา - ถนนวงแหวนฯ) ทางพิเศษอุดรรัถยาบางส่วน และทางพิเศษสายบางนา-อาจณรงค์

ภาพที่ 14 แสดงการใช้ประโยชน์พื้นที่ได้ทางยกระดับในเขตเมือง

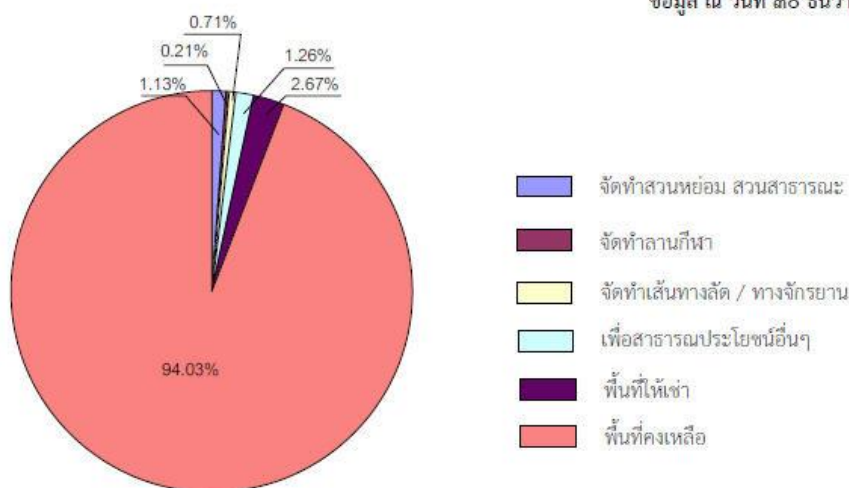
ที่มา : การทางพิเศษ. (2559). การใช้ประโยชน์พื้นที่ในเขตทางพิเศษ. เข้าถึงเมื่อ 21 มีนาคม 2560. เข้าถึงได้จาก

<http://www.exat.co.th/upload/default/admin/2017/02/devarea17feb2017p32017-02-1758a68204e830b.jpg>

การใช้ประโยชน์พื้นที่ในเขตทางพิเศษ(นอกเขตเมือง)
พื้นที่ที่ใช้ประโยชน์ได้ ๕๒๙,๒๗๑ ตารางวา (๑,๓๒๓ ไร่ ๐ งาน ๗๑ ตารางวา)

วัตถุประสงค์การใช้พื้นที่	จำนวน (แห่ง)	เนื้อที่รวม (ตารางวา)	คิดเป็นสัดส่วน (%)
๑. จัดทำสวนหย่อม สวนสาธารณะ	๑๐	๕,๙๖๖.๗๕	๑.๑๓
๒. จัดทำลานกีฬา	๒	๑,๐๘๕.๒๕	๐.๒๑
๓. จัดทำเส้นทางลัด / ทางจักรยาน	๕	๓,๗๔๕.๐๕	๐.๗๑
๔. เพื่อสาธารณประโยชน์อื่นๆ	๒๓	๖,๖๔๕.๓๘	๑.๒๖
๕. พื้นที่ให้เช่า	๓๑	๑๔,๑๓๒.๒๐	๒.๖๗
รวม	๗๑	๓๑,๕๗๒.๖๓	๕.๙๗
คงเหลือพื้นที่		๔๙๗,๖๙๘.๓๗	๙๔.๐๓

ข้อมูล ณ วันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๙

หมายเหตุ พื้นที่นอกเขตเมืองได้แก่ พื้นที่ในเขตทางพิเศษอุดรรัถยา ทางพิเศษบูรพาวิถี และทางพิเศษกาญจนาภิเษก (บางพลี-สุขสวัสดิ์)

ภาพที่ 15 แสดงการใช้ประโยชน์พื้นที่ได้ทางยกระดับนอกเขตเมือง

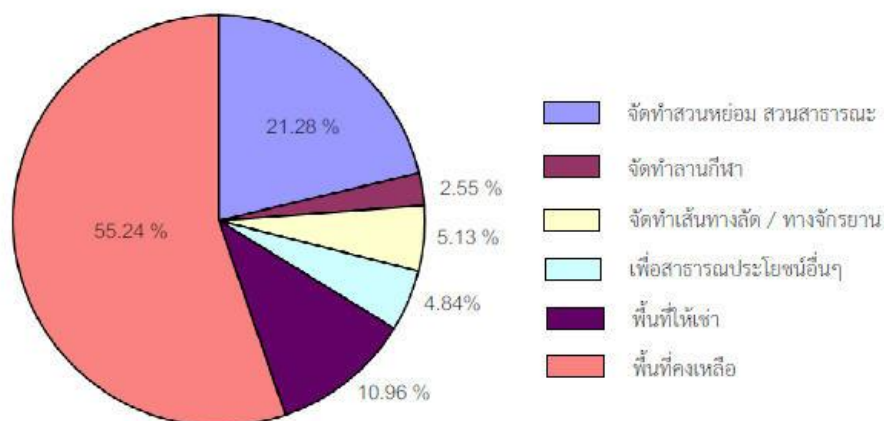
ที่มา : การทางพิเศษ. (2559). การใช้ประโยชน์พื้นที่ในเขตทางพิเศษ. เข้าถึงเมื่อ 21 มีนาคม 2560. เข้าถึงได้จาก

<http://www.exat.co.th/upload/default/admin/2017/02/devarea17feb2017p42017-02-1758a68236d1d57.jpg>

การใช้ประโยชน์พื้นที่ในเขตทางพิเศษ
พื้นที่ที่ใช้ประโยชน์ได้ ๑,๑๖๐,๓๖๙ ตารางวา (๒,๙๐๐ ไร่ ๓ งาน ๖๙ ตารางวา)

วัตถุประสงค์การใช้พื้นที่	จำนวน (แห่ง)	เนื้อที่รวม (ตารางวา)	คิดเป็นสัดส่วน (%)
๑. จัดทำสวนหย่อม สวนสาธารณะ	๑๓๕	๒๔๖,๙๓๑.๑๐	๒๑.๒๘
๒. จัดทำลานกีฬา	๓๒	๒๙,๕๕๐.๑๘	๒.๕๕
๓. จัดทำเส้นทางลัด / ทางจักรยาน	๒๗	๕๙,๕๗๓.๐๖	๕.๑๓
๔. เพื่อสาธารณประโยชน์อื่นๆ	๑๗๘	๕๖,๑๓๕.๒๒	๔.๘๔
๕. พื้นที่ให้เช่า	๖๔๕	๑๒๗,๑๘๔.๘๓	๑๐.๙๖
รวม	๑,๐๑๗	๕๑๙,๓๗๔.๓๙	๔๔.๗๖
คงเหลือพื้นที่		๖๔๐,๙๙๔.๖๑	๕๕.๒๔

ข้อมูล ณ วันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๙

ภาพที่ 16 แสดงการใช้ประโยชน์พื้นที่ใต้ทางยกระดับรวมทั้งนอกและในเขตเมือง
ที่มา : การทางพิเศษ. (2559). การใช้ประโยชน์พื้นที่ในเขตทางพิเศษ. เข้าถึงเมื่อ 21 มีนาคม 2560.
เข้าถึงได้จาก

<http://www.exat.co.th/upload/default/admin/2017/02/devarea17feb2017p52017-02-1758a682db2adc2.jpg>

สรุปแนวผลทฤษฎีกับพื้นที่ศึกษา

พื้นที่ใต้ทางยกระดับอาจกล่าวได้ว่าเป็นพื้นที่ว่าง (Open space) ลักษณะหนึ่ง ซึ่งเป็นพื้นที่ภายนอกโครงสร้างอาคารรวมทั้งมีพื้นที่คาดแจ้งและพื้นที่สีเขียวแต่ไม่นับรวมพื้นที่ฐานอาคาร อย่างไรก็ตามที่ว่างบางส่วนมีอาคารที่อยู่ข้างเคียง เช่น หลังคาโรงจอดรถหรือพื้นที่ที่มีส่วนยื่นของอาคารมาปกคลุมในบางครั้งรูปแบบของอาคารกับที่ว่างนั้นก่อให้เกิดพื้นที่สูญเปล่า (Lost space) โดยมีลักษณะเป็นพื้นที่ที่ถูกทิ้งร้างตามชอกตึก หรืออาคารถูกไม่ได้ใช้ประโยชน์จนถูกทิ้งร้าง พื้นที่ที่เข้าถึงได้ยาก ดังนั้น พื้นที่ใต้ทางยกระดับ เมื่อกล่าวในลักษณะทางกายภาพ คือ พื้นที่ที่เหลือจากการก่อสร้างทางยกระดับเพื่อเชื่อมพื้นที่ระหว่างเมือง โดยมีโครงสร้างทางยกระดับที่เป็นโครงสร้างคอนกรีตเป็นเสมือนระนาบด้านบนที่คลุมพื้นที่ด้านล่าง ทำให้เกิดพื้นที่ว่างด้านล่างที่จะสามารถเข้าไปทำกิจกรรมได้ ดังนั้นพื้นที่ทางยกระดับจึงเปรียบเสมือนพื้นที่ที่ถูกทิ้งร้าง หากไม่มีการจัดการที่ดีก็จะเป็นพื้นที่สุ่มเสี่ยงที่จะเกิดอันตรายมากขึ้น ทำให้พื้นที่ใต้ทางยกระดับถูกมองว่าเป็นพื้นที่เสื่อมโทรม เป็นแหล่งมั่วสุมของคนบางกลุ่ม หรือเป็นพื้นที่จับจองเพื่อทำกิจกรรมของการคมนาคม เช่น ที่จอดรถตู้ รถบรรทุก หรือพื้นที่เก็บขยะ จึงเกิดภาพลักษณ์ในด้านลบกับพื้นที่ใต้ทางยกระดับ

จากแนวทฤษฎีข้างต้น สามารถนำมาวิเคราะห์เพื่อหาปัจจัยที่เกี่ยวกับการใช้งานพื้นที่ใต้ทางยกระดับซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 2 ปัจจัยหลักๆ คือ

1. ปัจจัยภายนอก บริเวณพื้นที่รอบข้างที่ส่งผลกระทบต่อพื้นที่ศึกษา (External Factor)
2. ปัจจัยภายใน สิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นภายในตัวพื้นที่ศึกษาเอง (Internal Factor)

ตารางที่ 1 สรุปแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ศึกษา

แนวคิดและทฤษฎี	ปัจจัยภายนอก	ปัจจัยภายใน
ทฤษฎีชีวิตและสังคมเมือง เจน เจคอบส์	<ul style="list-style-type: none"> - การที่คนภายนอกสามารถมองเห็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในพื้นที่ศึกษา - ลักษณะพื้นที่ใช้สอยรอบด้านของพื้นที่ศึกษา ส่งผลต่อการใช้งานหรือไม่ - ความหลากหลายของช่วงอายุ และเวลาที่ใช้งาน 	<ul style="list-style-type: none"> - ลักษณะการใช้ของกิจกรรมในพื้นที่ที่มีความหลากหลาย มีการใช้งานทุกช่วงเวลา
ทฤษฎีที่ป้องกันตนเอง ออกัสต์ นิวแมน	<ul style="list-style-type: none"> - การแบ่งแยกขอบเขตระหว่างพื้นที่ศึกษากับบริบทรอบข้างที่ส่งผลกระทบต่อการทำกิจกรรม - การควบคุมการเข้าใช้งานพื้นที่ศึกษา - ภาพลักษณ์ของพื้นที่ศึกษาที่เชิญชวนเข้าใช้งาน - พื้นที่ศึกษามีความเป็นเจ้าของหรือสามารถมองเห็นได้จากผู้คนที่เดินผ่านหรืออาศัยอยู่บริเวณนั้น 	<ul style="list-style-type: none"> - การแบ่งแยกกิจกรรมในพื้นที่ที่ชัดเจน ส่งผลกระทบต่อการใช้พื้นที่อย่างไร - อุปสรรคต่างๆ ในพื้นที่ที่มีการดูแลรักษา ไม่ปล่อยให้ทรุดโทรม - การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลพื้นที่
ทฤษฎีพื้นที่สูญเปล่า โรเจอร์ ทรานซิก	<p><u>ทฤษฎีภาพกับพื้นที่</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - การเข้าถึงพื้นที่ศึกษาไม่ว่าจะเป็นจากทางเท้า จากระถางประจำทาง หรือสถานีรถไฟ - ความสัมพันธ์การใช้งานกับพื้นที่ว่างอื่นๆ 	<p><u>ทฤษฎีภาพกับพื้นที่</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - การสร้างทางเข้าระหว่างตัวอาคารกับพื้นที่ศึกษา (ในกรณีที่มีอาคาร) - ความสัมพันธ์ระหว่างทางเข้าพื้นที่ศึกษากับถนนหรือทางเท้า

ตารางที่ 1 สรุปแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ศึกษา (ต่อ)

แนวคิดและ ทฤษฎี	ปัจจัยภายนอก	ปัจจัยภายใน
	<p><u>ทฤษฎีการเชื่อมโยง</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ความสัมพันธ์กับกลุ่มอาคารที่เกิดขึ้นกับพื้นที่ศึกษา - ความสัมพันธ์กับการใช้งานพื้นที่รอบข้าง <p><u>ทฤษฎีการสร้างสถานที่</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - การใช้งานในพื้นที่ที่สร้างความจดจำในการใช้พื้นที่ศึกษากับบริบทรอบข้าง - ความคุ้นเคยของคนในพื้นที่กับการใช้งานพื้นที่ศึกษา 	<p><u>ทฤษฎีการเชื่อมโยง</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - การกิจกรรมภายในที่เกิดขึ้นส่งเสริมซึ่งกันและกัน <p><u>ทฤษฎีการสร้างสถานที่</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - กิจกรรมที่เกิดขึ้นจนเป็นวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ศึกษา - กิจกรรมเฉพาะที่เกิดขึ้นภายในพื้นที่ศึกษา

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การดำเนินการวิจัยในการศึกษาเรื่อง การศึกษาความปลอดภัยของการใช้พื้นที่สาธารณะใต้ทางยกระดับบริเวณชุมชนแออัด ในเขตกรุงเทพมหานคร ศึกษาจากการเลือกกรณีศึกษา 2 พื้นที่ คือ พื้นที่ใต้ทางยกระดับชุมชนตรอกสลักหินและพื้นที่ใต้ทางยกระดับชุมชนบ้านแบบ ซึ่งมีสภาพแวดล้อมและบริบทใกล้เคียงกัน เป็นพื้นที่ที่เป็นพื้นที่สาธารณะของชุมชน มีทางยกระดับที่พาดผ่านชุมชนรวมทั้งอยู่ในเขตเมือง

1 คำถามของการศึกษา

- 1.1 ปัจจัยที่จะทำให้พื้นที่ใต้ทางยกระดับเกิดการใช้งาน
- 1.2 ข้อจำกัดและปัญหาในการพัฒนาพื้นที่ใต้ทางยกระดับในบริบทไทย

2. วิธีที่ใช้ในการศึกษา

2.1 การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาพฤติกรรมของผู้ใช้พื้นที่ใต้ทางยกระดับที่ส่งผลต่อการใช้งาน โดยการใช้การสังเกต การสอบถามด้วยแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ผู้ใช้งานในบริเวณพื้นที่ โดยมีประเด็นในการศึกษาพฤติกรรมที่เกี่ยวกับตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.2 ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีต่างๆ เกี่ยวกับพื้นที่สาธารณะ ที่เป็นปัจจัยที่จะพัฒนาพื้นที่ใต้ทางยกระดับให้เหมาะสมต่อการใช้งาน และเหมาะสมต่อพฤติกรรมการใช้งานเพื่อใช้ในการออกแบบและฟื้นฟูพื้นที่สาธารณะใต้ทางยกระดับ ซึ่งมีตัวแปรในการศึกษา ดังนี้

- สภาพทางกายภาพ
- องค์ประกอบที่ทำให้รู้สึกปลอดภัย
- ความหลากหลายของกิจกรรม
- ความสัมพันธ์กับพื้นที่รอบข้าง
- ความเป็นถิ่นที่ (Sens of place)

2.3 การประเมินพื้นที่หลังการใช้งาน Post Occupancy Evaluation (POE) เพื่อรับรู้ถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริงหลังการใช้งาน และหาแนวทางหรือข้อเสนอแนะแก้ปัญหาให้เหมาะสมกับการใช้งาน หลักสำคัญของ POE มีดังนี้

2.3.1 การได้ข้อมูลจากผู้ใช้งานพื้นที่ หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดที่อยู่ภายในพื้นที่ ได้แก่ ผู้รับผิดชอบดูแลพื้นที่ ผู้ใช้งาน และเวลาเปิด – ปิดของพื้นที่ศึกษา

2.3.2 POE มีความแตกต่างจากการสำรวจทั่วไป โดยจะใช้ข้อมูลจากประสบการณ์การใช้งานพื้นที่เป็นพื้นฐานในการประเมินการใช้งานที่เกิดขึ้นจริง มีความแตกต่างจากวัตถุประสงค์ของพื้นที่ที่ตั้งใจไว้อย่างไร

2.3.3 ผลของการทำ POE เป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการเก็บข้อมูลในการศึกษา โดยสามารถนำไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์ต่างๆ เช่น การปรับแต่งพื้นที่แห่งใหม่ การพัฒนาระบบสาธารณูปโภคและการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้น การบริหารจัดการพื้นที่ การบำรุงรักษา เป็นต้น

2.4 การสำรวจข้อมูล

2.4.1 การสำรวจสภาพทางกายภาพทั้งในพื้นที่ศึกษาและบริบทรอบด้าน โดยมีองค์ประกอบตัวแปรจากทฤษฎีที่ส่งผลต่อการใช้งานเป็นตัวกำหนด

- ข้อมูลทางกายภาพของพื้นที่ ศึกษาลักษณะกายภาพของพื้นที่ได้ทางยกระดับ พื้นที่กิจกรรมต่างๆ ทั้งในพื้นที่เอง และบริบทรอบด้าน การเข้าถึง และการสัญจร โดยใช้ตัวแปรจากทฤษฎีที่ได้จากการวิเคราะห์ในบทที่ 2 เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์

- ข้อมูลการใช้งานของผู้ใช้ ศึกษาลักษณะการใช้งานในพื้นที่ส่วนต่างๆ ช่วงเวลาที่มีการใช้งานมากหรือน้อย ข้อมูลของตัวผู้ใช้งาน เช่น ช่วงอายุ และวัยของผู้ที่ทำการกิจกรรม เป็นต้น

2.4.2 การสังเกตการณ์ เพื่อให้เห็นถึงสภาพการใช้งานและกิจกรรมโดยภาพรวม เพื่อให้เห็นความแตกต่างในการใช้งานของแต่ละวัน เวลา โดยแบ่งช่วงระยะเวลาในการใช้งานตั้งแต่น้อยไปถึงมาก ได้แก่

1. ช่วงวันจันทร์ – ศุกร์ เนื่องจากเป็นวันทำงาน ช่วงช่วงเวลาตั้งแต่ 09.00 – 15.00 มีการใช้งานเฉพาะส่วน ซึ่งจะมีผู้ใช้งานที่นอกเหนือจากคนในชุมชนบริเวณนั้นเข้ามาใช้งานด้วย

2. ช่วงวันจันทร์ – ศุกร์ ช่วงช่วงเวลาตั้งแต่ 15.00 – 19.00 เป็นช่วงเวลาที่มีการใช้งานมาก เนื่องจากเป็นช่วงเวลาหลังเลิกเรียนและหลังจากทำงานแล้ว

3. ช่วงเวลาวันหยุดเสาร์ – อาทิตย์ ช่วงเวลา 09.00 – 19.00

2.4.3 การเรียบเรียงข้อมูลโดยการทำเป็นแผนที่การใช้งานของพื้นที่ศึกษา เพื่อแสดงให้เห็นถึงสภาพการใช้งานต่างๆ ช่วงเวลาที่มีการใช้งาน พฤติกรรมการใช้งานของคนในพื้นที่ศึกษาที่ง่ายมากยิ่งขึ้น

2.4.4 การสัมภาษณ์และแบบสอบถาม เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับเอกลักษณ์ของพื้นที่ศึกษา ความปลอดภัย รวมทั้งพฤติกรรมการใช้งานและความคิดเห็นที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพของพื้นที่ ซึ่งจะเป็นการสนับสนุนข้อมูลเพิ่มเติมที่ได้จากการสังเกตการณ์ โดยคัดเลือกการสอบถามในช่วงกลางสัปดาห์และวันเสาร์ – อาทิตย์ โดยมีประเด็นในการสอบถาม ดังนี้

1. ความปลอดภัยของพื้นที่ศึกษา
2. สภาพทางกายภาพ
3. ความเป็นถิ่นที่ (Sense of Place)

2.4.5 การเก็บข้อมูลในงานวิจัย ผู้วิจัยได้วิเคราะห์จากทฤษฎีที่เกี่ยวกับพื้นที่สาธารณะและพฤติกรรมการใช้งานของมนุษย์ในเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูล โดยสามารถนำมาแสดงเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรและการเก็บข้อมูล

ตัวแปร	วิธีเก็บข้อมูล
1. ความปลอดภัย - พื้นที่ได้รับการดูแลรักษา - มีการบ่งบอกอาณาเขตที่ชัดเจน - มีการควบคุมทางเข้า - ออก - ไม่มีจุดอับทางสายตา สามารถมองเห็นได้ชัดเจน - แสงสว่างภายในพื้นที่ - สถิติการเกิดอาชญากรรมในพื้นที่	การสังเกต แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์
2. ความหลากหลายของกิจกรรม - การใช้ประโยชน์ที่ดินที่มีความหลากหลาย - ความหลากหลายของกิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่สาธารณะ	การสังเกต
3. ความสัมพันธ์กับพื้นที่รอบข้าง - อาคารหรือพื้นที่รอบข้างที่ส่งผลต่อการใช้งานพื้นที่ เช่น การโอ้อ้อมของอาคาร การใช้งานของอาคารพื้นที่ที่อยู่ด้านข้างหรือโอ้อ้อมพื้นที่นั้นเป็นอาคารพักอาศัยของคนในชุมชน - การเข้าถึงพื้นที่ได้สะดวก	การสังเกต
4. ความเป็นถิ่นที่ - สภาพทางกายภาพที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวหรือมีกิจกรรมที่จัดขึ้นตามวันสำคัญ เช่น สงกรานต์ วันสำคัญทางศาสนา หรือกิจกรรมเฉพาะพื้นที่ (เอกลักษณ์ของสถานที่) - ลักษณะเฉพาะทางสังคม วัฒนธรรมของพื้นที่ (ความผูกพัน) - พฤติกรรมทางด้านประโยชน์ใช้สอยกับพื้นที่ (การพึ่งพาอาศัยสถานที่)	แบบสอบถามและการ สัมภาษณ์

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรและการเก็บข้อมูล (ต่อ)

ตัวแปร	วิธีเก็บข้อมูล
5. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ - สิ่งอำนวยความสะดวกที่มีในพื้นที่สาธารณะ เช่น แก้วน้ำ สำหรับนั่งพักผ่อน เป็นต้น	การสังเกต

2.4.6 การสุ่มตัวอย่างประชากรเพื่อการสัมภาษณ์ โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างประชากรที่เข้าไปใช้งานบริเวณพื้นที่สาธารณะใต้ทางยกระดับ เนื่องจากบริเวณพื้นที่ศึกษาที่เป็นชุมชนซึ่งเป็นที่พักอาศัยทำให้บางพื้นที่เป็นพื้นที่ส่วนตัว เข้าไปเก็บข้อมูลได้ยาก ทำให้มีปัญหาในด้านการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยจึงแยกกลุ่มประชากรออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

2.4.6.1 กลุ่มที่เข้าไปใช้งานพื้นที่และอาศัยอยู่บริเวณชุมชนที่ใกล้กับพื้นที่สาธารณะใต้ทางยกระดับ โดยชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงคือ ชุมชนตรอกสลักหิน และชุมชนบ้านแบบ เป็นตัวแทนการตอบคำถาม ซึ่งมีความใกล้ชิดกับพื้นที่ศึกษา และส่งผลให้การเก็บข้อมูลมีความเที่ยงตรงกับความเป็นจริง และได้สาระครบถ้วนตามการกระบวนการศึกษาวิจัย

2.4.6.2 กลุ่มที่เข้าไปใช้งานทั่วไปทั้งในพื้นที่และกลุ่มประชากรที่ทำกิจกรรมบริเวณรอบพื้นที่ ทั้งมีและไม่มีภูมิลำเนาอยู่บริเวณใกล้เคียงกับพื้นที่ศึกษา

3. การกำหนดประชากรกลุ่มตัวอย่าง

การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) เนื่องจากบริเวณพื้นที่ไม่มีจำนวนผู้เข้าใช้งานที่แน่นอนและควบคุมกลุ่มตัวอย่างได้ยาก จึงใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างของประชากรตามความเหมาะสม โดยคัดเลือกจากผู้ใช้งานที่เข้ามาใช้งานพื้นที่ศึกษาจริง

3.1 การเก็บข้อมูลด้านพฤติกรรมกรการใช้งานและความคิดเห็นที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพของพื้นที่ โดยใช้การสัมภาษณ์โดยคัดเลือกจากกลุ่มตัวอย่างประชากรที่เข้าไปใช้งานพื้นที่รวมทั้งประชากรในชุมชนที่ติดกับบริเวณพื้นที่ โดยการเลือกใช้โครงสร้างการสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง โดยมีประเด็นที่เกี่ยวกับความพึงพอใจ ทศนคติเกี่ยวกับการใช้งาน และข้อมูลทางด้านกายภาพของพื้นที่ศึกษา

3.2 การเก็บข้อมูลความพึงพอใจ โดยใช้การแจกแบบสอบถาม จำนวนพื้นที่ศึกษาละ 30 ชุด เนื่องจากบริเวณชุมชนที่เป็นพื้นที่ศึกษาเป็นชุมชนแออัด รวมทั้งการเข้าไปเก็บข้อมูลแบบเชิงลึกด้านความคิดเห็นของคนในชุมชนค่อนข้างเป็นไปได้ยาก กลุ่มตัวอย่างจึงเป็นการกำหนดแบบบังเอิญ ซึ่งเป็นประชากรที่เข้าไปใช้งานพื้นที่และที่อาศัยอยู่รอบบริเวณพื้นที่ ซึ่งจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบสอบถามจากตัวชี้แปร ออกเป็น 3 ด้าน และมีคำถาม ดังนี้

3.2.1 ด้านสภาพทางกายภาพและการบำรุงรักษา

- มีอุปกรณ์ในพื้นที่เหมาะสมกับการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น เก้าอี้ เครื่องออกกำลังกาย สวมฟุตบอล ฯลฯ
- พื้นที่ศึกษาเหมาะสมเป็นสถานที่สำหรับจัดงานเทศกาลต่างๆ สำหรับชุมชน
- พื้นที่มีความเพียงพอต่อการใช้งาน
- บรรยากาศโดยรวมในพื้นที่น่าใช้งาน
- มีต้นไม้ หรือพื้นที่สีเขียว ที่ช่วยเสริมความเป็นธรรมชาติในพื้นที่
- พื้นที่ได้รับการดูแลรักษาอย่างเหมาะสม
- แสงสว่างในพื้นที่เพียงพอต่อการใช้งานในเวลากลางวัน

3.2.2 ด้านความเป็นถิ่นที่ (Sense of Place)

- พื้นที่มีเอกลักษณ์ สามารถจดจำได้
- ท่านมีความรู้สึกเป็นเจ้าของพื้นที่
- ท่านรู้สึกภาคภูมิใจในพื้นที่ศึกษา
- พื้นที่ศึกษาช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้ดีกว่าก่อน
- คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาพื้นที่

3.3.3 ความปลอดภัย

- พื้นที่มีความรู้สึกปลอดภัยเมื่อเข้าใช้งาน
- พื้นที่มีแสงสว่างเพียงพอในยามกลางคืน
- พื้นที่มีการตรวจตราความปลอดภัยจากตำรวจอยู่ตลอดเวลา
- พื้นที่ปลอดภัยจากอาชญากรรม

โดยมีระดับความคิดเห็นของแบบสอบถามเป็นตัวประเมินตัวชี้วัดของงานวิจัย ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

มากที่สุด	มีค่าคะแนน	5
มาก	มีค่าคะแนน	4
ปานกลาง	มีค่าคะแนน	3
น้อย	มีค่าคะแนน	2
น้อยที่สุด	มีค่าคะแนน	1

เกณฑ์ค่าคะแนนเฉลี่ยจากแบบสอบถาม สามารถแบ่งออกได้ ดังนี้

มากที่สุด	มีค่าเฉลี่ย	4.50 - 5.00
มาก	มีค่าเฉลี่ย	3.50 - 4.50
ปานกลาง	มีค่าเฉลี่ย	2.50 - 3.50
น้อย	มีค่าเฉลี่ย	1.50 - 2.50
น้อยที่สุด	มีค่าเฉลี่ย	1.00 - 1.50

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลจากการสำรวจ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และแบบสอบถามมาศึกษาเพื่อหาข้อสรุป ร่วมและอภิปรายจากพื้นที่ศึกษาทั้ง 2 พื้นที่เพื่อนำผลที่ได้มาตอบคำถามของงานวิจัยรวมทั้งใช้เป็น ข้อเสนอแนะในการออกแบบพื้นที่สาธารณะใต้ทางยกระดับต่อไป โดยสามารถแจกแจงรายละเอียดได้ ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจภาคสนาม ข้อมูลทางกายภาพ โดยวิเคราะห์จากแผนที่ ข้อมูลต่างๆ (Mapping) ของตัวแปรที่ได้จากการวิเคราะห์ในบทที่ 2

4.2 รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์และแบบสอบถามเพื่อนำมาสนับสนุนข้อมูลที่มาจากการสังเกตและวิเคราะห์เปรียบเทียบผลที่ได้ เพื่อหาความสัมพันธ์กับกิจกรรมที่เกิดขึ้นและสรุปผล

4.3 รวบรวมข้อมูลการได้จากการศึกษาทั้งการวิเคราะห์ทางด้านกายภาพ แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ เพื่อพิจารณาเปรียบเทียบผลความแตกต่างที่เกิดขึ้นกับพื้นที่ศึกษาทั้ง 2 ที่ พร้อมทั้งหาข้อสรุปร่วมเพื่อหาคำตอบในงานวิจัย รวมทั้งหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา ข้อเสนอแนะในการออกแบบและฟื้นฟูพื้นที่สาธารณะของชุมชนใต้ทางยกระดับต่อไป

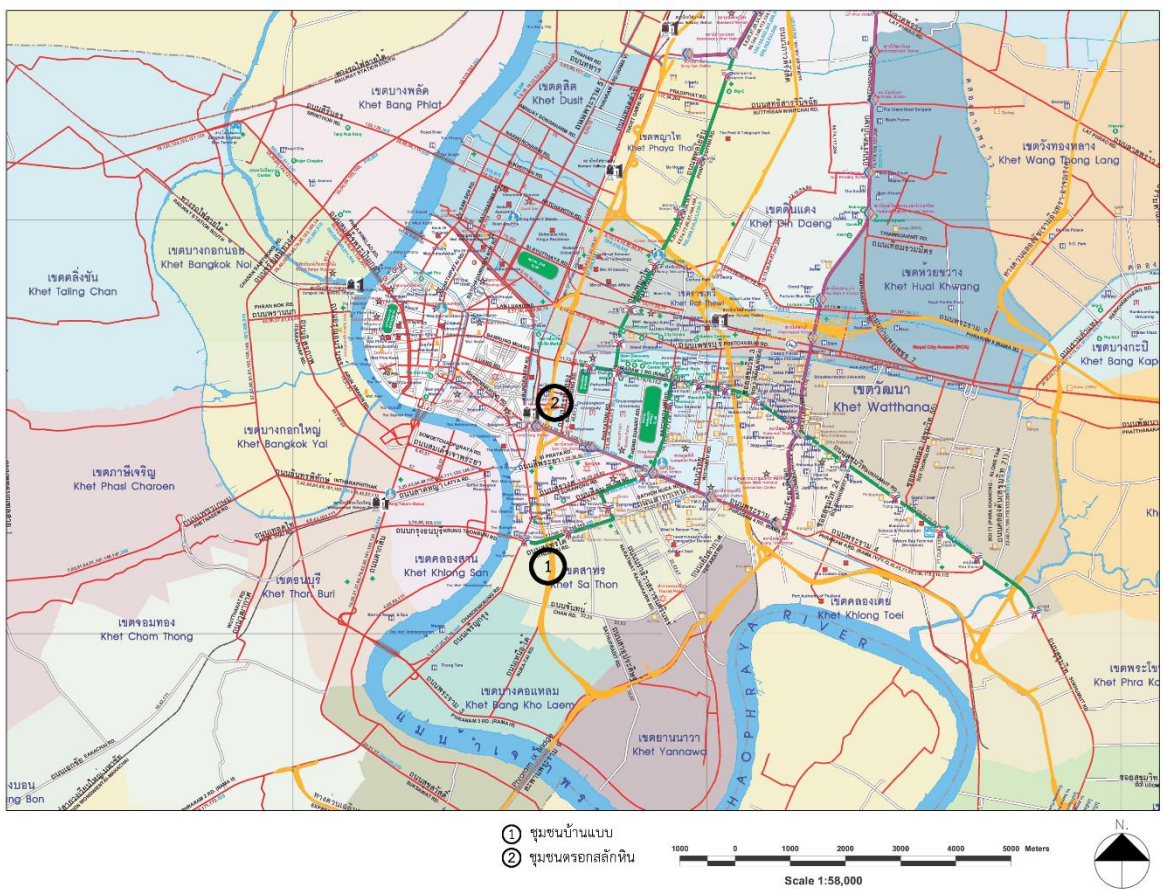
5. สรุปผลการศึกษา

ข้อสรุปและข้อเสนอแนะอาจแบ่งเป็นเรื่องข้อบกพร่องหรือข้อขัดแย้งของปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาและฟื้นฟูพื้นที่สาธารณะใต้ทางยกระดับที่ได้จากการศึกษาพื้นที่ศึกษา 2 พื้นที่ พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทาง แนวคิดในการแก้ไขปัญหาเบื้องต้นที่สอดคล้องกับเกณฑ์ในการพัฒนาและฟื้นฟูพื้นที่สาธารณะใต้ทางยกระดับ และหาข้อสรุปร่วมจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้เพื่อใช้ในการพัฒนาพื้นที่สาธารณะใต้ทางยกระดับให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

บทที่ 4

ข้อมูลพื้นที่ศึกษา

ลักษณะพื้นที่ที่นำมาเป็นกรณีศึกษานั้น จากเกณฑ์ที่กำหนดเป็นพื้นที่ใต้ทางยกระดับที่ตัดหรือพาดผ่านชุมชนย่านพักอาศัยในเขตเมือง จึงสามารถสรุปและเลือกที่พื้นที่ศึกษา 2 แห่ง คือ พื้นที่ใต้ทางยกระดับชุมชนแบบบ้านและพื้นที่ใต้ทางยกระดับชุมชนตรอกสลักหิน โดยจะทำการวิเคราะห์พื้นที่กรณีศึกษาทั้ง 2 แห่ง ซึ่งมีข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ศึกษาดังนี้

ภาพที่ 17 ตำแหน่งพื้นที่ศึกษา

1. ที่ตั้ง และเขตการปกครองชุมชนบ้านแบบ

ชุมชนบ้านแบบ ตั้งอยู่ในเขตสาทร แขวง ยานนาวา กรุงเทพมหานคร เป็นชุมชนชาวไทย จีน และมุสลิม หลายเชื้อสาย ตั้งถิ่นฐานอยู่ร่วมกันมานานกว่า 120 ปี แต่ก่อนชุมชนแห่งนี้ทำเกษตรกรรม ไร่นาสวน โดยอาศัยน้ำจากคลองยานนาวาที่แยกมาจากแม่น้ำเจ้าพระยา ต่อมาเริ่มมีความเจริญมากขึ้น โดยมีย่านสำคัญคือย่านสาทร สีลม สุรวงศ์และสี่พระยา จนมีการขุดคลองสร้างถนน จัดสรรที่ดินเป็นแปลงย่อยแบ่งขายให้กับผู้ที่สนใจ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกงสุลต่างประเทศ พ่อค้าและผู้มีฐานะ จนทำให้ย่านนี้กลายเป็นย่านธุรกิจ และที่พักอาศัย มีการสร้างถนนเจริญราษฎร์ ที่ตัดผ่านทำให้ชุมชนออกเป็น 2 ฝั่ง คือ ฝั่งทิศตะวันตกและฝั่งทิศตะวันออก ที่ตั้งของชุมชนบ้านแบบในแต่ละด้านมีดังนี้

ทิศเหนือ	ติดกับ ถนนสาทรใต้
ทิศใต้	ติดกับ คลองยานนาวา
ทิศตะวันออก	ติดกับ ถนนเจริญราษฎร์
ทิศตะวันตก	ติดกับ ย่านพาณิชย์กรรมและคอนโดมิเนียม

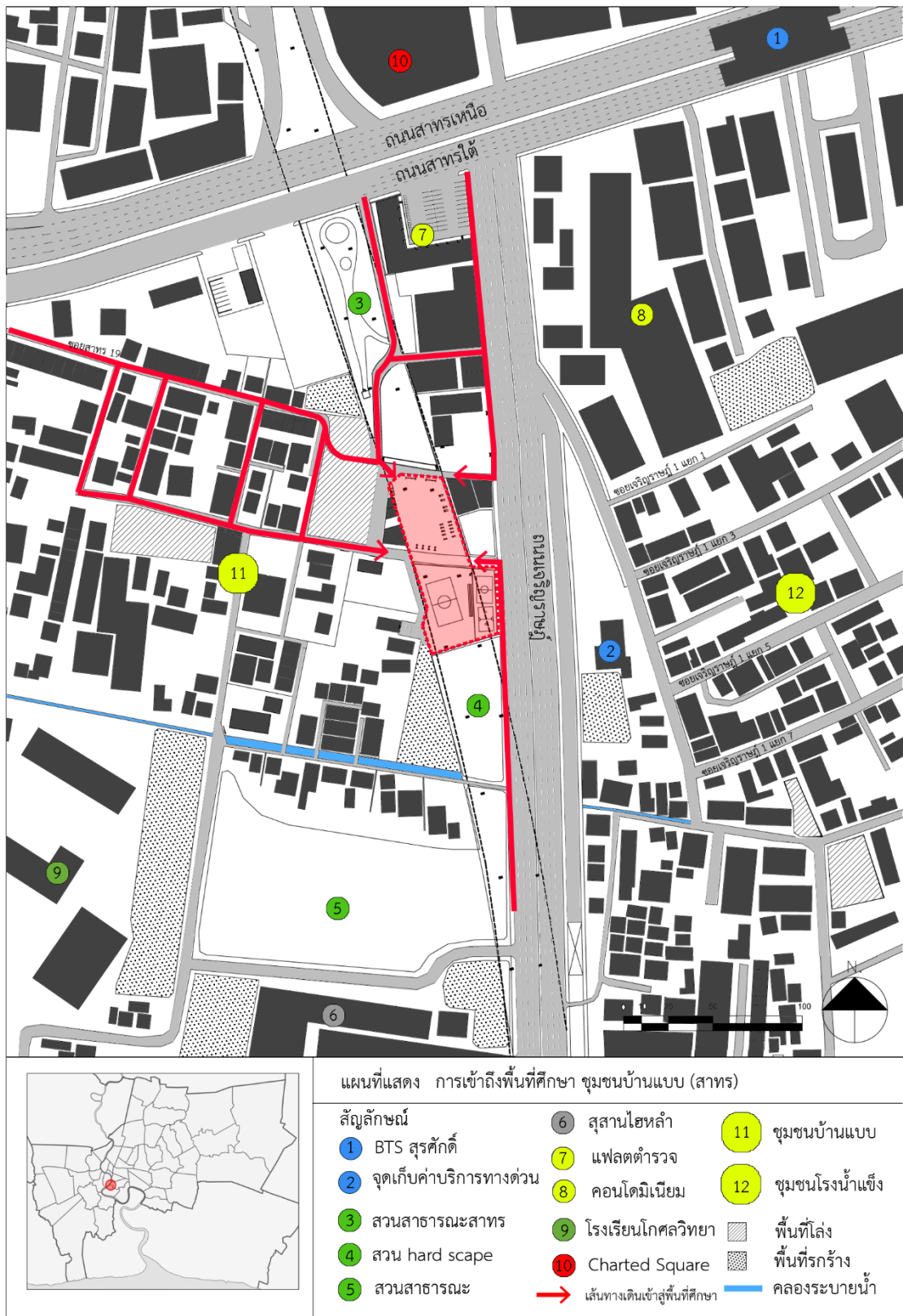
1.1 การเข้าถึง

การเข้าถึงพื้นที่ศึกษาชุมชนบ้านแบบสามารถเข้า - ออก ได้ ดังนี้

การเข้าถึงพื้นที่ศึกษาชุมชนบ้านแบบสามารถเดินทางได้จากทางรถไฟฟ้า รถประจำทางสายที่ 17,76,77,113,116,149,172,173 และเรือโดยสาร

ทางที่ 1 : เดินทางจากสถานีรถไฟฟ้าบีทีเอส สถานีสุรศักดิ์แล้วเดินมาตามถนนสาทรใต้ไปยังทิศตะวันตก จนถึงสวนสาทรเฉลิมพระเกียรติ เลี้ยวซ้ายแล้วเดินตรงไปจะสังเกตเห็นพื้นที่ศึกษา

ทางที่ 2 : เดินทางจากท่าเรือสาทร (สะพานตากสิน) โดยเรือด่วนเจ้าพระยา สายสีส้มและสายสีเขียว

ภาพที่ 18 การเข้าถึงพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ)

1.2 ลักษณะทางกายภาพ

จากการสำรวจสภาพทางกายภาพ พื้นที่ศึกษาชุมชนบ้านแบบนั้นสามารถเข้าถึงได้หลายทาง เนื่องจากติดกับถนนเจริญราษฎร์และถนนสาทรใต้ สภาพอาคารบ้านเรือนมีทั้งอาคารไม้ที่ค่อนข้างทรุดโทรม อาคารคอนกรีตความสูงไม่เกิน 2 ชั้น สภาพบ้านพักอาศัยส่วนใหญ่เป็นบ้านเดี่ยวและบ้านไม้โบราณซึ่งบางส่วนถูกทำลายทิ้งเพื่อรอการสร้างใหม่ บางส่วนถูกปล่อยให้ชำรุดทรุดโทรม การใช้ประโยชน์ที่ดินโดยส่วนใหญ่เป็นบ้านพักอาศัย การเดินทางไปยังพื้นที่ศึกษาสำหรับรถยนต์จักรยานยนต์ รถดับเพลิง สามารถเข้าถึงบริเวณพื้นที่ได้ ชุมชนบ้านแบบมีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 690 ครัวเรือน มีประชากรประมาณ 1,380 คน แบ่งเป็นประชากรชาย 669 คน และ ประชากรหญิง 711 คน

ทางยกระดับที่ตัดผ่านพื้นที่ศึกษามี 2 เส้นทาง เส้นทางละ 3 ช่องจราจร โดยมีเสาโครงสร้างคอนกรีต 2 ต้น ระดับความสูงประมาณ 12 เมตร ด้านทิศตะวันตกของพื้นที่ศึกษาติดกับชุมชนบ้านแบบส่วนด้านทิศตะวันออกเป็นชุมชนโรงน้ำแข็ง ซึ่งก่อนสร้างถนนเจริญราษฎร์และทางยกระดับนั้น 2 ชุมชนนี้ สามารถเดินทางไปมาได้ง่าย จากภาพที่ 26 จะเห็นว่าถนนและทางยกระดับทำให้ 2 ชุมชนนี้ ถูกตัดขาดออกจากกัน ซึ่งผลของการเกิดทางยกระดับและถนนเจริญราษฎร์ทำให้การใช้ประโยชน์ที่ดินจากเดิมเป็นที่พักอาศัยกลายเป็นพื้นที่เชิงพาณิชย์กรรม ในบางพื้นที่ในบริเวณชุมชนบ้านแบบมีการเปลี่ยนแปลงที่กำลังดำเนินการจากพื้นที่พักอาศัยที่ถูกทุบปรับเปลี่ยนเป็นพื้นที่โล่งเพื่อกลายเป็นพื้นที่สำหรับคอนโดมิเนียม หรืออาคารพาณิชย์สำหรับเช่า

สภาพภายในพื้นที่ศึกษานั้นแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. สนามเด็กเล่น , ออกกำลังกาย (Passive) พื้นที่ส่วนนี้เป็นทั้งสนามเด็กเล่น เช่น เสาชิงช้า สถานที่ออกกำลังกายของชาวบ้านที่มีอุปกรณ์ออกกำลังกายต่างๆ เป็นทั้งพื้นที่สำหรับชาวบ้านที่เข้ามาพักผ่อนหรือใช้เวลาว่างหลังจากทำงานมานั่งพบปะ พูดคุย รวมทั้งในบางครั้งที่มีกิจกรรมต่างๆ ก็ใช้สถานที่นี้เป็นพื้นที่สำหรับจัดงานกิจกรรมสำหรับชุมชน

2. สนามฟุตบอล , สนามตะกร้อ (Active) พื้นที่สำหรับออกกำลังกายโดยเฉพาะ เป็นพื้นที่สำหรับเล่นกีฬานันทนาการต่าง โดยมีอุปกรณ์ที่พร้อมสำหรับการออกกำลังกาย เช่น ประตูฟุตบอล หรือ ตาข่ายสำหรับตะกร้อ เก้าอี้สำหรับเชียร์กีฬา (อัมจันทร์)

1.3 การใช้ประโยชน์ที่ดิน

ชุมชนบ้านแบบอยู่ในเขตสาทรถือว่าเป็นย่านเศรษฐกิจอีกย่านที่สำคัญของกรุงเทพมหานคร ย่านหนึ่ง อยู่ในย่านยานาวา มีถนนสายหลักคือถนนสาทรใต้และถนนเจริญราษฎร์ แต่เดิมชุมชนบ้านแบบอยู่ติดกับชุมชนโรงน้ำแข็ง ต่อมาถูกถนนเจริญราษฎร์และทางยกระดับตัดผ่านแบ่งแยกชุมชนทั้ง 2 ขาด ออกจากกัน ทำให้พื้นที่ริมถนนบริเวณชุมชนโรงน้ำแข็งปรับเปลี่ยนเป็นอาคารพาณิชย์ส่วน

บริเวณริมถนนฝั่งชุมชนบ้านแบบส่วนใหญ่ยังคงเป็นที่พักอาศัย และมีโรงแรมขนาดเล็กบ้างบางส่วน ถัดจากพื้นที่ศึกษาเป็นพื้นที่ว่างใต้ทางยกระดับที่ไม่มีการใช้งาน ทางด้านทิศเหนือของชุมชนด้วยความที่ถนนสาทรใต้เป็นเส้นทางสายหลักที่มีความหนาแน่นมาก บริเวณอาคารที่ติดกับถนนสาทรใต้ส่วนใหญ่เป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงพาณิชย์กรรม จากการสำรวจพื้นที่ชุมชนสามารถแบ่งประเภทการใช้ที่ดินได้ 5 ลักษณะ ดังนี้

ประเภทที่ 1 บ้านพักอาศัย ใช้ปลูกอาคารบ้านพักอาศัย ทั้งบ้านพักอาศัยเดี่ยวและอาคารสูงเพื่อพักอาศัย

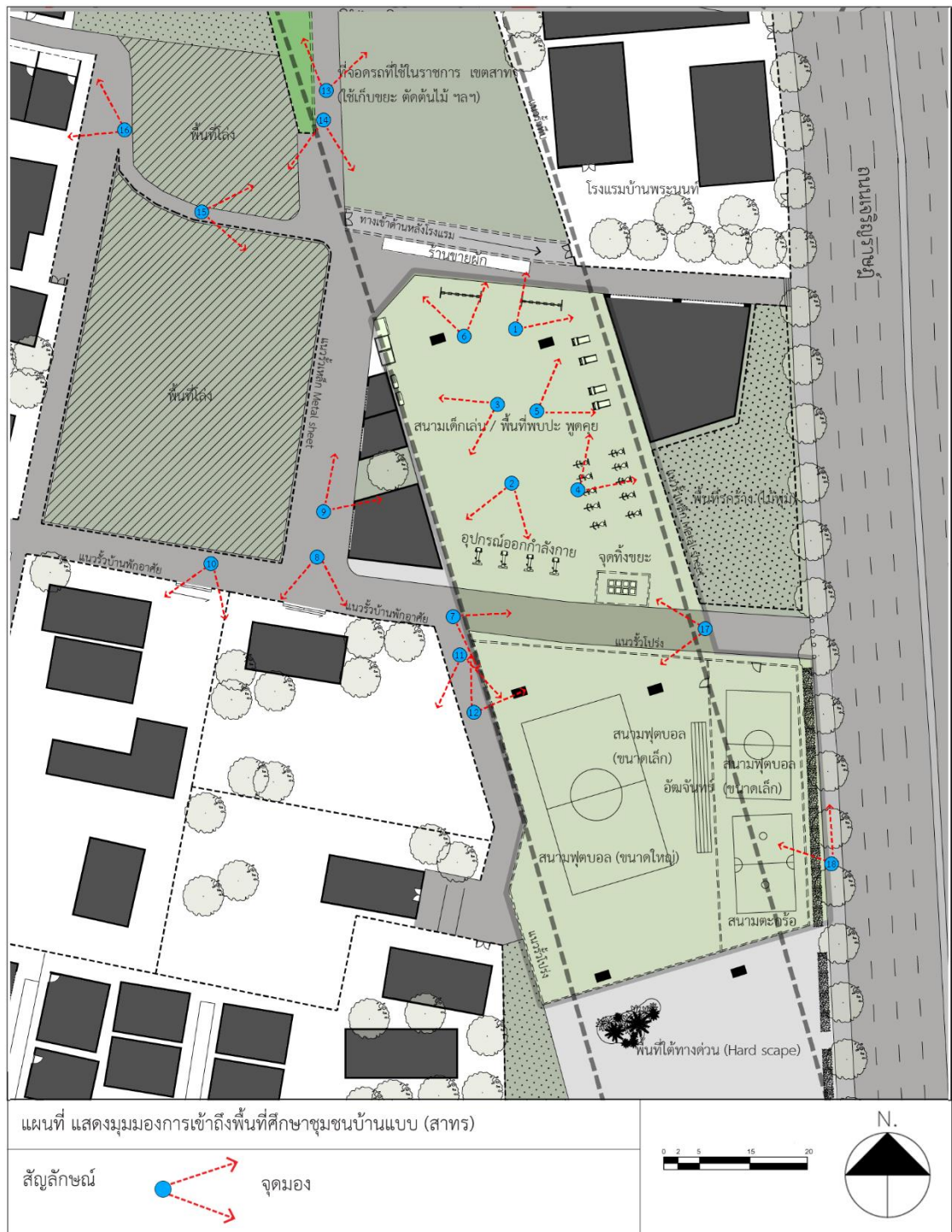
ประเภทที่ 2 ประเภทกึ่งพาณิชย์กรรม การใช้ที่ดินเพื่อการพักอาศัยรวมทั้งประกอบกิจการค้าขาย รวมทั้ง การใช้งานที่ดินประเภทโรงแรมขนาดเล็ก (Hostel)

ประเภทที่ 3 พาณิชยกรรม ประโยชน์ที่ดินที่มีทั้งการค้าขาย ร้านอาหาร ร้านขายของชำ ปั้มน้ำมัน

ประเภทที่ 4 อุตสาหกรรม การใช้ประโยชน์ประเภทอุตสาหกรรม เช่น วัสดุก่อสร้างประเภทโครงสร้าง และวัสดุก่อสร้างประเภทงานระบบท่อประปา

ประเภทที่ 5 พื้นที่สาธารณะ ได้แก่ พื้นที่ศึกษา รวมทั้งสวนสาธารณะสาทร ที่อยู่ใต้ทางยกระดับ

จากการสำรวจกล่าวได้ว่าบริเวณการใช้พื้นที่ในชุมชนส่วนใหญ่เป็นบ้านพักอาศัยเดี่ยวและอพาร์ทเมนต์สำหรับให้เช่า พื้นที่ส่วนบริเวณห้องแถวริมถนนสาทรใต้เป็นการใช้ประโยชน์แบบกึ่งพาณิชย์กรรม โดยใช้เป็นทั้งที่พักอาศัยและเป็นร้านขายของชำ ร้านตัดผม เสริมสวย นอกจากนี้ภายในชุมชนอาคารบางส่วนยังปรับเป็นเป็นโรงแรมขนาดเล็กสำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ เนื่องจากในย่านสาทรเป็นย่านธุรกิจที่สำคัญมีทั้งสำนักงานต่างๆ ส่งผลให้ที่ดินบางส่วนเตรียมปรับเปลี่ยนที่จะเป็นคอนโดมิเนียม รวมทั้งมีแหล่งอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าย่านสาทรเป็นย่านธุรกิจ และเศรษฐกิจที่สำคัญของกรุงเทพมหานครที่กำลังเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ภาพที่ 19 มุมมองบริเวณพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ)

ตารางที่ 3 มุมมองบริเวณพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ)

ลำดับที่	บริเวณที่มองเห็น	การใช้งาน	การใช้งาน (อาคาร)
1		สนามเด็กเล่น	โรงแรม
2		สนามเด็กเล่น	บ้านพักอาศัย, ร้านซ่อม อุปกรณ์ไฟฟ้า
3		สนามเด็กเล่น	บ้านพักอาศัย, ร้านซ่อม อุปกรณ์ไฟฟ้า
4		สนามเด็กเล่น, อุปกรณ์ออกกำลังกาย	บ้านพักอาศัย, ร้านค้า
5		สนามเด็กเล่น	บ้านพักอาศัย

ตารางที่ 3 มุมมองบริเวณพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ) (ต่อ)

ลำดับที่	บริเวณที่มองเห็น	การใช้งาน	การใช้งาน (อาคาร)
6		สนามเด็กเล่น, ร้านค้า แผงลอย	-
7		สนามฟุตบอล	-
8			บ้านพักอาศัย
9			บ้านพักอาศัย, ร้าน ซ่อมอุปกรณ์ไฟฟ้า
10			บ้านพักอาศัย

ตารางที่ 3 มุมมองบริเวณพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ) (ต่อ)

ลำดับที่	บริเวณที่มองเห็น	การใช้งาน	การใช้งาน (อาคาร)
11		-	บ้านพักอาศัย
12		สนามฟุตบอล	-
13		ถนนใต้ทางยกระดับ	-
14		ถนนใต้ทางยกระดับ	-
15		ทางเดินระหว่างพื้นที่ ศึกษาและชุมชนบ้าน แบบ	-

ตารางที่ 3 มุมมองบริเวณพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ) (ต่อ)

ลำดับที่	บริเวณที่มองเห็น	การใช้งาน	การใช้งาน (อาคาร)
16		-	บ้านพักอาศัย
17		ถนนทางเดินภายในพื้นที่ศึกษา ระหว่างสนามเด็กเล่นและสนาม กีฬา	-
18		สนามกีฬา	-

1.4 ระบบเศรษฐกิจ

จากการสังเกตและสัมภาษณ์เบื้องต้น ผู้คนในชุมชนมีอาชีพรับจ้างทั่วไป ค้าขาย พนักงาน และประกอบธุรกิจส่วนตัว จากการสัมภาษณ์เบื้องต้นพบว่าเกษตรกรที่มาจากต่างจังหวัดเข้าบ้านพักในชุมชนเพื่อทำงานก่อสร้างหลังจากหมดฤดูเก็บเกี่ยว ซึ่งในบริเวณย่านสาทรมีการก่อสร้างอาคารเชิงพาณิชย์กรรมเกิดขึ้นมากมาย ทำให้ความต้องการด้านแรงงานเพื่อการก่อสร้างเกิดขึ้นมากมาย

กิจกรรมประเภทค้าขายจะมีมากที่สุด เช่น ร้านขายของชำ ร้านซ่อมทีวี ร้านอาหาร รวมทั้งบางพื้นที่ปรับเปลี่ยนการใช้ประโยชน์ของอาคาร เช่น บ้านพักที่ปรับเปลี่ยนเป็นโรงแรมขนาดเล็กสำหรับชาวต่างชาติ จากส่วนนี้จะสังเกตเห็นว่าบริเวณชุมชนบ้านแบบเป็นพื้นที่ที่มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจด้วย มีอาคารสูงที่กำลังเตรียมเกิดขึ้นมาก อีกทั้งยังมีรถไฟฟ้า BTS สุรศักดิ์และ BTS สะพานตากสินที่อยู่ใกล้ ทำให้ง่ายต่อการเดินทาง อีกทั้งกิจกรรมการค้าขายยังเป็นอาชีพที่สามารถรองรับการเจริญเติบโตเศรษฐกิจของชุมชนได้เป็นอย่างดี โดยชุมชนมีบทบาทในการรองรับการอยู่อาศัยของผู้คนต่างถิ่นในเขตพื้นที่เมือง

1.5 สภาพทางสังคมและวัฒนธรรม

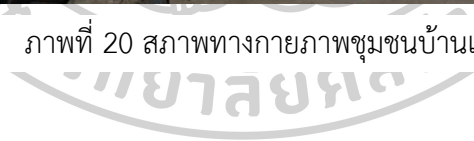
จากการสำรวจสภาพทางสังคมในชุมชนบ้านแบบ อาคารเก่าจะเป็นลักษณะห้องแถวไม้ติดกัน ซึ่งบางหลังมีการปิดทึบรั้ว ไม่ได้ใช้งานเนื่องจากสภาพทรุดโทรม และมีบางส่วนของที่ดินมีการปรับเปลี่ยนไปเป็นบ้านเดี่ยวมีรั้วล้อมรอบ บางส่วนกลายเป็นอาคารพาณิชย์ จึงเป็นสาเหตุที่บอกได้ว่าคนในชุมชนส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะครอบครัวเดี่ยว รวมทั้งผู้ที่อยู่อาศัยเดิมบางส่วนได้ย้ายออก ทำให้มีผู้อยู่อาศัยใหม่ทั้งชาวไทยและแรงงานต่างด้าวเข้ามาเพื่อทำงานก่อสร้าง

จะเห็นได้ว่าสภาพทางสังคมของชุมชนบ้านแบบอยู่ในช่วงเปลี่ยนแปลงไปเป็นชุมชนที่กำลังพัฒนาด้านเศรษฐกิจ เริ่มมีการเปลี่ยนแปลง ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนมีแค่บางส่วน เนื่องด้วยลักษณะทางกายภาพของบ้านพักอาศัยที่เป็นบ้านพักอาศัยเดี่ยวทำให้การพึ่งพาอาศัยมีค่อนข้างน้อย

สภาพวิถีชีวิตของคนในชุมชนจะเริ่มมีการจับจ่ายใช้สอยซื้อของตั้งแต่วเวลา 05.00 ซึ่งจะมีร้านขายอาหารสด ผัก ผลไม้อยู่บริเวณพื้นที่ศึกษา และช่วงเวลา 06.00 – 09.00 น. ผู้อยู่อาศัยจะออกไปทำงานตามหลักแหล่งของตนเองพร้อมกับส่งบุตรหลานเข้าโรงเรียน ซึ่งส่วนใหญ่โรงเรียนที่มีเด็กในชุมชนเยอะ ก็คือ โรงเรียนวัดดอนที่อยู่ทางทิศใต้ของชุมชนบ้านแบบ จากนั้นเวลา 15.00 น. ก็จะเป็นเวลากลับจากโรงเรียน และช่วงเวลา 16.00 – 18.00 น. เป็นช่วงที่บริเวณสนามฟุตบอลในพื้นที่ศึกษามีการใช้งานหนาแน่น เนื่องจากเป็นช่วงเวลาหลังจากเลิกเรียนและหลังจากทำงาน ทำให้มีหลายชุมชนเข้ามาใช้งานสนามกีฬาจนถึงเวลา 21.00 น.

ภาพที่ 20 สภาพทางกายภาพชุมชนบ้านแบบ 1

ภาพที่ 21 สภาพทางกายภาพชุมชนบ้านแบบ 2

ภาพที่ 22 สนามเด็กเล่นพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ)

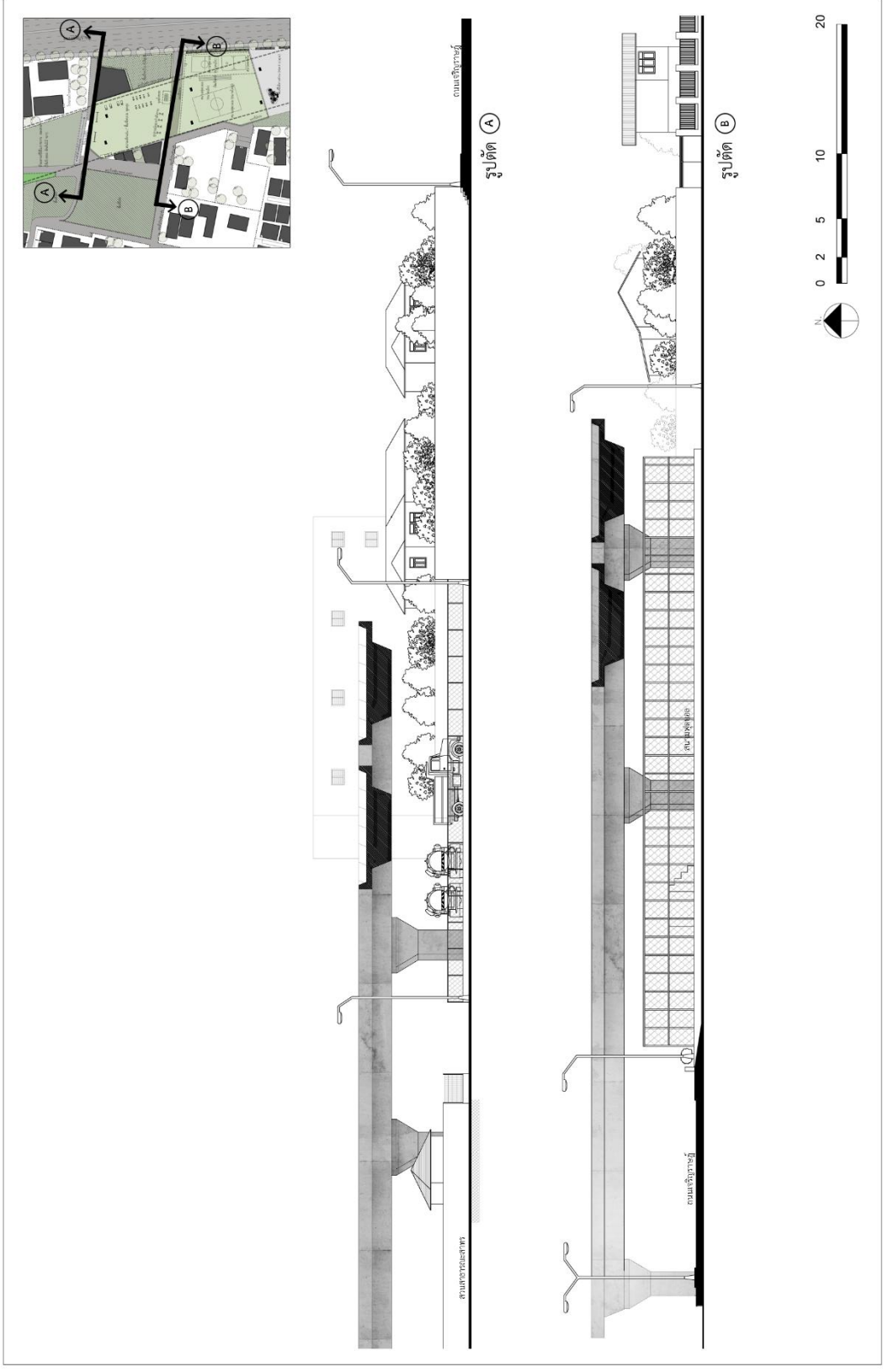

ภาพที่ 23 สนามกีฬาพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ)

ชุมชนบ้านแบบ (สาทร)

ภาพที่ 24 แผนที่พื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ)

ภาพที่ 25 รูปตัดพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ)

ภาพที่ 26 การใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบป)

ภาพที่ 27 ระดับความสูงอาคารบริเวณพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ)

2. ที่ตั้ง และเขตการปกครองชุมชนตรอกสลักหิน

ชุมชนตรอกสลักหิน ตั้งอยู่ในเขตปทุมวัน แขวงรองเมือง กรุงเทพมหานคร เป็นชุมชนไทยเชื้อสายจีน มีชาวจีนฮ่อ จีนแคะ ไทหล่า ฮกเกี้ยน แต่จิว อาศัยอยู่ร่วมกัน ชุมชนมีพื้นที่ 7 ไร่ เดิมชุมชนแห่งนี้เป็นแหล่งผลิตเทียนไขเจ้า กระดุมจีน เย็บมุ้ง สับไซโป๊ะ พับกระดาษเงินกระดาษทอง ค้าขาย ปัจจุบันเหลือเพียงอาชีพพับกระดาษเงินกระดาษทองที่ใช้ในงานเทศกาลต่างๆ ตามประเพณีจีน ซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมที่ยังพบเห็นอยู่

ทิศเหนือ	ติดกับ ถนนเจริญเมือง
ทิศใต้	ติดกับ ถนนเรียบขึ้นทางด่วนศรีรัช
ทิศตะวันออก	ติดกับ ถนนจากรูเมือง
ทิศตะวันตก	ติดกับ ถนนรองเมือง

2.1 การเข้าถึง

การเข้าถึงพื้นที่ศึกษาชุมชนตรอกสลักหินสามารถเข้า – ออก ได้ ดังนี้

การเข้าถึงของพื้นที่ศึกษาชุมชนตรอกสลักหิน สามารถเข้าถึงได้จากการเดินทางจากรถไฟฟ้าใต้ดิน MRT สถานีหัวลำโพง รถไฟจากสถานีรถไฟหัวลำโพง และรถประจำทางสายที่ 4,21,25,40,73,73ก,109ร,501,529ร โดยสามารถเดินทางไปยังพื้นที่ศึกษาได้ 3 ทาง คือ

ทางที่ 1 : เดินเรียบถนนพระราม 4 และเดินเรียบถนนที่จะขึ้นทางยกระดับผ่านชุมชนโดยถนนที่จะขึ้นทางยกระดับจะอยู่ทางด้านซ้าย เส้นทางนี้จะเดินผ่านชุมชนจนถึงพื้นที่ศึกษาได้

ทางที่ 2 : เดินเรียบถนนพระราม 4 จนถึงแยกมทานคร เลี้ยวซ้ายไปตามถนนจากรูเมือง เดินไปจนถึงแยกวัดดวงแข ทางเข้าจะอยู่บริเวณแยกวัดดวงแข

ทางที่ 3 : จากสถานีรถไฟหัวลำโพง เดินไปตามถนนรองเมือง จนถึงเจริญเมือง แล้วเลี้ยวขวา เดินไปจนถึงแยกวัดดวงแข ทางเข้าพื้นที่ศึกษาจะอยู่บริเวณแยกวัดดวงแข

ภาพที่ 28 การเข้าถึงพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน)

2.2 ลักษณะทางกายภาพ

จากการสำรวจ พื้นที่ศึกษานั้นอยู่บริเวณท่ามกลางชุมชน เนื่องจากมีเส้นทางยกระดับที่ตัดผ่าน โดยทางด้านทิศเหนือมีถนนเจริญเมืองที่เชื่อมต่อกับถนนจางูเมืองซึ่งเป็นถนนสายหลัก แต่มีอาคารคอนกรีตที่มีการใช้ประโยชน์ที่ดินเชิงพาณิชย์กรรมบดบังพื้นที่ศึกษารวมทั้งการเข้าถึงอยู่ด้วยสำหรับรถจักรยานยนต์ การเดินเท้าสามารถเข้าไปยังพื้นที่ศึกษาได้ แต่รถยนต์และรถดับเพลิงไม่สามารถเข้าไปยังพื้นที่ศึกษาได้

นอกจากนี้ลักษณะทางกายภาพมีบ้านเรือนไม้เก่าแก่บางส่วน ส่วนใหญ่มีสภาพทรุดโทรมและประสบเหตุไฟไหม้ทำให้บ้านพักอาศัยหรือห้องพักที่เป็นไม้เสียหาย มีการสร้างใหม่เป็นหอพัก โครงสร้างคอนกรีต จึงทำให้ส่วนใหญ่สภาพการใช้งานเป็นอาคารพาณิชย์ 2-4 ชั้น และอาคารไม้เก่าแก่ 1-2 ชั้น ชุมชนตรอกสลักหินมีจำนวนครัวเรือน 115 ครัวเรือน มีประชากรประมาณ 875 คน แบ่งเป็น ประชากรชาย 426 คน และประชากรหญิง 449 คน

สภาพทั่วไปของการจราจรบริเวณชุมชนตรอกสลักหิน เนื่องจากพื้นที่ศึกษาอยู่บริเวณชุมชน และมีจุดเชื่อมต่อของการคมนาคมที่สำคัญ เช่น สถานีรถไฟหัวลำโพง สถานีรถไฟฟ้าใต้ดิน MRT ซึ่งจะทำให้มีการจราจรที่ค่อนข้างหนาแน่นอยู่ตลอดเวลาทั้งทางรถยนต์ รวมทั้งมีการเดินทางเท้าที่มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวต่างชาติและชาวไทยที่เดินทางโดยรถไฟ ในส่วนของถนนภายในชุมชนรอบพื้นที่ศึกษานั้น รถยนต์ไม่สามารถเข้าถึงได้ จะมีเพียงแค่อักรยานยนต์ จักรยาน และการเดินเท้าเท่านั้น การจราจรจะหนาแน่นในช่วงเช้าและเย็นเนื่องจากบริเวณชุมชนตรอกสลักหินอยู่ใกล้กับวัดและโรงเรียนวัดดวงแข การจราจรในช่วงเช้าและเย็นจึงมีผู้คนทั้งเดินเท้าและเดินทางโดยรถจักรยานยนต์เพื่อไปโรงเรียนและเดินออกไปทำงานซึ่งมีจุดมุ่งหมายไม่ว่าจะเป็นโรงเรียน หรือจุดเชื่อมต่อการคมนาคมอื่น เช่น ป้ายรถประจำทาง หรือ สถานีรถไฟต่างๆ

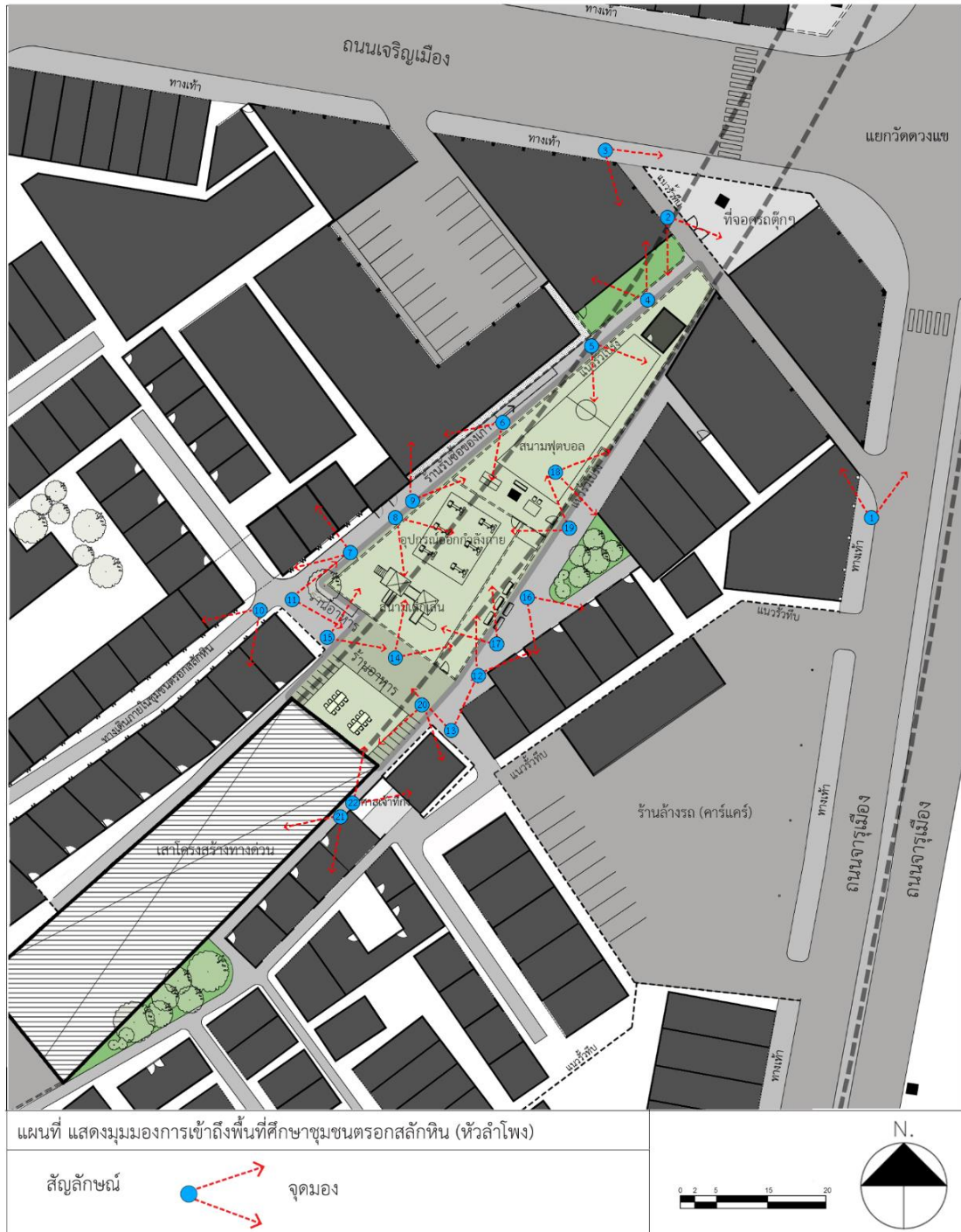
สภาพพื้นที่ศึกษาชุมชนตรอกสลักหินจะแบ่งพื้นที่ออกเป็น 3 ส่วน คือ

1. สนามเด็กเล่น , ลานออกกำลังกาย (Active) พื้นที่ใช้งานที่มีอุปกรณ์เด็กเล่น เป็นพื้นที่สำหรับเด็กในชุมชน และในส่วนของอุปกรณ์ออกกำลังกายสำหรับผู้ใหญ่ มีส่วนกันเป็นแนวรั้วสูง 1 เมตร ระหว่างพื้นที่นั่งคอยกับพื้นที่สนามเด็กเล่นและออกกำลังกาย บริเวณพื้นที่สนามปูด้วยหญ้าเทียม และกระเบื้องยาง

2. สนามฟุตบอล , พื้นที่โล่งใช้สำหรับจัดงานกิจกรรม (Active) เป็นพื้นที่สำหรับนันทนาการอีกรูปแบบหนึ่งซึ่งส่วนใหญ่ใช้เป็นลานสำหรับเล่นกีฬาต่างๆ เช่น ฟุตบอล รวมทั้งใช้เป็นสถานที่จัดงานกิจกรรมของชุมชน เช่น ทำบุญปีใหม่ วันสงกรานต์ วันเฉลิมฉลองต่างๆ เป็นพื้นที่สำหรับคนในชุมชนที่ใช้ร่วมพิธีต่างๆ

3. พื้นที่พักผ่อนหรือพื้นที่ปฏิสัมพันธ์ของผู้คนในชุมชน (Passive) พื้นที่สำหรับพบปะ พูดคุยของผู้คนในชุมชน ซึ่งจะมีผู้คนไม่ว่าจะเป็นคนในชุมชนหรือผู้คนที่ผ่านไปมาแวะมานั่งคุยกันบริเวณนี้

ตลอดไม่ว่าจะเป็นช่วงเช้าหรือเย็น สภาพทางกายภาพบริเวณพื้นที่ศึกษาสามารถแบ่งเป็นมุมมองต่างๆ ได้ ดังนี้

ภาพที่ 29 มุมมองบริเวณพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน)

ตารางที่ 4 มุมมองบริเวณพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน)

ลำดับที่	บริเวณที่มองเห็น	การใช้งาน	การใช้งาน (อาคาร)
1		ทางเท้าบริเวณแยกวัดดวงแข	-
2		ถนนทางเข้าพื้นที่ศึกษา	-
3		ถนนทางเข้าพื้นที่ศึกษา	-
4		-	บ้านพักอาศัย
5		สนามฟุตบอล	-

ตารางที่ 4 มุมมองบริเวณพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน) (ต่อ)

ลำดับที่	บริเวณที่มองเห็น	การใช้งาน	การใช้งาน (อาคาร)
6		ทางเดินภายในชุมชน ติดกับพื้นที่ศึกษา	-
7		-	บ้านพักอาศัย, ร้านค้า
8		สนามเด็กเล่น	-
9		ทางเดินภายในชุมชน	-
10		ทางเดินภายในชุมชน	-
11		-	ร้านค้าแผงลอย

ตารางที่ 4 มุมมองบริเวณพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน) (ต่อ)

ลำดับที่	บริเวณที่มองเห็น	การใช้งาน	การใช้งาน (อาคาร)
12		-	บ้านพักอาศัย, ร้านค้า
13		บริเวณประตูทางเข้า พื้นที่ศึกษา	-
14		พื้นที่พบปะของคนใน ชุมชน	-
15		บริเวณด้านหน้าประตู ทางเข้าพื้นที่ศึกษา	-
16		-	บ้านพักอาศัย

ตารางที่ 4 มุมมองบริเวณพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน) (ต่อ)

ลำดับที่	บริเวณที่มองเห็น	การใช้งาน	การใช้งาน (อาคาร)
17		บริเวณสนามเด็กเล่น	-
18		-	บ้านพักอาศัย
19		บริเวณสนามฟุตบอล	-
20		-	บ้านพักอาศัย
21		ทางเดินภายในชุมชนที่ติดกับ โครงสร้างทางยกระดับ	-

ตารางที่ 4 มุมมองบริเวณพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน) (ต่อ)

ลำดับที่	บริเวณที่มองเห็น	การใช้งาน	การใช้งาน (อาคาร)
22		ทางเดินภายในชุมชนที่ติดกับ โครงสร้างทางยกระดับ	-

2.3 การใช้ประโยชน์ที่ดิน

ชุมชนตรอกสลักหินตั้งอยู่บริเวณสถานีด้านทิศตะวันออกของสถานีรถไฟหัวลำโพง และอยู่ทางทิศเหนือของรถไฟฟ้าใต้ดิน MRT สถานีหัวลำโพง ซึ่งอยู่ในพื้นที่ จำนวน 7 ไร่ เจ้าของที่ดิน คือ พระคลังข้างที่ ลักษณะชุมชนมีทางด่วนยกระดับพาดผ่านกลางชุมชน มีถนนเจริญเมือง และถนนจากรูเมืองเป็นถนนสายหลัก จากการสำรวจการใช้ประโยชน์ที่ดินแบ่งเป็น 5 ประเภท ดังนี้

1.3.1 การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทบ้านพักอาศัย พื้นที่ส่วนใหญ่ในชุมชนเป็นบ้านพักรวมทั้งอาคารคอนกรีตเพื่อพักอาศัย

1.3.2 การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทพาณิชยกรรม เพื่อการค้าขายเป็นส่วนใหญ่ เช่น ร้านขายของชำ ร้านอาหาร เป็นต้น

1.3.3 การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทบ้านพักอาศัยกึ่งพาณิชยกรรม ส่วนใหญ่เป็นร้านค้าขายของชำภายในชุมชน และร้านอาหาร รวมทั้งร้านค้าแยกสารบางส่วน

1.3.4 การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทอุตสาหกรรม เช่น ร้านโรงพิมพ์ ร้านกราฟิก สติกเกอร์ ภาพพิมพ์ โรงงานเหล็ก

1.3.5 การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทอาคารศาสนา มีพื้นที่ที่เป็นศาลเจ้าจีนภายในชุมชน เช่น ศาลเจ้าทีกง

1.3.6 การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทพื้นที่สาธารณะ เป็นพื้นที่ใต้ทางยกระดับ ที่จัดเป็นลานกิจกรรมของชุมชน รวมทั้งสนามเด็กเล่น และสถานที่ออกกำลังกาย

จากการสำรวจ พบว่าพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นบ้านพักอาศัยกึ่งพาณิชยกรรม บริเวณรอบชุมชน ส่วนใหญ่ที่ติดกับถนนจากรูเมือง และถนนเจริญเมือง เป็นการ ใช้ประโยชน์เพื่อการค้าขายที่เป็นอาคารพาณิชย์ รวมทั้งอาคารที่เป็นโรงงานอุตสาหกรรมเหล็กต่างๆ ถือว่าเป็นพื้นที่ทางเศรษฐกิจอย่างหนึ่ง ซึ่งบริเวณดังกล่าวอยู่ใกล้กับจุดเปลี่ยนถ่ายทางการเดินทางอย่างสถานีรถไฟหัวลำโพง หรือรถไฟฟ้าใต้ดิน

2.4 ระบบเศรษฐกิจ

จากการเก็บข้อมูลพบว่า คนส่วนใหญ่ในพื้นที่มีอาชีพค้าขาย ขายของชำ และอาชีพแม่บ้าน บริเวณพื้นที่ศึกษาจะมีร้านค้าหาบเร่ แผงลอย วนเวียนเข้ามา โดยจะคึกคักในช่วงเย็น เนื่องจากสนามเด็กเล่น และเป็นพื้นที่พบปะ พูดคุยของชุมชน ในช่วงเวลาเที่ยงวันจะมีคนในชุมชนรวมทั้งพนักงานบางส่วนเข้ามาใช้งานและตั้งร้านขายอาหารในพื้นที่ ถัดจากบริเวณพื้นที่ศึกษาไปยังด้านชุมชนที่ติดกับถนนรองเมืองและสถานีรถไฟหัวลำโพง เป็นบริเวณอาคารพาณิชย์คอนกรีตสูง 3-4 ชั้น ซึ่งใช้ในการให้เช่าพักอาศัยและการค้าเป็นส่วนใหญ่

จากการสำรวจสภาพเศรษฐกิจในชุมชนส่วนใหญ่จะมีอาชีพค้าขาย แต่สภาพเศรษฐกิจในชุมชนไม่คึกคักมากนักเนื่องจากเป็นชุมชนขนาดเล็ก รวมทั้งผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่จะเป็นผู้สูงอายุที่ประกอบอาชีพแม่บ้านและเด็ก จึงส่งผลให้การค้าในชุมชนไม่คึกคักมากนัก บริเวณรอบด้านชุมชนนั้นติดกับถนนเจริญเมืองและถนนจากรูเมืองซึ่งเป็นถนนสายหลักมีอาคารพาณิชย์อยู่ทั้ง 2 ข้าง ทำให้ความหนาแน่นของกิจกรรมจะอยู่บริเวณริมถนนจากรูเมือง และถนนเจริญเมืองเท่านั้น

2.5 สภาพทางสังคมและวัฒนธรรม

จากการสำรวจสภาพพื้นฐานทางสังคมภายในชุมชนตรอกสลักหิน พบว่า คนในชุมชนเป็นคนไทยเชื้อสายจีนที่อยู่อาศัยเป็นลักษณะเครือญาติ ผู้คนในชุมชนส่วนใหญ่รู้จักกันเป็นอย่างดี ซึ่งคนไทยเชื้อสายจีนที่อยู่อาศัยมีลักษณะเป็นบ้านไม้หรือห้องแถวเก่าภายในชุมชน

นอกจากผู้อยู่อาศัยเดิมแล้ว ผู้อยู่อาศัยที่ย้ายเข้ามาใหม่ ไม่ว่าจะเข้ามาเช่าอาคารภายในชุมชน หรือปลูกสร้างอาคารพาณิชย์เพิ่มเติมภายในชุมชน ด้วยสภาพทางกายภาพของชุมชนเป็นชุมชนที่หนาแน่น การทำกิจกรรมต่างๆ หรือการใช้ชีวิตประจำวันต้องพึ่งพาอาศัยกัน เมื่อมีกิจกรรมภายในชุมชนก็ใช้การบอกต่อทำให้ความสัมพันธ์กันในชุมชนมีความสัมพันธ์มากยิ่งขึ้น ซึ่งมีส่วนทำให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน จึงทำให้ปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นภายในชุมชนค่อนข้างน้อย

จากการสังเกต พบว่า วิถีชีวิตของผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่ในชุมชนไม่ได้ประกอบอาชีพที่เป็นประจำ เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ โดยประกอบอาชีพค้าขาย และแม่บ้าน ซึ่งกิจกรรมมีการเริ่มตั้งแต่เวลา 06.00 ที่เริ่มมีการค้าขายทั้งภายในและภายนอกชุมชน ผู้อยู่อาศัยจะออกไปทำงานตามหลักแหล่งของตนเองพร้อมกับส่งบุตรหลานเข้าไปโรงเรียน โรงเรียนที่บุตรหลานของผู้อาศัยเข้าเรียนเยอะที่สุดคือโรงเรียนวัดดวงแขอยู่ใกล้กับชุมชนตรอกสลักหิน เวลา 9.00 เป็นเวลาที่ผู้คนในชุมชนเริ่มออกมาพบปะ พูดคุยกันในชุมชน ซึ่งใช้บริเวณพื้นที่ศึกษาและบริเวณศาลเจ้าในชุมชน รวมทั้งบริเวณพื้นที่รื้อหน้าบ้านของผู้อยู่อาศัย ช่วงเวลาตั้งแต่ 10.00 เริ่มมีร้านอาหารภายในชุมชนเปิดขึ้น โดยส่วนใหญ่อยู่บริเวณพื้นที่ได้ศึกษา เวลา 15.00 เป็นเวลาที่บุตรหลานของผู้อยู่อาศัยในชุมชนเริ่มเดินทาง

กลับจากโรงเรียน เวลา 16.00 เป็นเวลาที่ร้านอาหารเริ่มปิด แต่พื้นที่ศึกษาเริ่มคึกคัก ซึ่งมีทั้งผู้คนที่อยู่ทั้งในและนอกชุมชนเข้าใช้งาน มีร้านอาหารประเภทหาบเร่ แผงลอย เข้ามาขายในชุมชน รวมทั้งมีเด็กและผู้สูงอายุเข้ามาใช้งานเป็นจำนวนมาก จนถึงเวลาประมาณ 18.00 – 19.00 ผู้คนที่อยู่บริเวณศึกษาเริ่มชบเซา และในเวลา 20.00 เป็นเวลาที่พื้นที่ศึกษาปิด แต่จะมีกลุ่มวัยรุ่นในชุมชนดื่มสุรากัน เป็นเวลาที่ไม่แน่นอนบริเวณนี้

ช่วงเวลาในวันหยุด เสาร์ – อาทิตย์ ยังมีผู้อยู่อาศัยบางส่วนยังคงทำงาน แต่กิจกรรมบริเวณพื้นที่ศึกษาจะเริ่มคึกคักตั้งแต่ช่วงบ่ายโมง ไปจนถึงเวลาปิด รวมทั้งมีผู้อยู่อาศัยเดิมที่กลับมายังชุมชนในช่วงมีเทศกาลก็จะมีชุมชนข้างเคียงเข้ามาใช้งาน เช่น ชุมชนวัดดวงแข เป็นต้น

ภาพที่ 30 สภาพทางกายภาพภายในชุมชนตรอกสลักหิน 1

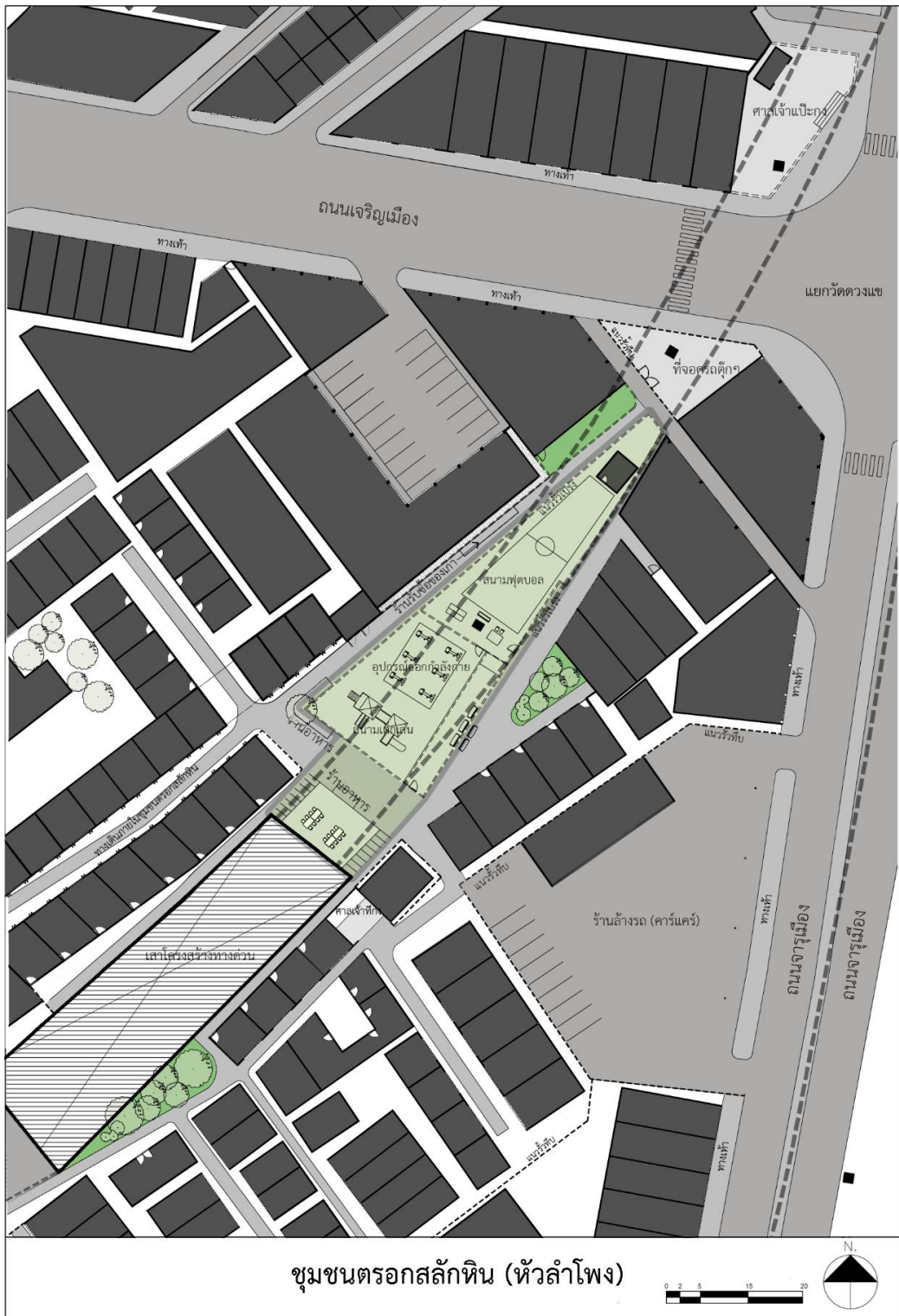
ภาพที่ 31 สภาพทางกายภาพภายในชุมชนตรอกสลักหิน 2

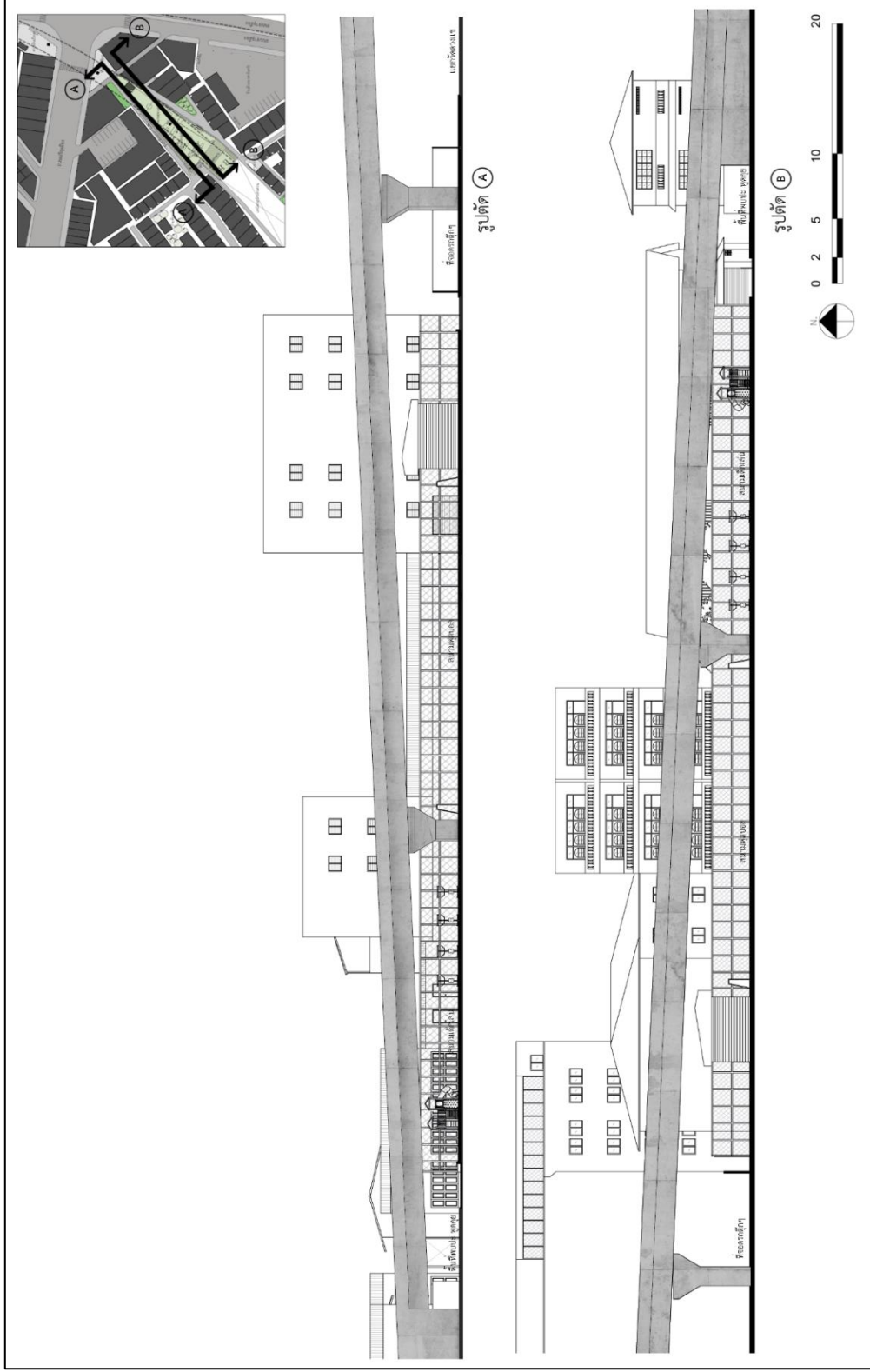
ภาพที่ 32 บริเวณพื้นที่สนามเด็กเล่นและสนามกีฬาพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน)

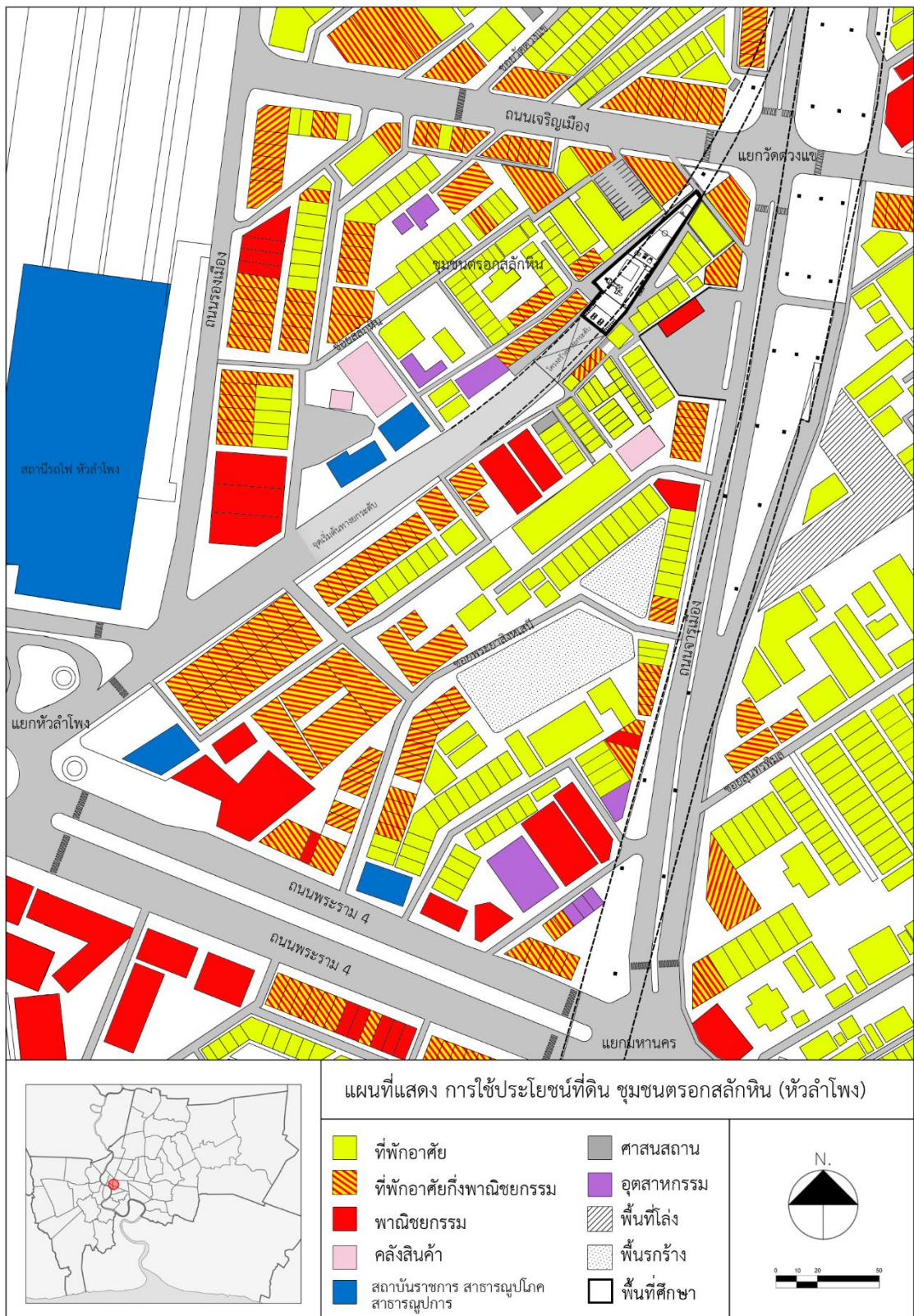
ภาพที่ 33 บริเวณพื้นที่ปฏิสัมพันธ์ของชุมชนพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน)

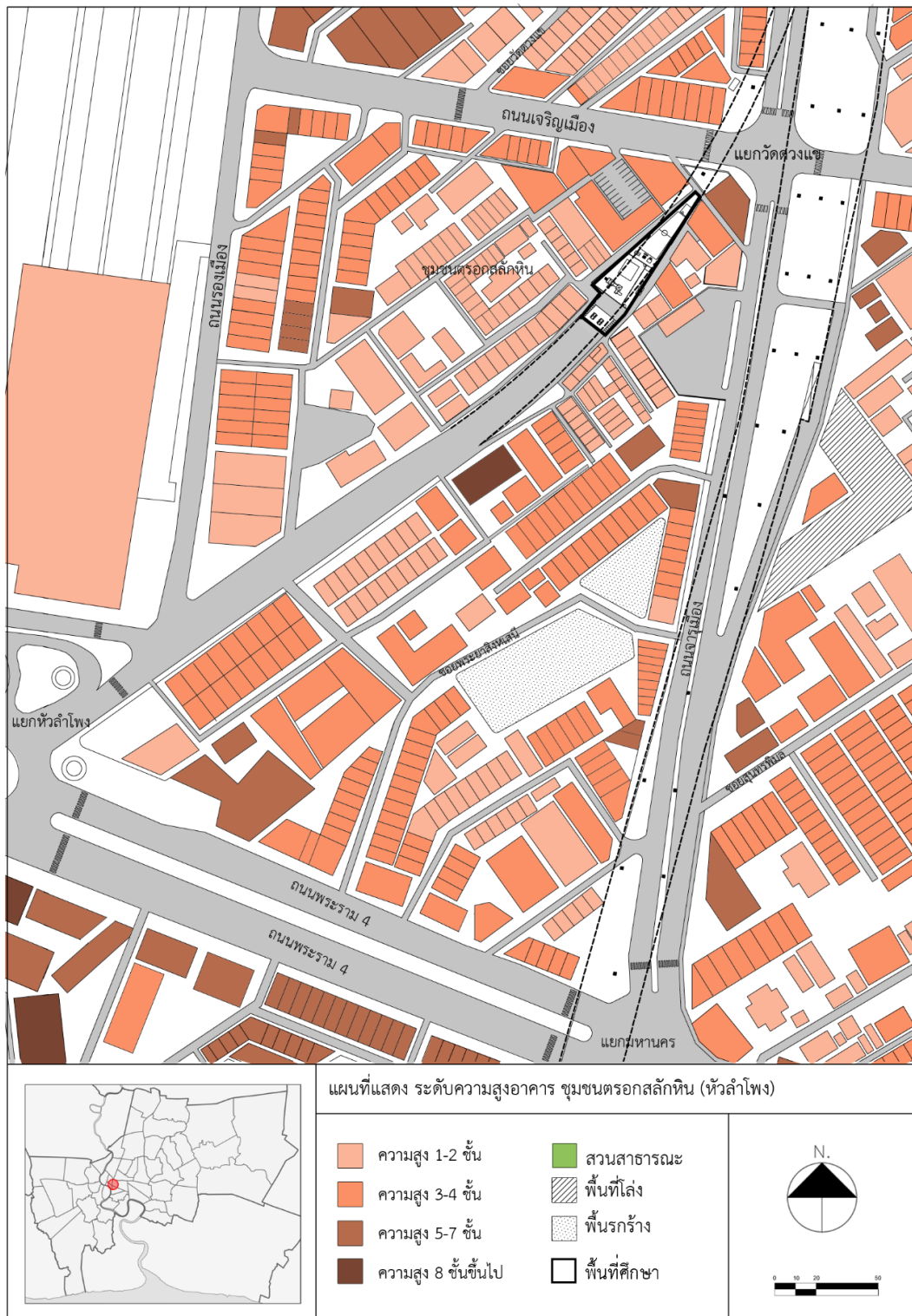
ภาพที่ 34 แผนที่พื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน)

ภาพที่ 35 รูปตัดพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน)

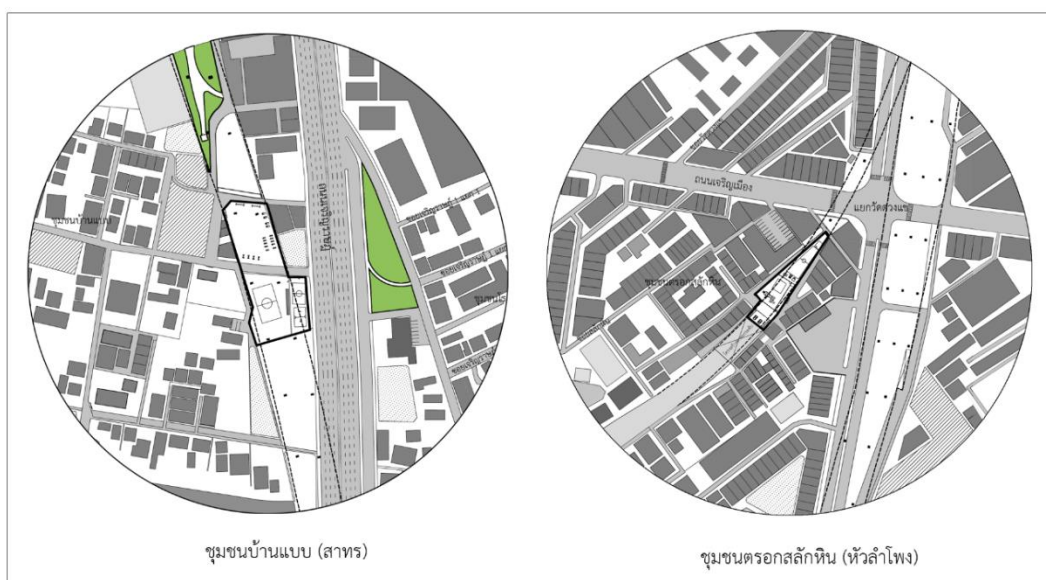
ภาพที่ 36 การใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน)

ภาพที่ 37 ระดับความสูงอาคารบริเวณพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน)

ตารางที่ 5 สรุปข้อมูลพื้นที่ศึกษา

	พื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ)	พื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน)
ลักษณะชุมชน	ชุมชนแออัด	ชุมชนแออัด
จำนวนครัวเรือน	690 ครัวเรือน	115 ครัวเรือน
จำนวนประชากร	1,380 คน	875 คน
ความหนาแน่นของอาคารในชุมชน	อาคาร 1 หลังต่อพื้นที่ 188 ตารางเมตร	อาคาร 1 หลัง ต่อพื้นที่ 93 ตารางเมตร
ขนาดพื้นที่ศึกษา	3,366 ตารางเมตร	1,038 ตารางเมตร
การใช้งานพื้นที่ศึกษา	1. สนามเด็กเล่น 2. สนามฟุตบอล 3. สนามตะกร้อ 5. อุปกรณ์ออกกำลังกาย	1. สนามเด็กเล่น 2. สนามฟุตบอล 3. อุปกรณ์ออกกำลังกาย
จำนวนเฉลี่ยผู้เข้าใช้งานต่อวัน	30 - 40 คน	10 - 20 คน
ความหนาแน่นบริเวณรอบพื้นที่ในระยะ 150 เมตร	- อาคาร 15% - ถนนและทางเท้า 24% - อื่นๆ 61%	- อาคาร 39% - ถนนและทางเท้า 22% - อื่นๆ 39%

ภาพที่ 38 ความหนาแน่นอาคารบริเวณพื้นที่ศึกษา

บทที่ 5

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยจากการวิจัยครั้งนี้นำไปสู่การวิเคราะห์ผลการศึกษา เพื่อนำไปสู่ข้อเสนอแนะ แนวทางพัฒนาและฟื้นฟูพื้นที่ใต้ทางยกระดับ โดยผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลภาคสนามเป็น 3 ส่วน คือ

1. การเก็บข้อมูลโดยการสังเกตสภาพทางกายภาพของพื้นที่ศึกษา
2. การสัมภาษณ์เกี่ยวกับความคิดเห็นด้านตัวชี้วัดและด้านกายภาพโดยเก็บข้อมูลจากผู้เข้ามาใช้งานพื้นที่จริง
3. การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม ซึ่งเก็บจากบริเวณพื้นที่จริงและพื้นที่โดยรอบ รวมทั้งชุมชนที่อยู่บริเวณข้างเคียง โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็นพื้นที่ละ 30 ชุด

ข้อมูลจากการสังเกตสภาพทางกายภาพของพื้นที่ศึกษา

ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาสภาพทางกายภาพจากตัวแปรที่ทำให้พื้นที่สาธารณะเกิดการใช้งาน โดยการเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยการสังเกตแยกเป็นแต่ละด้านของตัวแปรที่ใช้ในพื้นที่ศึกษา ดังนี้

พื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ)

1. ความปลอดภัย

1.1 พื้นที่ได้รับการดูแลรักษา

ความปลอดภัยในเรื่องการดูแลรักษาบริเวณพื้นที่ศึกษานั้น ดูแลโดยทางการทางพิเศษแห่งประเทศไทย แต่จากการสำรวจสภาพทางกายภาพภายในพื้นที่บริเวณส่วนที่เป็นสนามเด็กเล่นและส่วนออกกำลังกายนั้นค่อนข้างทรุดโทรม และมีกลิ่นที่ไม่พึงประสงค์ อุปกรณ์บางชิ้น ชำรุด และขาดการซ่อมแซมหลายเดือน ทำให้สภาพพื้นที่โดยรวมในส่วนนี้ทรุดโทรมขาดการดูแล ในส่วนของสนามกีฬาฟุตบอลนั้นเนื่องจากการปรับปรุงสนามขึ้นมาใหม่ ทำให้มีการล้อมรอบด้วยกำแพงรั้วเหล็กโปร่ง (Chain link) มีเวลาเปิด - ปิด ทำให้พื้นที่ภายในยังคงอยู่ในสภาพดี

ในส่วนของการทำความสะอาด เนื่องจากพื้นที่ศึกษาอยู่ติดกับถนนเจริญราษฎร์ ทำให้มีเจ้าหน้าที่ที่ทำความสะอาดบริเวณถนนเข้ามาทำความสะอาดทุกวันเป็นประจำแต่เป็นเพียงแค่การกวาดเศษใบไม้ทั่วไปเท่านั้น ส่วนในกรณีที่มีพื้นที่มีการทำกิจกรรมใหญ่ จะมีชาวบ้านมาช่วยกันทำความสะอาด ล้างจุดต่างๆที่สกปรกเพื่อเตรียมเป็นพื้นที่สำหรับทำกิจกรรม เช่น วันปีใหม่ สงกรานต์ เป็นต้น

ในกรณีที่อุปกรณ์มีการชำรุดหรือเสียหายนั้น ถ้าเป็นอุปกรณ์เล็กๆนั้นสามารถซ่อมแซมเองได้โดยชาวบ้านที่อยู่ใกล้เคียง แต่เนื่องจากอุปกรณ์บางชิ้นในพื้นที่ค่อนข้างเก่าและทรุดโทรมมาก การซ่อมแซมจึงเป็นไปได้ยาก ทำให้สภาพทางกายภาพดูไม่ปลอดภัย และไม่มีคนใช้งาน

1.2 มีการบ่งบอกอาณาเขตที่ชัดเจน

บริเวณพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ) ในส่วนของสนามเด็กเล่นและส่วนออกกำลังกายนั้น ไม่มีการควบคุมการเข้าออกที่ชัดเจนมีเพียงแค่กำแพงกั้นคอนกรีต (Barrier) สูงประมาณ 50 เซนติเมตร เท่านั้นที่เป็นสิ่งแสดงอาณาเขตของพื้นที่ ไม่มีประตู พื้นที่ส่วนนี้เป็นลักษณะเปิดโล่ง การใช้งานในส่วนนี้ก็ไม่มีขอบเขตชัดเจนมากนัก เป็นทั้งพื้นที่จัดงานกิจกรรม พื้นที่นั่งพักผ่อน พบปะพูดคุยของคนในชุมชน รวมทั้งเป็นพื้นที่ออกกำลังกาย นันทนาการต่างๆ ซึ่งเกิดขึ้นรวมกันในพื้นที่นี้

ส่วนบริเวณสนามกีฬา สนามฟุตบอลนั้นมีกำแพงรั้วเหล็กโปร่ง (Chain link) กั้น สูงประมาณ 3 เมตร เพื่อเป็นการป้องกันการกระเด็นของลูกฟุตบอลออกไปด้านนอก ทำให้ส่วนสนามกีฬามีรั้วเหล็กโปร่งเป็นตัวบอกอาณาเขตที่ชัดเจน ดังนั้น บริเวณส่วนสนามเด็กเล่นและส่วนออกกำลังกายจึงไม่ชัดเจนเรื่องขอบเขตของพื้นที่ซึ่งส่งผลกระทบต่อเรื่องการควบคุมการใช้งานของผู้คนได้ กล่าวคือพื้นที่บางส่วน ไม่สามารถแยกออกระหว่างถนนสาธารณะกับพื้นที่สนามเด็กเล่นและส่วนออกกำลังกาย

1.3 มีการควบคุมทางเข้า – ออก

จากการที่พื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ) ในส่วนที่เป็นสนามเด็กเล่นและออกกำลังกายนั้น ไม่มีอาณาเขตที่ชัดเจน จึงทำให้ไม่มีการควบคุมทางเข้า – ออกของพื้นที่ ทุกคนสามารถเดินผ่าน เข้า-ออกได้ทุกช่วงเวลา แต่การเข้า – ออกของพื้นที่ได้ทำการกำหนดจุดไว้อย่างไม่เป็นทางการ กล่าวคือ บริเวณพื้นที่ที่มีการล้อมรอบด้วยแท่นคอนกรีต (Barrier) สูงประมาณ 50 เซนติเมตร และเว้นช่องไว้เพื่อเป็นทางเข้าออก แต่เนื่องจากกำแพงที่สูงค่อนข้างน้อย ทำให้สามารถเดินก้าวข้ามไปได้ จุดเข้าออกของพื้นที่จึงไม่ชัดเจนมากนัก

บริเวณส่วนที่เป็นสนามกีฬานั้นมีรั้วเหล็กโปร่ง (Chain link) อยู่แล้ว ทำให้มีประตูที่ควบคุมทางเข้าออกที่ติดกับรั้ว ซึ่งจะเห็นว่าพื้นที่ 2 ส่วน นั้นแตกต่างกัน คือ ส่วนแรกเป็นลักษณะเปิดไม่มีการควบคุมทุกคนสามารถเข้าและออกได้ทุกช่วงเวลา ส่วนที่ 2 บริเวณสนามกีฬามีประตูเปิด – ปิดคอยควบคุมการเข้าใช้งาน

1.4 ไม่มีจุดอับทางสายตา สามารถมองเห็นได้ชัดเจน

พื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ) สามารถเข้าถึงได้หลายทางและติดกับถนนเจริญราษฎร์ทำให้พื้นที่จุดอับบริเวณพื้นที่มีค่อนข้างน้อย จากภาพแผนที่พื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ) จะเห็นว่าทางด้านทิศตะวันตกนั้นเป็นชุมชนบ้านแบบซึ่งผู้คนส่วนใหญ่ที่เข้ามาใช้งานจะมาจากชุมชนนี้เนื่องจากอยู่ใกล้กับพื้นที่ศึกษา จุดอับทางสายตานั้นมีเพียงบริเวณด้านทิศเหนือของพื้นที่ศึกษาที่เป็นถนนเข้ามาข้างพื้นที่มีขนาดเล็กและมีการใช้จอรถบริเวณ 2 ข้างทางรวมทั้งอยู่ด้านหลังของอาคารพักอาศัยสูง 4 ชั้นด้วย แต่จากการสังเกตเบื้องต้นเรื่องการใช้งานพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นการจราจรหรือความสม่ำเสมอในการใช้งานในพื้นที่เองก็ตาม มีการใช้งานอยู่สม่ำเสมอ กล่าวคือพื้นที่ที่อยู่ท่ามกลางระหว่าง 2 ชุมชน

คือ ชุมชนบ้านแบบและชุมชนโรงน้ำแข็ง อีกทั้งใกล้กับถนนเจริญราษฎร์ รวมทั้ง BTS สุรศักดิ์ อีกทั้งพื้นที่ศึกษาอยู่ในย่านพื้นที่พาณิชย์กรรม ทำให้มีผู้คนเดินทางผ่านไปมาและวนเวียนเข้าใช้งานพื้นที่ตลอดเวลา

การมองเห็นจากภายนอกเข้ามายังพื้นที่ สามารถมองเห็นได้ง่าย โดยรวมพื้นที่เป็นเสมือนจุดผ่านการเดินทางต่างๆ เช่น ผู้คนที่เดินทางจากชุมชนบ้านแบบหรือชุมชนโรงน้ำแข็งที่เดินผ่านไปมา หรือแม้แต่จากชุมชนเดินทางไปยังบริเวณโรงเรียนโกศลวิทยาทางด้านทิศใต้ ที่เป็นพื้นที่ย่านพักอาศัย อีกพื้นที่หนึ่ง จะเห็นได้ว่าพื้นที่ศึกษาอยู่ท่ามกลางระหว่าง ย่านพักอาศัยชุมชนและการเชื่อมต่อการคมนาคมอย่าง BTS ทำให้พื้นที่ศึกษาอยู่ท่ามกลางการเดินทางสัญจร รวมทั้งบริเวณพื้นที่สามารถมองเห็นได้ชัดเจนจากริมถนน

ภาพที่ 39 บริเวณสนามเด็กเล่นและออกกำลังกายพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ)

ภาพที่ 40 จุดเข้าออกบริเวณสนามกีฬา พื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ)

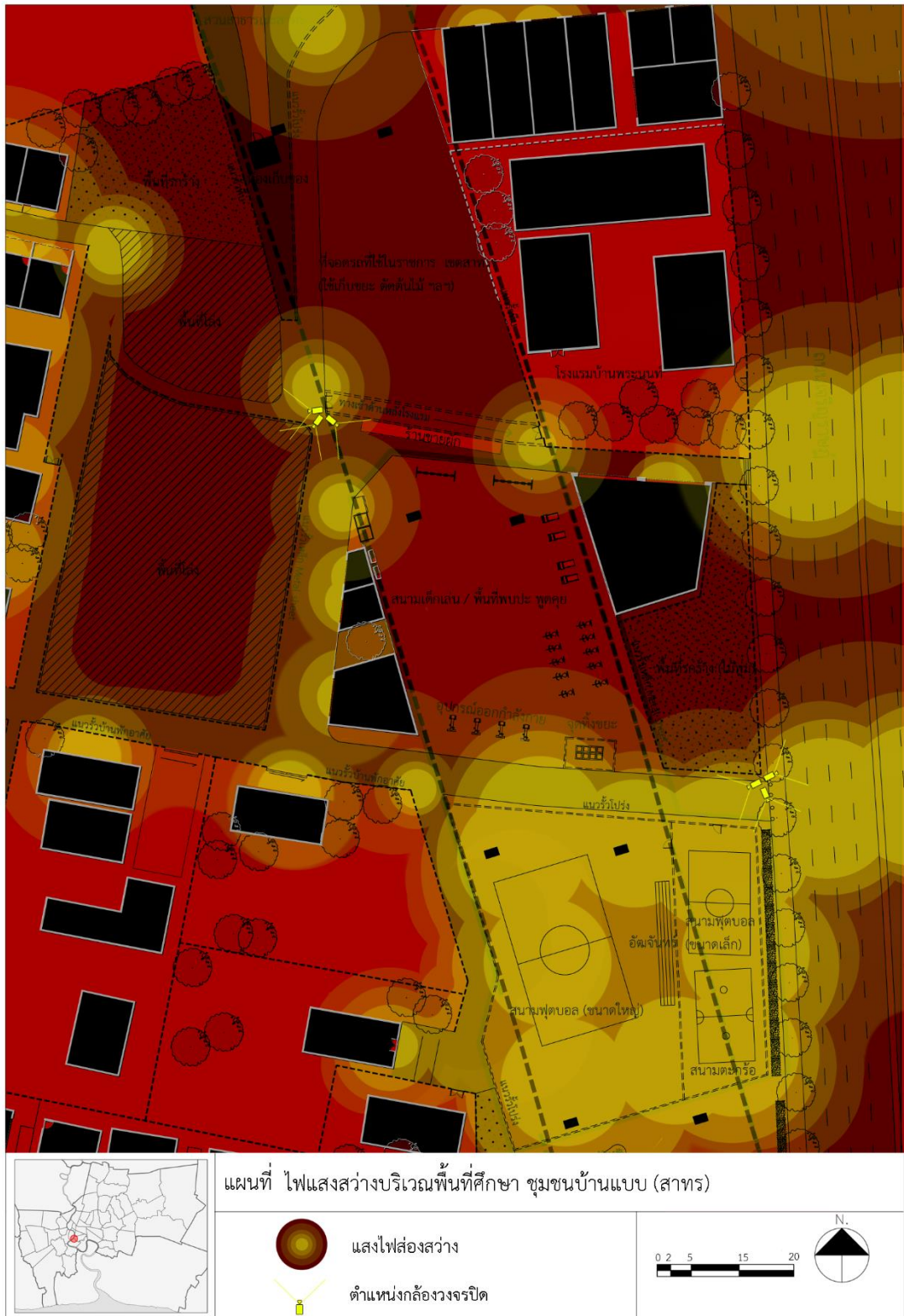
1.5 แสงสว่างภายในพื้นที่

แสงสว่างภายในพื้นที่ศึกษาชุมชนบ้านแบบส่วนที่เป็นสนามเด็กเล่นและออกกำลังกายนั้น ในช่วงกลางวัน ไม่มีแสงไฟที่เพียงพอ จะมีเพียงแค่แสงไฟจากถนน ทางสาธารณะ และส่วนที่เป็นสนามกีฬาเท่านั้น ไม่มีแสงไฟสำหรับการใช้งานในบริเวณนี้ทำให้หลังเวลา 18.00 น. หรือใกล้ค่ำ จะไม่มีผู้คนมาใช้งานส่วนนี้เลย ซึ่งส่วนนี้ในบางครั้งมีคนมาทำกิจกรรมที่ไม่พึงประสงค์ บริเวณที่มีแสงไฟเพียงพอ คือ บริเวณที่เป็นสนามกีฬาฟุตบอลทำให้บริเวณนี้มีผู้คนใช้งานตลอดเวลาจนถึงเวลาประมาณ 21.00 น.

ส่วนบริเวณกลางวันถึงแม้จะเป็นพื้นที่ได้ทางยกระดับแต่เนื่องจากพื้นที่ศึกษาสามารถเข้าได้หลาย ไม่มีอาคารหรือบริเวณที่บดบังแสงสว่าง ทำให้แสงสว่างในเวลากลางวันจึงเพียงพอต่อการใช้งาน

ภาพที่ 41 แสดงแสงไฟส่องสว่างภายในพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ)

ภาพที่ 42 ไฟแสงสว่างบริเวณพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ)

1.6 สถิติการเกิดอาชญากรรมในพื้นที่

การเกิดอาชญากรรมบริเวณพื้นที่นั้น ไม่มีการเกิดอาชญากรรมเกิดขึ้น การวิ่ง ปล้น หรือวิ่งชิงทรัพย์ เนื่องจากบริเวณด้านทิศเหนือของพื้นที่เป็นอาคารพักอาศัยของตำรวจ (แฟลตตำรวจ) ทำให้มีเจ้าหน้าที่เดินทางผ่านยังบริเวณพื้นที่ศึกษาบ่อยเปรียบเสมือนเป็นการเฝ้าระวังตามธรรมชาติของพื้นที่อยู่ตลอดเวลา อีกทั้งยังมีสายตรวจเฉพาะที่มาตรวจบริเวณพื้นที่อีกด้วย แต่สิ่งที่แสดงถึงความไม่ปลอดภัยของพื้นที่ คือ การที่พื้นที่ไม่มีการควบคุมการเข้าออก ทุกคนสามารถเข้ามาใช้งานได้ทุกช่วงเวลาทำให้ช่วงเวลาค่าบริเวณพื้นที่จะมีผู้คนเข้ามาใช้มั่วสุม เป็นแหล่งมั่วสุมของคนจรจัด แก๊งหรืออุปกรณ์ในพื้นที่บางชิ้นชำรุดเสียหาย และถูกลักขโมย มีกลิ่นของสุรา หรือกลิ่นปัสสาวะ ซึ่งส่งผลในเรื่องการดูแลรักษาของพื้นที่เพราะบริเวณนี้ไม่มีการทำความสะอาดบ่อยมากนักเนื่องจากเป็นพื้นที่สาธารณะต้องรอการทางพิเศษหรือสำนักงานเขตเป็นผู้ดูแลทำความสะอาดเท่านั้น

จากสภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณชุมชนบ้านแบบที่เป็นส่วนพักอาศัย สภาพการใช้งานบางส่วนที่ได้ถูกเปลี่ยนแปลงเพื่อจะพัฒนาเป็นคอนโด และอาคารพาณิชย์ ทำให้บ้านเรือนที่อยู่ติดกับพื้นที่กลายเป็นที่ว่างเปล่าที่รอการพัฒนา การมองเห็นจากอาคารพักอาศัยในชุมชนจึงน้อยลง กล่าวคือ การตรวจตราจากผู้ที่อยู่อาศัยจากอาคารนั้นน้อยมาก บริเวณพื้นที่ศึกษาจะสามารถมองเห็นได้โดยผู้คนที่เดินผ่านไปมาเท่านั้น มีเพียงอาคารแค่มือกี่หลังที่สามารถมองเห็นพื้นที่ศึกษาได้ชัดเจน อีกทั้งในเวลากลางคืนการเดินทางผ่านไปมาบริเวณพื้นที่มีน้อยมากทำให้พื้นที่เป็นพื้นที่สุ่มเสี่ยงในเวลากลางคืน มีเพียงบริเวณสนามกีฬาที่มีการใช้งานในช่วงค่ำเท่านั้น นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่นๆที่ส่งผลต่อสถิติการเกิดอาชญากรรม ได้แก่

- ความหนาแน่นของการจราจร ช่วงเช้า การจราจรภายในพื้นที่ศึกษามีการเดินทางค่อนข้างมาก แต่ไม่ถึงกับหนาแน่นเนื่องจากเป็นเวลาที่ผู้คนในชุมชนเดินทางผ่านพื้นที่ศึกษาเพื่อไปทำงาน ในช่วงกลางวันมีการเดินทางผ่านพื้นที่ศึกษาเพื่อไปยังชุมชนโรงน้ำแข็งและในช่วงเย็นมีการใช้งานภายในพื้นที่ศึกษารวมทั้งมีการจราจรหนาแน่นมากที่สุด

- มุมมองจากการเข้าถึงพื้นที่ศึกษา ชุมชนบ้านแบบและบริเวณทางเท้าริมถนนเจริญราษฎร์สามารถมองเห็นพื้นที่ศึกษาได้ชัดเจนมากที่สุด

- การมองเห็นจากอาคารบ้านเรือนบริเวณพื้นที่ เนื่องจากบริเวณอาคารรอบข้างพื้นที่ศึกษามีจำนวนน้อย ทำให้ผู้ตรวจตราความปลอดภัยจากอาคารบ้านเรือนมีน้อยตามไปด้วย

- พื้นที่ศึกษามีการตรวจตราความปลอดภัยจากตำรวจและอุปกรณ์ตรวจสอบความปลอดภัยต่างๆ เช่น กล้องวงจรปิด

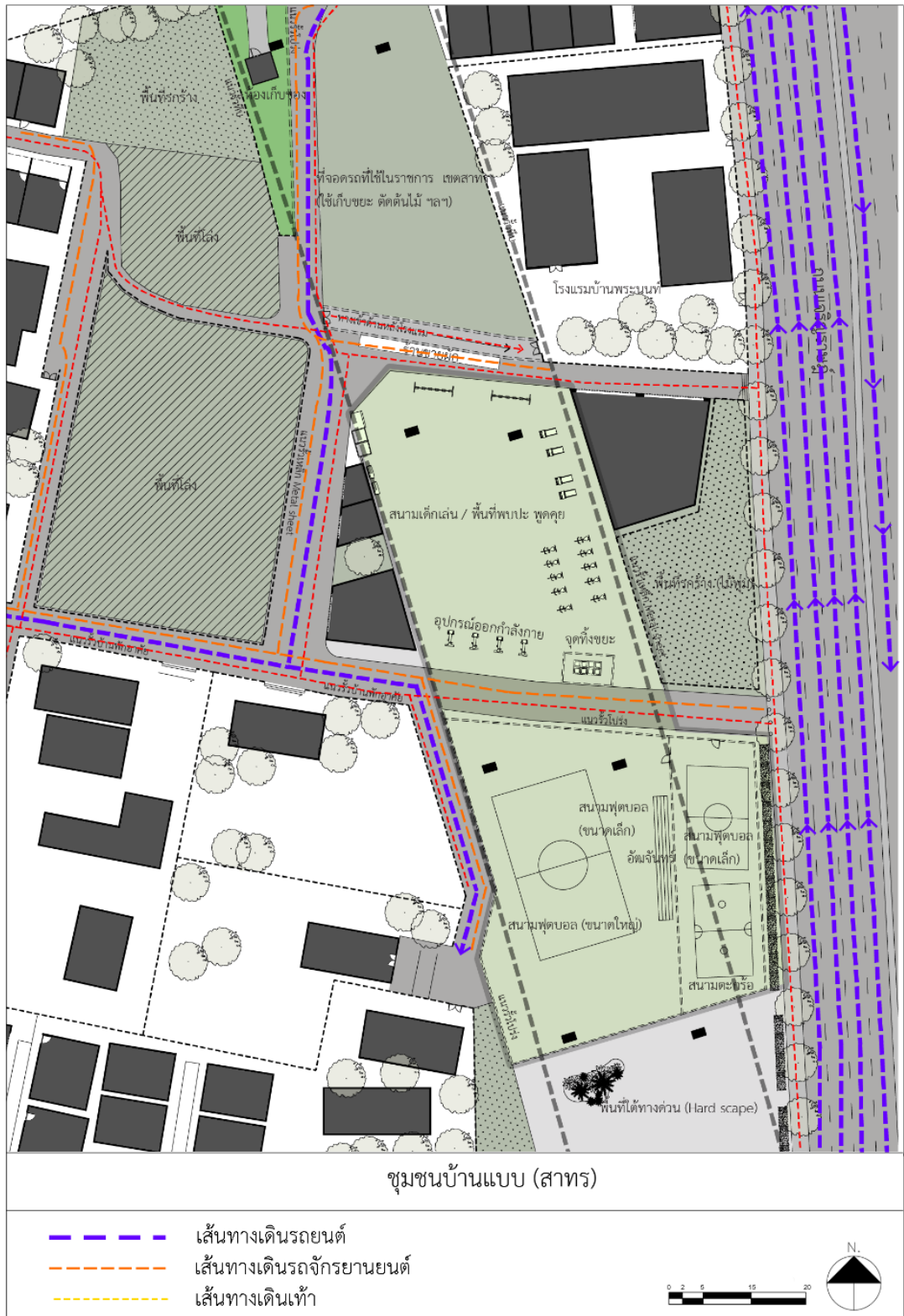
ภาพที่ 43 ความหนาแน่นของการจราจรพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ)

ภาพที่ 44 มุมมองจากการเข้าถึงพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ)

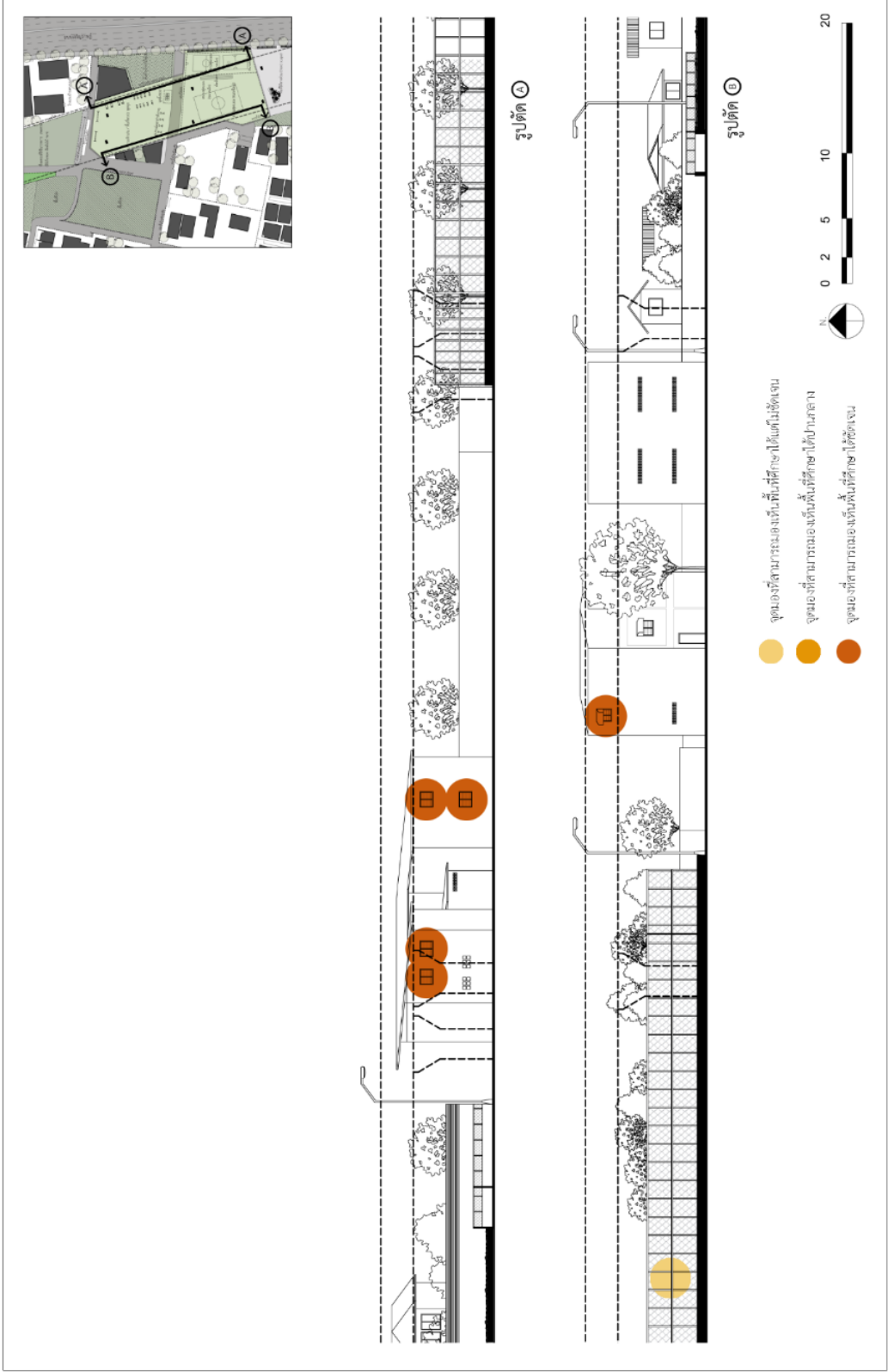
ภาพที่ 45 ลำดับการมองเห็นพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ)

ภาพที่ 46 เส้นทางยานพาหนะในพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบง)

ภาพที่ 47 การมองเห็นจากอาคารบริเวณพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ)

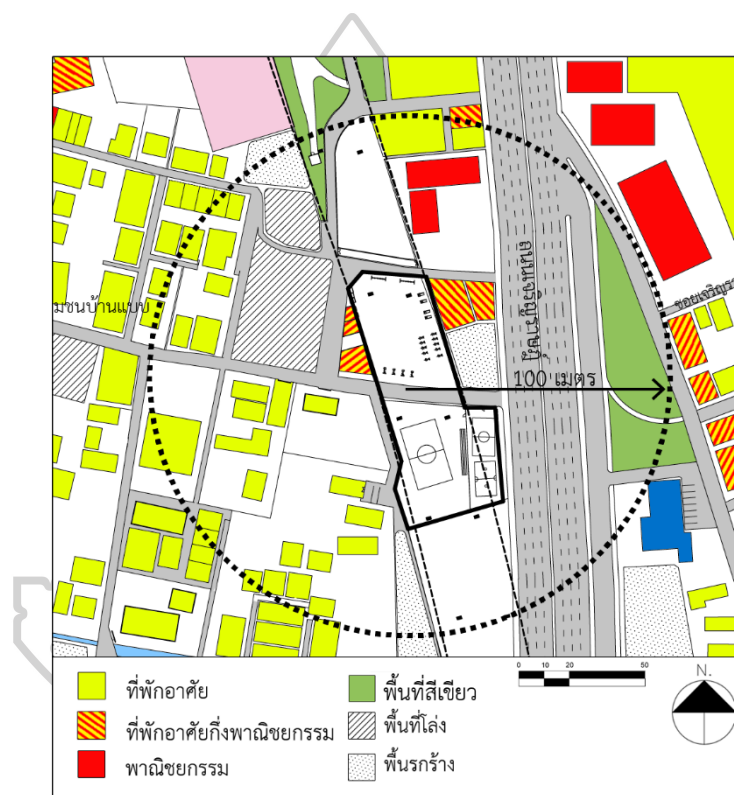

ภาพที่ 48 รูปตัดจุดที่มองเห็นจากอาคารบริเวณพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ)

2. ความหลากหลายของกิจกรรม

2.1 ความหลากหลายของการใช้ประโยชน์ที่ดิน

การใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณที่ใกล้กับพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ) มีทั้งที่พักอาศัย ร้านค้าที่เป็นแผงลอย โรงแรม สวนสาธารณะ โรงเรียน แต่บริเวณใต้ทางยกระดับใกล้กับพื้นที่ศึกษานั้นถูกใช้เป็นที่จอดรถของสำนักงานเขตสาทร อีกทั้งบริเวณทิศเหนือของพื้นที่ยังเป็นพื้นที่ที่เป็นย่านพาณิชย์กรรมอยู่มาก มีทั้งออฟฟิศสำนักงานให้เช่า อาคารพาณิชย์ คอนโดมิเนียม จากการใช้ประโยชน์ที่ดินเหล่านี้ที่มีความหลากหลาย ผู้คนที่เข้ามาและผ่านพื้นที่ก็มีหลากหลายช่วงอายุด้วยเช่นกัน

ภาพที่ 49 การใช้ประโยชน์ที่ดินรอบพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ)

ตารางที่ 6 ร้อยละการใช้ประโยชน์ที่ดินพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ) ในระยะ 100 เมตร

การใช้ประโยชน์ที่ดิน	ร้อยละ
อาคารที่พักอาศัย	7.87
อาคารที่พักอาศัยกึ่งพาณิชย์กรรม	1.79
พาณิชย์กรรม	1.52

ตารางที่ 6 ร้อยละการใช้ประโยชน์ที่ดินพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ) ในระยะ 100 เมตร (ต่อ)

การใช้ประโยชน์ที่ดิน	ร้อยละ
พื้นที่เปิดโล่ง	6.28
พื้นที่รกร้าง	2.91
พื้นที่สีเขียว	5.79
พื้นที่ศึกษา	10.87
อื่นๆ (ถนน, พื้นที่โล่ง, พื้นที่รกร้าง)	62.97

2.2 ความหลากหลายของกิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่

กิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ) มีกิจกรรมที่เกิดขึ้นเป็นประจำ คือ การจัดเทศกาลปีใหม่ วันเด็กและวันสงกรานต์ ซึ่งชาวบ้านจะใช้พื้นที่ศึกษาในการทำกิจกรรมในทุกๆปี อีกทั้งกิจกรรมที่เกิดขึ้นเป็นบางครั้ง เช่น การตรวจสอบสุขภาพของชุมชนที่มีบุคลากรจากโรงพยาบาลมาทำการตรวจสอบสุขภาพ รวมทั้งทำกิจกรรมสอนทำอาหารต่างๆ ล้วนใช้สถานที่แห่งนี้เป็นสถานที่จัดกิจกรรม

ภาพที่ 50 แสดงกิจกรรมวันเด็ก พื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ)

3. ความสัมพันธ์กับพื้นที่รอบข้าง

การเข้าถึงของพื้นที่ศึกษาสามารถเข้าได้หลายทาง จากตำแหน่งของพื้นที่ศึกษาจะเห็นว่าอยู่ติดกับถนนเจริญราษฎร์ซึ่งเป็นถนนสายหลัก รวมถึงอยู่ระหว่างชุมชนบ้านแบบและชุมชนโรงน้ำแข็ง ทำให้พื้นที่ศึกษามีการแวะเวียนจากการเดินทางของผู้คนทั้ง 2 ชุมชน

บริเวณพื้นที่มีอาคารรอบด้านน้อยทำให้ไม่มีสิ่งที่มาบังพื้นที่ สามารถมองเห็นได้ง่าย ในขณะที่เดียวกันก็ส่งผลในด้านความปลอดภัยจากการตรวจตราจากผู้อยู่อาศัยบริเวณรอบด้านด้วยเช่นกัน

4. ความเป็นถิ่นที่ (Sens of Place)

จากการสัมภาษณ์และสำรวจผู้ที่เข้ามาใช้งานพื้นที่พบว่าสาเหตุที่ผู้คนที่เข้ามาใช้งานพื้นที่โดยส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่าเนื่องจากอยู่ใกล้กับชุมชนและที่พักอาศัย สามารถเดินทางมาได้ง่าย อีกทั้งโดยสภาพของพื้นที่ศึกษามีลมพัดผ่าน ไม่ร้อนมาก จึงเป็นที่นิยมมาใช้งานหลังจากว่างจากการทำงาน อีกทั้งด้วยความคุ้นชินที่บริเวณสถานที่นี้เคยเชื่อมต่อกันระหว่างชุมชนบ้านแบบและชุมชนโรงน้ำแข็ง ซึ่งเป็นที่พักอาศัยมาก่อน ทำให้พื้นที่นี้เสมือนเป็นตัวเชื่อมระหว่างชุมชนบ้านแบบและชุมชนโรงน้ำแข็ง แต่สภาพทางกายภาพของพื้นที่ที่ไม่มีอาคารดูแลรักษาที่ดี ทำให้พื้นที่ศึกษายังขาดความโดดเด่นด้านสภาพทางกายภาพรวมทั้งการมีส่วนร่วมของชุมชนค่อนข้างน้อย การดูแลร่วมกันของชุมชนเป็นเพียงแค่การแจ้งไปยังเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อขับไล่ เมื่อมีคนจรจัดเข้ามายังพื้นที่ หรือแม้แต่กลุ่มวัยรุ่นที่เข้ามามั่วสุม บริเวณสนามเด็กเล่นและออกกำลังกายเนื่องจากเป็นพื้นที่เปิด แต่ไม่มีการป้องกันหรือห้ามด้วยตัวของผู้นั้นในชุมชนเอง ทำให้ยังคงมีคนจรจัดเข้ามาใช้งานอยู่บ้างเป็นบางเวลา จากข้อมูลดังกล่าวส่งผลให้ความเป็นถิ่นที่ (Sens of Place) มีน้อยตามไปด้วย

พื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน)

1. ความปลอดภัย

1.1 พื้นที่ได้รับการดูแลรักษา

พื้นที่ศึกษามีความเป็นเจ้าของร่วมกันในการดูแลรักษาพื้นที่ เมื่อพื้นที่มีการดูแลรักษาจะช่วยสร้างความปลอดภัยได้ รวมทั้งทำให้ผู้ที่เข้าใช้งานรู้สึกปลอดภัย

ความปลอดภัยที่เกิดมาจากหลายปัจจัย ไม่ว่าจะเป็น การตรวจตราของตำรวจ การติดตั้งกล้องวงจรปิดหรือ การมีส่วนร่วมของผู้นั้นในชุมชนในการดูแลรักษาเองก็ตาม ในด้านการรักษาความสะอาดนั้นมีการรักษาความสะอาดจากชาวบ้าน เนื่องจากไม่มีเจ้าหน้าที่ของการทางพิเศษหรือสำนักเขตเข้ามาทำความสะอาดบ่อยมากนัก ชาวบ้านในชุมชนจึงช่วยกันรักษาความสะอาดในพื้นที่แทน ไม่ว่าจะเป็นเด็ก หรือแม้แต่พ่อค้า แม่ค้า ที่ขายของประจำบริเวณนั้น ก็ช่วยกันเก็บขยะ แต่ในด้าน

อุปกรณ์ต่างๆ มีการชำรุดที่ขาดการซ่อมแซมที่จำเป็นต้องใช้ความสามารถเฉพาะทาง เช่น อุปกรณ์บริเวณสนามเด็กเล่น และอุปกรณ์ออกกำลังกาย ทำให้อุปกรณ์ในส่วนนี้มีการชำรุดอยู่บ้าง

1.2 มีการบ่งบอกอาณาเขตที่ชัดเจน

พื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลัก) มีสิ่งที่ยบ่งบอกถึงความรู้สึกความเป็นอาณาเขตหรือขอบเขตของพื้นที่นั้นคือ รั้วโปร่งทำจากวัสดุเหล็ก (Chain link) ซึ่งมีการล้อมรั้วเกือบทั้งหมดของพื้นที่ศึกษา

1.3 มีการควบคุมทางเข้า - ออก

การควบคุมทางเข้า - ออก ภายในพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน) นั้นมีประตูที่เป็นตัวควบคุมทางเข้า - ออกที่ชัดเจน สามารถเข้าไปยังพื้นที่ได้ 2 จุด ซึ่งมีเวลาเปิดปิดที่ชัดเจน คือ 7.00 - 20.00 มีชาวบ้านในชุมชนเป็นคนคอยดูแลการเปิด - ปิด จากสภาพแวดล้อมของพื้นที่ศึกษาที่รอบด้านส่วนใหญ่เป็นลักษณะบ้านพักอาศัย และร้านค้าของชาวบ้านภายในชุมชน ซึ่งรู้จักและมีความคุ้นเคยเป็นอย่างดีจึงสะดวกต่อควบคุมการใช้งานของพื้นที่ศึกษา

ภาพที่ 51 ประตูเข้า - ออกของพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน)

1.4 ไม่มีจุดอับทางสายตา สามารถมองเห็นได้ชัดเจน

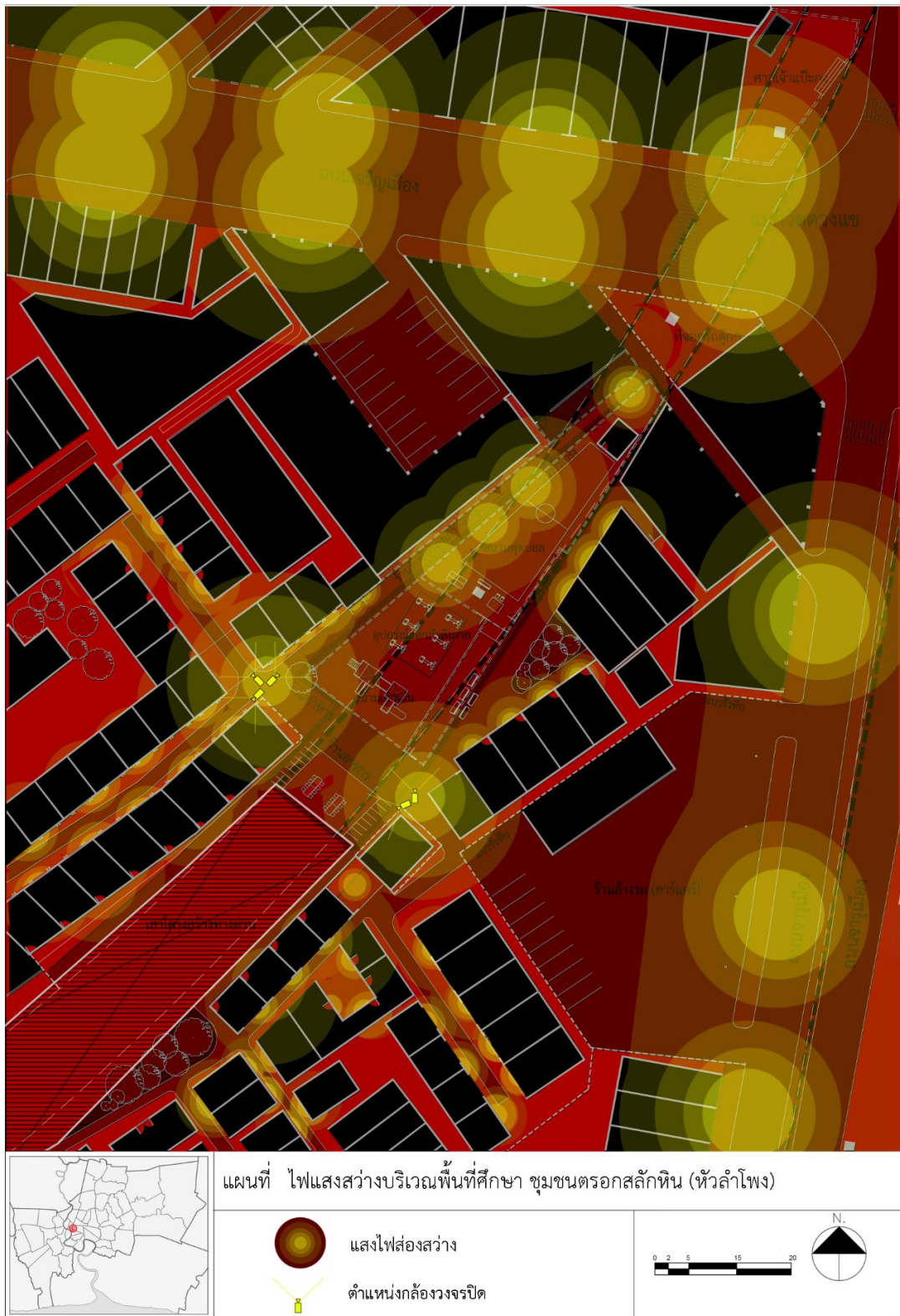
พื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน) จากการสำรวจพบว่า บริเวณพื้นที่ศึกษาถูกปิดล้อมด้วยอาคารพักอาศัย การเดินทางเข้าไปยังพื้นที่ศึกษาจากถนนสายหลักนั้นไม่สามารถมองเห็นได้ การเข้าถึงพื้นที่เป็นเพียงทางขนาดเล็ก จึงกล่าวได้ว่าเป็นพื้นที่ที่เป็นจุดอับทางสายตาจากคนภายนอกและผู้ที่เกี่ยวข้องไปมาซึ่งไม่สามารถมองเห็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในพื้นที่ศึกษาได้ ทำให้พื้นที่ศึกษาส่งผลกระทบต่อเรื่องจำนวนการใช้งานจากผู้คนนอกชุมชน แต่สิ่งที่ปิดล้อมตัวพื้นที่นั้นเป็นอาคารที่มีการใช้ประโยชน์ที่ดินแบบพักอาศัยในชุมชน เนื่องจากทางสัญจรบริเวณรอบพื้นที่ที่มีการใช้งานของคนในชุมชนอยู่ตลอดเวลา ซึ่งในส่วนนี้จะผลในเรื่องของความปลอดภัยที่มีการเฝ้าระวังตามธรรมชาติ หรือสถิติอาชญากรรมที่เกิดขึ้น

1.5 แสงสว่างภายในพื้นที่

แสงสว่างภายในพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน) ไม่เพียงพอสำหรับการใช้งาน จากการสำรวจแสงไฟส่องสว่างมีเพียง 3 จุดที่เป็นแสงไฟส่องสว่างสาธารณะ ชาวบ้านในชุมชนจึงติดตั้งไฟส่องสว่างเพิ่มขึ้น แต่ก็ยังไม่เพียงพอต่อการใช้งาน ในเวลาค่ำตัวโครงสร้างของถนนทางยกระดับจึงบดบังแสงสว่างจากภายนอกทำให้พื้นที่ใต้ทางยกระดับค่อนข้างมืด และมองเห็นได้ยาก

ภาพที่ 52 แสงไฟส่องสว่างบริเวณพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน)

ภาพที่ 53 ไฟแสงสว่างบริเวณพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน)

1.6 สถิติการเกิดอาชญากรรมในพื้นที่

การเกิดอาชญากรรมในพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน) นั้นไม่มีการเกิดอาชญากรรมขึ้น จากการเก็บข้อมูลพบว่า เนื่องจากพื้นที่ศึกษาเปรียบเสมือนสถานที่ที่เป็นศูนย์กลางของชุมชน เป็นพื้นที่ประชุม หรือจัดงานพิธีต่างๆ อีกทั้งยังมีการเฝ้าระวังตามธรรมชาติและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลรักษา โดยช่วยกันสอดส่องและดูแลเมื่อมีคนแปลกหน้า คนจรจัด คนไร้บ้าน หรือผู้ที่เข้ามาใช้งานพื้นที่แบบไม่พึงประสงค์ ชาวบ้านภายในชุมชนก็จะช่วยกันขับไล่ผู้คนเหล่านั้นไป ทำให้พื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน) ปราศจากการเกิดอาชญากรรม

การเกิดอาชญากรรมเกิดได้จากหลากหลายปัจจัย ทั้งทางด้านกายภาพ ทางด้านการบริหารจัดการ หรือการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเอง ซึ่งส่งผลต่อความปลอดภัย ปัจจัยที่ส่งผลทางด้านความปลอดภัยด้านอื่นๆ ที่อาจเป็นเหตุให้เกิดอาชญากรรมได้ มีดังนี้

- ความหนาแน่นของจราจร หรือการใช้งานพื้นที่ถ้าหากพื้นที่มีการใช้งานค่อนข้างหนาแน่น การเดินผ่านไปมาของผู้คนย่อมทำให้เกิดความปลอดภัยได้ ซึ่งการใช้งานการจราจรทุกช่วงเวลาของบริเวณพื้นที่ศึกษาจะค่อนข้างหนาแน่น

- มุมมองจากการเข้าถึง ผู้วิจัยได้ศึกษามุมมองจากการเข้าถึงพื้นที่ การเข้าถึงพื้นที่โดยส่วนใหญ่เป็นมุมอับจากการเข้าถึง เนื่องจากพื้นที่ศึกษาถูกโอบล้อมด้วยอาคารภายในชุมชน

- ลำดับการมองเห็น การมองเห็นบริเวณพื้นที่ศึกษาไม่สามารถมองเห็นจากระยะไกลได้

- เส้นทางเดินทางของยานพาหนะ ซึ่งบริเวณพื้นที่ศึกษา ถนนรอบด้านของพื้นที่รถยนต์ไม่สามารถเข้าถึงได้ มีเพียงการเดินเท้า รถจักรยานและรถจักรยานยนต์เท่านั้นที่เข้าไปได้

- การมองเห็นจากอาคารบ้านเรือนบริเวณพื้นที่ เปรียบเสมือนการตรวจตราความปลอดภัยของพื้นที่จากผู้พักอาศัย โดยอาศัยความคุ้นชินกับพื้นที่ ยังมีการมองเห็นพื้นที่จากอาคารบ้านเรือนมากเท่าไร พื้นที่ที่มองเห็นย่อมเพิ่มความปลอดภัยมากขึ้นเท่านั้น

- การตรวจตราความปลอดภัยจากตำรวจหรืออุปกรณ์ตรวจสอบความปลอดภัย เช่น กล้องวงจรปิด ต่างๆ

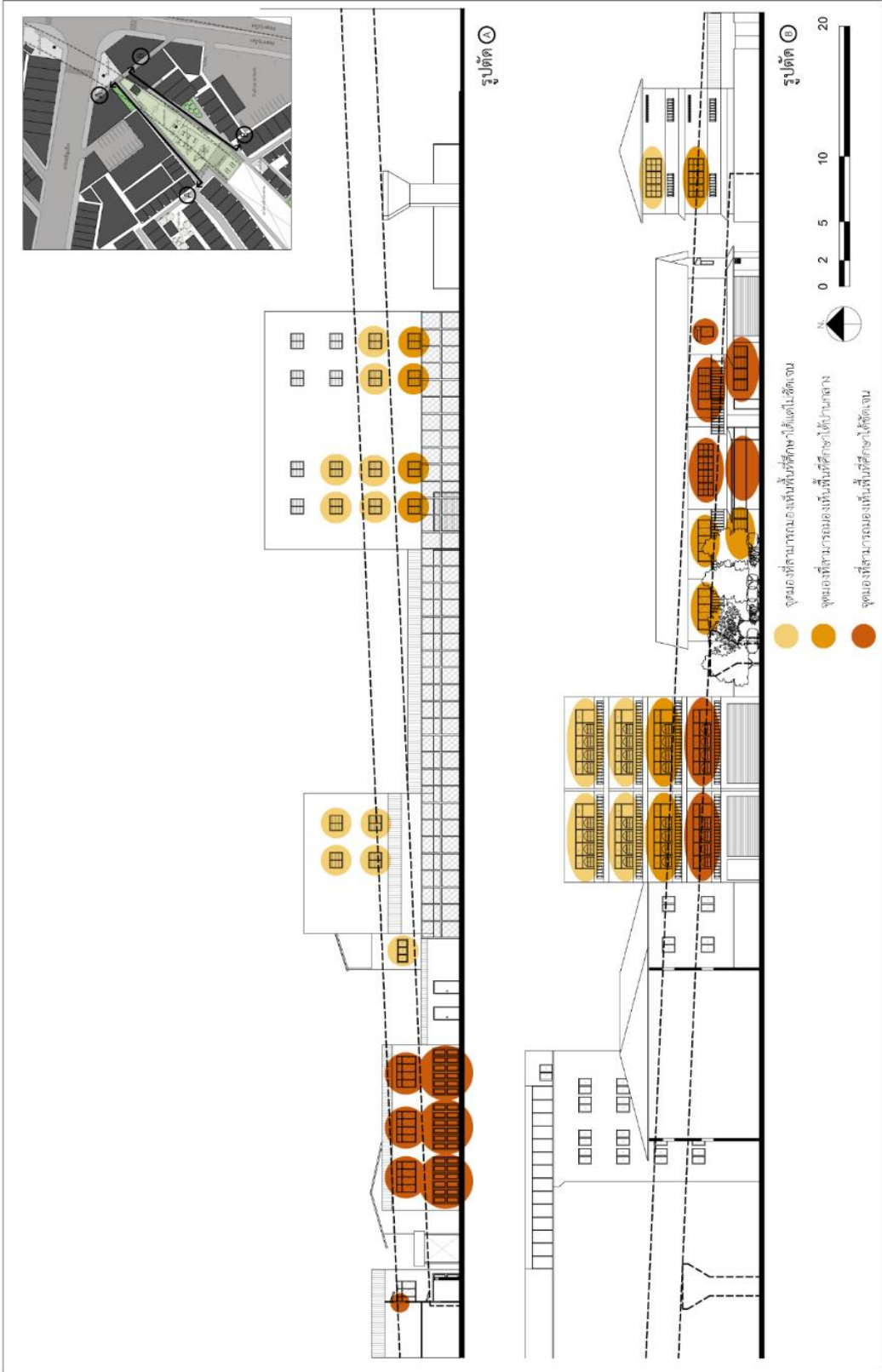
จากข้อมูลดังกล่าว ความปลอดภัยที่เกิดขึ้นในพื้นที่ศึกษาโดยส่วนใหญ่มาจากคนในชุมชน ไม่จะเป็นการเฝ้าระวังตามธรรมชาติจากบ้านพักอาศัย การดำเนินชีวิตของชุมชน กิจกรรมที่เกิดขึ้นต่างๆ รวมทั้งการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งเป็นวิถีชีวิตตามธรรมชาติของผู้คนที่ช่วยสร้างความปลอดภัยให้เกิดขึ้น

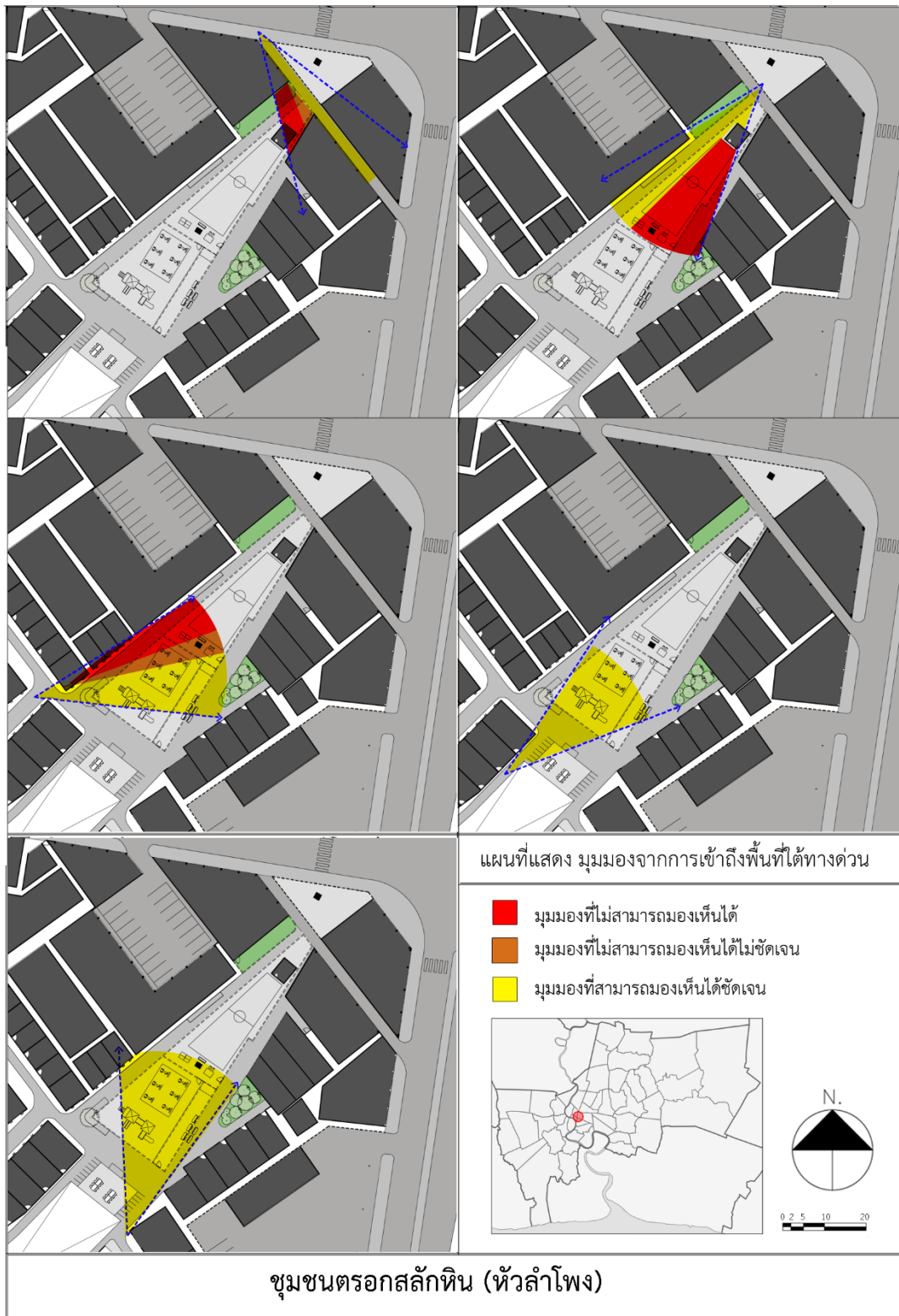
ภาพที่ 54 ความหนาแน่นของการจราจรบริเวณพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน)

ภาพที่ 55 การมองเห็นจากอาคารในบริเวณพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน)

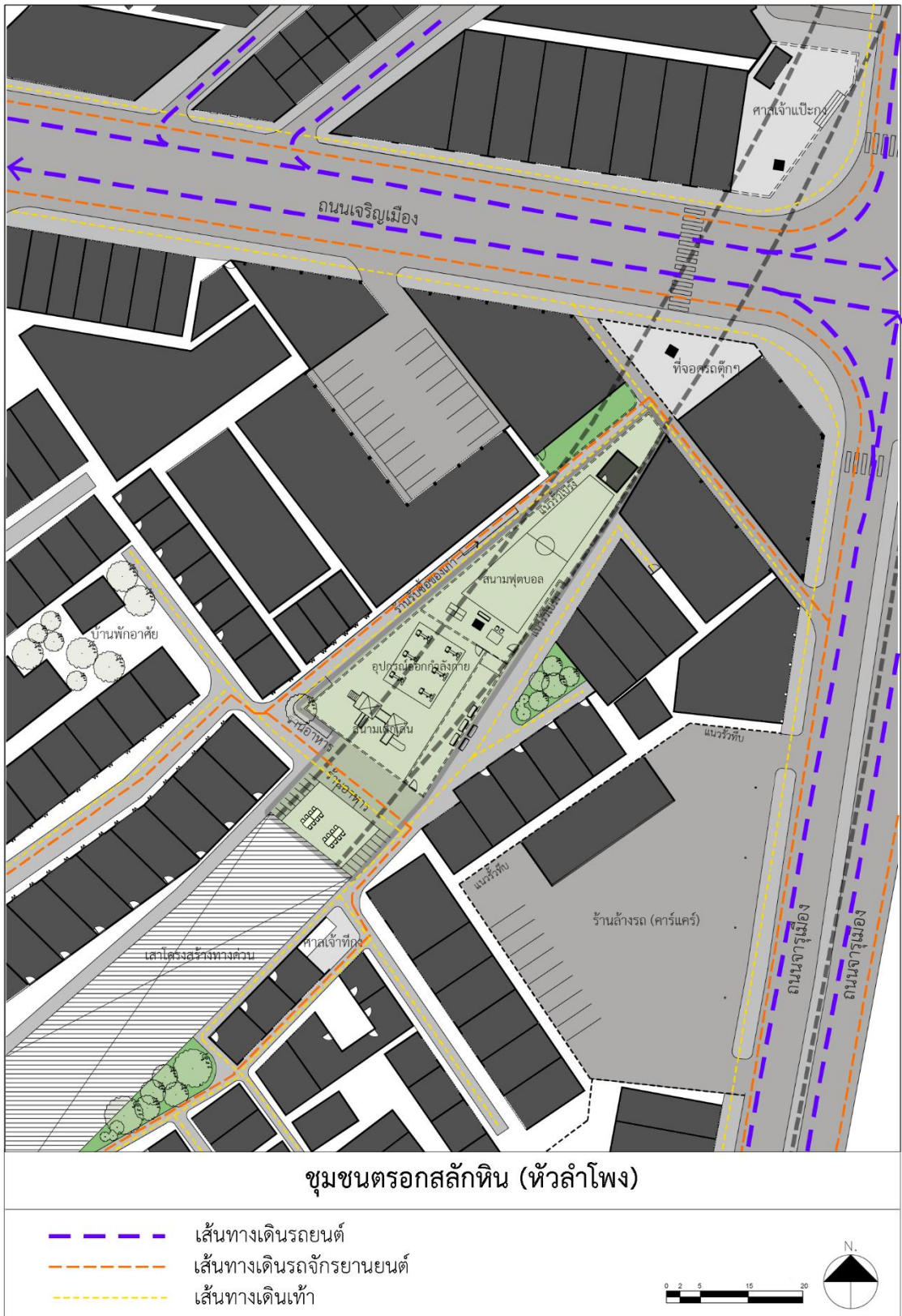
ภาพที่ 56 รูปตัดจุดที่มองเห็นจากอาคารบริเวณพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน)

ภาพที่ 57 มุมมองจากการเข้าถึงพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน)

ภาพที่ 58 ลำดับการมองเห็นพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน)

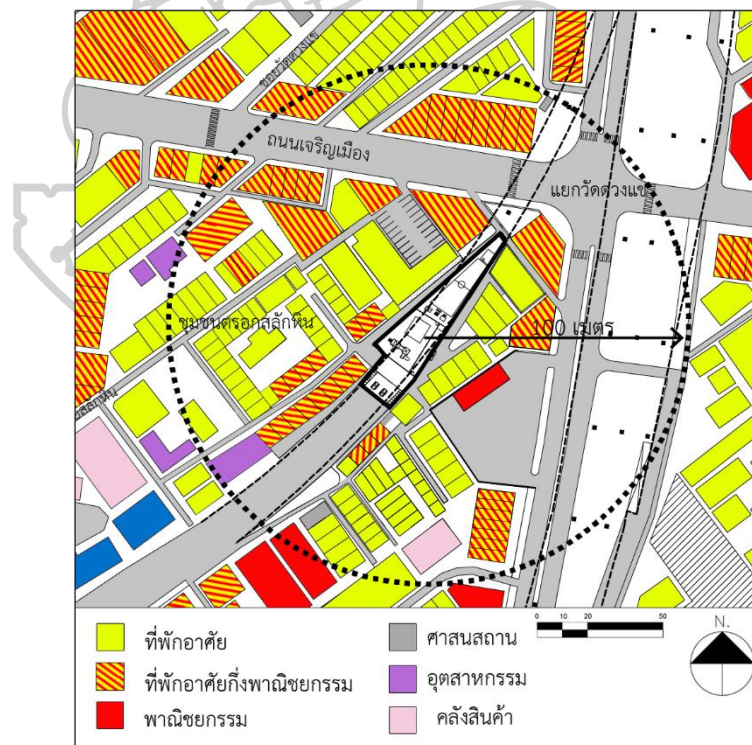

ภาพที่ 59 เส้นทางยานพาหนะในพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน)

2. ความหลากหลายของกิจกรรม

2.1 ความหลากหลายของการใช้ประโยชน์ที่ดิน

การใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน) ส่วนใหญ่มีการใช้ประโยชน์ที่ดินแบบที่พักอาศัยและที่พักอาศัยเชิงพาณิชย์กรรม รวมทั้งประกอบด้วยมีจุดเชื่อมต่อการคมนาคม เช่น สถานีรถไฟหัวลำโพง รถไฟฟ้าใต้ดิน MRT และจุดเริ่มต้นของรถประจำทางสาย 40 ประกอบด้วยใกล้กับชุมชนต่างๆ เช่น ชุมชนตรอกสลักหิน ชุมชนวัดดวงแข ทำให้บริเวณพื้นที่รอบนอกของพื้นที่ศึกษามีการใช้งานที่หลากหลาย ทั้งอาชีพ และหลากหลายสัญชาติ แต่เนื่องจากพื้นที่ศึกษานั้นอยู่ในชุมชนที่ถูกปิดล้อมด้วยอาคาร บ้านเรือน ทำให้ไม่สามารถมองเห็นพื้นที่ศึกษาจากบริเวณริมถนนสายหลัก ซึ่งส่งผลให้คนนอกชุมชนไม่มีการใช้งานพื้นที่หรืออาจเข้ามาใช้น้อยมาก ส่วนบริเวณที่ติดกับพื้นที่ศึกษานั้น มีการใช้งานประเภทบ้านพักอาศัย และร้านค้า รวมทั้งหาบเร่ แผงลอย ร้านรับซื้อของเก่า ร้านอาหาร ทำให้พื้นที่บริเวณรอบข้างพื้นที่ศึกษานั้นมีการใช้งานอยู่เป็นประจำ มีการเดินทางผ่านไปมา รวมทั้งแวะเวียนเข้ามาใช้งานพื้นที่ อย่างไรก็ตามผู้ใช้งานส่วนใหญ่จะเป็นคนที่อาศัยอยู่ภายในชุมชนตรอกสลักหินเท่านั้น

ภาพที่ 60 การใช้ประโยชน์ที่ดินในระยะ 100 เมตร พื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน)

อย่างไรก็ตามบริเวณใกล้เคียงกับพื้นที่ศึกษาในรัศมีระยะ 100 เมตร ซึ่งสามารถเดินทางมายังพื้นที่ได้ง่าย จะเห็นว่าโดยส่วนใหญ่เป็นการใช้งานแบบพักอาศัยจึงส่งผลให้มีคนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตรอกสลักหินเข้ามาใช้งานพื้นที่ศึกษามาก

ตารางที่ 7 ร้อยละการใช้ประโยชน์ที่ดินพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน) ในระยะ 100 เมตร

การใช้ประโยชน์ที่ดิน	ร้อยละ
อาคารที่พักอาศัย	17.55
อาคารที่พักอาศัยกึ่งพาณิชย์กรรม	12.77
พาณิชย์กรรม	0.59
ศาสนสถาน (ศาลเจ้าจีน)	1.23
อุตสาหกรรม	0.76
คลังสินค้า	0.79
พื้นที่ศึกษา	3.40
อื่นๆ (ถนน,พื้นที่โล่ง,พื้นที่รกร้าง)	62.91

2.2 ความหลากหลายของกิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่

เนื่องจากพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน) เปรียบเสมือนพื้นที่ส่วนกลางของชุมชน เป็นทั้งพื้นที่พักผ่อน ทำกิจกรรมวันสำคัญต่างๆ พื้นที่ประชุมของชุมชน สนามเด็กเล่นและออกกำลังกาย จึงทำให้พื้นที่นี้เป็นที่สนใจของผู้คนที่เข้ามาสร้างกิจกรรมต่างๆให้กับชุมชน เช่น กลุ่มนักศึกษาที่ทำกิจกรรมวาดรูปตักแตงบนกำแพงต่างๆ หรือแม่แต่ชาวต่างชาติที่เข้ามาสอนภาษาให้กับเด็กๆบริเวณนี้ ซึ่งกิจกรรมทั้งหมดนี้เกิดขึ้นภายในบริเวณพื้นที่ศึกษาทั้งสิ้น ส่วนวันสำคัญทางศาสนาและวันสำคัญทั่วไปที่มีการจัดกิจกรรมเกิดขึ้น ได้แก่ วันสงกรานต์ วันปีใหม่ วันเด็ก การจุดเทียนชัยถวายพระพรวันพ่อและวันแม่ พิธีจุดเทียนถวายความอาลัยและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (ในหลวงรัชกาลที่ 9) จากการที่พื้นที่นี้มีกิจกรรมเกิดขึ้นทำให้พื้นที่ศึกษามีความน่าสนใจ โดยผู้คนที่เคยมาใช้พื้นที่นี้ก็จะกลับมาทำกิจกรรมอีกครั้ง แม้ว่าย้ายภูมิลำเนาไปก็ตาม

ภาพที่ 61 กิจกรรมทาสีกำแพงที่จัดขึ้นโดยกลุ่มนักศึกษา

ที่มา : มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก, เรื่องเด็กต้องขยาย, เข้าถึงเมื่อ 2 สิงหาคม 2561, เข้าถึงได้จาก
<http://www.iamchild.org/index.php/mass/mchild/439-60050903.html>

ภาพที่ 62 กิจกรรมที่เชิญชวนผู้คนเข้าทำกิจกรรมในชุมชนโดยใช้พื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน)
ที่มา : มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก, พื้นที่สร้างสรรค์ได้ทางด่วน, เข้าถึงเมื่อ 2 สิงหาคม 2561, เข้าถึงได้
จาก <http://www.iamchild.org/index.php/mass/mchild/50-พื้นที่สร้างสรรค์ได้ทางด่วน.html>

ภาพที่ 63 กิจกรรมวันเด็ก พื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน)

3. ความสัมพันธ์กับพื้นที่รอบข้าง

การเข้าถึงพื้นที่ศึกษานั้นเข้าถึงได้ยาก ไม่สามารถมองเห็นพื้นที่หรือกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากภายนอกชุมชนได้ จำเป็นต้องเดินเข้ามาในชุมชนก่อนถึงจะสามารถมองเห็นพื้นที่ศึกษาได้อย่างชัดเจน

การเข้าใช้งานพื้นที่ศึกษาชุมชนตรอกสลักหินนั้นโดยส่วนใหญ่เป็นคนในชุมชน จากการสัมภาษณ์พื้นที่นี้เปรียบเสมือนพื้นที่พักผ่อนของคนในชุมชน ดังนั้น ผู้คนจึงเลือกใช้พื้นที่นี้เป็นพื้นที่แรกในการทำกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งชุมชนวัดดวงแขซึ่งเป็นชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงกับชุมชนตรอกสลักหิน ก็มีผู้คนเข้ามาใช้งานซึ่งจากการสอบถามและสัมภาษณ์ผู้ที่เข้ามาใช้งานได้บอกว่า เป็นสถานที่ที่อยู่ใกล้เคียงกันและสามารถเดินทางมาสะดวกรวมทั้งมีอุปกรณ์และมีความปลอดภัยที่เหมาะสม แต่ในขณะเดียวกันผู้คนที่อยู่ภายนอกก็เข้ามาใช้งานน้อย เนื่องจากพื้นที่ศึกษาเป็นพื้นที่จุดอับทางสายตาจากภายนอกชุมชน มีอาคารบดบัง จึงกล่าวได้ว่าบริเวณพื้นที่ศึกษานั้นเป็นพื้นที่ที่ผู้คนเลือกเข้ามาใช้งานเฉพาะผู้ที่รู้จักและคุ้นเคย

4. ความเป็นถิ่นที่ (Sense of Place)

จากการสัมภาษณ์และสอบถาม มีการใช้พื้นที่ศึกษาเป็นสถานที่จัดงาน หรือกิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้น เนื่องจากก่อนที่จะมีการสร้างพื้นที่ศึกษาเป็นพื้นที่สาธารณะหรือนันทนาการนั้น ผู้คนในชุมชนใช้พื้นที่บริเวณริมทางเท้าเพื่อใช้การประกอบพิธีต่างๆ ซึ่งการมีพื้นที่ศึกษาเพิ่มขึ้นมาภายหลังทำให้ชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ทุกกิจกรรมที่เกิดขึ้นในชุมชนจะใช้พื้นที่ศึกษาเป็นสถานที่จัดกิจกรรม โดยมีประธานและกรรมการชุมชนจะแจ้งให้ประชาชนในชุมชนรับทราบ ซึ่งบริเวณพื้นที่นี้เป็นสถานที่พักผ่อนของชุมชนอยู่แล้วทำให้ข่าวสารต่างๆ สามารถเข้าถึงทุกคนในชุมชนได้ง่าย

พื้นที่ศึกษามีความผูกพันกับชุมชนตรอกสลักหินมา เนื่องจากก่อนการเกิดพื้นที่ศึกษา หรือลานกีฬา กิจกรรมนันทนาการต่างๆของชุมชนนั้น เป็นพื้นที่ที่หลีกเลี่ยงจากการเวนคืนที่ดินและจะใช้เป็นพื้นที่สำหรับเชิงพาณิชย์ แต่ชาวบ้านในชุมชนช่วยกันดำเนินการด้วยตนเองเพื่อให้พื้นที่ศึกษาเป็นพื้นที่สำหรับการพักผ่อน ทั้งพื้นที่กิจกรรมต่างๆ ของเด็กและชาวบ้านในชุมชน ซึ่งใช้เวลาร่วม 10 ปี ในการดำเนินการ ทำให้ชาวบ้านในชุมชนช่วยกันรักษาดูแลพื้นที่นี้ สำหรับการใช้งานพื้นที่ศึกษานั้น ผู้ใช้งานส่วนใหญ่จะเป็นชาวบ้านภายในชุมชนที่รู้จักกันอยู่แล้ว มีการใช้งานทุกช่วงเวลา เมื่อต้องการพบปะ พูดคุยกันก็จะมายังบริเวณพื้นที่ศึกษา เวลาใช้งานส่วนใหญ่จะใช้งานไม่เป็นประจำ มาในยามว่างจากงาน หรือแม้แต่ช่วงพักเที่ยงเองก็ตาม แต่สำหรับผู้คนที่มาจากต่างชุมชน ก็จะมาใช้งานเป็นบางช่วง เช่น ช่วงเย็น เป็นต้น

อย่างไรก็ตามสภาพทางกายภาพของพื้นที่ยังไม่จุดที่โดดเด่นมากนัก มีเพียงกิจกรรมและวิถีชีวิตของชุมชนที่ยังคงเป็นเอกลักษณ์ของบริเวณพื้นที่ศึกษา

ข้อมูลปริมาณความหนาแน่นของการใช้งานพื้นที่ศึกษา

จากการสังเกตความหนาแน่นของปริมาณการใช้งานของทั้ง 2 พื้นที่ศึกษา ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลในช่วงกลางสัปดาห์ (วันอังคาร – วันพุธ) ในช่วงเวลา 16.00 น. – 19.00 น. ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่มีการใช้งานหนาแน่นที่สุด โดยในแต่ละพื้นที่ศึกษามีรายละเอียด ดังนี้

พื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ)

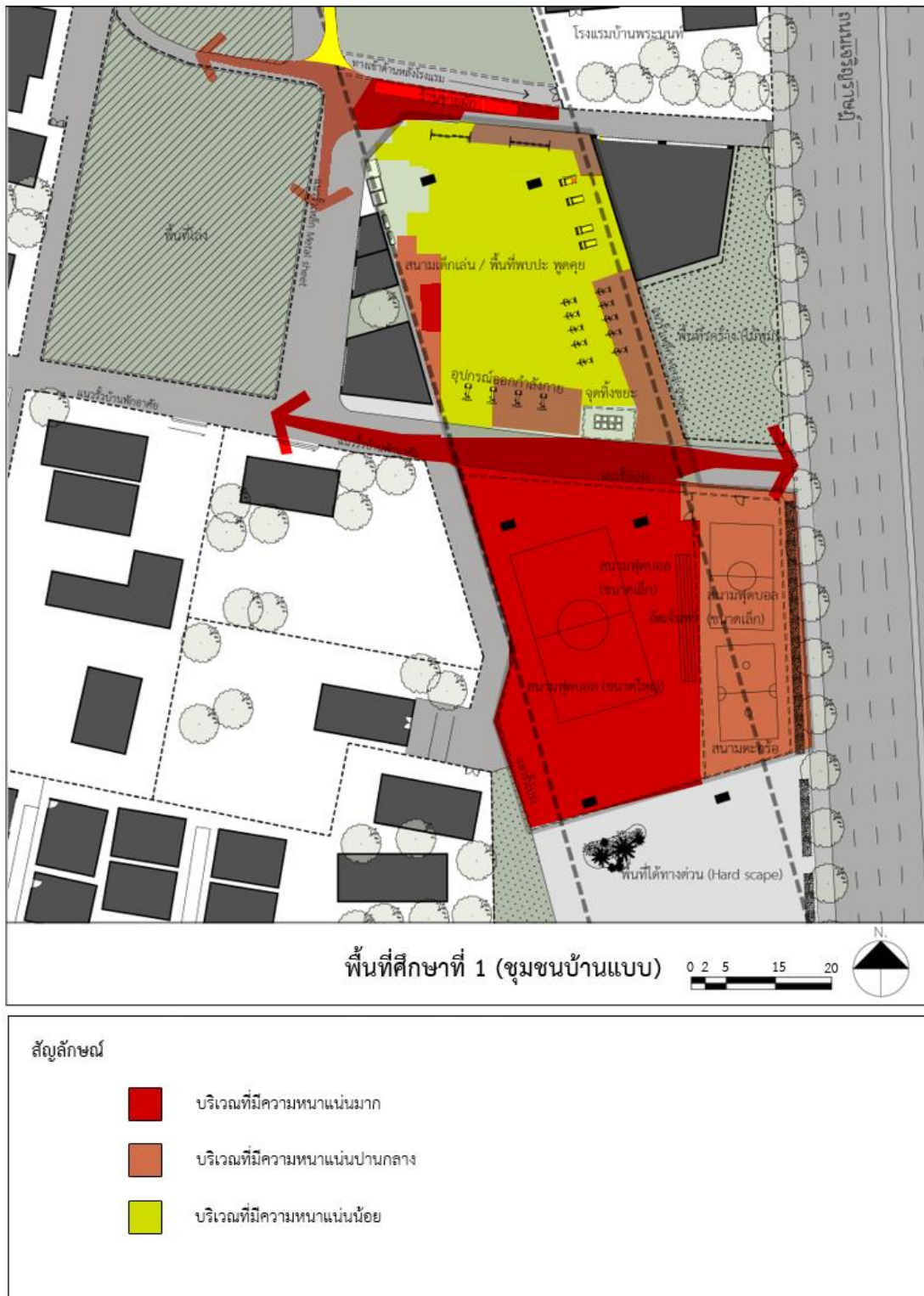
จำนวนผู้ใช้งานบริเวณพื้นที่ศึกษามีการใช้งานตลอดทั้งวันบริเวณสนามเด็กเล่น บริเวณพื้นที่พูดคุย ในขณะที่ส่วนออกกำลังกายมีการใช้งานในช่วงเย็น โดยบริเวณสนามกีฬามีการใช้งานมากและหนาแน่นมากที่สุด โดยเริ่มมีการใช้งานตั้งแต่เวลา 17.00 น. ไปจนถึงเวลา 21.00 น. ซึ่งเป็นเวลาปิดการใช้งานของสนามกีฬา

จากการเก็บข้อมูลปริมาณผู้ใช้งานพื้นที่ในด้านอายุพบว่าในบริเวณพื้นที่นั่งเล่น สนามเด็กเล่น พื้นที่พบปะ พูดคุยนั้น ส่วนใหญ่เป็นวัยรุ่นในช่วงอายุ 15 – 25 ปี (14 คน) วัยกลาง 45 – 60 ปี (11

คน) ไปจนถึงผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป (3 คน) ในขณะที่บริเวณสนามกีฬามีการใช้งานของช่วงอายุ 15 – 25 ปี (25 คน) และช่วงวัยทำงานอายุ 25 – 45 ปี (27 คน) มากที่สุด

การใช้งานบริเวณในบริเวณพื้นที่ศึกษาในช่วงเวลาเช้าจนถึง เวลา 17.00 น. มีการใช้งานนั่งพักผ่อน พบปะ พูดคุยของคนในชุมชนที่เบาบางแต่มีการใช้งานตลอดทั้งวัน วนเวียนในบริเวณพื้นที่ ช่วงเวลา 16.00 น. จนถึง 17.00 น. เริ่มมีการใช้งานของเด็กเล็กและเด็กโตในพื้นที่ มีผู้ปกครองเข้ามายังพื้นที่เพื่อเฝ้าดูบุตรหลานของตัวเอง รวมทั้งช่วงเวลานี้มีการใช้พื้นที่ศึกษาเป็นจุดนัดพบหลังจากเลิกเรียนหรือกลับจากทำงานอีกด้วย โดยส่วนนี้มีกิจกรรมที่ใช้มากที่สุด คือ นั่งคุย (18 คน) บริเวณสนามกีฬาในพื้นที่ศึกษาซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการใช้งานหนาแน่นมากที่สุด ในเวลา 16.30 น. เริ่มมีผู้มารอใช้งานสนามกีฬา ซึ่งสนามกีฬาจะเปิดให้ใช้บริการเวลา 17.00 น. กิจกรรมภายในสนามกีฬามีการใช้งานประเภทกีฬาฟุตบอลมากที่สุด (38 คน) ส่วนกีฬาประเภทตะกร้อยังไม่เป็นที่นิยมมากนัก (5 คน)

เวลาในการกิจกรรมประเภทพบปะ พูดคุย นั้น มีเวลาไม่แน่นอน โดยมีการวนเวียนมาใช้งานจากชาวบ้านในชุมชนหลังจากว่างจากงานบ้านหรือการทำงาน ซึ่งส่วนใหญ่มีการใช้งาน 1 ชั่วโมงขึ้นไป บริเวณสนามเด็กเล่นมีการใช้งานของเด็กเล็กและโต รวมทั้งผู้ที่มาเฝ้าดูบุตรหลานซึ่งใช้เวลา 1 ชั่วโมง ในการใช้งานช่วงเวลาสั้นๆ 10 – 20 นาที เป็นการใช้เพื่อเป็นจุดนัดพบ สำหรับทำกิจกรรมอื่นต่อไป เช่น เดินทางกลับบ้าน หรือรอใช้งานบริเวณกีฬา เป็นต้น การออกกำลังกายในพื้นที่ศึกษานั้นมี 2 ลักษณะ คือ การออกกำลังกายที่ใช้พลังงานต่ำและการออกกำลังกายที่ใช้พลังงานสูง ในส่วนของการออกกำลังกายที่ใช้พลังงานต่ำ เช่น การวิ่งสลับเดินออกกำลังกายบริเวณพื้นที่ หรือการใช้เครื่องออกกำลังกายในส่วนนี้ผู้ใช้งานจะเป็นวัยกลางคนและผู้สูงอายุเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งใช้เวลาใช้งาน 30 นาที - 1 ชั่วโมง การออกกำลังกายที่ใช้พลังงานสูง คือ การใช้งานออกกำลังกายในบริเวณสนามกีฬาซึ่งในพื้นที่ศึกษามีการใช้งานกิจกรรมกีฬาฟุตบอลมากที่สุด ซึ่งใช้เวลา 1 ชั่วโมงขึ้นไปซึ่งในส่วนนี้ของพื้นที่ศึกษามีการใช้งานที่หนาแน่นมากที่สุด

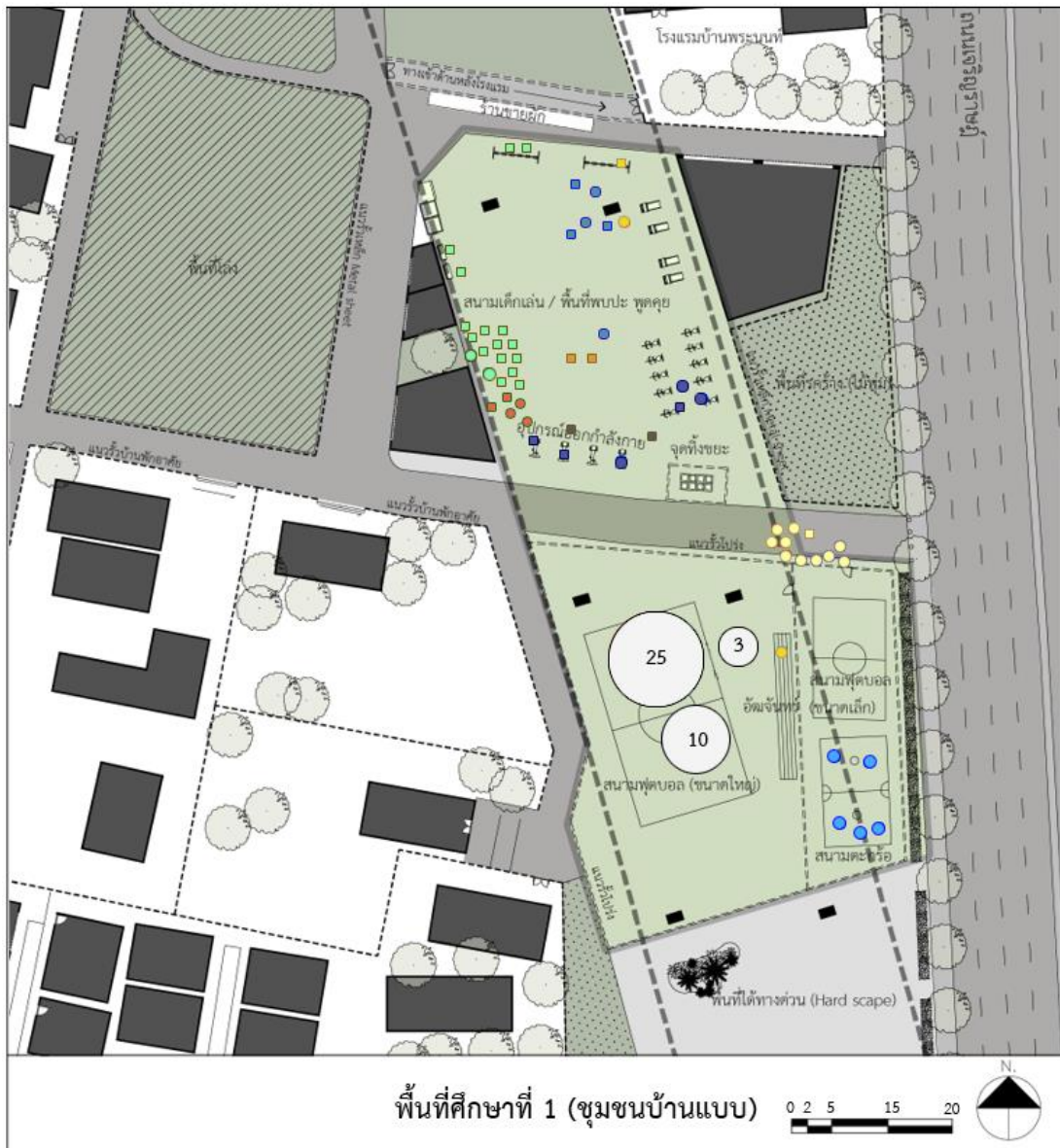
ภาพที่ 64 ความหนาแน่นของการใช้งานบริเวณพื้นที่ (พื้นที่ศึกษาที่ 1)

สัญลักษณ์

จำนวนผู้ใช้งานช่วงเวลา 16.00 - 19.0	○ อายุ 5 - 15 ปี	วัยเด็ก
จำนวน 96 คน	● อายุ 15 - 25 ปี	วัยรุ่น
○ ผู้ชาย	● อายุ 25 - 45 ปี	วัยทำงาน
□ ผู้หญิง	● อายุ 45 - 60 ปี	วัยกลางคน
⑤ 5 บอกรายงาน	● อายุ 60 ปีขึ้นไป	ผู้สูงอายุ

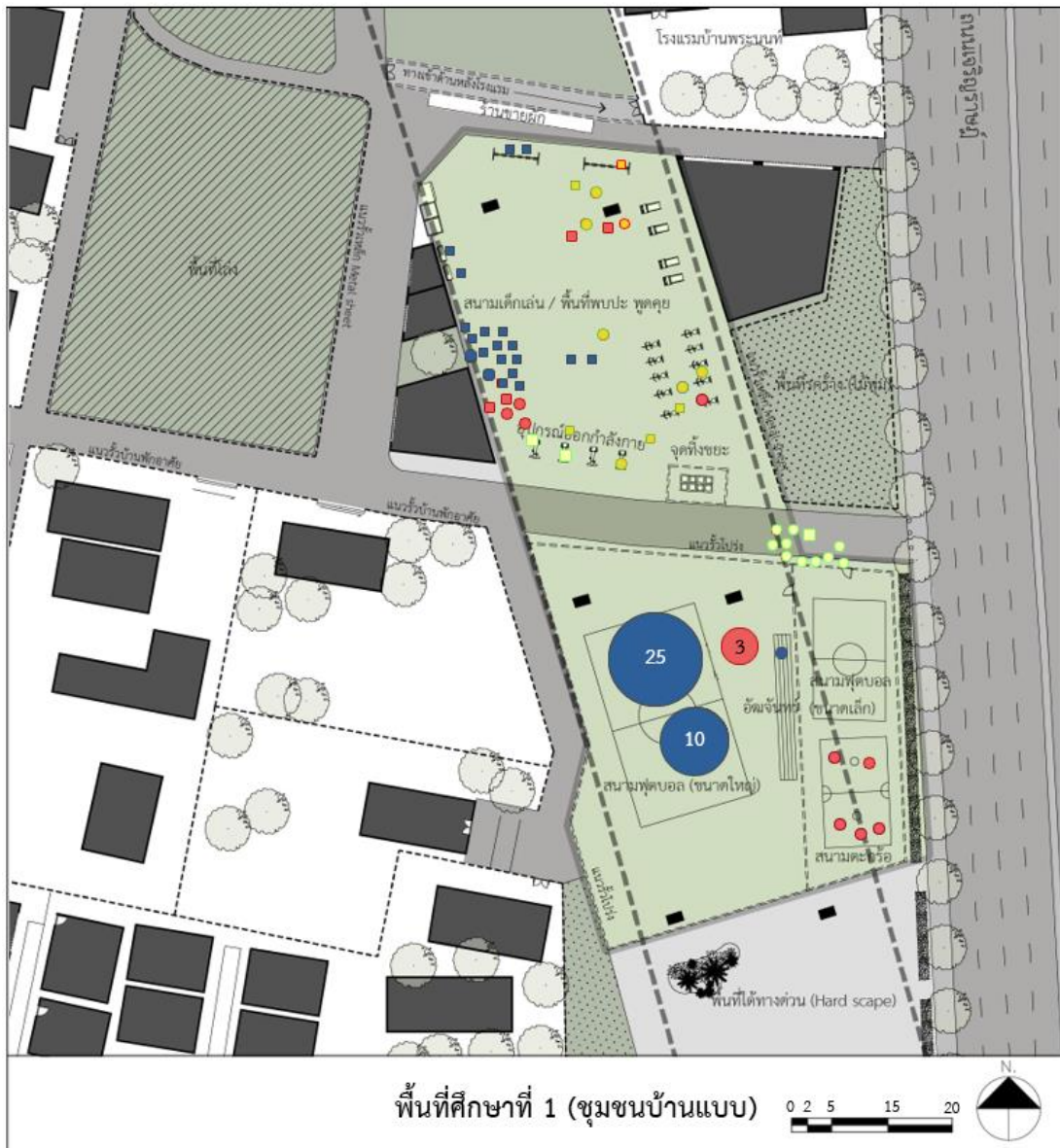
ภาพที่ 65 อายุของผู้ใช้งานบริเวณพื้นที่ (พื้นที่ศึกษาที่ 1)

สัญลักษณ์

จำนวนผู้ใช้งานช่วงเวลา 16.00 - 19.00 น. จำนวน 96 คน	○ เล่นกีฬาฟุตบอล 38 คน	● เดินออกกำลังกาย 2 คน
○ ผู้ชาย	● เล่นกีฬาตะกร้อ 5 คน	● อุปกรณ์ออกกำลังกาย 6 คน
□ ผู้หญิง	● นั้งรอ 11 คน	● รังเล่น 6 คน
⑤ 5 บอกรจำนวน	● นั้งมอง 3 คน	● เล่นแบดมินตัน 2 คน
	● นั้งแว่ลุม 5 คน	
	● นั้งคยุ 18 คน	

ภาพที่ 66 ปริมาณผู้ใช้งานกิจกรรมแต่ละประเภท (พื้นที่ศึกษาที่ 1)

ภาพที่ 67 ระยะเวลาในการใช้งานในพื้นที่ (พื้นที่ศึกษาที่ 1)

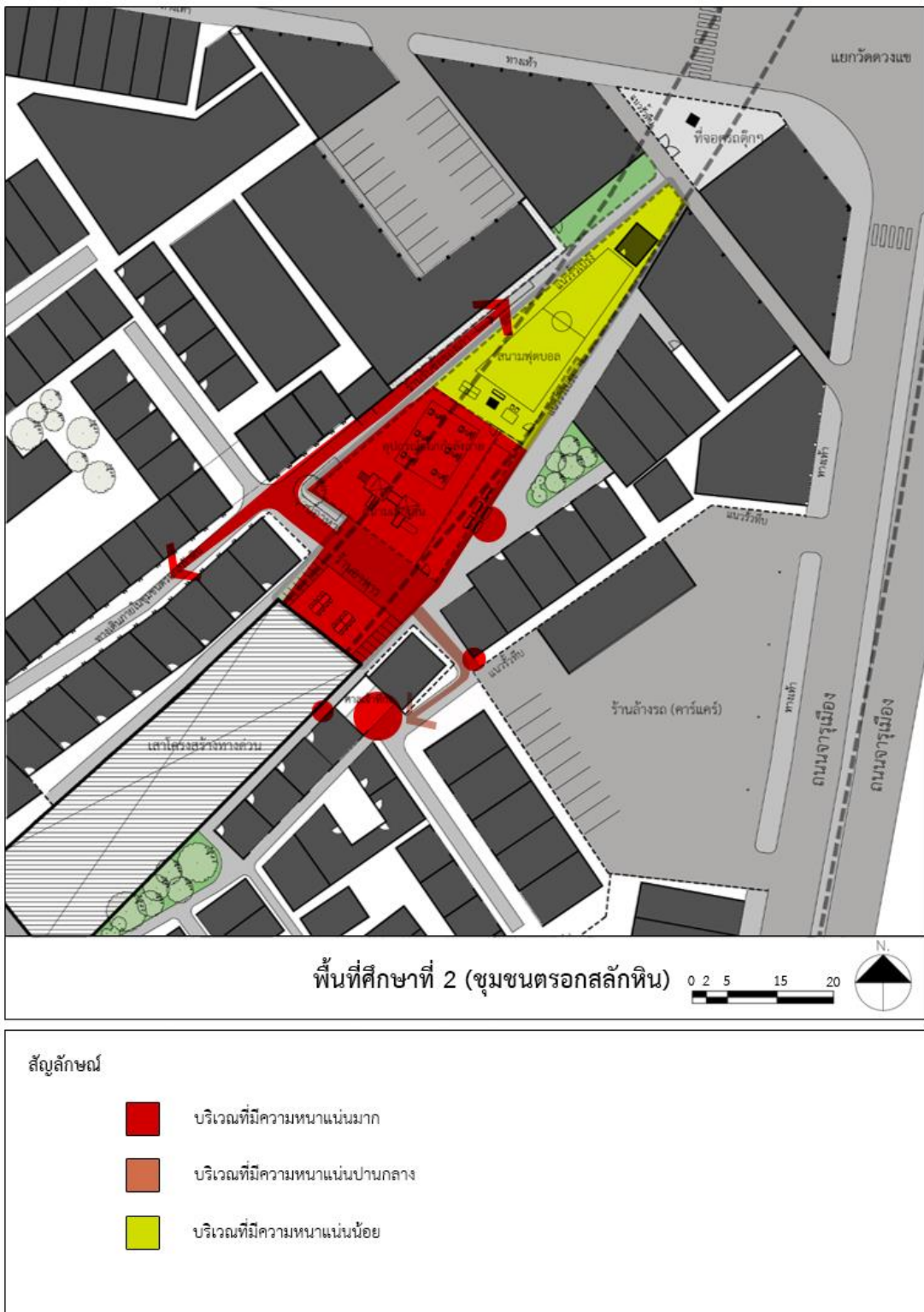
พื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน)

การใช้งานพื้นที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นการใช้งานประเภท Passive ซึ่งส่วนใหญ่เกิดขึ้นบริเวณรอบพื้นที่ศึกษาเป็นลักษณะหน้าบ้านพักอาศัยในบริเวณชุมชน การใช้งานในพื้นที่เริ่มมีความหนาแน่นอยู่ในช่วงเวลา 15.00 น. ไปจนถึง 19.30 น. ซึ่งพื้นที่ศึกษาปิดการใช้งานเวลา 20.00 น. ส่วนที่มีการใช้งานหนาแน่นและปริมาณมากที่สุดคือบริเวณสนามเด็กเล่นและส่วนออกกำลังกาย ซึ่งในส่วนนี้จะมีการใช้งานของเด็กเล็กมากที่สุดรวมทั้งมีการใช้เป็นที่พบปะ พุดคุย ของชาวบ้านในชุมชนในกรณีที่ชาวบ้านเข้ามาเฝ้าดูบุตรหลานของตัวเอง

ช่วงอายุของผู้ใช้งานมากที่สุดคือ เด็กเล็กอายุ 5 – 15 ปี (38 คน) มีการใช้งานหนาแน่นบริเวณสนามเด็กเล่นในช่วงเวลา 16.00 – 19.00 น. และผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป (16 คน) มีการใช้งานบริเวณพื้นที่เป็นพื้นที่พบปะ พุดคุย ซึ่งมีการใช้งานตลอดทั้งวันตั้งแต่เช้าจนถึงเย็น ส่วนบริเวณสนามกีฬาไม่เป็นที่นิยมมากนัก โดยกิจกรรมที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่เป็นการวิ่งเล่นรวมทั้งการเล่นกีฬาของเด็กโตและวัยรุ่น

ปริมาณการใช้งานที่มีความหนาแน่นมากที่สุดในพื้นที่คือการวิ่งเล่นของเด็กในสนามเด็กเล่น (35 คน) รองลงมาเป็นกิจกรรมประเภท Passive ที่เป็นการพบปะ พุดคุย ของคนในชุมชน (12 คน) บริเวณสนามเด็กเล่น บริเวณติดกับถนนพื้นที่ศึกษา รวมทั้งบริเวณหน้าบ้านพักอาศัยรอบพื้นที่ศึกษา เวลาในการใช้งานพื้นที่ส่วนใหญ่ใช้งานตั้งแต่ 1 ชั่วโมงขึ้นไป จะมีเพียงแค่การใช้งานพื้นที่ศึกษาเพื่อรับบุตรหลานเท่านั้นที่ใช้เวลาเพียง 10 – 20 นาที

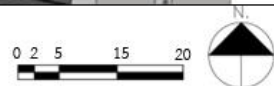
จากการเก็บข้อมูลปริมาณการใช้งานพื้นที่ศึกษาช่วงเวลา 16.00 – 19.00 น. พบว่า พื้นที่ศึกษามีการใช้งานจำนวน 70 คน ซึ่งผู้ใช้งานส่วนใหญ่เป็นผู้คนในชุมชนที่อาศัยบริเวณพื้นที่ศึกษา และมีเวลาใช้งานเป็นเวลานาน บริเวณถนนรอบพื้นที่ศึกษามีการใช้งานตลอดทั้งวัน มีความหนาแน่นในช่วงเช้าและเย็น มีทางผ่านของการเข้าออกชุมชนเส้นทางหนึ่ง ซึ่งส่งผลต่อการใช้งานจากคนในชุมชน ทำให้พื้นที่ศึกษาเปรียบเสมือนเป็นพื้นที่ปฏิสัมพันธ์หรือพื้นที่ส่วนกลางส่วนกลางของชุมชนอีกพื้นที่หนึ่ง

ภาพที่ 68 ความหนาแน่นของการใช้งานบริเวณพื้นที่ (พื้นที่ศึกษาที่ 2)

พื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน)

สัญลักษณ์

จำนวนผู้ใช้งานช่วงเวลา 16.00 - 19.00 น.

จำนวน 70 คน

○ ผู้ชาย

□ ผู้หญิง

⑤ 5 บอกรจำนวน

● อายุ 5 - 15 ปี วัยเด็ก 38 คน

● อายุ 15 - 25 ปี วัยรุ่น 5 คน

● อายุ 25 - 45 ปี วัยทำงาน 8 คน

● อายุ 45- 60 ปี วัยกลางคน 3 คน

● อายุ 60 ปีขึ้นไป ผู้สูงอายุ 16 คน

ภาพที่ 69 อายุของผู้ใช้งานบริเวณพื้นที่ (พื้นที่ศึกษาที่ 2)

สัญลักษณ์

จำนวนผู้ใช้งานช่วงเวลา 16.00 - 19.00 น. จำนวน 70 คน	○ เล่นกีฬาฟุตบอล 5 คน	● อุปรกรณ์ออกกำลังกาย 6 คน
○ ผู้ชาย	● นั่งรอ 5 คน	● รื่นเล่น 35 คน
□ ผู้หญิง	● นั่งมอง 4 คน	
⑤ 5 บอกรจำนวน	● นั่งเล่น 4 คน	
	● นั่งคุย 12 คน	

ภาพที่ 70 ปริมาณผู้ใช้งานกิจกรรมแต่ละประเภท (พื้นที่ศึกษาที่ 2)

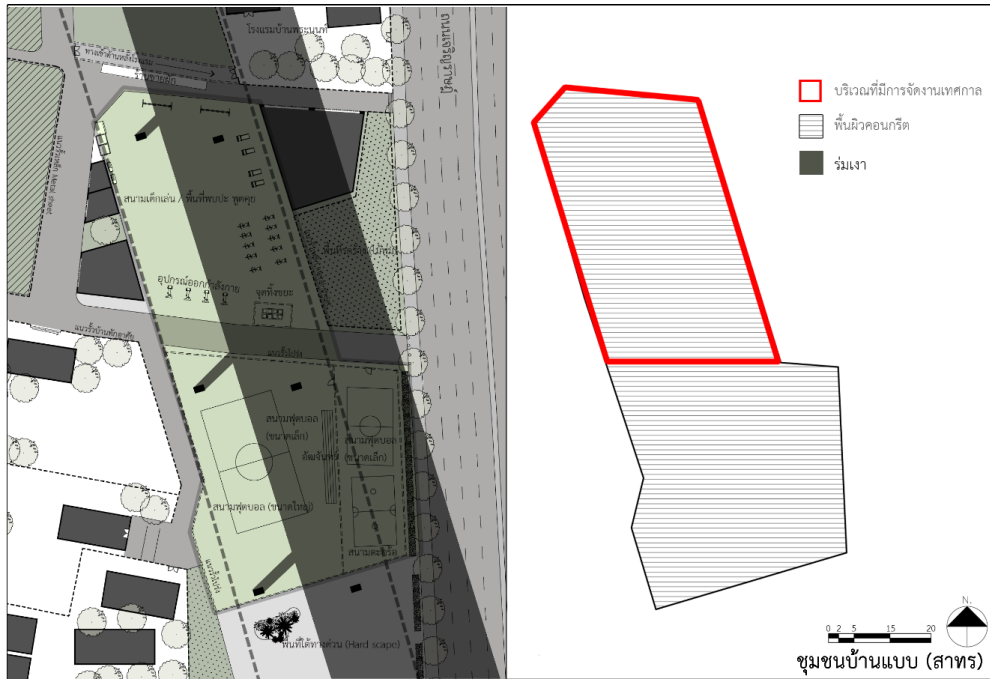
ภาพที่ 71 ระยะเวลาในการใช้งานในพื้นที่ (พื้นที่ศึกษาที่ 2)

การสัมภาษณ์พฤติกรรมการใช้งานและความคิดเห็นที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพของพื้นที่

จากการสัมภาษณ์ผู้ใช้งานพื้นที่ศึกษา เกี่ยวกับความคิดเห็นด้านการใช้งานและสภาพทางกายภาพ เพื่อทราบถึงความต้องการของผู้ใช้รวมทั้งสภาพการใช้งานกิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นจริงในปัจจุบัน ความหนาแน่นของการใช้งานบริเวณพื้นที่ศึกษาในส่วนต่างๆ หรือบริเวณที่พื้นที่มีจุดบกพร่องหรือมีปัญหา โดยแบ่งเป็นจำนวนพื้นที่ศึกษาละ 10 คน ซึ่งสามารถแบ่งออกได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 8 องค์ประกอบทางกายภาพในการสัมภาษณ์

ประเภท	องค์ประกอบทางกายภาพ
การใช้งานพื้นที่	บรรยากาศโดยรวม
	การดูแลรักษาพื้นที่
	พื้นที่การใช้งานสำหรับพักผ่อน (Passive area)
	พื้นที่สนามกีฬา (Active area)
	พื้นที่จัดกิจกรรม
สภาพทางกายภาพ	เก้าอี้ภายในพื้นที่ศึกษา
	สวนไม้ดอก ไม้พุ่มหรือพื้นที่ธรรมชาติ
	สภาพอุปกรณ์บริเวณสนามเด็กเล่น
	สภาพอุปกรณ์ออกกำลังกาย
	สภาพพื้นผิวพื้นที่
	ร่มเงา
ปัญหาด้านมลพิษ	

ภาพที่ 72 ร่มเงา ตำแหน่งที่จัดงาน และวัสดุพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ)

ภาพที่ 73 ร่มเงา ตำแหน่งที่จัดงาน และวัสดุพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน)

1. การดูแลรักษาพื้นที่ศึกษา

ในด้านการดูแลรักษา พื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ) ผู้ดูแลรักษาส่วนใหญ่เป็นเจ้าของพื้นที่ของเขตสาทร รวมทั้งพนักงานทำความสะอาดบนท้องถนนโดยเฉลี่ยสัปดาห์ละ 1 ครั้งและมีการทำความสะอาดครั้งใหญ่เมื่อมีการจัดงานเทศกาลในพื้นที่ ในขณะที่ผู้ดูแลรักษาพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน) เป็นชาวบ้านซึ่งส่งผลให้การทำทำความสะอาดจะไม่สม่ำเสมอ

2. ความคิดเห็นการใช้งานพื้นที่

2.1 บรรยากาศโดยรวม พื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ) มีการใช้งานเยอะในช่วงเย็น (15.00น. ขึ้นไป) โดยเฉพาะในพื้นที่สนามกีฬาซึ่งค่อนข้างเป็นที่นิยม ในส่วนบริเวณสนามเด็กเล่นและส่วนนอกกำลังกายมีการใช้งานน้อยแต่มีการใช้งานตลอดทั้งวัน บริเวณพื้นที่มีอากาศไม่ร้อนมาก มีร่มเงาเพียงพอสำหรับใช้งาน สภาพธรรมชาติในพื้นที่มีค่อนข้างน้อย ส่วนพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน) มีการใช้งานเยอะบริเวณสนามเด็กเล่น โดยเฉพาะในช่วงเวลาเย็นรวมทั้งมีร้านค้า หาบเร่ เข้ามาค้าขาย ส่วนบริเวณสนามกีฬามีการใช้น้อย รอบด้านพื้นที่มีการนั่งพักผ่อนของผู้คนในชุมชนเป็นกลุ่มๆทุกช่วงเวลา

2.2 พื้นที่การใช้งานสำหรับพักผ่อน (Passive area) พื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ) มีการใช้งานประเภท นั่งพักผ่อน สนามเด็กเล่น และส่วนนอกกำลังกายบริเวณนี้ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่โล่ง ซึ่งในส่วนของที่นั่งพักผ่อนบริเวณพื้นที่ผู้ใช้งานส่วนใหญ่ใช้เพื่อพบบะ พุดคุย ส่วนใหญ่ใช้งานเป็นกลุ่มตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป แต่บริเวณพื้นที่เก้าอี้สำหรับนั่งพักผ่อนไม่เพียงพอ จึงใช้อุปกรณ์สำหรับออกกำลังกายเพื่อนั่งพักแทน อย่างไรก็ตามสภาพของอุปกรณ์ออกกำลังกายยังคงอยู่ในสภาพดีและมีปริมาณมาก ซึ่งอุปกรณ์ออกกำลังกายส่วนใหญ่ใช้โดยผู้ใช้ตั้งแต่วัยกลางคนจนถึงผู้สูงอายุเป็นส่วนใหญ่และใช้เวลาไม่มากนัก ในส่วนของสนามเด็กเล่นมีการใช้งานอยู่เป็นประจำแต่ว่าอุปกรณ์ในพื้นที่มีไม่เพียงพอรวมทั้งชำรุด ในขณะที่พื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน) บริเวณพื้นที่สนามเด็กเล่นจากการสัมภาษณ์โดยส่วนใหญ่มีความพึงพอใจ มีสภาพทางกายภาพที่ดีทำให้มีเด็กมาใช้งานเยอะ ทำให้เป็นส่วนช่วยเพิ่มบรรยากาศบริเวณพื้นที่ได้

2.3 พื้นที่สนามกีฬา (Active area) จากการสัมภาษณ์ผู้ใช้งานพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ) พบว่าส่วนใหญ่พึงพอใจบริเวณพื้นที่สนามกีฬา ซึ่งมีขนาดใหญ่และมีหลายประเภท รวมทั้งมีผู้ใช้งานมาจากหลายพื้นที่ อุปกรณ์ภายในพื้นที่มีความพร้อมใช้งานและมีการควบคุมดูแลรักษาจากคนในชุมชน ส่วนพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน) บริเวณสนามกีฬาอุปกรณ์ในพื้นที่มีคุณภาพที่ดีแต่เนื่องจากขนาดของพื้นที่มีจำกัดทำให้สนามกีฬาฟุตบอลมีขนาดเล็กทำให้ผู้ใช้งานส่วนใหญ่มีแค่เด็กเล็กเท่านั้น จึงทำให้พื้นที่นี้ไม่เป็นที่นิยมมากนัก

2.4 พื้นที่จัดกิจกรรม พื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ) บริเวณพื้นที่จัดกิจกรรมอยู่บริเวณสนามเด็กเล่นและบริเวณออกกำลังกาย โดยกิจกรรมที่เกิดขึ้นมีจำนวนผู้ร่วมงานมากทั้งในและนอกชุมชน กิจกรรมที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่จะเป็นงานเทศกาลตามวันสำคัญต่างๆ ส่วนพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน) บริเวณที่จัดกิจกรรมของพื้นที่จัดขึ้นบริเวณสนามกีฬาของพื้นที่ ซึ่งกิจกรรมที่เกิดขึ้นมีทั้งตามวันสำคัญต่างๆ รวมทั้งกิจกรรมของชุมชนซึ่งได้รับความสนใจจากภายในและภายนอกชุมชนเช่นเดียวกัน

3. ข้อมูลความคิดเห็นที่มีต่อสภาพทางกายภาพ

3.1 สภาพอุปกรณ์บริเวณสนามเด็กเล่น พื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ) บริเวณพื้นที่มีอุปกรณ์น้อย รวมทั้งชำรุดทรุดโทรมเกือบทั้งหมด แต่ข้อดีของบริเวณนี้คือ การมีพื้นที่โล่งทำให้เด็กๆสามารถวิ่งเล่นได้ หรือปั่นจักรยานขนาดเล็กได้ ส่วนพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน) ส่วนใหญ่พึงพอใจกับสภาพพื้นที่บริเวณนี้ เนื่องจากสภาพอุปกรณ์เด็กเล่นส่วนใหญ่อยู่ในสภาพดี ในขณะเดียวกันบริเวณรอบพื้นที่ศึกษามีอาคารหนาแน่นมาก ไม่มีพื้นที่กิจกรรมสำหรับเด็ก จึงตอบสนองการใช้งานในส่วนนี้ได้ดี สภาพอุปกรณ์เด็กเล่นในพื้นที่น่าสนใจ รวมทั้งบรรยากาศครึกครื้น ซึ่งบริเวณนี้มีการใช้งานมากที่สุด

3.2 สภาพอุปกรณ์ออกกำลังกาย พื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ) อุปกรณ์ในพื้นที่ค่อนข้างมีความสมบูรณ์ และมีปริมาณเพียงพอ แต่ในด้านการใช้งานพบว่า ผู้ใช้ต้องการอุปกรณ์ที่เน้นสำหรับผู้สูงอายุ หรือที่ไม่ต้องการใช้แรงมาก รวมทั้งจำนวนผู้ใช้งานส่วนออกกำลังกายมีไม่มาก และโดยส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่อายุ 50 ปีจนถึงผู้สูงอายุ และใช้เวลาไม่นาน ส่วนพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน) สภาพอุปกรณ์ภายในพื้นที่มีความชำรุดเสียหาย เนื่องจากบริเวณที่ตั้งอยู่ร่วมกับบริเวณสนามเด็กเล่นมีการใช้งานที่ผิดวัตถุประสงค์

3.3 ร่มเงาพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ) มีเพียงพอต่อการใช้งาน บริเวณแสงแดดที่ส่องถึงพื้นที่มีไม่มากนัก รวมทั้งมีลมพัดผ่านทำให้อากาศในพื้นที่ไม่ร้อน ส่วนพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน) มีบริเวณที่แสงแดดส่องถึงเล็กน้อยโดยจะอยู่บริเวณสนามเด็กเล่น แต่เนื่องจากช่วงเวลาที่มีการใช้งานมากจะอยู่ในช่วงเวลา 15.00 น. ขึ้นไป ซึ่งเป็นช่วงที่แดดบริเวณพื้นที่ศึกษาเริ่มน้อยทำให้ไม่ส่งผลต่อการใช้งานมากนัก

3.4 สภาพพื้นผิวพื้นที่ บริเวณพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ) เป็นพื้นคอนกรีตทั้งหมด บริเวณสนามเด็กเล่นบริเวณมีการทาสีตกแต่ง ส่วนบริเวณพื้นผิวรอบอุปกรณ์ออกกำลังกายเป็นพื้นกระเบื้องยางที่ทรุดโทรมจากแดดและฝน ในขณะที่พื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน) บริเวณพื้นที่สนามเด็กเล่นเป็นพื้นสนามหญ้าเทียม ทำให้เด็กเล็กสามารถวิ่งเล่นและนั่งพื้นได้ ส่วนบริเวณสนามฟุตบอลเป็นคอนกรีตพิมพ์ลาย

3.5 สวนไม้ดอก ไม้พุ่มหรือพื้นที่ธรรมชาติ พื้นที่ธรรมชาติที่มีบริเวณพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ) ในบริเวณด้านทิศตะวันตกมีต้นไม้เบาบางบริเวณบ้านพักอาศัย และด้านทิศตะวันออกติดกับถนนมีต้นไม้ที่ปลูกบริเวณทางเท้าและมีไม้พุ่มเล็กน้อย จากการสัมภาษณ์พบว่าการเพิ่มพื้นที่ธรรมชาติสามารถเพิ่มบรรยากาศในการใช้งานได้ แต่อาจส่งผลกระทบต่อการใช้งานพื้นที่ในด้านการรักษาความสะอาด เศษใบไม้ที่ร่วงอาจก่อให้เกิดความสกปรกได้ เนื่องจากการรักษาความสะอาดของพื้นที่ไม่ได้มีบ่อยนัก มีเพียงเฉลี่ยสัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง รวมทั้งการมีต้นไม้เยอะมากเกินไป อาจส่งผลกระทบต่อด้านการรักษาความปลอดภัย ทำให้มองไม่เห็นพื้นที่ได้ กล่าวได้ว่าการเพิ่มต้นไม้ช่วยเพิ่มบรรยากาศได้ แต่จะต้องไม่ทำให้พื้นที่ที่บึงจนเกินไป ส่วนพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน) บริเวณพื้นที่ธรรมชาติในพื้นที่มีเล็กน้อย อย่างไรก็ตามชาวบ้านในพื้นที่ใกล้เคียงพยายามปลูกขึ้น แต่เนื่องจากข้อจำกัดในด้านขนาดพื้นที่ทำให้ไม่สามารถปลูกต้นไม้ขนาดใหญ่ได้มากนัก จึงมีแค่ต้นไม้ขนาดกลางไปจนถึงไม้พุ่มบริเวณพื้นที่ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าชาวบ้านยังคงต้องการพื้นที่ธรรมชาติ

3.6 แก้วอ้อยในพื้นที่ศึกษา จากการสัมภาษณ์สภาพแก้วอ้อยบริเวณพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ) พบว่าเป็นแก้วอ้อยที่ทำขึ้นจากชาวบ้าน และมีจำนวนน้อยมาก มีสภาพทรุดโทรม มีลักษณะคล้ายกับแหงไม้ เมื่อเป็นแก้วอ้อยขนาดใหญ่ส่งผลให้คนจรจัดใช้เป็นที่พักนอนสร้างความสกปรกต่อพื้นที่ รวมทั้งการขาดปริมาณแก้วอ้อยที่ไม่เพียงพอทำให้ผู้ใช้งานบางส่วนใช้อุปกรณ์ออกกำลังกายในการนั่งพัก ซึ่งผิดวัตถุประสงค์ของอุปกรณ์ ส่วนพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน) แก้วอ้อยบริเวณพื้นที่ศึกษามีทั้งทำขึ้นจากชาวบ้านและจากหน่วยงานราชการ ซึ่งแก้วอ้อยจากหน่วยงานราชการจะมีคุณภาพดีกว่าวัสดุทำขึ้นจากเหล็ก จากการสัมภาษณ์การใช้งานพบว่าโดยส่วนใหญ่ชาวบ้านเข้ามาใช้งานพื้นที่ศึกษาเพื่อพบปะ พูดคุย และทานข้าวเป็นบางครั้ง โดยใช้งานเป็นกลุ่ม ตั้งแต่ 2-3 คน ขึ้นไป แก้วอ้อยที่มีอยู่เป็นลักษณะนั่งได้แค่ 2 คน จึงไม่ตอบสนองต่อการใช้งานของชาวบ้าน

3.7 ปัญหาด้านมลพิษ ในบริเวณพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ) ปัญหาที่มีผลกับการใช้งานมากที่สุด คือ มลพิษจากกลิ่น ทั้งจากสิ่งปฏิกูลจากคนและสัตว์ รวมทั้งกลิ่นควันจากรถยนต์ ส่วนพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน) ปัญหาส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นคือสิ่งปฏิกูลจากสัตว์ขนาดเล็ก เช่น แมวหรือสุนัข และการดูแลรักษาความสะอาดเป็นบางครั้ง

ข้อมูลจากการแจกแบบสอบถาม

การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นด้านตัวชี้วัดของพื้นที่ศึกษา โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างพื้นที่ศึกษาละ 30 คน (n=30)

ตารางที่ 9 ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 พื้นที่ศึกษา

รายละเอียด		พื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ)		พื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน)		รวม	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	22	73	15	50	37	62
	หญิง	8	27	15	50	23	38
อาชีพ	นักเรียน/นักศึกษา	7	24	14	47	21	35
	รับจ้างทั่วไป	6	20	2	7	8	13
	ข้าราชการ/พนักงาน	10	33	4	13	14	23
	อื่นๆ	7	23	10	33	17	28
อายุ	17-25 ปี	9	30	15	50	24	40
	25-45 ปี	12	40	7	23	19	32
	45-60 ปี	7	23	5	17	12	20
	60 ปีขึ้นไป	2	7	3	10	5	8
ที่อยู่อาศัย	ภายในชุมชน	17	57	28	93	45	75
	ภายนอกชุมชน	13	43	2	7	15	25

จากการเก็บข้อมูลแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างพื้นที่ละ 30 คน พบว่า พื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ) มีจำนวนผู้ใช้งานเพศชายมากกว่าเพศหญิง มีอาชีพที่เข้ามาใช้งานมากที่สุดคือ ข้าราชการและพนักงาน (33%) และอายุของกลุ่มตัวอย่างที่เข้าใช้งานช่วงอายุ 25-45 ปี เข้าใช้มากที่สุด (40%) ส่วนที่อยู่อาศัยมีผู้ใช้งานจากภายนอกและในชุมชนใกล้เคียงกัน

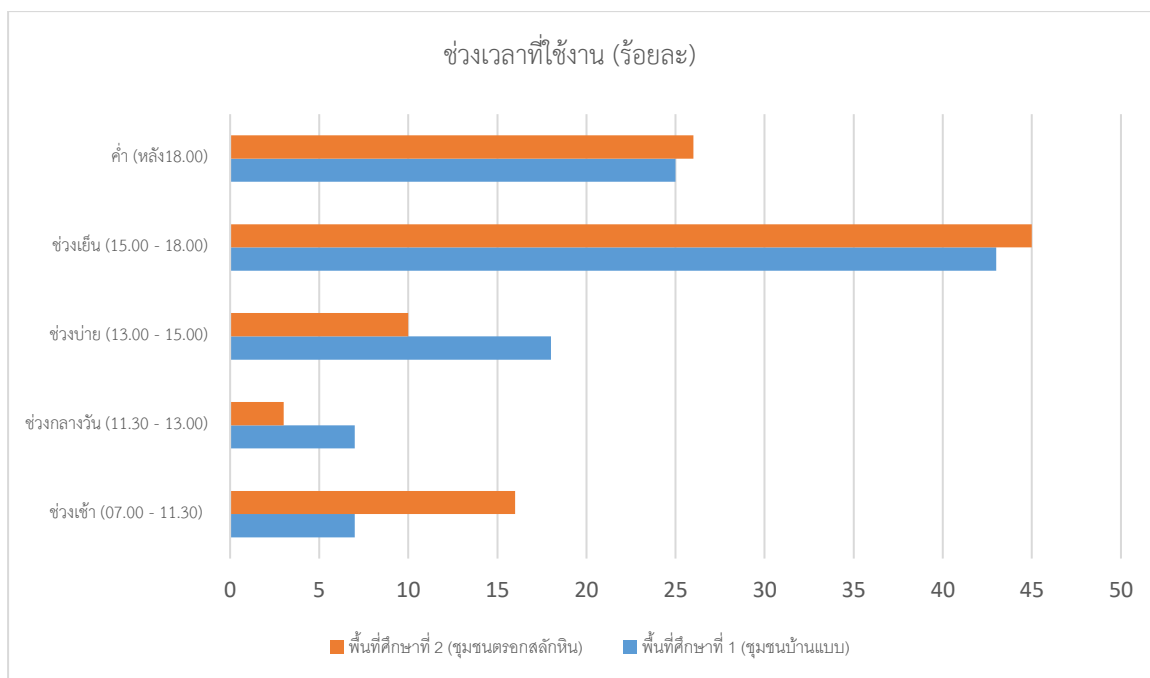
ในขณะที่พื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน) มีจำนวนผู้ชายและหญิงเท่ากัน (50%) โดยมีนักเรียน นักศึกษาเข้าใช้งานมากที่สุด (47%) ซึ่งมีอายุ 17-25 ปี มากที่สุด (50%) ส่วนที่อยู่อาศัยของผู้ใช้งานส่วนใหญ่จะอยู่ภายในชุมชน (93%)

ตารางที่ 10 ข้อมูลเกี่ยวกับเวลาในการใช้งานพื้นที่

รายละเอียด		พื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ)		พื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลัก หิน)		รวม	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ความถี่ใน การใช้งาน	ทุกวัน	12	40	12	40	24	40
	2-3 ครั้ง/สัปดาห์	12	40	11	37	23	28
	1 ครั้ง/สัปดาห์	3	10	3	10	6	20
	อื่นๆ	3	10	4	13	7	12
ระยะเวลา ที่ ใช้ งาน	ไม่ถึง 1 ชั่วโมง	5	17	8	27	13	22
	1 - 2 ชั่วโมง	12	40	14	47	26	43
	3 - 4 ชั่วโมง	10	33	5	17	15	25
	อื่นๆ	3	10	3	10	6	10
การ เดินทาง มายังพื้นที่	เดินเท้า	12	40	23	77	35	58
	รถจักรยานยนต์	16	53	4	13	20	33
	อื่นๆ	2	7	3	3	5	8
เข้ามาใช้ งานพื้นที่ กับใคร	คนเดียว	17	57	12	40	29	48
	ครอบครัว	7	23	2	7	9	15
	ไม่ใช่ครอบครัว	6	20	13	43	19	32
	อื่นๆ	-	-	3	10	3	5

ตารางที่ 10 ข้อมูลเกี่ยวกับเวลาในการใช้งานพื้นที่ (ต่อ)

รายละเอียด		พื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ)		พื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน)		รวม	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนคนที่มาด้วย	1-2 คน	15	50	9	30	24	40
	3-5 คน	6	20	11	37	17	28
	มากกว่า 5 คน	3	10	2	7	5	8
	ไม่ตอบ (มาคนเดียว)	6	20	8	27	14	23
ช่วงอายุของคนที่มาด้วย	1 – 19 ปี	11	37	16	53	27	45
	25 – 45 ปี	9	30	5	17	14	23
	อื่นๆ	10	33	9	30	19	32
ช่วงเวลาที่ใช้ทำงาน	ช่วงบ่าย (13.00 น. – 15.00 น.)	8	18	3	10	11	18
	ช่วงเย็น (15.00 น. – 18.00 น.)	19	43	14	45	33	55
	ค่ำ (หลัง 18.00 น.)	11	25	8	26	19	32
	อื่นๆ	14	32	6	17	20	33

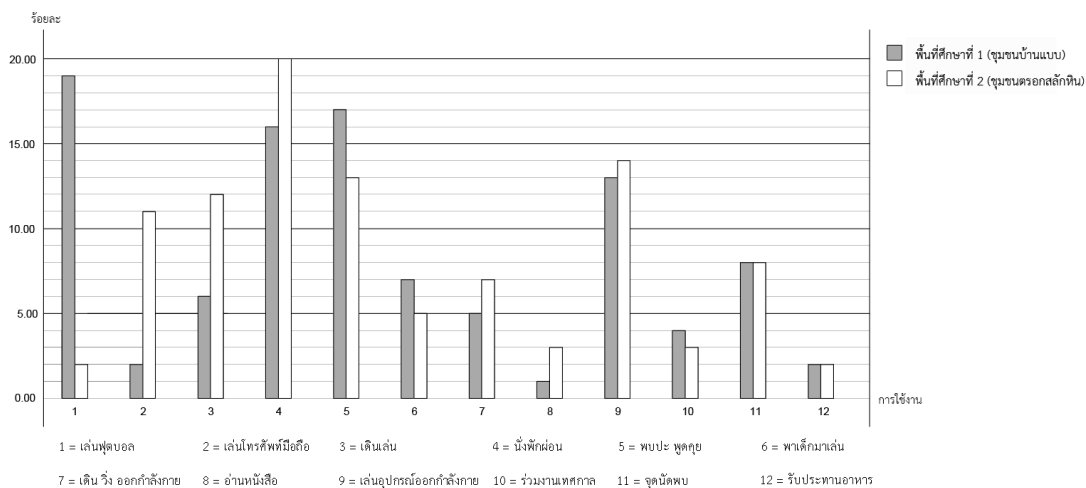

หมายเหตุ จำนวนคนที่มาด้วยในกรณีที่ใช้งานมาคนเดียวจะไม่ได้ตอบข้อนี้และช่วงเวลาที่เข้าใช้งาน มีผู้ตอบมากกว่า 1 ข้อ เนื่องจากผู้ใช้งานเข้ามาใช้หลายช่วงเวลา

จากการเก็บแบบสอบถาม พบว่าพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ) มีการใช้งานความถี่มากที่สุด คือ ทุกวัน(40%) และ 2-3 ครั้ง/สัปดาห์(40%) เท่ากัน ส่วนช่วงเวลาที่ใช้งานบ่อย คือ ช่วงเย็น เวลา 15.00 น. – 18.00 น. (43%) ระยะเวลาที่เข้าใช้งานที่มากที่สุด คือ 1-2 ชั่วโมง(40%) ส่วนการเดินทางเข้ามายังพื้นที่ศึกษาใช้การเดินทางด้วยรถจักรยานยนต์มากที่สุด(53%) พื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน) มีความถี่ในการส่วนใหญ่เข้ามาใช้งานทุกวัน (40%) และช่วงเวลาที่เข้าใช้งานบ่อยที่สุดคือ ช่วงเย็น เวลา 15.00 น. – 18.00 น. (45%) ส่วนระยะเวลาที่เข้าใช้งานมากที่สุดอยู่ในเวลา 1-2 ชั่วโมง(47%) ทั้งนี้การเดินทางมายังพื้นที่ศึกษาส่วนใหญ่ใช้การเดินทางเท้ามากที่สุด(77%)

ข้อมูลเบื้องต้นและความสัมพันธ์ของคนที่มาพบกับผู้ใช้งาน ในด้านของพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ) พบว่า โดยส่วนใหญ่เน้นเป็นการใช้คนเดียว (57%) ถ้ามากกว่า 1 คน จำนวนคนที่มาด้วยจะอยู่ที่ 1-2 คน (50%) รองลงมา และช่วงอายุของผู้ที่มาด้วยแต่ละช่วงอายุมีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกัน ในขณะที่พื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหินสลักหิน) คนที่มาด้วยมีความสัมพันธ์ที่ไม่ใช่ครอบครัวซึ่งอาจจะเป็นเพื่อน หรือพี่น้อง มากที่สุด (43%) และการเข้ามาใช้พื้นที่คนเดียว (40%) และมีจำนวนคนที่มาด้วยคือ 3-5 คน (37%) มากที่สุดและมีช่วงอายุของคนที่มาด้วยมีช่วงอายุ 1-19 ปี มากที่สุด(53%) เช่นเดียวกัน

ข้อมูลการใช้งานพื้นที่

จากการเก็บแบบสอบถามข้อมูลการใช้งาน ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งประเภทของการใช้งาน ออกเป็นส่วน Active และ Passive พบว่าในพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ) มีการใช้งานแบบ Passive (53%) มากกว่า Active (47%) แต่กิจกรรมที่ทำมากที่สุดคือ การเล่นฟุตบอล (18%) ซึ่งใกล้เคียงกับการใช้พื้นที่เพื่อพบปะ, พูดคุย (17%) และนั่งพักผ่อนตามลำดับ (16%) ในขณะที่เดียวกัน การใช้งานพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน) มีการใช้งานประเภท Passive (69%) มากกว่า Active (31%) เช่นเดียวกัน โดยกิจกรรมที่ใช้มากที่สุดคือการใช้พื้นที่เพื่อนั่งพักผ่อน (20%)

ข้อมูลแสดงระดับความคิดเห็นของพื้นที่ศึกษา

ข้อมูลระดับความคิดเห็นของผู้ใช้ในพื้นที่ศึกษาเพื่อหาข้อสนับสนุนข้อมูลทางด้าน ภายนอก โดยตัวชี้วัดที่สอบถามแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านความเหมาะสมสภาพทางกายภาพ การดูแลรักษา ด้านความเป็นถิ่นที่ และด้านความปลอดภัย ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 11 ข้อมูลความคิดเห็นของตัวชี้วัดพื้นที่ศึกษา

ตัวชี้วัด	พื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ)		พื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน)	
	ค่าเฉลี่ย	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าเฉลี่ย	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ความเหมาะสมสภาพทางกายภาพและการดูแลรักษา				
พื้นที่ได้ทางด่วนเหมาะสมเป็นสถานที่สำหรับจัดงานเทศกาลต่างๆ สำหรับชุมชน	4.07	.740	3.93	.980
พื้นที่มีความเพียงพอต่อการใช้งาน	4.00	.743	3.83	.912
บรรยากาศโดยรวมในพื้นที่น่าใช้งาน	3.83	.913	3.93	1.014
มีต้นไม้ หรือพื้นที่สีเขียว ที่ช่วยเสริมความเป็นธรรมชาติในพื้นที่	3.67	1.061	3.53	1.008
พื้นที่ได้รับการดูแลรักษาอย่างเหมาะสม	3.60	.724	3.83	.912
แสงสว่างในพื้นที่เพียงพอต่อการใช้งานในเวลากลางวัน	4.27	.785	4.30	.794
รวม	3.93	.518	3.92	.682

ตารางที่ 11 ข้อมูลความคิดเห็นของตัวชี้วัดพื้นที่ศึกษา (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ชุมชนบ้านแบบ (สาทร)			ชุมชนตรอกสลักหิน (หัวลำโพง)		
	ค่าเฉลี่ย	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความคิดเห็น	ค่าเฉลี่ย	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความคิดเห็น
ความเป็นถิ่นที่ (Sense of Place)						
พื้นที่มีเอกลักษณ์ สามารถจดจำได้	4.10	.845	มาก	3.83	.913	มาก
ท่านมีความรู้สึกเป็นเจ้าของพื้นที่	3.77	.971	มาก	3.60	1.133	มาก
ท่านรู้สึกภาคภูมิใจในพื้นที่ที่ท่านได้ทางตาม	4.10	.845	มาก	4.00	.830	มาก
พื้นที่ได้ทางด่วนช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าก่อน	4.17	.874	มาก	3.93	1.015	มาก
คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาพื้นที่	4.10	.885	มาก	4.13	.900	มาก
รวม	4.05	.680	มาก	3.90	.698	มาก
ความปลอดภัย						
พื้นที่มีความรู้สึกปลอดภัยเมื่อเข้าใช้งาน	3.90	.845	มาก	4.23	.898	มาก
พื้นที่มีแสงสว่างเพียงพอในยามกลางคืน	3.83	1.020	มาก	3.90	.845	มาก
พื้นที่มีการตรวจตราความปลอดภัยจากตำรวจตลอดเวลา	3.13	.730	ปานกลาง	3.60	1.302	มาก
พื้นที่ปลอดภัยจากอาชญากรรม	3.63*	.928	มาก	4.23*	.858	มาก
รวม	3.63	.642	มาก	4.00	.730	มาก

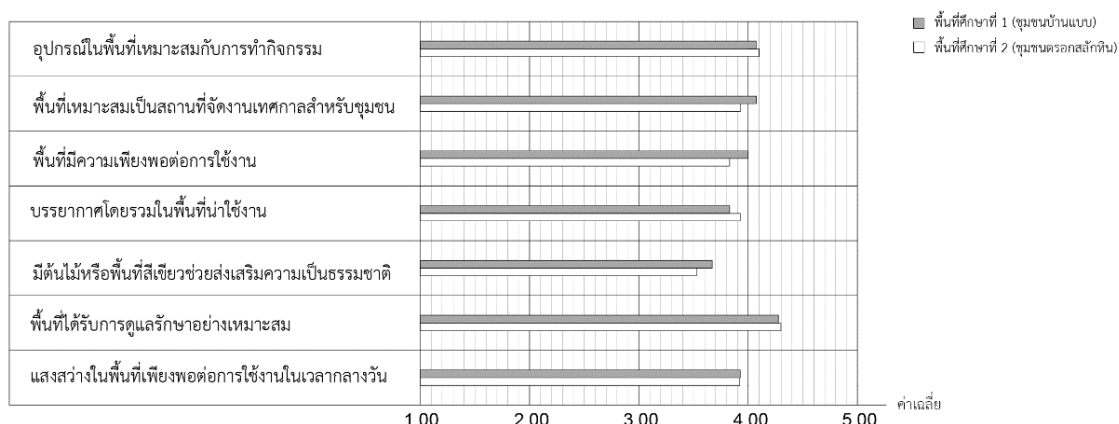
จากข้อมูลแบบสอบถามเกี่ยวกับการประเมินความคิดเห็นด้านการใช้งานพื้นที่ศึกษา พบว่า ในด้านความปลอดภัย พื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน) เป็นพื้นที่ปลอดภัยจากอาชญากรรมและ รู้สึกปลอดภัยเมื่อเข้าใช้งาน ได้ค่าเฉลี่ย 4.23 ซึ่งมีจำนวนมากที่สุดของเรื่องของความปลอดภัย และ จำนวนค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุด คือ พื้นที่ที่มีการตรวจตราจากตำรวจตลอดเวลา ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 3.60 ในขณะที่พื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ) จำนวนค่าเฉลี่ยที่มากที่สุด คือ พื้นที่ที่มีความรู้สึกปลอดภัยแต่มี ค่าเฉลี่ยเพียงแค่ 3.90 เท่านั้น และค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุด คือ พื้นที่ที่มีการตรวจตราจากตำรวจตลอดเวลา ค่าเฉลี่ย 3.13

ความเหมาะสมทางกายภาพและการดูแลรักษา พื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน) มี ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ แสงสว่างในพื้นที่เพียงพอต่อการใช้งานในเวลากลางวัน ค่าเฉลี่ย 4.30 และ ค่าเฉลี่ยที่มีค่าน้อยที่สุด คือ พื้นที่มีต้นไม้หรือพื้นที่สีเขียวช่วยเสริมความเป็นธรรมชาติ ค่าเฉลี่ย 3.53 ในขณะที่พื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ แสงสว่างในพื้นที่เพียงพอต่อการ ใช้ งานในเวลากลางวัน ค่าเฉลี่ย 4.27 เช่นเดียวกับพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน) ส่วนค่าเฉลี่ยที่ น้อยที่สุด คือ พื้นที่ได้รับการดูแลรักษาอย่างเหมาะสม 3.60

ความเป็นถิ่นที่ (Sense of place) ของพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน) มีค่าเฉลี่ยมาก ที่สุด คือ การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนมีค่าเฉลี่ย 4.13 และค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุดคือพื้นที่ได้ทางด่วน ส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้ดีกว่าก่อนมีค่าเฉลี่ย 3.60 ในขณะที่พื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ) ค่าเฉลี่ย มากที่สุด คือ พื้นที่ได้ทางด่วนช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้ดีกว่าก่อนมีค่าเฉลี่ย 4.17 และค่าเฉลี่ยน้อย ที่สุด คือ คนในชุมชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของพื้นที่มีค่าเฉลี่ย 3.77

จากข้อมูลสถิติแบบสอบถามของทั้ง 2 พื้นที่ศึกษา สามารถสรุปเนื้อหาเกี่ยวกับระดับความ คิดเห็นแต่ละด้านของตัวชี้วัดได้ ดังนี้

ความเหมาะสมทางกายภาพและการดูแลรักษา

1. มีอุปกรณ์ในพื้นที่เหมาะสมกับการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น เก้าอี้ เครื่องออกกำลังกาย เล่นฟุตบอล ฯลฯ การที่พื้นที่สาธารณะใต้ทางยกระดับมีอุปกรณ์ที่ตอบสนองต่อการใช้งานนั้นส่งผลต่อระยะเวลาในการใช้งานของผู้คน จากการสังเกตพบว่า อุปกรณ์ที่อยู่ในพื้นที่ศึกษาโดยส่วนใหญ่จะเป็นอุปกรณ์สำหรับออกกำลังกาย สนามเด็กเล่น และสนามฟุตบอล และกิจกรรมที่เข้ามาใช้บ่อยที่สุด คือ การพบปะ พูดคุย รองลงมาคือ การเล่นกีฬาฟุตบอล ดังนั้น อุปกรณ์สำหรับนั่งพักจึงเป็นอุปกรณ์ที่พื้นที่สาธารณะใต้ทางยกระดับควรมีไว้รองรับ อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมกิจกรรมอื่นๆ อีก เช่น ในกรณีที่ครอบครัวพาเด็กเล็กมาเล่น การวางเก้าอี้และสนามเด็กเล่นจะช่วยให้ผู้ปกครองสามารถดูแลเด็กและนั่งพักผ่อนไปด้วย จากการสังเกตพบว่า พื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ) ไม่มีเก้าอี้และโต๊ะ โดยส่วนใหญ่ชาวบ้านเป็นคนทำเองจากไม้ ไม้ไผ่หรือเก้าอี้ที่เหลือจากงานเทศกาลต่างๆ ทั้งนี้เพราะว่าเก้าอี้จากทางสำนักงานเขตถูกขโมยจนหมด ส่วนพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน) มีเก้าอี้น้อยมากเนื่องจากมีข้อจำกัดด้านพื้นที่ การใช้งานเพื่อพบปะ พูดคุย จึงเกิดขึ้นบริเวณริมถนน หรือหน้าบ้านพักอาศัย ทั้ง 2 พื้นที่จึงมีค่าเฉลี่ยที่ใกล้เคียงกัน คือ 4.07 และ 4.10

2. พื้นที่ใต้ทางยกระดับเหมาะสมเป็นสถานที่สำหรับจัดงานเทศกาลต่างๆ สำหรับชุมชน จากข้อมูลแบบสอบถามพบว่าค่าเฉลี่ยในด้านการใช้พื้นที่ใต้ทางด่วนเป็นพื้นที่จัดงานเทศกาล พื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ) มีค่าเฉลี่ย 4.07 และพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน) มีค่าเฉลี่ย 3.93 ซึ่งโดยส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการทำให้พื้นที่มีการใช้ประโยชน์เพิ่มขึ้น เนื่องจากการใช้เป็นสถานที่จัดงานจำเป็นต้องใช้พื้นที่กว้าง ซึ่งพื้นที่สาธารณะใต้ทางยกระดับก็สามารถตอบสนองการใช้งานสำหรับเป็นสถานที่จัดงานของชุมชนได้ดี ค่าเฉลี่ยทั้ง 2 พื้นที่ศึกษาจึงอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกัน

3. พื้นที่มีความเพียงพอต่อการใช้งาน พื้นที่ใต้ทางยกระดับบางพื้นที่มีการเว้นเพื่อใช้เป็นพื้นที่สาธารณะที่มีขนาดต่างกัน จากพื้นที่ศึกษาทั้ง 2 แห่ง พบว่า พื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ) มีขนาดใหญ่กว่าซึ่งสามารถทำกิจกรรมที่หลากหลายและสามารถรองรับผู้คนที่เข้ามาใช้งานได้มากกว่า การ

ทำกิจกรรมที่ยืดหยุ่น เช่น สามารถวิ่งออกกำลังกายได้ แต่พื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน) มีขนาดเล็ก เนื่องจากลักษณะของโครงสร้างทางยกระดับที่ต่างกัน ทำให้เป็นข้อจำกัดของพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน) อย่างไรก็ตามด้วยขนาดของพื้นที่ส่งผลต่อความต้องการของผู้คนซึ่งจากข้อมูลผู้เข้าใช้งานในส่วนของพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ) จะมีคนผู้ใช้จากภายนอกชุมชนเข้ามาใช้งานร่วมด้วย ส่วนพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน) โดยส่วนใหญ่จะเป็นคนในชุมชนเท่านั้นที่เข้าใช้งาน

4. บรรยากาศโดยรวมในพื้นที่นำใช้งาน สภาพทางกายภาพของพื้นที่ที่เชิญชวนเข้ามาใช้งาน ซึ่งเมื่อมีผู้เข้าใช้งานก็ย่อมทำให้เกิดความปลอดภัยได้ ซึ่งตัวแปรในด้านนี้จากผลการเก็บข้อมูลพบว่าพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน) มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นมากกว่าพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ) อยู่เล็กน้อย

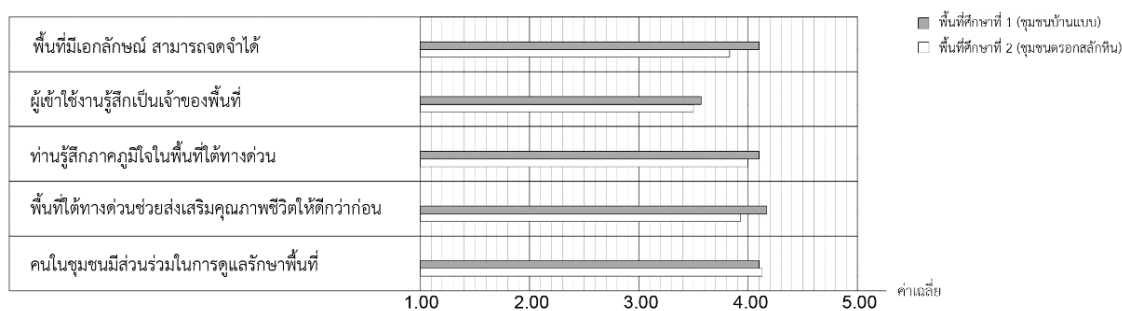
5. มีต้นไม้ หรือพื้นที่สีเขียว ที่ช่วยเสริมความเป็นธรรมชาติในพื้นที่ พื้นที่ใต้ทางยกระดับส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ลาดเชิงทำให้มีต้นไม้หรือพื้นที่สีเขียวน้อย และถ้าหากบริเวณรอบพื้นที่เป็นชุมชนที่เป็นอาคารบ้านเรือนที่ค่อนข้างหนาแน่นแล้ว ยิ่งทำให้บริเวณที่เป็นต้นไม้ในพื้นที่ค่อนข้างน้อยตามไปด้วย แต่เนื่องจากพื้นที่ใต้ทางยกระดับอยู่ใต้โครงสร้างทางยกระดับทำให้มีร่มเงาพอสมควร การที่มีต้นไม้ก็เป็นส่วนช่วยเพิ่มบรรยากาศอีกส่วนหนึ่ง ซึ่งระดับความคิดเห็นในข้อนี้พื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ) ได้ค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นที่มากกว่า คือ 3.67 และพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน) มีค่าเฉลี่ย 3.53 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสภาพพื้นที่สีเขียวบริเวณพื้นที่ช่วยส่งเสริมบรรยากาศของพื้นที่ศึกษาได้

6. พื้นที่ที่ได้รับการดูแลรักษา การดูแลรักษาหรือการรักษาความสะอาดพื้นที่เพื่อให้สภาพทางกายภาพให้พร้อมกับการใช้งานอยู่เสมอ เนื่องจากพื้นที่ใต้ทางยกระดับที่เป็นพื้นที่สาธารณะ ทุกคนสามารถเข้าใช้งานได้ หากพื้นที่ขาดการดูแลรักษาเมื่อกลายเป็นที่พักของคนจรจัดย่อมทำให้เกิดปฏิกรูที่มาจากมนุษย์หรือสัตว์ จากการสำรวจพบว่าพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ) มีจุดทิ้งขยะในพื้นที่ซึ่งบางครั้งจะส่งกลิ่นเหม็นรวมทั้งสุนัขที่เข้ามาในพื้นที่เพื่อหาอาหาร ทำให้สร้างความสกปรกภายในพื้นที่ได้ อีกทั้งการดูแลพื้นที่นั้นคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลน้อย จะมีเพียงบริเวณสนามฟุตบอลเท่านั้นที่คนในชุมชนช่วยกันดูแลอุปกรณ์ และรักษาความสะอาดภายในสนาม ส่วนบริเวณสนามเด็กเล่นและพื้นที่ข้างเคียงนั้น เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งทำให้บางครั้งเกิดความล่าช้าและความไม่สม่ำเสมอ ทำให้พื้นที่เกิดความสกปรกและส่งกลิ่นเหม็นได้ ในขณะเดียวกันพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน) การดูแลรักษาส่วนใหญ่เป็นคนที่ช่วยกันรักษาความสะอาด และดูแลพื้นที่เองซึ่งช่วยในเรื่องการดูแลรักษาพื้นที่ทำให้ปราศจากคนจรจัด เนื่องจากมีการตรวจตราจากชาวบ้านที่ใช้งานบริเวณรอบพื้นที่ อย่างไรก็ตามสิ่งที่ปัญหาของทั้ง 2 พื้นที่ คือ การซ่อมแซมอุปกรณ์ภายในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็น อุปกรณ์สำหรับออกกำลังกาย หรืออุปกรณ์สำหรับเด็กเล่นมีการชำรุดแต่ขาดการ

ซ่อมแซมจากทางเจ้าหน้าที่ ซึ่งส่งผลต่อสภาพทางกายภาพต่อพื้นที่ศึกษา ค่าเฉลี่ยของพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน) สูงกว่าโดยจะอยู่ที่ 3.83 และพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ) อยู่ที่ 3.60

7. แสงสว่างในพื้นที่เพียงพอต่อการใช้งานในเวลากลางวัน จากการสำรวจและเก็บข้อมูลพื้นที่แสงสว่างในตอนกลางวันนั้นเพียงพอต่อการใช้งาน ไม่มีปัญหาต่อการใช้งานมากนัก เนื่องจากบริเวณรอบด้านของพื้นที่ศึกษาของทั้ง 2 ชุมชน ไม่มีสิ่งบดบังแสงสว่าง ทำให้สามารถใช้งานได้ดีในตอนกลางวัน

ความเป็นถิ่นที่ (Sense of Place)

1. พื้นที่มีเอกลักษณ์ สามารถจดจำได้ การที่มีผู้คนเข้ามาใช้งานพื้นที่จนสามารถจดจำได้และสภาพทางกายภาพที่โดดเด่น ซึ่งหมายถึงพื้นที่นั้นๆ สามารถตอบสนองความต้องการของการใช้งานได้ ทั้งนี้การที่จะทำให้พื้นที่ตอบสนองต่อความต้องการ ต้องขึ้นอยู่กับหลายปัจจัยไม่ว่าจะเป็นทางด้านกายภาพ ความปลอดภัย กิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ความต้องการของผู้ใช้งาน หรือแม้แต่การจัดการของพื้นที่เอง จากแบบสอบถามพบว่า พื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ) มีค่าเฉลี่ย 4.10 ซึ่งมากกว่าพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน) ที่มีค่าเฉลี่ย 3.83

2. ผู้คนที่เข้าใช้งานมีความรู้สึกเป็นเจ้าของพื้นที่ ความรักหรือความห่วงใยพื้นที่ ในกรณีที่เป็นพื้นที่ได้ทางยกระดับซึ่งเป็นพื้นที่สาธารณะ เมื่อพื้นที่มีความห่วงใย หรือมีความเป็นเจ้าของพื้นที่ย่อมทำให้ผู้คนที่เข้ามาช่วยกันดูแลรักษาพื้นที่ ซึ่งจะเป็นส่วนช่วยในการดูแลด้านกายภาพอีกทางหนึ่งด้วย จากการเก็บข้อมูลพบว่าพื้นที่ศึกษาทั้ง 2 ชุมชน มีความรู้สึกเป็นเจ้าของพื้นที่น้อยที่สุดในเรื่อง ความเป็นถิ่นที่ ซึ่งเป็นเพราะ กิจกรรมในพื้นที่ไม่ตอบสนองต่อการใช้งานและสภาพทางกายภาพบางส่วนที่ไม่โดดเด่น โดยค่าเฉลี่ยพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ) อยู่ที่ 3.77 และพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน) 3.60

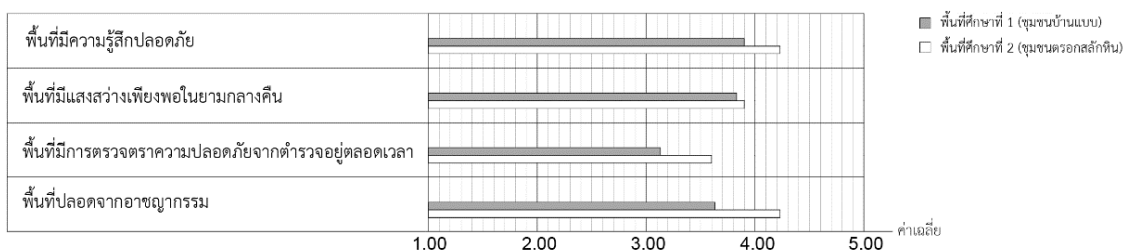
3. ผู้คนที่เข้าใช้งานรู้สึกภาคภูมิใจในพื้นที่ลานกีฬาใต้ทางด่วน การที่พื้นที่ได้ทางยกระดับมีความน่าสนใจและผู้เข้าใช้งานรู้สึกภูมิใจในพื้นที่ ก็ต่อเมื่อเกิดพื้นที่ได้ทางยกระดับ และคนในบริเวณพื้นที่ร่วมกันจัดงานกิจกรรมหรือมีส่วนร่วมในการทำให้เกิดพื้นที่ขึ้นและกิจกรรมที่เกิดขึ้นนั้นช่วยสร้างความน่าสนใจหรือช่วยเพิ่มบรรยากาศให้กับพื้นที่ได้ทางยกระดับรวมทั้งตอบสนองต่อการใช้งาน จาก

การเก็บข้อมูลกรณีศึกษาทั้ง 2 แห่งพบว่า ชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงทั้งสองมีส่วนช่วยทำให้พื้นที่ใต้ทางยกระดับเกิดเป็นพื้นที่สาธารณะเพื่อเป็นที่สำหรับทำกิจกรรมต่างๆ จนมีกลุ่มอาสาสมัครต่างๆ เข้ามาทำกิจกรรม เช่น งานวันเด็ก อาสาสมัครสอนภาษาอังกฤษ ทำขนม ตัดผม เป็นต้น ซึ่งค่าเฉลี่ยทั้ง 2 พื้นที่ศึกษาใกล้เคียงกันโดยพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ) อยู่ที่ 4.10 และพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน) 4.00

4. พื้นที่ใต้ทางด่วนช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้ดีกว่าก่อน เมื่อพื้นที่ใต้ทางยกระดับสามารถช่วยเสริมความต้องการและเป็นพื้นที่สาธารณะของชุมชนได้ จากการเก็บข้อมูลพบว่าพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ) มีกิจกรรม การใช้งานที่หลากหลายกว่า กิจกรรมที่เป็นที่นิยมคือกีฬาฟุตบอลซึ่งสามารถดึงดูดผู้คนมาจากหลายพื้นที่และเป็นพื้นที่นันทนาการสำหรับชุมชน ขณะที่พื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน) มีข้อจำกัดด้านพื้นที่ การทำกิจกรรมประเภทกีฬาจึงมีข้อจำกัด เช่น สนามฟุตบอลที่มีขนาดเล็ก ทำให้การใช้งานพื้นที่ศึกษาส่วนมากที่เข้ามาใช้จะมีแต่เด็กที่เข้ามาใช้สนามเด็กเล่น และมีผู้ใหญ่เข้ามาใช้เครื่องออกกำลังกายบ้างเล็กน้อย จึงทำให้ผลการเก็บข้อมูลในเรื่องพื้นที่ใต้ทางด่วนที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตนั้น พื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ) ช่วยให้ชุมชนมีพื้นที่นันทนาการและออกกำลังกายเพิ่มมากขึ้น จากแบบสอบถามพบว่าค่าเฉลี่ยพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ) มีค่าเฉลี่ยมากกว่าโดยอยู่ที่ 4.17 และพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน) อยู่ที่ 3.93

5. คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาพื้นที่ เมื่อผู้คนในชุมชนที่ใกล้กับพื้นที่ใต้ทางยกระดับมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาพื้นที่ย่อมเพิ่มความปลอดภัยให้กับพื้นที่ได้ พื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน) จะมีชาวบ้านที่อยู่ระแวกพื้นที่ศึกษาเดินทางผ่านไปมา รวมทั้งชาวบ้านที่นั่งพักผ่อน พบปะ พูดคุยรอบพื้นที่ศึกษากันตลอดทั้งวัน ซึ่งจากการสอบถามพบว่า ชาวบ้านก็จะช่วยกันดูแลไม่ให้มีคนจรจัด หรือสุนัขจรจัดเข้าไปในพื้นที่ได้ ในขณะที่พื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ) การมีส่วนร่วมของชุมชนนั้นน้อยกว่าพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน) เนื่องจากมีอาคารพักอาศัยของชุมชนรอบพื้นที่ศึกษามีน้อย และพื้นที่ศึกษามีลักษณะเปิด สามารถเข้าออกได้หลายทาง การดูแลรักษาโดยส่วนใหญ่จึงเป็นของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีไม่มาก อย่างไรก็ตามจากแบบสอบถามพบว่าค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกันโดยพื้นที่ศึกษาชุมชนบ้านแบบมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.10 และพื้นที่ศึกษาชุมชนตรอกสลักหินอยู่ที่ 4.13

ความปลอดภัย

1. พื้นที่ที่มีความรู้สึกปลอดภัยเมื่อเข้าใช้งาน ความรู้สึกปลอดภัยจากการใช้งานจริง ซึ่งจากการเก็บข้อมูลผู้วิจัยพบว่า พื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน) มีความรู้สึกปลอดภัยมากกว่า เนื่องจากมีการดูแลรักษาจากผู้อยู่อาศัย ทำให้เมื่อเข้าไปใช้งานเกิดความรู้สึกปลอดภัย จากข้อมูลแบบสอบถามพบว่า พื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ) มีค่าเฉลี่ย 3.90 และพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน) มีค่าเฉลี่ย 4.23 ซึ่งส่งผลทำให้ระดับความคิดเห็นของทั้ง 2 พื้นที่นี้แตกต่างกัน

2. มีแสงสว่างเพียงพอในยามกลางคืน บริเวณแสงสว่างพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ) มีค่าเฉลี่ย 3.83 ซึ่งใกล้เคียงกับพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน) 3.90 โดยบริเวณพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ) มีแสงสว่างมากบริเวณสนามกีฬา ที่เปิดเฉพาะตอนมีการใช้งาน และแสงสว่างน้อยบริเวณพื้นที่สนามเด็กเล่น พื้นที่พบปะ พูดคุย ส่วนพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน) มีแสงสว่างปานกลาง มีการติดตั้งเพิ่มเติมจากชาวบ้าน รวมทั้งแสงไฟจากสาธารณะทำให้มีแสงไฟพอประมาณ แต่ก็ยังมีบางจุดที่แสงสว่างไม่เพียงพอ

3. พื้นที่ที่มีการตรวจตราความปลอดภัยจากตำรวจอยู่ตลอดเวลา การตรวจตราจากเจ้าหน้าที่เป็นส่วนช่วยเพิ่มความปลอดภัย นอกเหนือจากเฝ้าระวังตามธรรมชาติจากผู้ใช้งานและผู้ที่อยู่อาศัยรอบพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นการตรวจตราจาก กล้องวงจรปิด ยามหรือผู้ดูแล ฯลฯ จากการสำรวจข้อมูลทั้ง 2 พื้นที่ที่มีการตรวจตราจากตำรวจไม่บ่อยมากนัก บริเวณพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ) มีอาคารพักอาศัย(แฟลต)ของตำรวจซึ่งอยู่ใกล้กับพื้นที่ การเดินทางของตำรวจผ่านไปมา ที่อยู่อาศัยบริเวณนั้นจึงเป็นการตรวจตราอย่างไม่เป็นทางการ รวมทั้งมีจำนวนกล้องวงจรปิดมากกว่า ในขณะที่พื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน) มีการตรวจตราอยู่บ้าง แต่ไม่ถึงกับบ่อยมากนัก รวมทั้งกล้องวงจรปิดบริเวณพื้นที่บางส่วนเกิดความเสียหาย แต่คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา กล่าวคือ ทั้งสองพื้นที่มีการตรวจตราของเจ้าหน้าที่อยู่บ้าง แต่ไม่ถึงกับบ่อยมากนัก ผลค่าเฉลี่ยทั้ง 2 พื้นที่แตกต่างกันโดยพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ) มีค่าเฉลี่ยที่ 3.13 และค่าเฉลี่ยพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน) อยู่ที่ 3.60

4. พื้นที่ปลอดภัยจากอาชญากรรม พื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ) มีค่าเฉลี่ยด้านการปลอดภัยจากอาชญากรรม 3.63 ซึ่งต่างกับพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน) ที่มีค่าเฉลี่ย 4.00 ซึ่งผลจาก

ทางด้านกายภาพและการจัดการของทั้ง 2 พื้นที่ที่ต่างกัน อย่างไรก็ตามจากข้อมูลการสัมภาษณ์ ทั้ง 2 พื้นที่ยังไม่มีเหตุอาชญากรรมที่เกิดบริเวณพื้นที่

การเปรียบเทียบตัวแปรที่มีค่าความแตกต่างทางสถิติ

การเปรียบเทียบผลการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามไม่ว่าจะเป็นด้านข้อมูลผู้ใช้งานหรือข้อมูลความคิดเห็นของพื้นที่ศึกษาจะทำให้เห็นความแตกต่างเพื่อนำไปวิเคราะห์ในการหาปัจจัยที่ทำให้พื้นที่เกิดการใช้งานได้ โดยในด้านความปลอดภัยนั้นมีความแตกต่างกันดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 12 เปรียบเทียบตัวแปรจำแนกตามตัวชี้วัดด้านสภาพทางกายภาพ ความเป็นถิ่นที่ และความปลอดภัย

ตัวชี้วัด	ชุมชน	n	Mean	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	t	Sig.
ความเหมาะสมสภาพทางกายภาพและการดูแลรักษา	บ้านแบบ	30	3.93	.518	-0.30	0.976
	ตรอกสลักหิน	30	3.92	.682		
ความเป็นถิ่นที่ (Sense of Place)	บ้านแบบ	30	3.93	.680	-8.24	0.413
	ตรอกสลักหิน	30	3.92	.698		
ความปลอดภัย	บ้านแบบ	30	3.63	.642	2.066	0.043*
	ตรอกสลักหิน	30	3.99	.730		

หมายเหตุ * แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 13 การเปรียบเทียบตัวแปรจำแนกตามชุมชนพื้นที่ศึกษา

ตัวแปร	พื้นที่ศึกษา	n.	Mean	S.D.	T	Sig
ความเหมาะสมสภาพทางกายภาพและการดูแลรักษา						
มีอุปกรณ์ในพื้นที่เหมาะสมกับการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น เก้าอี้ เครื่องออกกำลังกาย เล่นฟุตบอล ฯลฯ	ชุมชนบ้านแบบ	30	4.07	0.74	0.151	0.881
	ชุมชนตรอกสลักหิน	30	4.10	0.96		
พื้นที่ได้ทางด่วนเหมาะสมเป็นสถานที่สำหรับจัดงานเทศกาลต่างๆ สำหรับชุมชน	ชุมชนบ้านแบบ	30	4.07	0.74	-0.595	0.554
	ชุมชนตรอกสลักหิน	30	3.93	0.98		
พื้นที่มีความเพียงพอต่อการใช้งาน	ชุมชนบ้านแบบ	30	4.00	0.74	-0.776	0.441
	ชุมชนตรอกสลักหิน	30	3.83	0.91		
บรรยากาศโดยรวมในพื้นที่น่าใช้งาน	ชุมชนบ้านแบบ	30	3.83	0.91	0.401	0.690
	ชุมชนตรอกสลักหิน	30	3.93	1.01		
มีต้นไม้ หรือพื้นที่สีเขียว ที่ช่วยเสริมความเป็นธรรมชาติในพื้นที่	ชุมชนบ้านแบบ	30	3.67	1.06	-0.499	0.620
	ชุมชนตรอกสลักหิน	30	3.53	1.01		
พื้นที่ได้รับการดูแลรักษาอย่างเหมาะสม	ชุมชนบ้านแบบ	30	3.60	0.72	1.097	0.277
	ชุมชนตรอกสลักหิน	30	3.83	0.91		
แสงสว่างในพื้นที่เพียงพอต่อการใช้งานในเวลากลางวัน	ชุมชนบ้านแบบ	30	4.27	0.78	0.163	0.871
	ชุมชนตรอกสลักหิน	30	4.27	0.78		

ตารางที่ 13 ผลการเปรียบเทียบตัวแปรจำแนกตามชุมชนพื้นที่ศึกษา(ต่อ)

ตัวชี้วัด	พื้นที่ศึกษา	n.	Mean	S.D.	T	Sig
ความเป็นถิ่นที่ (Sens of Place)						
พื้นที่มีเอกลักษณ์ สามารถจดจำได้	ชุมชนบ้านแบบ	30	4.10	0.84	-1.174	0.245
	ชุมชนตรอกสลักหิน	30	3.83	0.91		
ท่านมีความรู้สึกเป็นเจ้าของพื้นที่	ชุมชนบ้านแบบ	30	3.77	0.97	-0.612	0.543
	ชุมชนตรอกสลักหิน	30	3.60	1.13		
ท่านรู้สึกภาคภูมิใจในพื้นที่ลานกีฬาใต้ทางด่วน	ชุมชนบ้านแบบ	30	4.10	0.84	-0.462	0.646
	ชุมชนตรอกสลักหิน	30	4.00	0.83		
พื้นที่ได้ทางด่วนช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้ดีกว่าก่อน	ชุมชนบ้านแบบ	30	4.17	0.87	-0.954	0.344
	ชุมชนตรอกสลักหิน	30	3.93	1.01		
คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาพื้นที่	ชุมชนบ้านแบบ	30	4.10	0.88	0.145	0.885
	ชุมชนตรอกสลักหิน	30	4.13	0.90		
ความปลอดภัย						
พื้นที่มีความรู้สึกปลอดภัยเมื่อเข้าใช้งาน	บ้านแบบ	30	3.90	0.84	1.48	0.144
	ตรอกสลักหิน	30	4.23	0.90		

ตารางที่ 13 ผลการเปรียบเทียบตัวชี้วัดจำแนกตามชุมชนพื้นที่ศึกษา(ต่อ)

ตัวชี้วัด	พื้นที่ศึกษา	n.	Mean	S.D.	T	Sig
ความปลอดภัย	พื้นที่มีแสงสว่างเพียงพอในยามกลางคืน	ชุมชนบ้านแบบ	3.83	1.02	0.28	0.784
		ชุมชนตรอกสลักหิน	3.90	0.84		
พื้นที่มีการตรวจตราความปลอดภัยจากตำรวจอยู่ตลอดเวลา	ชุมชนบ้านแบบ	30	3.13	0.73	1.71	0.092
		30	3.60	1.30		
พื้นที่ปลอดภัยจากอาชญากรรม	ชุมชนบ้านแบบ	30	3.63	0.93	2.60	0.012*
		30	4.23	0.86		

หมายเหตุ * แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จุดเด่นและข้อดีของพื้นที่

จากข้อมูลการใช้งานที่ได้จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม สามารถวิเคราะห์จุดเด่นและปัญหาใช้งานด้านต่างๆ ซึ่งเป็นผลจากตัวแปรของทั้ง 2 พื้นที่ สามารถแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 14 จุดเด่นของพื้นที่ศึกษา

ตัวแปร	พื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ)	พื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนรอกสลักหิน)
สภาพทางกายภาพ	<ul style="list-style-type: none"> - พื้นที่สามารถมองเห็นการเกิดกิจกรรมภายในได้ชัดเจน - การเข้าถึงพื้นที่ง่าย - พื้นที่มีความเพียงพอต่อการใช้งาน - มีการใช้งานในพื้นที่หลากหลายประเภท - บริเวณสนามกีฬามีสภาพที่ดี ทำให้มีการใช้งานเยอะ 	<ul style="list-style-type: none"> - พื้นที่มีการรักษาความสะอาดอยู่เป็นประจำ - มีการใช้งานบริเวณพื้นที่รวมที่รอบพื้นที่อยู่ทุกช่วงเวลา
ความเป็นถิ่นที่ (Sense of Place)	<ul style="list-style-type: none"> - พื้นที่มีกิจกรรมเป็นที่นิยมคือกีฬาฟุตบอล ช่วยสร้างความน่าสนใจให้กับพื้นที่ - การใช้งานมีตลอดทั้งวัน - มีการจัดกิจกรรมตามเทศกาลใหญ่ๆ เช่น วันเด็ก วันปีใหม่ 	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นพื้นที่พักผ่อนของชุมชน และกิจกรรมที่นิยมใช้คือบริเวณสนามเด็กเล่น - มีกิจกรรมจากคนภายนอกเข้ามาใช้ยังบริเวณพื้นที่ - ผู้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาพื้นที่ - ใช้พื้นที่เป็นศูนย์รวมการจัดการกิจกรรมของชุมชนรวมทั้งจัดงานเทศกาลต่างๆ และกิจกรรมในชุมชน
การบริหารจัดการ	<ul style="list-style-type: none"> - เฉพาะบริเวณสนามกีฬาฟุตบอลมีการดูแลรักษาจากคนในชุมชนที่ช่วยกันดูแล 	<ul style="list-style-type: none"> - มีการควบคุมดูแลรักษาพื้นที่จากคนในชุมชน
ความปลอดภัย	<ul style="list-style-type: none"> - การตรวจตราความปลอดภัยมีจากชาวบ้านเป็นบางครั้ง รวมทั้งจากเจ้าหน้าที่ตำรวจที่อาศัยอยู่บริเวณพื้นที่ศึกษา - มีการล้อมรั้วเฉพาะบริเวณสนามกีฬา 	<ul style="list-style-type: none"> - มีการล้อมรั้วทั้งหมดบริเวณพื้นที่ศึกษา - มีการตรวจตราฝ่ายระวังจากคนในชุมชน พื้นที่มีความปลอดภัยสูง

ตารางที่ 14 ข้อต่อของพื้นที่ศึกษา

ตัวแปร	พื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ)	พื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน)
สภาพทางกายภาพ	<ul style="list-style-type: none"> - มีกลิ่นจากสิ่งปฏิกูลทั้งคนและสัตว์ - สภาพอุปโภคอนามัยในพื้นที่ศึกษาชำรุด ขาดการซ่อมแซม - ขาดแคลนเก้าอี้นั่งพักผ่อน - พื้นที่สกปรก การทำความสะอาดจากเจ้าหน้าที่แค่วันละ 1 ครั้ง - การทำความสะอาดจากเจ้าหน้าที่เพียงแค่วันละ 1 ครั้ง - และมีการทำความสะอาดทั้งพื้นที่เพียงแค่วันละ 1 ครั้ง - เทศกาล - พื้นที่ธรรมชาติน้อย 	<ul style="list-style-type: none"> - สภาพอุปโภคอนามัยในพื้นที่ศึกษาชำรุด ขาดการซ่อมแซม - ขนาดของพื้นที่มีจำกัด - ขาดแคลนเก้าอี้นั่งพักผ่อน - พื้นที่ส่วนหนึ่งของพื้นที่ได้ทางยกระดับบริเวณถนนถูกใช้งานเป็นที่จอดรถ ทำให้ถูกบดบังจากภายนอก และส่งผลให้การใช้งานในพื้นที่ไม่เพียงพอ - พื้นที่สนามเด็กเล่นและออกกำลังกายอยู่ในบริเวณเดียวกันทำให้เด็กเข้ามาใช้อุปกรณ์ออกกำลังกายผิดวิธี ทำให้เกิดความชำรุดเสียหาย - พื้นที่ธรรมชาติน้อย
ความเป็นถิ่นที่ (Sense of Place)	<ul style="list-style-type: none"> - พื้นที่ยังมีเอกลักษณ์ทางด้านกายภาพ - ผู้คนส่วนหนึ่งเน้นการใช้งานประเภทกีฬาฟุตบอลเป็นส่วนใหญ่ ทำให้พื้นที่การใช้งานอื่นไม่มีการใช้งานและเสื่อมโทรม 	<ul style="list-style-type: none"> - พื้นที่ยังมีเอกลักษณ์ทางด้านกายภาพ - พื้นที่ไม่สามารถมองเห็นจากภายนอกชุมชน

บทที่ 6

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามในการวิจัย รวมทั้งสรุปผลเพื่อหาข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์จากแบบสอบถาม การสัมภาษณ์และการสังเกต เพื่อหาความแตกต่างในแต่ละด้านตัวแปรของทั้งสองพื้นที่ศึกษาที่เพื่อวิเคราะห์หาข้อสรุปพร้อมและเสนอแนะแนวทางพัฒนาพื้นที่พื้นที่สาธารณะได้ทางยกระดับ ดังนี้

1 ความปลอดภัย

1.1 พื้นที่ได้รับการดูแลรักษา ด้านข้อมูลทางกายภาพและการดูแลรักษาพบว่าทั้ง 2 พื้นที่มีความแตกต่างของข้อมูลด้านการดูแลรักษา ดังนี้

พื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ) มีการทำความสะอาดบางส่วนจากเจ้าหน้าที่สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ทำให้บางครั้งมีความสกปรกสะสมทำให้เกิดกลิ่นไม่พึงประสงค์ และมีการทำความสะอาดครั้งใหญ่ทั้งพื้นที่ก่อนมีงานเทศกาล พื้นที่มีปัญหาด้านความสะอาดที่มาจากสิ่งปฏิกูลทั้งคนและสัตว์ รวมทั้งสภาพอุปกรณ์ภายในพื้นที่ศึกษาชำรุด ขาดการซ่อมแซม

พื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน) มีการรักษาความสะอาดจากชาวบ้านในชุมชนสภาพอุปกรณ์ภายในพื้นที่ศึกษาบางส่วนชำรุด ขาดการซ่อมแซม

1.2 การบ่งบอกอาณาเขตที่ชัดเจน หรือการปิดล้อมของพื้นที่ที่ช่วยสร้างความปลอดภัยให้กับพื้นที่ จากการเก็บข้อมูลพบว่าบริเวณพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน) มีบริเวณปิดล้อมพื้นที่ทั้งหมด ซึ่งต่างจากพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ) ที่มีการปิดล้อมบริเวณสนามกีฬาฟุตบอลเท่านั้น

1.3 มีการควบคุมทางเข้า – ออก หรือมีประตูเป็นตัวกั้นกรองผู้เข้าใช้งาน และกำหนดเวลาเปิด – ปิด การใช้งานของพื้นที่ เพื่อที่ยามวิกาลที่ปราศจากผู้คนจะไม่มีใครเข้าไปมั่วสุมภายในพื้นที่ ซึ่งพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ) มีประตูที่ควบคุมการใช้งานแค่บริเวณสนามฟุตบอลเท่านั้น ในขณะที่พื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน) มีประตูควบคุมทั้งหมด 2 จุด คือบริเวณสนามเด็กเล่นและสนามกีฬา

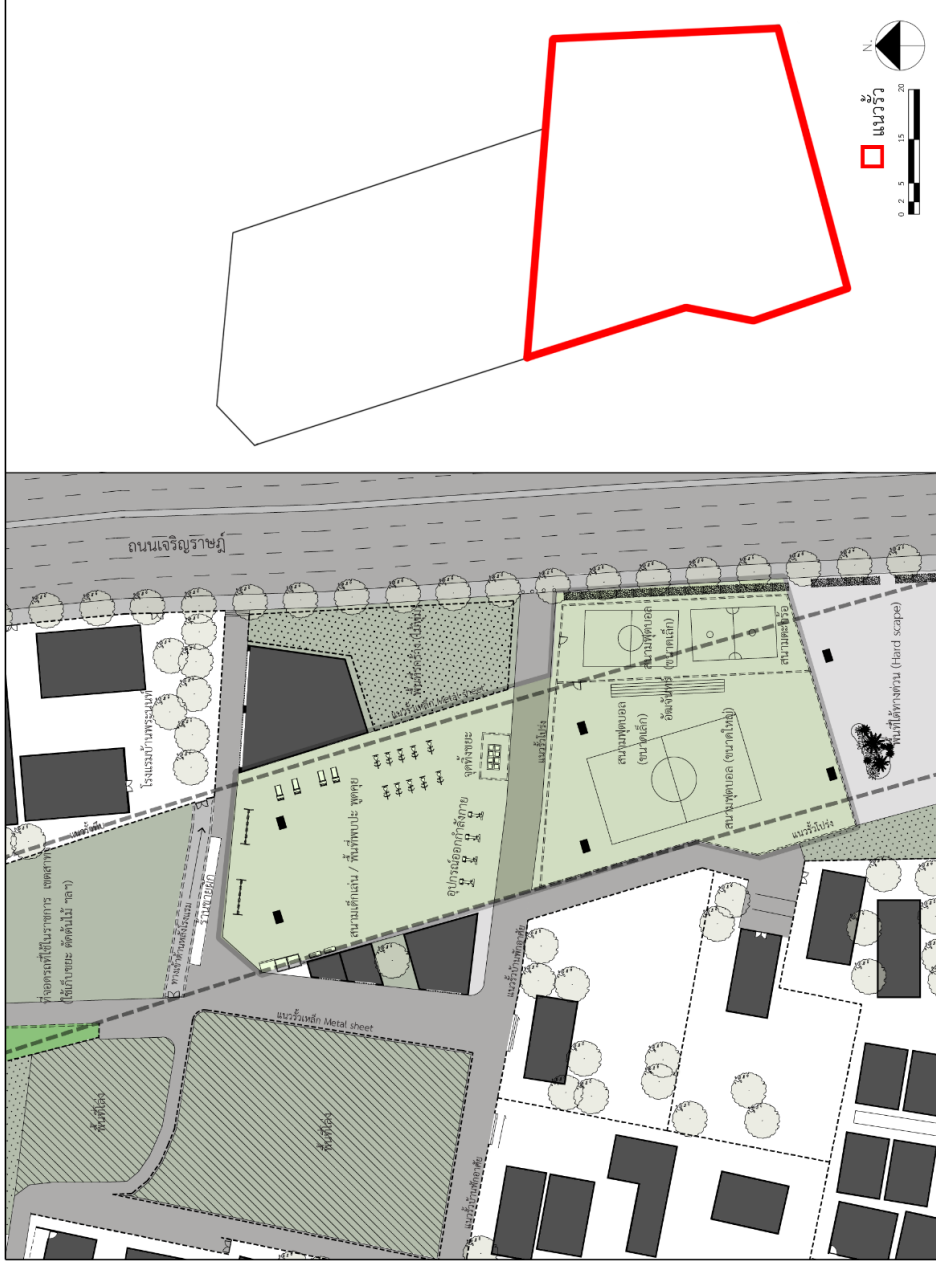
1.4 ไม่มีจุดอับทางสายตา สามารถมองเห็นได้ชัดเจน จากการสำรวจข้อมูลด้านการมองเห็นพื้นที่ ซึ่งมุ่งเน้นที่การเฝ้าระวังตามธรรมชาติจากผู้พักอาศัยและผู้เดินทางผ่านไปมา (Surveillance) พบว่าพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน) มีการเฝ้าระวังตามธรรมชาติจากผู้ที่พักอาศัยมากกว่าสามารถมองเห็นได้จากอาคารรอบด้าน เนื่องจากพื้นที่ศึกษาส่วนใหญ่ถูกโอบล้อมด้วยอาคารภายในชุมชนทั้งอาคารพักอาศัยไม้ตึกแถว และอาคารพาณิชย์ อีกทั้งทางเดินภายในชุมชนยังมีการจราจรที่มีการใช้งานประเภทเดินเท้าและรถจักรยานยนต์อยู่ทุกช่วงเวลา ซึ่งถนนบริเวณพื้นที่ศึกษาเป็นทางผ่าน

ไปสู่ถนนเจริญเมือง และถนนจามเมืองซึ่งเป็นถนนสายหลักได้ ในขณะที่เดียวกันพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ) บริเวณรอบพื้นที่ที่มีการมองเห็นจากอาคารพักอาศัยแค่บางส่วน เนื่องจากสภาพรอบพื้นที่ศึกษามีอาคารพักอาศัยที่ค่อนข้างน้อย อย่างไรก็ตามพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ) ติดกับถนนเจริญราษฎร์ซึ่งเป็นถนนทางสัญจรสายหลัก รวมทั้งอยู่ระหว่างชุมชนบ้านแบบและชุมชนโรงน้ำแข็งที่เป็นชุมชนใกล้เคียงกันก่อนจะถูกตัดขนาดด้วยถนนเจริญราษฎร์ทำให้ยังคงมีผู้คนในชุมชนบางส่วนยังไปมาหาสู่กัน ทำให้มีการสัญจรมีทั้งการเดินเท้าจากริมถนน รถจักรยานยนต์ และรถยนต์ ผ่านบริเวณพื้นที่ศึกษา อีกทั้งทางด้านทิศใต้ยังมีชุมชนวัดดอนที่มีทั้งวัดและโรงเรียนอยู่บริเวณนั้น ทำให้มีผู้คนเดินทางจากชุมชนบ้านแบบผ่านพื้นที่ศึกษาไปยังชุมชนวัดดอนทางด้านทิศใต้

1.5 แสงสว่างภายในพื้นที่ ผลข้อมูลจากแบบสอบถามและจากการสังเกตด้านแสงสว่างพบว่าพื้นที่ศึกษาทั้ง 2 มีระดับความคิดเห็นใกล้เคียงกันพื้นที่มีแสงสว่างที่เพียงพอต่อการใช้งาน โดยในยามกลางวันทั้ง 2 พื้นที่จัดได้ว่าเป็นพื้นที่ที่ไม่มีมุมอับจากทางยกระดับ ซึ่งสามารถใช้งานได้ดี ในขณะที่เดียวกันแสงสว่างในยามกลางคืนก็มีแสงไฟจากถนนสาธารณะพอให้มองเห็นได้บ้าง แต่ก็ไม่ถึงกับสว่างมากนัก โดยพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน) มีการติดแสงไฟเพิ่มจากชาวบ้านในชุมชน ส่วนบริเวณพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ) บริเวณที่มีแสงไฟส่องสว่างมากคือบริเวณสนามกีฬาแต่จะเปิดใช้งานแค่ช่วงเวลาที่ใช้งาน พื้นที่ส่วนอื่นมีเพียงแสงไฟจากถนนสาธารณะเท่านั้น

1.6 สถิติการเกิดอาชญากรรม จากข้อมูลด้านการมองเห็นจากอาคารของพื้นที่ศึกษา ในบริเวณพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ) มีความหนาแน่นของอาคารพักอาศัยบริเวณพื้นที่น้อย ทำให้การมองเห็นจากอาคารไปยังพื้นที่ศึกษามีน้อยตามไปด้วย ในขณะที่เดียวกันจากการที่สามารถมองเห็นพื้นที่หรือกิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ได้ง่าย ทำให้มีผู้คนหลากหลายที่เข้ามาใช้งาน ทั้งในด้านดีและไม่ดี ซึ่งส่งผลด้านความปลอดภัยของพื้นที่ จากการสัมภาษณ์พื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ) มีการใช้งานที่ไม่พึงประสงค์ เช่น การดื่มสุรา หรือเป็นมั่วสุมของกลุ่มวัยรุ่น ในขณะที่พื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน) บริเวณรอบพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นบ้านพักอาศัย มีการใช้ชายคาหน้าบ้านเพื่อนั่งพูดคุย รวมทั้งถนนรอบพื้นที่ที่มีการสัญจรของคนในชุมชนด้วยจึงเปรียบเสมือนการตรวจตราความปลอดภัยตามธรรมชาติของผู้พักอาศัย ทำให้ไม่มีการมั่วสุมจากคนจรจัด จะมีเพียงการนั่งจับกลุ่มพูดคุยหรือทำกิจกรรมที่เกิดขึ้นบริเวณชายคาหรือหน้าบ้านของคนในชุมชน ซึ่งเป็นคนในชุมชนที่รู้จักกัน ทำให้ค่าความปลอดภัยในด้านสถิติการเกิดอาชญากรรมของทั้ง 2 พื้นที่ศึกษาแตกต่างกัน อย่างไรก็ตามการทั้ง 2 พื้นที่ยังไม่เกิดการเกิดอาชญากรรม จะมีเพียงแต่สิ่งนี้อาจก่อให้เกิดอาชญากรรมหรือสิ่งที่ส่งผลต่อความปลอดภัยในพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ) เท่านั้น

พื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน)

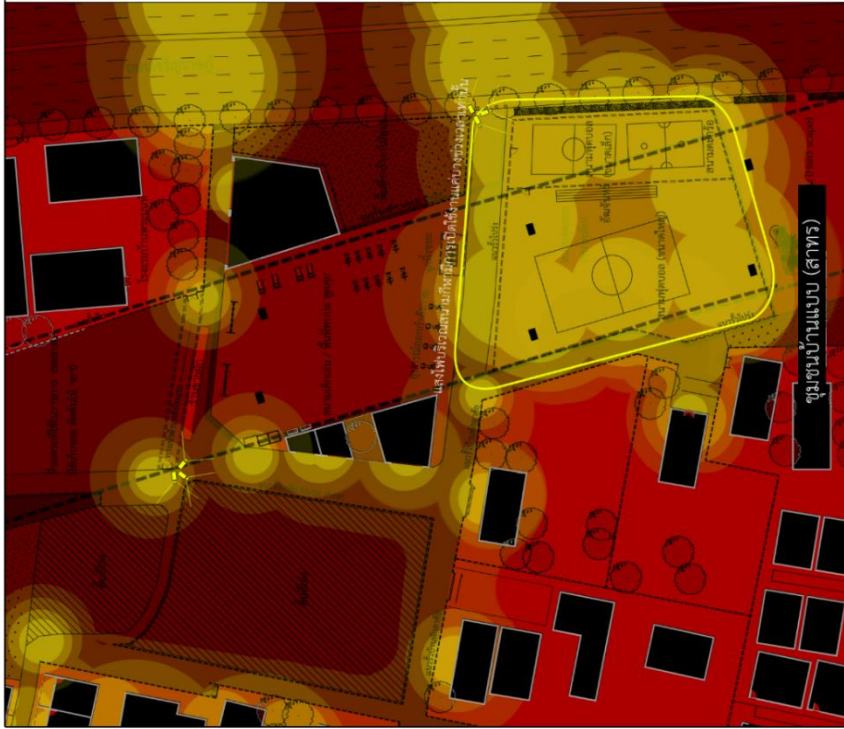
ภาพที่ 74 แนวรั้วบริเวณพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ)

พื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน)

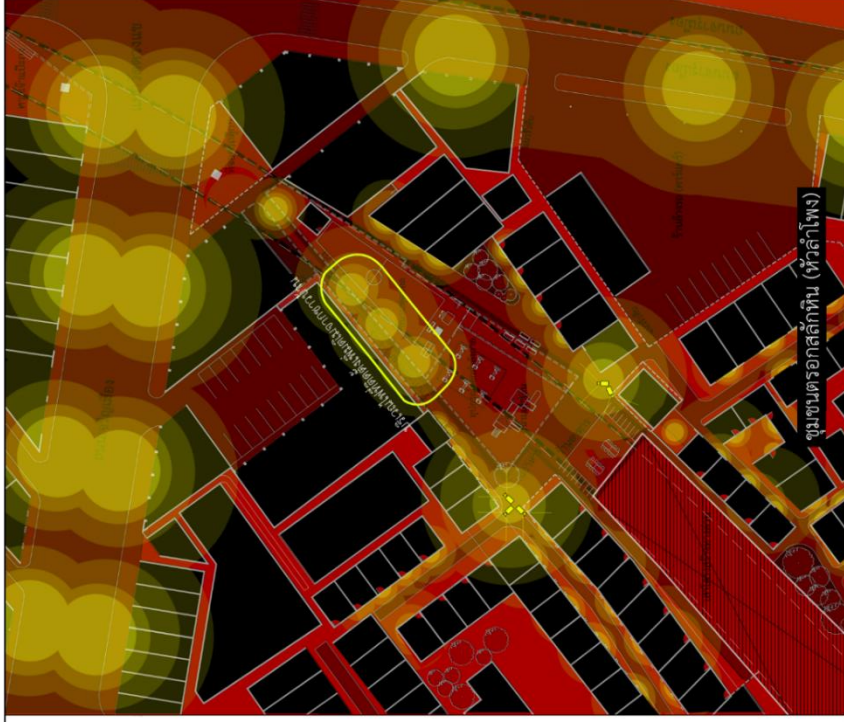

ภาพที่ 75 แนวรั้วบริเวณพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน)

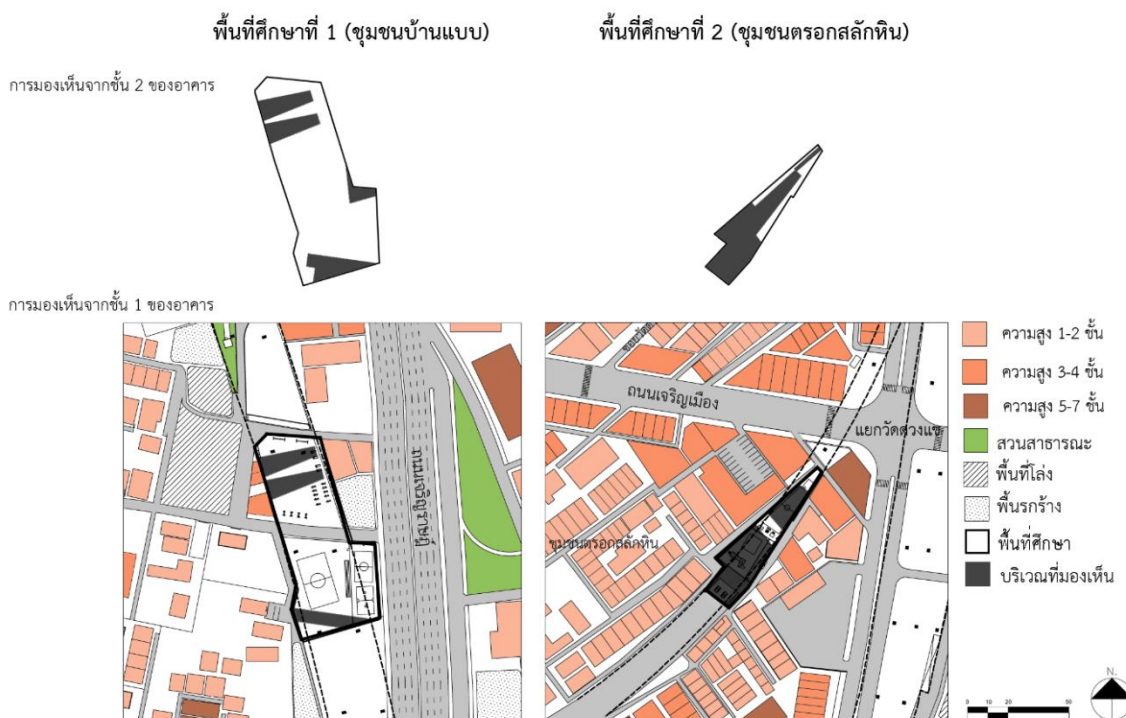
พื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ)

พื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน)

ภาพที่ 76 แสงไฟส่องสว่างของทั้ง 2 พื้นที่ศึกษา

ภาพที่ 77 การมองเห็นจากอาคารของพื้นที่ศึกษา

2. ความหลากหลายของกิจกรรม

2.1 การใช้ประโยชน์ที่ดินโดยรวมของพื้นที่ศึกษาทั้ง 2 มีการใช้ประโยชน์ที่ดินที่มีความใกล้เคียงกัน โดยพื้นที่ศึกษาชุมชนบ้านแบบจะมีการใช้ประโยชน์ที่ดินแบบที่พักอาศัย พาณิชยกรรม สถานศึกษา ศาสนสถานและอุตสาหกรรม มากกว่า ในขณะที่พื้นที่ศึกษาชุมชนตรอกสลักหินมีการใช้งานประเภทที่พักอาศัยถึงพาณิชยกรรม สถาบันราชการ สาธารณูปโภค สาธารณูปการ คลังสินค้า และสวนสาธารณะ มากกว่า ส่วนในด้านกิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ศึกษา ทั้ง 2 พื้นที่ศึกษามีกิจกรรมที่เกิดขึ้นในวันสำคัญต่างๆ แต่พื้นที่ศึกษาชุมชนตรอกสลักหินจะมีกิจกรรมเฉพาะของชุมชนเกิดขึ้นด้วย

อย่างไรก็ตามทั้ง 2 พื้นที่ศึกษา นอกเหนือจากการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่พักอาศัยเป็นส่วนใหญ่ก็จะมีการใช้ประโยชน์ที่ดินที่เป็นการคมนาคม เช่น รถไฟฟ้า หรือรถไฟ ที่เป็นส่วนจุดเปลี่ยนถ่ายการคมนาคมที่สำคัญ เช่น สถานีรถไฟหัวลำโพง ทำให้พื้นที่ศึกษาทั้ง 2 สามารถเดินทางเข้าถึงพื้นที่ได้ง่าย

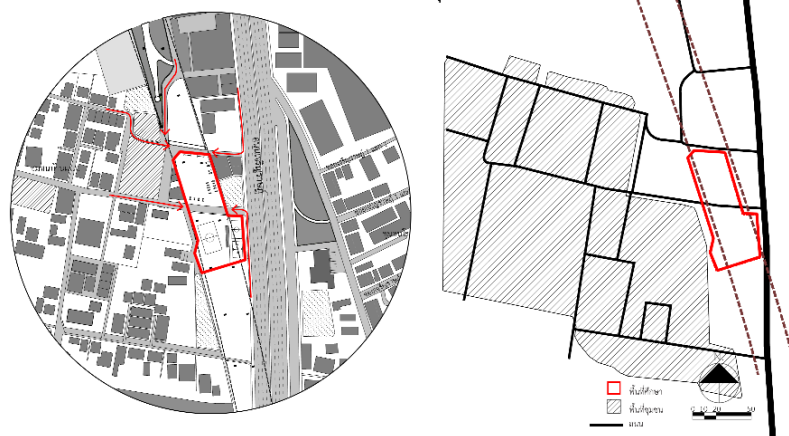
2.2 ความหลากหลายของกิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่สาธารณะ กิจกรรมที่เกิดขึ้นสามารถแบ่งออกได้ 2 ประเภท ดังนี้

2.2.1 การใช้งานที่เป็นประจำที่เกิดขึ้นในพื้นที่ศึกษา เช่น การออกกำลังกาย การเล่นกีฬา จากการสำรวจแสดงการใช้งานพื้นที่ พบว่า การใช้งานพื้นที่ศึกษาชุมชนบ้านแบบที่มากที่สุด

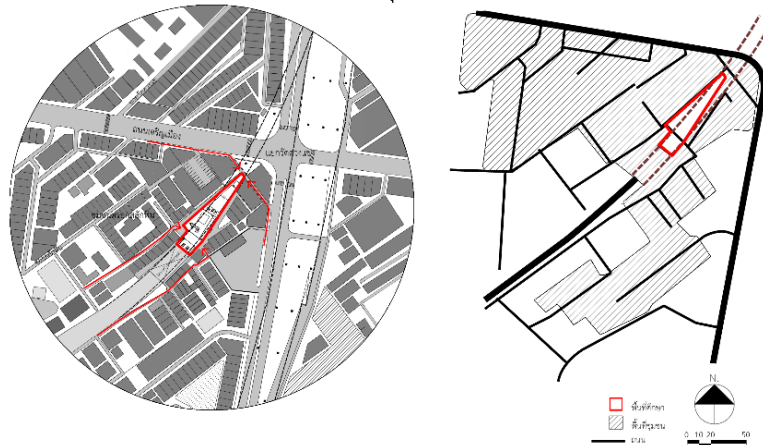
คือ การเล่นกีฬาฟุตบอล ในขณะที่การใช้งานมากที่สุดของพื้นที่ศึกษาชุมชนตรอกสลักหิน คือ การนั่งพักผ่อน อย่างไรก็ตาม ผลทางด้านกายภาพของพื้นที่ส่งผลต่อการใช้งานนั้นๆ เนื่องจากสภาพพื้นที่ศึกษาชุมชนบ้านแบบมีสนามกีฬาขนาดใหญ่ ซึ่งสามารถรองรับการใช้งานที่หลากหลาย และมากกว่าส่วนพื้นที่ศึกษาชุมชนตรอกสลักหินบริเวณรอบพื้นที่เป็นที่พักอาศัยรวมทั้งมีความหนาแน่นของอาคารมากทำให้ผู้ใช้งานส่วนใหญ่มาจากคนในชุมชนและใช้เพื่อนั่งพักผ่อนและพบปะ พูดคุย

2.2.2 กิจกรรมที่เกิดขึ้น พื้นที่ศึกษาชุมชนบ้านแบบมีการจัดกิจกรรมตามวันสำคัญต่างๆ เช่น วันเด็ก วันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ ในขณะที่พื้นที่ศึกษาชุมชนตรอกสลักหินมีทั้งกิจกรรมที่เกิดขึ้นตามวันสำคัญรวมทั้งกิจกรรมของชุมชน เช่น การประชุม การทำบุญ หรือกิจกรรมเฉพาะทางวัฒนธรรมของชุมชน จากการสังเกตในช่วงเวลาที่มีกิจกรรมเกิดขึ้น จะมีผู้คนหลากหลายช่วงอายุเข้ามาร่วมกิจกรรม ทั้งผู้ที่อยู่ภายในชุมชนและภายนอกชุมชน ซึ่งการเพิ่มกิจกรรมที่หลากหลายเข้าไปในพื้นที่จะช่วยเพิ่มความมีชีวิตชีวา รวมทั้งทำให้ผู้คนรู้จักพื้นที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งสามารถสนับสนุนทฤษฎีชีวิตและสังคมเมืองได้

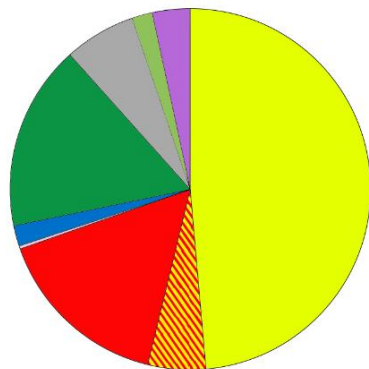
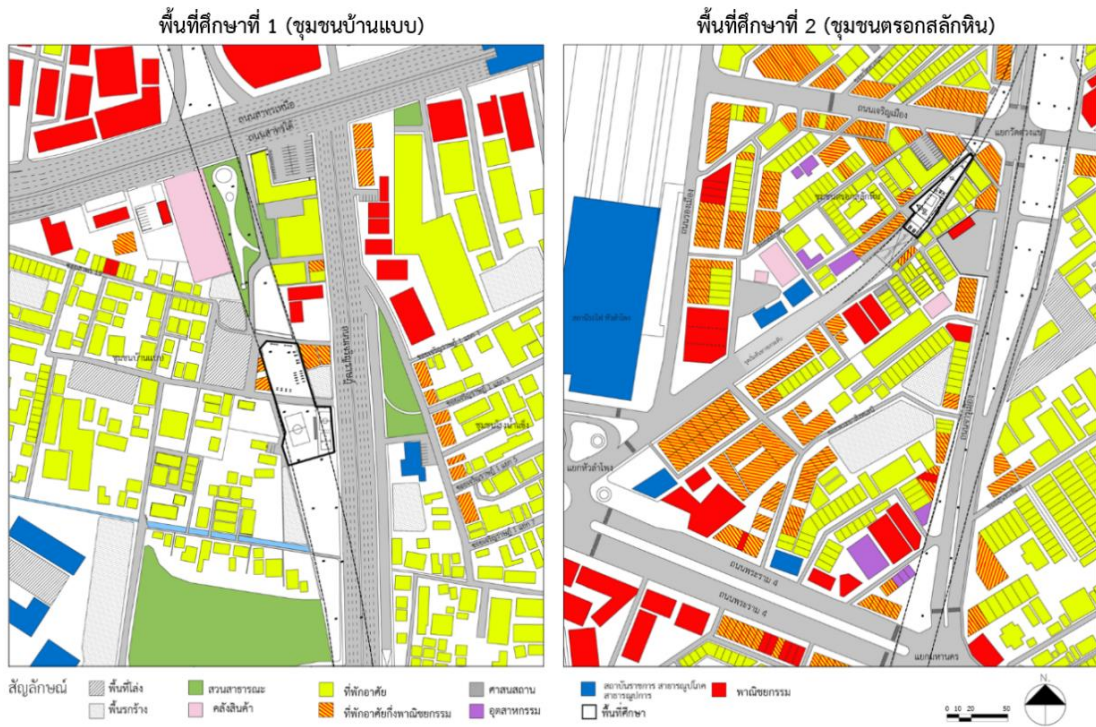
พื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ)

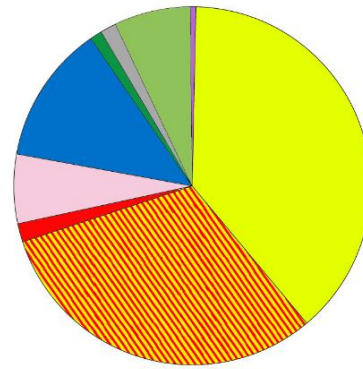
พื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน)

ภาพที่ 78 ตำแหน่งของพื้นที่ศึกษาที่สัมพันธ์กับถนนและบริเวณชุมชนข้างเคียง

ที่พักอาศัย	48.60%
ที่พักอาศัยกึ่งพาณิชย์กรรม	5.05%
พาณิชย์กรรม	16%
คลังสินค้า	0.13%
สถาบันราชการ สาธารณูปโภค	2.11%
สถานศึกษา	16.71%
ศาสนสถาน	6.45%
สวนสาธารณะ	1.55%
อุตสาหกรรม	3.40%

ที่พักอาศัย	39.05%
ที่พักอาศัยกึ่งพาณิชย์กรรม	31%
พาณิชย์กรรม	6.40%
คลังสินค้า	1.77%
สถาบันราชการ สาธารณูปโภค	12.36%
สถานศึกษา	1.05%
ศาสนสถาน	1.32%
สวนสาธารณะ	6.70%
อุตสาหกรรม	0.35%

ภาพที่ 79 การใช้ประโยชน์ที่ดินของพื้นที่ศึกษา

3. ความสัมพันธ์กับพื้นที่รอบข้าง

การเข้าถึงของพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ) สามารถเข้าถึงได้จากทางทิศเหนือ ทิศตะวันออกซึ่งติดกับถนนและจากทางทิศตะวันตกที่ติดกับชุมชน สามารถมองเห็นจากภายนอกได้ง่าย เนื่องจากไม่มีอาคารบดบังรวมทั้งติดกับถนนสายหลัก ส่วนพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน) เข้าถึงพื้นที่ได้ค่อนข้างยากถึงแม้จะอยู่ใกล้กับถนนสายหลักแต่เนื่องจากมีความหนาแน่นของอาคารมากทำให้บดบังพื้นที่ศึกษา จึงไม่สามารถมองเห็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในพื้นที่ศึกษาได้ ดังนั้นจากข้อมูลดังกล่าวพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน) เข้าถึงได้ยากและมองเห็นจากภายนอกได้ยากกว่าพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ)

4. ความเป็นถิ่นที่ (Sense of Place)

สภาพทางกายภาพที่โดดเด่นภายในพื้นที่เมื่อมีคนเข้าใช้งานแล้วสามารถจดจำลักษณะเด่นของพื้นที่ได้ ซึ่งจากข้อมูลแบบสอบถามในเรื่องความเป็นถิ่นที่ทั้ง 2 พื้นที่ไม่แตกต่างกันมากนัก มีความคิดเห็นใกล้เคียงกัน จากการสังเกตสภาพพื้นที่ศึกษาทั้งสองพื้นที่ไม่มีเอกลักษณ์เฉพาะทางด้านกายภาพ ส่วนเอกลักษณ์ในด้านการใช้งานพื้นที่พบว่าพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ) มีกิจกรรมการใช้งานที่เป็นกิจกรรมกลุ่ม คือ กีฬาฟุตบอลหนาแน่น ซึ่งเป็นจุดเด่นของพื้นที่นี้ ส่วนพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน) มีวิถีชีวิตของคนในชุมชนที่เป็นเชื้อสายจีนที่เป็นเอกลักษณ์รวมทั้งการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลพื้นที่และจัดกิจกรรม อย่างไรก็ตามการสร้างความเป็นถิ่นที่ให้กับพื้นที่นั้น สภาพทางกายภาพเป็นสิ่งจำเป็นในการสร้างเอกลักษณ์ให้กับพื้นที่ และกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งานรอบข้าง รวมทั้งการมีส่วนร่วมของชุมชนบริเวณใกล้เคียง สามารถสร้างพื้นที่ได้ทางยกระดับให้มีเอกลักษณ์น่าจดจำเพิ่มมากขึ้น

จากผลการศึกษา ในด้านตัวชี้วัดที่ทำให้พื้นที่สาธารณะเกิดการใช้งาน พบว่าพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน) มีความพร้อมของตัวชี้วัดด้านความปลอดภัยมากกว่าพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ) รวมทั้งผลข้อมูลจากแบบสอบถามที่มีผลความแตกต่างในเรื่องความปลอดภัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในด้านพื้นที่ปลอดภัยจากอาชญากรรม โดยแต่ละตัวแปรในการวิจัยสามารถสรุปได้ ดังนี้

ผลการวิเคราะห์จากตัวแปรจากการเก็บข้อมูลของพื้นที่ศึกษา

พื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ)

ตำแหน่งของพื้นที่ศึกษาสามารถเข้าถึงได้ง่าย ไม่มีอาคารบดบังพื้นที่สามารถมองเห็นจากถนนสายหลักได้ง่าย ทำให้มีผู้คนที่หลากหลายอาชีพและช่วงอายุเข้ามาใช้งาน อีกทั้งยังมีผู้คนที่มาจากภายนอกชุมชนเข้ามาใช้งานด้วย ในขณะที่เดียวกันการที่มีผู้คนที่หลากหลายเข้ามาใช้งานนั้นหรือการเข้าถึงพื้นที่ได้ง่ายนั้นส่งผลในเรื่องความปลอดภัย จากการเก็บข้อมูลพบว่าพื้นที่ศึกษามีการล้อมรั้ว

และมีการควบคุมดูแลจากชาวบ้านเฉพาะสนามกีฬา แต่ในบริเวณนั่งพักผ่อน สนามเด็กเล่น และส่วนออกกำลังกายนั้นไม่มีการล้อมรั้วหรือสิ่งกีดขวางที่ชัดเจน รวมทั้งไม่มีการควบคุมเวลาเปิดปิดหรือทางเข้าออก ทำให้เก้าอี้และอุปกรณ์ภายในพื้นที่ศึกษาชำรุด และสูญหาย อีกทั้งยังส่งผลเสียในด้านสภาพทางกายภาพของพื้นที่ด้วย

พื้นที่ศึกษาไม่มีการดูแลรักษาอย่างสม่ำเสมอ การทำความสะอาดในพื้นที่มีน้อย อีกทั้งบริเวณรอบพื้นที่มีการมองเห็นจากอาคารน้อย มีแค่การเดินทางสัญจรไปมาในเวลากลางวัน ซึ่งการมองเห็นจากอาคารเป็นการตรวจตราตามธรรมชาติอย่างหนึ่งที่จะช่วยสร้างความปลอดภัยได้ รวมทั้งการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลรักษาพื้นที่ยังไม่เพียงพอต่อการสร้างความปลอดภัยให้กับพื้นที่ได้

ในด้านแสงสว่างในเวลากลางวันนั้นมีเพียงพอต่อการใช้งาน รวมทั้งแสงแดดที่ส่องเข้ามายังพื้นที่ไม่มีผลกระทบต่อการใช้งาน เนื่องจากช่วงเวลาใช้งานส่วนใหญ่อยู่ในช่วงเย็นซึ่งเป็นช่วงที่แสงแดดเริ่มเบาบาง อีกทั้งยังมีโครงสร้างทางยกระดับช่วยบดบังด้วย ในเวลากลางคืนบริเวณพื้นที่ยังคงมีแสงสว่างที่ไม่เพียงพอต่อการใช้งาน มีเพียงแสงไฟจากริมถนนสาธารณะเท่านั้น ส่วนบริเวณสนามกีฬามีแสงไฟเพียงพอแต่จะเปิดเฉพาะเวลาที่มีการใช้งาน ทำให้บริเวณพื้นที่ศึกษาในเวลากลางคืนไม่เหมาะสมกับการทำกิจกรรมรวมทั้งเป็นแหล่งมั่วสุมของกลุ่มวัยรุ่นและคนจรจัด ส่งผลให้พื้นที่เกิดความสกปรกและสร้างความรู้สึกไม่ปลอดภัย

จากข้อมูลดังกล่าวมาข้างต้นล้วนส่งผลให้พื้นที่ศึกษาไม่ปลอดภัย แต่อย่างไรก็ตามบริเวณพื้นที่ศึกษามีจุดเด่นในเรื่องกิจกรรมกีฬาประเภทฟุตบอลซึ่งเป็นกิจกรรมประเภท Active ถึงแม้ว่าพื้นที่ศึกษาจะมีองค์ประกอบต่างๆ ที่ทำให้มีความรู้สึกที่ไม่ปลอดภัย จึงอาจมีความเป็นไปได้ว่า ความปลอดภัยนั้นส่งผลต่อการทำกิจกรรมประเภท Active น้อยกว่า เนื่องจากลักษณะกิจกรรมเป็นกิจกรรมที่ทำเป็นกลุ่ม

ในด้านสภาพธรรมชาติของพื้นที่ศึกษานั้นปัจจุบันมีต้นไม้ในพื้นที่น้อยแต่ก็เพียงพอต่อการใช้งาน ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้เข้าใช้งานถึงแม้ว่าธรรมชาติจะช่วยสร้างบรรยากาศได้ แต่ถ้าหากต้นไม้ที่มื้นั้นก่อให้เกิดมุมอับทางสายตาหรือทำให้มองไม่เห็นย่อมทำให้เกิดอันตรายได้ จึงอาจกล่าวได้ว่าชุมชนในพื้นที่ศึกษาให้ความสำคัญกับการดูแลพื้นที่ให้มีความปลอดภัยมากกว่าประเด็นในด้านความสวยงาม

พื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน)

ตำแหน่งของพื้นที่ศึกษาอยู่ในชุมชนซึ่งสามารถเข้าถึงได้ยาก ไม่สามารถมองเห็นพื้นที่ได้จากการเดินทางบนถนนสายหลักหรือริมทางเท้า อีกทั้งถนนทางเข้าไปยังพื้นที่มีขนาดเล็กที่รองรับได้เพียงรถจักรยานยนต์และการเดินเท้าเท่านั้น จึงส่งผลให้ผู้ใช้งานในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นคนในชุมชน อย่างไรก็ตามบริเวณรอบข้างของพื้นที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นอาคารบ้านพักอาศัยของชุมชนทำให้การพักอาศัย

การใช้ชีวิต หรือการมองเห็นจากอาคารในชุมชนสามารถมองเห็นพื้นที่ศึกษาได้เกือบทั้งหมด ซึ่งถือเป็นการแผ่กระจายตามธรรมชาติที่ช่วยสร้างความปลอดภัยให้กับพื้นที่ได้ อีกทั้งในพื้นที่ศึกษายังมีองค์ประกอบที่ช่วยสร้างความปลอดภัยให้กับพื้นที่ เช่น มีการล้อมรั้วของพื้นที่ศึกษาเกือบทั้งหมด อีกทั้งมีการควบคุมการเปิดปิดเวลาการใช้งานของพื้นที่ด้วย

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลรักษาพื้นที่เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ช่วยสร้างความปลอดภัยให้กับพื้นที่ได้ จากการสัมภาษณ์พบว่า การดูแลรักษาพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นคนในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการดูแลด้านการรักษาความสะอาดหรือความปลอดภัย อีกทั้งพื้นที่ศึกษายังมีกิจกรรมที่จัดขึ้นในพื้นที่โดยมีทั้งกิจกรรมที่จัดขึ้นตามวันสำคัญต่างๆ รวมทั้งกิจกรรมของชุมชน เช่น การประชุมของชุมชน หรือกิจกรรมทางวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีน เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมต่างๆ ที่กล่าวมานั้นสามารถสร้างความน่าสนใจให้กับพื้นที่รวมทั้งได้รับความสนใจจากภายนอกชุมชน จากข้อมูลดังกล่าวมาข้างต้นเป็นปัจจัยที่ทำให้พื้นที่ศึกษามีความปลอดภัย ซึ่งช่วยสร้างการใช้งานให้กับพื้นที่ได้

การใช้งานในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นการใช้งานประเภท Passive เช่น การพบปะ พูดคุย การนั่งพักผ่อน เป็นต้น ในด้านการใช้งานประเภท Active ที่เป็นสนามกีฬาเนื่องจากเป็นพื้นที่ขนาดเล็กทำให้ผู้ใช้งานส่วนใหญ่เป็นแค่เด็กเท่านั้น พื้นที่ส่วนนี้จึงไม่เป็นที่นิยมมากนัก เมื่อพื้นที่มีการใช้งานประเภท Passive มากกว่า อุปกรณ์ในพื้นที่จึงจำเป็นต้องรองรับการทำกิจกรรมประเภท Passive ได้ เช่น เก้าอี้ในพื้นที่อาจจำเป็นต้องรองรับการใช้งานเป็นกลุ่มหรือเหมาะสมกับกิจกรรมอื่นๆ ที่เกิดขึ้นเฉพาะของชุมชนได้ อย่างไรก็ตามอาจกล่าวได้ว่าความปลอดภัยเป็นส่วนช่วยส่งเสริมการทำกิจกรรมประเภท Passive ของพื้นที่ได้

แสงสว่างในเวลากลางวันมีเพียงพอต่อการใช้งาน ไม่มีจุดอับที่แสงส่องไม่ถึง อีกทั้งยังมีโครงสร้างทางยกระดับที่อยู่ด้านบนของพื้นที่ศึกษาเป็นตัวช่วยบังแดดได้ รวมทั้งช่วงที่มีการใช้งานมากอยู่ในช่วงเย็นทำให้แสงแดดที่ส่องมายังพื้นที่ไม่มีผลกระทบต่อการใช้งานมากนัก

ในด้านสภาพทางธรรมชาติในพื้นที่มีน้อย อีกทั้งบริเวณรอบพื้นที่มีความหนาแน่นของอาคารมากทำให้การปลูกต้นไม้เป็นไปได้ยาก ต้นไม้ในพื้นที่จึงมีแค่เพียงบริเวณหน้าบ้านพักอาศัย อย่างไรก็ตามการเพิ่มพื้นที่ธรรมชาติสามารถช่วยเพิ่มบรรยากาศในการใช้งานได้แต่จะต้องอยู่บนพื้นฐานของความปลอดภัยในพื้นที่ได้

จากผลการวิเคราะห์แต่ละตัวแปรในพื้นที่ศึกษาทั้ง 2 สามารถนำมาเป็นแนวทางในทางในการพัฒนาและฟื้นฟูพื้นที่พื้นที่สาธารณะใต้ทางยกระดับได้ ดังนี้

ข้อเสนอแนะจากการสรุปและวิเคราะห์ผลการศึกษา

จากการศึกษาทั้ง 2 พื้นที่ศึกษานั้น การที่พื้นที่ศึกษาอยู่ท่ามกลางชุมชนแออัดซึ่งมีปัญหาในด้านความหนาแน่นของประชากร บริเวณพื้นที่ศึกษาจึงเป็นที่ว่างแห่งเดียวที่อยู่ใกล้กับชุมชนที่ใช้ประกอบการทำกิจกรรมต่างๆ ซึ่งชุมชนแออัดที่มีภาพลักษณ์ในด้านความปลอดภัย สภาพทางกายภาพที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาต่างๆ ความปลอดภัยจึงเป็นปัจจัยสำคัญของพื้นที่สาธารณะ ในส่วนของพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ) ที่เป็นลักษณะชุมชนแออัดที่มีประชากรจากต่างถิ่นโยกย้ายเข้ามาเพื่อเป็นแรงงานซึ่งส่งผลในด้านความสัมพันธ์กับพื้นที่ รวมทั้งลักษณะที่เป็นบ้านพักอาศัยเดี่ยว ทำให้การมีส่วนร่วมของผู้อยู่อาศัยค่อนข้างน้อย ถึงแม้ว่าบริเวณสนามกีฬาจะมีการใช้งานที่หนาแน่นรวมทั้งมีการควบคุมดูแลแต่สิ่งที่สำคัญที่สอดคล้องกับพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน) คือการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาของชุมชน หรือสร้างความรู้สึกรับผิดชอบเป็นเจ้าของพื้นที่ให้กับชุมชน จึงกล่าวได้ว่าการสร้างความรู้สึกรับผิดชอบหรือความผูกพันพื้นที่ให้กับชุมชนสามารถสร้างความปลอดภัยรวมทั้งช่วยในการจัดการซึ่งช่วยประหยัดงบประมาณในการดูแลรักษาอีกด้วย

อย่างไรก็ตามการที่พื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน) มีตัวแปรทางด้านความปลอดภัยและมีผลสรุปทางด้านความปลอดภัยที่มากกว่า แต่เนื่องจากผู้ใช้งานส่วนใหญ่เป็นคนภายในชุมชนซึ่งอาจส่งผลต่อด้านความรู้สึกปลอดภัยของคนภายนอกที่เข้าไปใช้งานได้

การสร้างพื้นที่สาธารณะให้เป็นพื้นที่ทางสังคมของชุมชนนั้นช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ศึกษากับชุมชนรวมทั้งเป็นการเพิ่มการเฝ้าระวังตามธรรมชาติให้กับพื้นที่ เมื่อการใช้งานพื้นที่ศึกษาสามารถสร้างความรู้สึกรับผิดชอบเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน มีความหวงแหนพื้นที่ จึงทำให้เกิดความปลอดภัยตามธรรมชาติโดยไม่จำเป็นต้องพึ่งการจัดการจากทางหน่วยงานหรือจากทางเจ้าหน้าที่ส่วนกลาง ซึ่งจากปัจจัยดังกล่าวที่กล่าวมาข้างต้นจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้พื้นที่ศึกษาเกิดความปลอดภัย และสามารถทำให้เกิดการใช้งานเพิ่มขึ้นได้

จากข้อมูลการสังเกต แบบสอบถามและการสัมภาษณ์การใช้งานและความคิดเห็นที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพสามารถสรุปผลและนำมาซึ่งข้อเสนอแนะ โดยมีประกอบด้วยองค์ประกอบต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะทางด้านกายภาพ

1. การสร้างความปลอดภัย ความปลอดภัยเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญอันดับแรกซึ่งจากแบบสอบถามและสัมภาษณ์พบว่าพื้นที่ศึกษาที่ 2 (ชุมชนตรอกสลักหิน) มีความปลอดภัยมากกว่าพื้นที่ศึกษาที่ 1 (ชุมชนบ้านแบบ) โดยสามารถสรุปปัจจัยที่ทำให้เกิดความปลอดภัยได้ ดังนี้

- 1.1 เพิ่มสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงแนวเขตพื้นที่ที่ชัดเจน เช่น รั้ว เป็นต้น
- 1.2 มีการควบคุมทางเข้า – ออก ของพื้นที่ให้ชัดเจน เช่น ประตู แนวกัน เป็นต้น

1.3 เพิ่มเติมแสงไฟ ในตำแหน่งที่มีจุดอับ เนื่องจากพื้นที่ใต้ทางยกระดับเป็นลักษณะที่มีโครงสร้างทางยกระดับปิดทับด้านบนทำให้พื้นที่ส่วนใหญ่มีแสงไฟสาธารณะไม่เพียงพอต่อการใช้งาน

1.4 ติดตั้งกล่องวงจรปิดหรือเพิ่มเติมการตรวจตราไม่ว่าจะเป็นจากเจ้าหน้าที่หรือชาวบ้านในบริเวณนั้น

1.5 การเพิ่มการดูแลรักษาพื้นที่อยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นจากหน่วยงานของรัฐหรือชาวบ้านในชุมชนช่วยให้พื้นที่ไม่อยู่ในสภาพทรุดโทรมและก่อให้เกิดเป็นแหล่งมั่วสุมได้

2. ความสัมพันธ์กับพื้นที่รอบข้าง

2.1 ตำแหน่งที่ตั้งในการสร้างพื้นที่สาธารณะหรือพื้นที่นันทนาการบริเวณพื้นที่ใต้ทางยกระดับ ควรเลือกบริเวณที่ไม่อยู่กึ่งกลางหรือข้างในชุมชนมากเกินไป ควรอยู่ติดกับบริเวณที่สามารถมองเห็นพื้นที่หรือสามารถเข้าถึงได้สะดวก มีถนนหรือทางเท้าผ่าน ไม่มีจุดบังสายตาจากภายนอก

2.2 การเพิ่มความสัมพันธ์พื้นที่กับชุมชน บริเวณนั้นควรมีอาคารหรือบ้านพักอาศัยที่สามารถมองเห็นพื้นที่นั้นๆได้ โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา อีกทั้งยังเป็นการตรวจตราความปลอดภัยจากคนในชุมชนด้วย

3. ด้านการใช้งาน

3.1 รูปแบบของโต๊ะเก้าอี้ ในกรณีที่พื้นที่ใต้ทางยกระดับอยู่บริเวณชุมชน ควรเพิ่มรูปแบบโต๊ะ เก้าอี้ ที่สามารถใช้งานเป็นกลุ่มได้ ตั้งแต่ 3 คน ขึ้นไป หรือเก้าอี้ที่ออกแบบผสานกับพื้นที่ใต้ทางยกระดับที่ไม่สามารถเคลื่อนย้ายได้เพื่อป้องกันการสูญหาย

3.2 การเพิ่มพื้นที่สนามกีฬา สามารถดึงดูดผู้ใช้งานจากระยะไกล สนามกีฬาที่ได้มาตรฐานหรือไม่เล็กจนเกินไป เนื่องจากผู้เล่นกีฬาส่วนใหญ่จะอยู่ในวัยรุ่นจนถึงวัยทำงาน

3.3 อุปกรณ์ออกกำลังกายไม่จำเป็นต้องมีจำนวนมาก เน้นอุปกรณ์ที่ผู้สูงอายุสามารถใช้งานได้

3.4 บริเวณสนามเด็กเล่นควรแบ่งพื้นที่สนามเด็กเล่นให้ชัดเจน เพื่อไม่ให้เด็กใช้อุปกรณ์อื่นผิดวิธีและไม่เกิดอันตราย รวมทั้งวัสดุพื้นผิวที่ไม่แข็งเพื่อไม่ให้เกิดอันตราย และสามารถใช้งานพื้นที่ได้อย่างเต็มพื้นที่

4. ด้านความงาม

4.1 พื้นที่ธรรมชาติหรือต้นไม้ในพื้นที่สามารถช่วยสร้างความน่าสนใจให้กับพื้นที่ได้ แต่การเลือกต้นไม้ที่ไม่ควรทึบหรือหนาจนเกินไป เพื่อให้สามารถมองเห็นพื้นที่ใต้ หรือเพิ่มเติมบริเวณที่แสงแดดส่องถึงบริเวณพื้นที่

5. การเพิ่มความพึงพอใจ

5.1 เพิ่มเติมห้องน้ำห้องน้ำสาธารณะเมื่อมีความต้องการมาก โดยมีขนาดพอเหมาะ ไม่ใหญ่เกินไป เพื่อตอบสนองต่อการใช้งาน

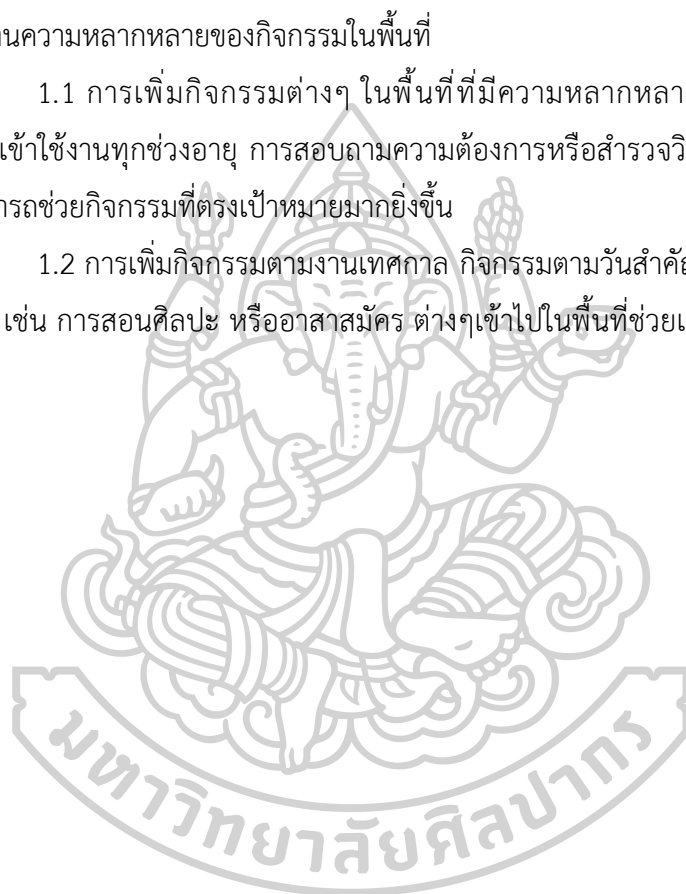
5.2 อุปกรณ์ในพื้นที่ใต้ทางยกระดับส่วนใหญ่ชำรุด ควรมีการซ่อมบำรุงรักษา อุปกรณ์ในพื้นที่สม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะด้านกิจกรรม

1. ด้านความหลากหลายของกิจกรรมในพื้นที่

1.1 การเพิ่มกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่ที่มีความหลากหลาย เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เข้าใช้งานทุกช่วงอายุ การสอบถามความต้องการหรือสำรวจวิถีชีวิตของชุมชนบริเวณรอบพื้นที่สามารถช่วยกิจกรรมที่ตรงเป้าหมายมากยิ่งขึ้น

1.2 การเพิ่มกิจกรรมตามงานเทศกาล กิจกรรมตามวันสำคัญ หรือกิจกรรมที่เกิดขึ้นเป็นครั้งคราว เช่น การสอนศิลปะ หรืออาสาสมัคร ต่างๆเข้าไปในพื้นที่ช่วยเพิ่มให้ผู้คนภายนอกรู้จักพื้นที่เพิ่มมากขึ้น

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

สำนักงานชั่วคราว อาคารสมบูรณ ๓.จรัญสนิทวงศ์ เขตบางพลัด กทม. 10700

โทรศัพท์ 0-2221-5877 , 0-2221-8572 โทรสาร 0-2221-8837

http:// www.arch.su.ac.th Email: arch_fac@su.ac.th

แบบสอบถาม พฤติกรรมการใช้งานลานกีฬา พื้นที่สาธารณะใต้ทางด่วน ชุมชนตรอกสลักหิน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หรือเติมข้อความลงในช่องว่างตรงตามความเป็นจริง

1. เพศ ชาย หญิง
2. อาชีพ นักเรียน/นักศึกษา พนักงาน ค้าขาย รับจ้างทั่วไป
 ช่างราชการ ประชาชนทั่วไป (ไม่ได้ประกอบอาชีพ)
 แม่บ้าน โปรดระบุ
3. อายุ 17 – 25 ปี 25 – 45 ปี 45-60 ปี 60 ปีขึ้นไป
4. ที่อยู่อาศัย ชุมชนตรอกสลักหิน ชุมชนวัดดวงแข อื่นๆ (โปรดระบุ).....
5. การเข้ามาใช้พื้นที่บ่อยเพียงใด
 ทุกวัน 1 ครั้งต่อสัปดาห์ 2-3 ครั้งต่อสัปดาห์ 1 ครั้งต่อเดือน
 น้อยกว่าเดือนละครั้ง เข้ามาใช้งานครั้งแรก ไม่เคยใช้งานเลย
6. ช่วงเวลาที่เข้ามาใช้งานเป็นประจำ (สามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 ช่วงเช้า (07.00 - 11.30) ช่วงกลางวัน (11.30 – 13.00)
 ช่วงบ่าย (13.00 – 15.00) ช่วงเย็น (15.00 – 18.00) ค่ำ (หลัง 18.00)
7. ระยะเวลาที่เข้ามาใช้งานในแต่ละครั้ง
 ไม่ถึง 1 ชั่วโมง 1 – 2 ชั่วโมง 3 – 4 ชั่วโมง 4 ชั่วโมงขึ้นไป
8. การเดินทางมายังพื้นที่
 เดินเท้า รถยนต์ส่วนตัว รถจักรยานยนต์ รถประจำทาง
9. มาใช้งานพื้นที่ใต้ทางด่วนกับใคร
 คนเดียว ครอบครัว ไม่ใช่ครอบครัว คู่รัก
10. จำนวนคนที่มาด้วย (ถ้ามาคนเดียวให้ข้ามข้อนี้ไป)
 1-2 คน 3 – 5 คน มากกว่า 5 คน
11. อายุของผู้ที่มาด้วย
 1 – 19 ปี 25 -45 ปี 45 – 60 ปี 60 ปีขึ้นไป
12. การใช้งานพื้นที่ (สามารถเลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)
 นั่งพักผ่อน อ่านหนังสือ เล่นตะกร้อ
 จุดนัดพบ เล่นโทรศัพท์มือถือ ออกกำลังกาย (เครื่องออกกำลังกาย)
 เดินเล่น รับประทานอาหาร เดิน/วิ่ง
 พบปะ, พูดคุย เล่นฟุตบอล ทำกิจกรรม/ร่วมงานเทศกาล
 พาเด็กมาเล่น อื่นๆ (โปรดระบุ).....

ส่วนที่ 2 การประเมินตัวชี้วัดที่ใช้ประเมินลานกีฬาสาธิต พื้นที่สาธารณะใต้ทางด่วน ชุมชนบ้านแบบ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

การใช้งานพื้นที่ใต้ทางด่วน	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างมาก (5)	เห็นด้วย (4)	ปานกลาง (3)	ไม่เห็น ด้วย (2)	ไม่เห็นด้วย อย่างมาก (1)
ความปลอดภัย					
1. พื้นที่ที่มีความรู้สึกปลอดภัยเมื่อเข้าใช้งาน					
2. พื้นที่มีแสงสว่างเพียงพอในยามกลางคืน					
3. พื้นที่มีการตรวจตราความปลอดภัยจากตำรวจ อยู่ตลอดเวลา					
4. พื้นที่ปลอดภัยจากอาชญากรรม					
ความเหมาะสมสภาพทางกายภาพ และการดูแลรักษา					
5. มีอุปกรณ์ในพื้นที่เหมาะสมกับการทำกิจกรรม ต่างๆ เช่น เก้าอี้ เครื่องออกกำลังกาย เล่นฟุตบอล ฯลฯ					
6. พื้นที่ใต้ทางด่วนเหมาะสมเป็นสถานที่สำหรับจัด งานเทศกาลต่างๆ สำหรับชุมชน					
7. พื้นที่มีความเพียงพอต่อการใช้งาน					
8. บรรยากาศโดยรวมในพื้นที่น่าใช้งาน					
9. มีต้นไม้ หรือพื้นที่สีเขียว ที่ช่วยเสริมความเป็น ธรรมชาติในพื้นที่					
10. พื้นที่ได้รับการดูแลรักษาอย่างเหมาะสม					
11. แสงสว่างในพื้นที่เพียงพอต่อการใช้งานในเวลา กลางวัน					
ความเป็นถิ่นที่ (Place)					
12. พื้นที่มีเอกลักษณ์ สามารถจดจำได้					
13. ท่านมีความรู้สึกเป็นเจ้าของพื้นที่					
14. ท่านรู้สึกภาคภูมิใจในพื้นที่ลานกีฬาใต้ทางด่วน					
15. พื้นที่ใต้ทางด่วนช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้ ดีกว่าก่อน					
16. คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาพื้นที่					

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

สำนักงานชั่วคราว อาคารสมบูรณ ๓.เจริญสนิทวงศ์ เขตบางพลัด กทม. 10700

โทรศัพท์ 0-2221-5877 , 0-2221-8572 โทรสาร 0-2221-8837

http:// www.arch.su.acth Email: arch_fac@su.ac.th

Check List ความพึงพอใจ อุปกรณ์ และสภาพทางกายภาพบริเวณพื้นที่ได้ทางด่วน ชุมชนตรอกสลักหิน

1. แก้วน้ำ ในบริเวณพื้นที่ที่มีคุณภาพดี	☐ พึงพอใจ	☐ ปานกลาง	☐ ไม่พึงพอใจ
2. แก้วน้ำ มีปริมาณเพียงพอต่อการใช้งาน	☐ พึงพอใจ	☐ ปานกลาง	☐ ไม่พึงพอใจ
3. บริเวณพื้นที่มีสวนหย่อม หรือต้นไม้ สวยงาม	☐ พึงพอใจ	☐ ปานกลาง	☐ ไม่พึงพอใจ
4. บริเวณพื้นที่มีต้นไม้ หรือพื้นที่ธรรมชาติเพียงพอ	☐ พึงพอใจ	☐ ปานกลาง	☐ ไม่พึงพอใจ
5. สนามกีฬา มีอุปกรณ์ ที่มีคุณภาพ	☐ พึงพอใจ	☐ ปานกลาง	☐ ไม่พึงพอใจ
6. สนามกีฬา มีขนาดเหมาะสม	☐ พึงพอใจ	☐ ปานกลาง	☐ ไม่พึงพอใจ
7. เครื่องออกกำลังกายมีคุณภาพดี	☐ พึงพอใจ	☐ ปานกลาง	☐ ไม่พึงพอใจ
8. เครื่องออกกำลังกาย มีปริมาณพอเพียง	☐ พึงพอใจ	☐ ปานกลาง	☐ ไม่พึงพอใจ
9. สนามเด็กเล่นมีเครื่องเล่นเพียงพอสำหรับเด็ก	☐ พึงพอใจ	☐ ปานกลาง	☐ ไม่พึงพอใจ
10. เครื่องเล่นสนามเด็กเล่นมีคุณภาพดี	☐ พึงพอใจ	☐ ปานกลาง	☐ ไม่พึงพอใจ
11. บริเวณพื้นผิวพื้นที่ได้ทางด่วนมีคุณภาพดี สวยงาม	☐ พึงพอใจ	☐ ปานกลาง	☐ ไม่พึงพอใจ
12. บรรยากาศในพื้นที่สวยงาม น่าใช้งาน	☐ พึงพอใจ	☐ ปานกลาง	☐ ไม่พึงพอใจ
13. การจัดงาน เทศกาล หรือกิจกรรมบริเวณพื้นที่	☐ พึงพอใจ	☐ ปานกลาง	☐ ไม่พึงพอใจ
14. ร้านค้า รถเข็น บริเวณพื้นที่ได้ทางด่วน	☐ พึงพอใจ	☐ ปานกลาง	☐ ไม่พึงพอใจ
15. ร่วมเงาบริเวณพื้นที่ได้ทางด่วน มีอากาศเย็น ไม่ร้อน	☐ พึงพอใจ	☐ ปานกลาง	☐ ไม่พึงพอใจ
16. มลภาวะ มีส่งผลต่อการใช้พื้นที่ได้ทางด่วน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)			

เสียง ฝุ่น กลิ่น แดดร้อน

17. สิ่งที่ต้องการเพิ่มเติม

.....

18. ปัญหาที่พบเจอ

.....

รายการอ้างอิง

- Jacobs, J. (1994). *The Death and Life of Great American Cities*. New York: Modern Library.
- Newman, O. (1972). *Defensible Space*. London: The Macmillan Company.
- Trancik, R. (1986). *Finding lost space*. New York: Van Nostrand Reinhold Company.
- การทางพิเศษ. (2560). การใช้ประโยชน์พื้นที่ในเขตทางพิเศษ. เข้าถึงได้จาก <http://www.exat.co.th/upload/default/admin/2017/02/devarea17feb2017p52017-02-1758a682db2adc2.jpg>
- กำธร จุลทล. (2545). การออกแบบชุมชนเมืองคืออะไร การติดตามหาคำตอบในรอบ 40 ปี. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ขวัญชัย กลั่นประยูร. (2535). การศึกษาเปรียบเทียบผลกระทบทางสังคม ทางลงของระบบทางด่วนขั้นที่ 1 "ต่อพื้นที่เมือง" ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
- ไขศรี ภักดีสุขเจริญ. (2551). ขอยลัดประยุทธ์พัฒน์งาน: พื้นที่ว่างสาธารณะขนาดเล็ก: พื้นที่ทางสังคมของชุมชนไทย. เข้าถึงได้จาก <https://www.tuda.or.th/index.php/2018/08/02/000000003>
- นิรมล กุลศรีสมบัติ และยุติ ศิริ. (2552). พื้นที่ทิ้งร้างกับการฟื้นฟูเมือง : กรณีพื้นที่ใต้ทางพิเศษยกระดับในกรุงเทพมหานคร. วารสารวิชาการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2, 77-92.
- ปาริย์ ประเสริฐ. (2546). แนวทางการพัฒนาพื้นที่ใต้ทางด่วนในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนเมืองจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
- มนีนุช พูลสวัสดิ์. (2555). องค์ประกอบของภูมิทัศน์ทางด้านการเกิดอาชญากรรมในพื้นที่สาธารณะ : กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
- บัณฑิต สาขาวิชาภูมิสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ. (2559). เชื้ออิน "7 รongเมือง" ชมเดินวิถีสุข. เข้าถึงได้จาก <https://www.thaihealth.or.th/Content/30616-%E0%B9%80%E0%B8%8A%E0%B9%87%E0%B8%84%E0%B8%AD%E0%B8%99%20%E2%80%9C7%20%E0%B8%A3%E0%B8%AD%E>

[0%B8%87%E0%B9%80%E0%B8%A1%E0%B8%B7%E0%B8%AD%E0%B8%87%E2%80%9D%20%E0%B8%8A%E0%B8%96%E0%B8%B4%E0%B9%88%E0%B8%99%E0%B8%A7%E0%B8%B4%E0%B8%96%E0%B8%AA%E0%B8%82.html](#)

ลินิกุล บรรพพงศ. (2534). แนวทางเบื้องต้นการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมโครงการทางด่วนพิเศษและถนน/ทางยกระดับ. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
ลินิกุล สุภรัตน์เมธี. (2558). องค์ประกอบในการออกแบบสภาพแวดล้อมที่ช่วยส่งเสริมความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน. หน้าจั่ว : ว่าด้วยสถาปัตยกรรม การออกแบบ และ

สภาพแวดล้อม, 29, 475-488.

สุพิชฌาย์ เกาศัลย์. (2555). การประเมินการใช้งานพื้นที่ทางด่วนเพลินจิต กรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระ สาขาวิชาภูมิสถาปัตยกรรม ภาควิชาการออกแบบและวางผังชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หยก ศักดิ์ชัย. (2557). การพัฒนาพื้นที่ได้สะพานข้ามแยกในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบชุมชนเมือง ภาควิชาการ

ออกแบบและวางผังชุมชนเมือง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร,

อดิสร ศรีเสาวนันทน์ และวีระ อินพินิจ. (2559). แนวความคิดเรื่องสถานที่และปรากฏการณ์วิทยากับการศึกษางานสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น. วารสารวิชาการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 15(มกราคม - มิถุนายน), 1-20.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	ภาคภูมิ ปานเจริญ
วัน เดือน ปี เกิด	25 มกราคม 2533
สถานที่เกิด	นครปฐม
วุฒิการศึกษา	สำเร็จการศึกษาปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สาขาสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ที่อยู่ปัจจุบัน	15/2 ม.6 ต.นครปฐม อ.เมือง จ.นครปฐม

